

Begroting 2015

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Kerngegevens.....	4
Inleiding.....	7
Programma's.....	15
Programma 1: Bestuurlijke en economische zaken	16
Programma 2: Publieke dienstverlening	22
Programma 3: Veiligheid en handhaving.....	25
Programma 4: Verkeer en vervoer	29
Programma 5: Welzijn en sport	33
Programma 6: Openbaar groen en openlucht recreatie	38
Programma 7: Sociale Zaken	41
Programma 8: Gezondheidszorg en Wmo	45
Programma 9: Milieu / Duurzaamheid	49
Programma 10: Ruimtelijke inrichting	53
Programma 11: Algemene dekkingsmiddelen	59
Paragrafen.....	63
Lokale heffingen.....	64
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	70
Onderhoud kapitaalgoederen	79
Financiering	83
Bedrijfsvoering	87
Verbonden partijen.....	92
Grondbeleid	108
Financiële begroting	111
Inleiding.....	112
De begroting van baten en lasten 2015.....	113
Overzicht baten en lasten conform Besluit Begroting en Verantwoording (op functieniveau)	114
Overzicht van incidentele baten en lasten	116
Reserves en voorzieningen	117
Overzicht van reserves en voorzieningen.....	118
Toelichting op de reserves en voorzieningen	120
Vervangingsinvesteringen en nieuwe activiteiten.....	131
Eigen begroting raad.....	132

Bijlage 1: Financieel overzicht transitie	133
Bijlage 2: Beleidsproducten	134
Bijlage 3: Conversietabel MPB 2014-2017 naar MPB 2015-2018	137
Bijlage 4: Programma's MPB 2015-2018	146

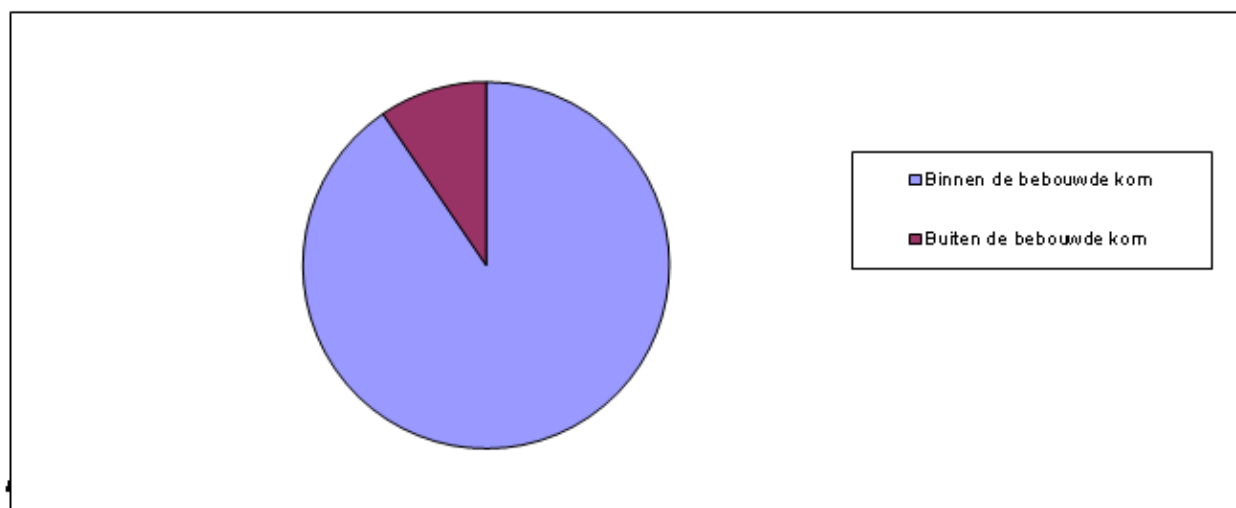
Kerngegevens

Dit hoofdstuk geeft de kerngegevens weer van de gemeente Son en Breugel bij de jaarrekening 2013, de begroting 2014 en de aangepaste cijfers voor de begroting 2015. De cijfers van de jaarrekening 2013 sluiten niet aan bij de cijfers van de begroting 2014, omdat de begroting 2014 halverwege 2013 is gemaakt. De inschatting bij de begroting 2014 was anders dan de jaarrekening 2013 uiteindelijk liet zien. Voor de cijfers voor de begroting 2015 zijn de meest actuele gegevens gebruikt, eventueel vermeerderd met nieuwe te verwachten mutaties voor 2014.

Voor het totaal aantal woningen zijn de woningen gebaseerd op de stand van 1 januari aangevuld met de (te verwachte) wijzigingen in dat jaar.

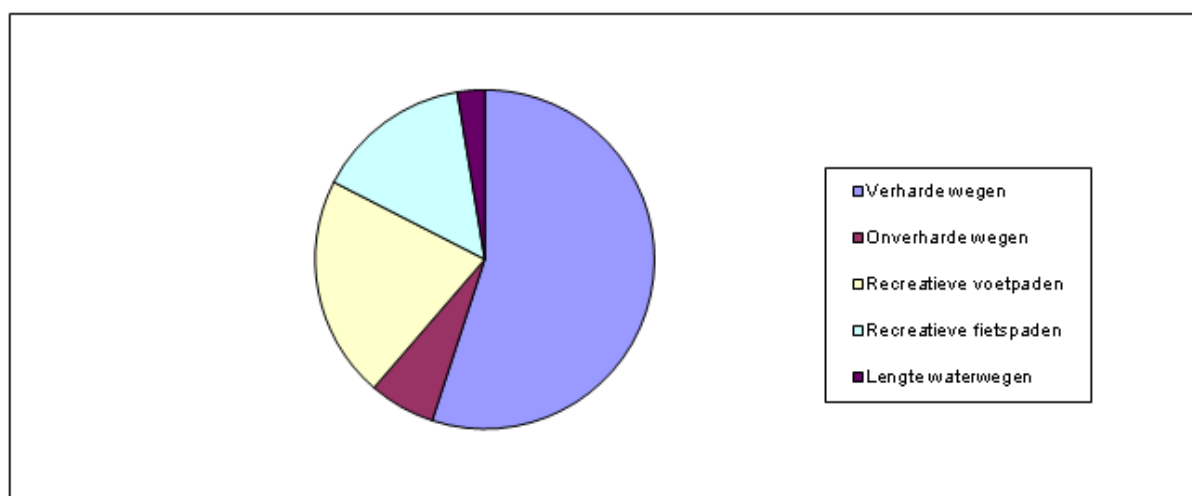
Voor het aantal inwoners is als uitgangspunt gehanteerd de van 1 januari aangevuld met 2,3 inwoners per nieuw te bouwen woning.

	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	
Fysieke structuur (km²)	26,51	26,49	26,51	
Oppervlakte land	25,95	25,93	25,95	97,9%
Oppervlakte binnenwater	0,56	0,56	0,56	2,1%
Openbaar Groen (in ha., incl. Ekkersrijt)	189	189	189	
Binnen de bebouwde kom	171	171	171	90,5%
Buiten de bebouwde kom	18	18	18	9,5%

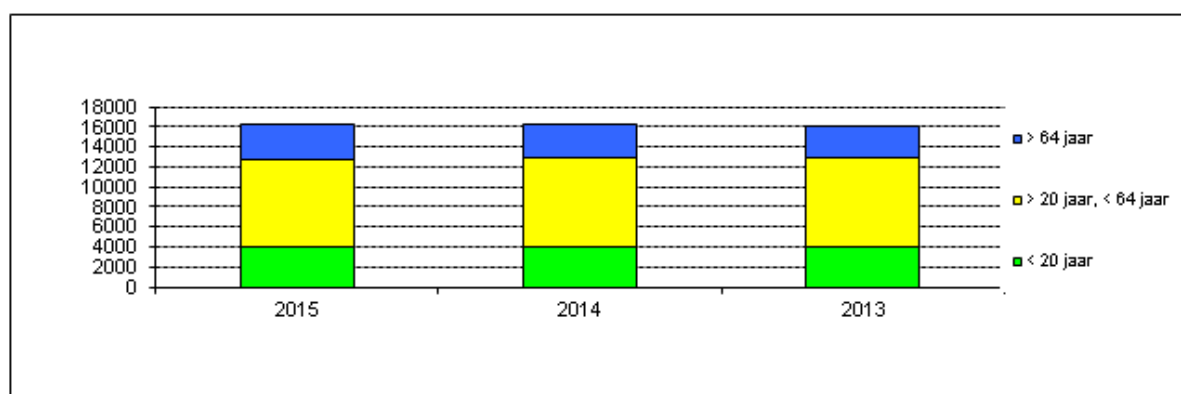
Totaal aantal woningen 1 januari	6.788	6.934	6.814
Nieuwbouw in het jaar	8	31	74
Sloop in het jaar	0	0	0
Totaal aantal woningen 31 december	6.796	6.965	6.888

	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	
Infrastructuur (in km.)	269	265	269	
Verharde wegen	148	144	148	55,0%
Onverharde wegen	17	17	17	6,3%
Recreatieve voetpaden	57	57	57	21,2%
Recreatieve fietspaden	40	40	40	14,9%
Lengte waterwegen	7	7	7	2,6%

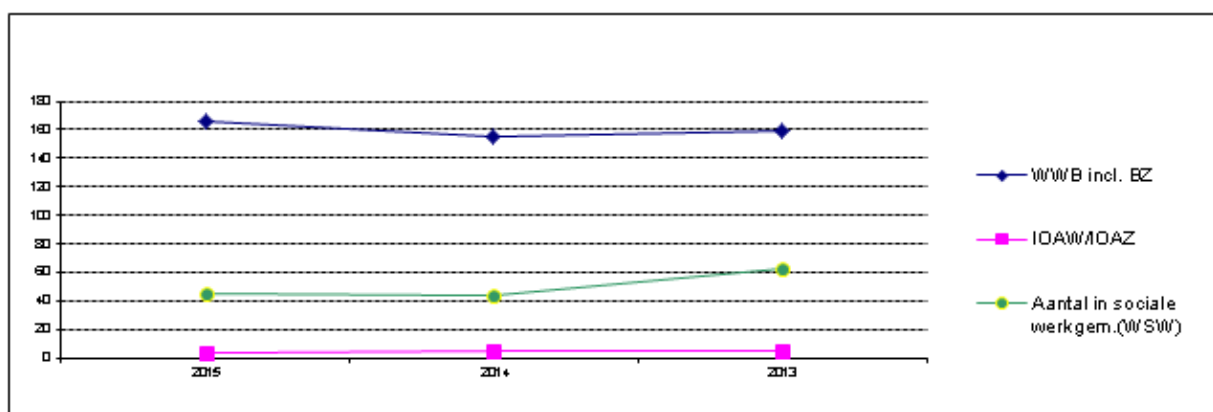

Totaal aantal inwoners	16.141	16.160	16.280	
< 20 jaar	3.979	3.984	3.976	24,4%
> 20 jaar, < 64 jaar	8.867	8.877	8.727	53,6%
> 64 jaar, waarvan;	3.295	3.299	3.577	22,0%
> 75 jaar, < 86 jaar	1.321	1.323	1.325	8,1%

In dit overzicht zijn de aantallen gepresenteerd zoals deze voor de berekening van de Algemene uitkering zijn toegepast.

	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	
Uitkeringsgerechtigden	227	204	215	
WWB (voorheen ABW) incl. BZ	159	155	166	77,2%
IOAW/IOAZ	5	5	4	1,9%
Aantal in sociale werkgem.(WSW)	63	44	45	20,9%

Financiële structuur

(x € . 1000,-)

Uitgaven	33.534	30.282	34.486
Inkomsten	<u>-34.952</u>	<u>-30.442</u>	<u>-34.630</u>
Saldo	-1.418	-160	-144
Opbrengst belastingen	-5.853	-5.726	-5.799
Algemene uitkering Gemeentefonds	-11.597	-11.290	-16.215
Boekwaarde geactiveerde kapitaaluitgaven	24.498	31.521	31.842
Reserves en voorzieningen	39.546	33.903	33.922
Geldleningen	3.302	3.302	6.818

Inleiding

1. Samen Duurzaam Verder

Op 3 juli 2014 heeft uw raad ingestemd met het collegeprogramma 2014-2018. In deze nieuwe collegeperiode willen we nog meer oogsten op basis van de in de vorige periode opgestelde visiedocumenten en voorbereidingen. Dit doen wij aan de hand van een aantal uitgangspunten en aangescherpte kernwaarden voor ons beleid. Waarden die afgeleid zijn van de reeds eerder benoemde kernwaarden samenhang, betrokkenheid en duurzaamheid.

Uitgangspunten:

1. *Son en Breugel Gemeenschap*

Ook in het collegeprogramma 2014-2018 staat de gemeenschap van Son en Breugel centraal. Niet de gemeente of de gemeentelijke organisatie is het middelpunt, maar bewoners en bedrijven vormen het hart. Zij vormen het fundament voor ons denken en handelen.

2. *Son en Breugel in de regio*

Son en Breugel is een kleine maar ook krachtige gemeente. Dat kan zo blijven door oog te hebben voor ontwikkelingen en omgeving. De rol van de regio, de betekenis ervan voor Son en Breugel en de positie die Son en Breugel inneemt, zullen een belangrijke kader voor ons handelen vormen. De positie in de regio (brainport, landelijke ontwikkelingen, decentralisaties, stedelijk gebied) is ook belangrijk voor de positie in de discussie over de bestuurlijke toekomst.

3. *Son en Breugel Netwerk*

a. Van buiten naar binnen: actief, interactief, participeren

We willen consequent van buiten naar binnen denken. In het coalitieakkoord wordt al gesproken van een actieve houding in de samenwerking met de 4 O's (overheid, onderwijs, ondernemers, overige maatschappelijke partners). De gemeente moet een klimaat creëren waardoor de gemeenschap kan, mag en wil participeren, waarbij het accent ligt dat de gemeente interactief ophaalt uit de samenleving in plaats van eenzijdig brengt.

b. Regie: integraal, duurzaam, maatschappelijk, innovatief en ondernemend

Son en Breugel is een regiegemeente. Dit betekent dat de gemeente verantwoordelijkheid neemt voor haar wettelijke en sociaal-maatschappelijke, ecologische, economische en ruimtelijke taken (MEER!), maar per definitie aanwezige kennis en kunde in de maatschappij actief opzoekt en waar gewenst inschakelt. In een tijd van grotere verantwoordelijkheden, zoals de transities, voortdurende economische veranderingen en vernieuwingen, noodzaak van duurzaam denken en handelen, maakt samenwerking met de 4 O's ons nog sterker. Op deze wijze zullen wij goed in staat zijn om in de periode 2014-2018 inhoud te geven aan een "duurzaam, maatschappelijk, innovatief en ondernemend" beleid.

4. *MEER Son en Breugel*

Wij willen in deze raadsperiode bij elk voorstel verantwoording afleggen over de relatie met MEER!. We hebben bij ieder besluit oog voor Maatschappelijke, Ecologische, Economische en Ruimtelijke aspecten. De Telosdriehoek met de drie P's (planet, people, profit), onder andere de basis van onze werkwijze bij de Toekomstvisie, krijgt in Son en Breugel met MEER! haar eigen vorm en dimensie.

Bovenstaande uitgangspunten hebben wij verder uitgewerkt per programma. In deze begroting treft u onder het hoofdstuk Programma's, per programma kort een toelichting op ons collegeprogramma aan.

2. Proces van kadernota naar begroting

Het proces van de kadernota naar de begroting bestaat uit drie delen, waaruit duidelijk blijkt dat dit een doorlopende lijn is.

Januari-juni 2014.

Terwijl de laatste hand werd gelegd aan de jaarrekening 2013 zijn in april en mei de voorbereidingen getroffen voor de kadernota 2014, die behandeld werd in de raad van 3 juli 2014. Bij de kadernota zijn de eerste maanden van 2014 financieel in beeld gebracht (1^e berap) en zijn kaders aangegeven voor

een sluitende meerjarenbegroting. In de kadernota zijn de eerste effecten van de meicirculaire opgenomen.

Juni-november 2014.

Daarna is de kadernota vertaald naar de op te stellen meerjarenbegroting 2015-2018.

Deze uitwerking behelst: de exacte verwerking van o.a. meerjarige gevolgen van de meicirculaire incl. nieuwe aantallen van woningen, inwoners, WOZ-waarden, etc. De effecten van "going concern" in de periode april tot en met augustus, raadsbesluiten, de maatregelen uit de kadernota 2014, en het gedetailleerde rekenwerk bij de vele staten, zoals inzet personeel, reserves en voorzieningen, kapitaallasten, renteberekening zijn bepaald. Deze berekeningen en aanpassingen, die daaruit voortvloeien hebben we verwerkt in de primaire begroting. Dit is het boekwerk, zoals dat wordt aangeboden met alle programma's en paragrafen.

Bij de kadernota was al een sluitende begroting gepresenteerd. Na doorrekening van alle autonome ontwikkelingen blijft de begroting meerjarig sluitend. De vaststelling van de sluitende meerjarenbegroting 2015-2018 vindt plaats op 6 november 2014.

September – december 2014.

In deze periode wordt gestart met de voorbereidingen van de 2^e berap over 2014, te weten over de financiële mutaties tot en met 31 augustus. De 2^e berap wordt behandeld in de commissie AZ van 26 november en raad van 18 december, maar sturen wij u eind oktober al toe, zodat u bij de begrotingsbehandeling op 6 november kennis heeft kunnen nemen van deze mutaties.

Met deze 2^e berap zijn gelijktijdig de voorbereidingen gestart voor de jaarrekening 2014.

3. Vertrekpunt kadernota

Bij de kadernota hebben we het volgende beeld geschetst:

Stand meerjarenbegroting na kadernota				
-/- is voordeel ; +/- is nadeel	2015	2016	2017	2018
Begrotingsresultaat cfm p. 31 Kadernota	-86.404	-38.302	-175.117	-69.511

Alle maatregelen uit de kadernota zijn verwerkt in de primaire begroting en zitten in dit tussentijds resultaat.

Algemene reserve vrije bestedingsruimte

Bij de paragraaf reserves en voorzieningen geven wij inzage in het verloop van de algemene reserve vrije bestedingsruimte. Hierbij een samenvattende tabel.

Verloop algemene reserve vrije bestedingsruimte	
	Saldo
Jaarrekening 2013	5.950.327,45
Totaal toevoegingen	2.185.729,79
Totaal onttrekkingen	4.286.881,71
Saldo	-2.101.151,92
Saldo per 31-12-2014	3.849.175,53

Stelpost € 250.000,- op personeel en organisatie vanaf 2015

Bij de kadernota 2014 is aangegeven dat deze besparing is gerealiseerd.

4. Stand van zaken na de kadernota en voor de begroting

Tussen het opstellen van de kadernota en het opstellen van de begroting in de periode tot en met half september 2014 zijn nieuwe mutaties opgetreden. Het is een dynamisch proces, waarbij in de

financiële huishouding van de gemeente voortdurend veranderingen optreden. Deze mutaties kunnen liggen in concrete besluitvorming op onderwerpen, meevallers en tegenvallers ten opzichte van de geraamde bedragen, circulaire van het rijk en het doorrekenen van de diverse staten van personeel, investeringen, reserves en voorzieningen en rente.

Nieuwe mutaties na de vaststelling van de besluitvorming over de kadernota zijn de volgende:

	-/- is voordeel ; +/- is nadeel	2015	2016	2017	2018
	Begrotingsresultaat cfm p. 31 Kadernota	-86.404	-38.302	-175.117	-69.511
	<i>Autonome ontwikkelingen</i>				
1	Correctie jaarrekening	36.000	0	0	0
2	Meicirculaire, septembercirculaire en sociaal deelfonds	-396.622	-580.797	-520.994	-531.080
3	Salarissen en jubilea	7.500	8.502	7.287	-2.638
4	Kostenverdeelstaat	48.369	74.769	74.769	74.769
5	Aanpassing staat van activa	18.992	93.658	-72.650	-6.059
6	Aanpassing bespaarde rente	-10.222	-10.253	-10.284	-9.911
7	BTW Afval	-11.321	-12.541	-13.782	-18.927
8	BTW Riolering	24.585	17.980	18.650	3.453
9	OZB herberekening	-8.900	-12.100	-11.600	-10.400
10	Eigendomslasten gebouwen en bouwwerken	25.687	25.662	25.636	25.610
11	Rentevoordeel	-100.000			
	<i>Beleidsaanpassingen</i>				
12	Intern cultuurtraject	3.000	3.000	3.000	3.000
13	Legesopbrengsten WABO	55.000	-120.000	-160.000	-200.000
14	Ontwikkelbestemmingsplannen en onderzoek Oase	25.000	0	0	0
15	BGT	-15.718	-2.000	-6.000	-6.000
16	Onkruidbestrijding		96.142	96.142	96.142
17	OZB niet verhogen met inflatie	60.200	61.600	63.300	65.200
18	Bibliotheek	25.000	25.000	25.000	25.000
19	PV-vergoedingen (brandbrief VNG)	5.439	5.439	5.439	5.439
20	Groeipad centrum ontwikkeling in Son en in Breugel	150.000	300.000	450.000	450.000
	Subtotaal verwerkt in de begroting	-144.415	-64.241	-201.203	-105.914
21	Organisatiekosten	50.000			
	Subtotaal te verwerken in de 1e wijziging 2015	50.000	0	0	0
	Begrotingsresultaat	-94.415	-64.241	-201.203	-105.914

Toelichting mutaties na kadernota:

1. Correctie jaarrekening

De gevolgen van de jaarrekening zoals gepresenteerd bij de kadernota bleken niet helemaal correct. Hierdoor is er een correctie nodig van eenmalig € 36.000,-.

2. Meicirculaire, septembercirculaire en integratie-uitkering Sociaal Domein

De totale omvang van het gemeentefonds neemt jaarlijks toe via de normeringssystematiek. Hiermee wordt bedoeld dat de jaarlijkse groei van het gemeentefonds (het accres) is gekoppeld aan de groei van de rijksuitgaven. De verdeling van het gemeentefonds gebeurt door middel van ruim 60 maatstaven met per maatstaf een bedrag per eenheid.

In meerjarenperspectief wordt door het Rijk rekening gehouden met een bepaalde groei van het areaal van elke maatstaf. De omvang van het totale gemeentefonds verandert niet door deze groei, omdat de uitkeringsfactor dienovereenkomstig verlaagd wordt (bij een daling van het areaal van een maatstaf wordt de uitkeringsfactor dienovereenkomstig verhoogd). Als we wel rekening houden met de verlaagde uitkeringsfactor maar niet met de groei van de maatstaven doen we onszelf tekort. Uiteindelijk bepaalt de groei per maatstaf van onze eigen gemeente ten opzichte van de landelijke trend bepaalt of onze gemeente meer of minder algemene uitkering ontvangt.

Bij de kadernota is voor de algemene uitkering alleen bekeken in hoeverre de groei van het woningareaal afwijkt van de landelijke trend. Niet is gekeken in hoeverre ook de andere maatstaven afwijken van de landelijke trend. Voor de berekening van de algemene uitkering bij de begroting is

gekeken naar de consequenties als uitgegaan wordt van de laatste aantallen die het Rijk voor onze gemeente hanteert en deze meerjarig met de landelijke trend toeneemt. Deze berekening komt voor 2014 overeen met de laatste ontvangen uitkeringspecificatie van de algemene uitkering en is meerjarig afgezet tegen de ramingen bij de kadernota. Hieruit blijkt dat door het aanhouden van de landelijke trend de raming van de algemene uitkering omhoog kan. Voorgesteld wordt dan ook om voor alle maatstaven in meerjarenperspectief de landelijke trend aan te houden.

Bij de meicirculaire zijn daarnaast ook nog de middelen voor de integratie-uitkering Sociaal Domein toegevoegd aan de algemene uitkering. Deze middelen zijn budgettair neutraal verwerkt in de begroting (zie programma's 5, 7 en programma 8). Bij de septembercirculaire zijn de bedragen aangepast. Het gaat voor 2015 om de volgende bedragen:

- Decentralisatie AWBZ naar Wmo € 1.574.155,-
- Decentralisatie Jeugdzorg € 2.593.471,-
- Decentralisatie Participatiewet € 1.396.653,-

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen hoe we de ontvangen middelen van de decentralisaties in eerste instantie verdeeld hebben in de begroting.

Bij de septembercirculaire zijn de accresramingen aangepast en zijn nieuwe ramingen verwerkt van de ontwikkeling van de uitkeringsbasis. In het regeerakkoord is opgenomen dat het budget voor huishoudelijke hulp vanaf 2016 met € 1,1 miljard wordt gekort. Dit is later verlaagd naar € 610 miljoen (in 2015 € 465 miljoen). Het effect vanaf 2016 was nog niet meegenomen bij de meicirculaire maar is in de septembercirculaire opgenomen.

3. Salarissen en jubilea

Jaarlijks worden de kosten voor de salarissen opnieuw berekend, op basis van de laatst bekende gegevens over de sociale lasten en de te verwachten loonontwikkeling. Daarnaast zijn door de overgang van veel medewerkers naar de Dienst Dommelvallei de kosten voor jubilea (uitbetaling conform de CAR-UWO) nogmaals bekeken. Beide tezamen zorgen voor een kleine stijging van de kosten.

4. Kostenverdeelstaat

Door middel van de kostenverdeelstaat worden de algemene kosten van de gemeente verdeeld over de productieve uren. Voor 2015 is het uurtarief bepaald op € 88,- (2014 was € 87,-). Door verschuiving in uren worden minder uren aan projecten toegerekend die voorgaande jaren als budget neutraal in de begroting waren opgenomen.

5. Aanpassing staat van activa

Door actualisering van de kredieten in de meerjarenbegroting zijn de kapitaallasten veranderd. Het verschil komt voornamelijk door verschuivingen in de investeringen met betrekking tot het groeipad onderwijs. De Bloktempel is een jaar naar voren gehaald. Nieuwbouwplannen voor de Harlekijn zijn vervallen. Bij de Stokland zijn aanvullende infrastructurele investeringen geraamd (die gedekt worden uit de vrijvallende budgetten voor de Harlekijn).

6. Aanpassing bespaarde rente

Door actualisering van de reserves en voorzieningen verandert het totaal van de bespaarde rente.

7. BTW afval

De afval is opnieuw doorberekend. De BTW van de afval wordt meegenomen in de berekening van de afvalstoffenheffing en komt ten gunste van de algemene dienst. Door wijziging in het kostenniveau van afval kan het BTW bedrag hoger of lager uitvallen.

8. BTW riolering

De riolering is opnieuw doorberekend. De BTW van de riolering wordt meegenomen in de berekening van de rioolheffing en komt ten gunste van de algemene dienst. Door wijziging in het kostenniveau van riolering kan het BTW bedrag hoger of lager uitvallen.

9. OZB herberekening

Op basis van de laatste WOZ waarden en de verwachte areaalontwikkelingen worden de OZB-tarieven berekend. Een waardedaling of waardestijging van de woningen en niet-woningen wordt verwerkt in het OZB-tarief waardoor dit netto geen wijzigingen in de te ontvangen OZB met zich

meebrengt. Wijzigingen in de opbrengsten van de OZB komen alleen doordat de totale WOZ waarden in de gemeente, zonder de prijsontwikkeling (c.q. waardedaling/stijging), toeneemt of afneemt, door bouw, verbouw en sloop. Het is gebruikelijk dat bij de begroting de totale opbrengst geïndexeerd wordt met de daarvoor geldende inflatiecorrectie. Dit heeft gevolg dat de burgers en bedrijven iets meer OZB betalen dan voorgaande jaar. Dit is nog exclusief het voorstel om de OZB niet op te hogen met de inflatie (zie punt 17 hieronder).

10. Eigendomslasten gebouwen en bouwwerken

De werkelijke lasten voor rioolrechten, waterschapslasten, ozb, gas, water en licht van gebouwen in gemeentelijk eigendom zijn vergeleken met de ramingen. Hieruit bleek dat de ramingen aan de lage kant waren.

11. Rentevoordeel

Het gemiddelde rentepercentage komt volgens de regels van de nota activering uit op ergens tussen de 2% en de 3%. Dit komt doordat in september 2014 een langlopende lening is afgesloten tegen een rente van 0,93%. Dit zou inhouden dat de rekenrente verlaagd moet worden. Gezien de fase van de begroting is het niet te doen om dit door te voeren en de consequenties hiervan te berekenen. Dit heeft namelijk gevolgen voor de berekening van de bespaarde rente en voor alle kapitaallasten. Voorgesteld wordt daarom om bij de volgende begroting 2016 de rekenrente te verlagen (mits de nieuw af te sluiten leningen niet voor een hoger gemiddeld rentepercentage zullen zorgen). Een voorstel hierover zal meegenomen worden in de volgende kadernota. Voor 2015 kan dan een eenmalig voordeel meegenomen worden.

12. Intern cultuurtraject

Budget voor bevorderen van samenwerking en versterking van de cultuur binnen de ambtelijke organisatie.

13. Legesopbrengsten Wabo

Regelmatig wordt opnieuw bekeken wat de verwachte ontvangst zal zijn voor de leges omgevingsvergunningen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van gegevens over aanvragen en gegevens van woningbouwprognoses. Vooral met betrekking tot projecten (het merendeel van de raming) blijkt regelmatig dat een aanvraag voor een omgevingsvergunning in een ander jaar plaatsvindt dan vooraf gedacht.

In het model kostenonderbouwing leges van de VNG wordt aangegeven dat bij schommelingen in de baten van leges het mogelijk is om een gemiddelde van de baten op te nemen. In deze begroting is dat dan ook gedaan. De leges van de reguliere vergunningen voor (ver)bouw van woningen is meegenomen conform de ramingen en de leges voor projecten (zoals bedrijfsbouw en woningbouw) is op basis van een gemiddelde voor de jaren 2014 tot en met 2018 meegenomen. Indien bij de jaarrekening in enig jaar blijkt dat er fors meer ontvangen is kan bij de jaarrekening een voorstel gemaakt worden om deze ontvangst beschikbaar te stellen voor het volgende jaar waarin dan zeer waarschijnlijk minder wordt ontvangen.

Het hier gepresenteerde saldo is het verschil tussen de nieuwe raming en de raming ten tijde van de kadernota 2014.

Een egalisatievoorziening vormen is alleen mogelijk bij schommelingen in de lastenkant. Omdat er geen sprake is van schommelingen door de jaren heen bij de lasten, wordt ook niet voorgesteld om een egalisatievoorziening te vormen.

Een egalisatiereserve kan gevormd worden voor de werkelijke afwijkingen ten opzichte van de ramingen, maar is niet verplicht. Een reserve mag niet meegenomen worden bij het bepalen van de kostendekkendheid van de leges, omdat de besteding van een reserve altijd door de raad gewijzigd kan worden. Vooralsnog wordt dit niet voorgesteld. Afhankelijk van de afwijkingen bij de jaarrekening kan bij de jaarrekening hiervoor alsnog een voorstel gedaan worden.

14. Ontwikkelbestemmingsplannen en onderzoek Oase

Voor het onderzoek naar de mogelijkheden van ontwikkelbestemmingsplannen en het onderzoek naar Oase is volgens de eerste inschattingen voor verschillende aspecten de expertise niet in huis. Gelet op onze ervaringen en de noodzaak van een integrale benadering is het voorstel hiervoor incidenteel € 25.000,- beschikbaar te stellen. De bestaande budgetten bieden geen ruimte om dit op te vangen.

15. BGT

De beheerkosten voor de basisregistratie grootschalige topografie (BGT) vallen lager uit dan eerst ingeschat (€ 2.000,- minder in 2015 en 2016 en € 6000,- minder in 2017 en verder). Daarnaast wordt in 2015 nog eenmalige bijdragen ontvangen van nutsbedrijven en het kadaster (van respectievelijk € 9.799,- en € 3.919,-).

16. Onkruidbestrijding

Per 1 november 2015 mogen geen chemicaliën meer toegepast worden op verhardingen. Onze gemeente gebruikt het middel Round-up voor de onkruidbestrijding op verhardingen. In dit middel zit glyfosaat als werkzame stof. Deze stof is per 1 november 2015 verboden. Aangezien wij de chemische onkruidbestrijding rond juni uitvoeren kunnen we nog twee jaar gebruik maken van dit middel. Vanaf juni 2016 is het niet meer toepasbaar. Er is bij verschillende bedrijven gevraagd een richtlijnofferte op te stellen voor niet chemisch onkruidbeheer. Er zijn verschillende manieren toepasbaar die qua financiën overeen komen met elkaar. Per m2 zijn we nu met de chemische methode € 0,0138 kwijt, terwijl de niet chemische methode € 0,15 per m2 zal gaan kosten. In totaliteit zijn de extra kosten € 96.142,-. Deze kostenstijging zit voor het grootste gedeelte in de frequentie van de bestrijdingsmethode. Chemische bestrijding is één maal per jaar benodigd, terwijl niet chemische bestrijdingsmethoden twee tot drie keer per jaar benodigd is. Daarnaast is er meer inzet van machines benodigd (borstelen, gecombineerd met bijvoorbeeld een machine voor de hete lucht methode).

17. OZB niet verhogen met inflatie

Omdat de financiële situatie dit toelaat wordt voorgesteld om de OZB niet te verhogen met de inflatie.

18. Bibliotheek

In de kadernota 2012 is een bezuiniging van € 55.000,- opgenomen per 2015. Deze kan slechts gedeeltelijk gerealiseerd worden. Oorzaken zijn met name dat gerekend was met inkomsten uit nieuwe verhuur van beschikbaar komende ruimte. Dat laatste is niet gerealiseerd en vanwege de staat van de achterzijde van het gebouw ook niet realistisch. Verder is de leeszaal (pluspakket) wel van de bibliotheek afgenomen.

19. PV-vergoedingen

Er is een brandbrief van de VNG verstuurd naar de Tweede Kamer over het afschaffen van de PV-vergoedingen. De PV-vergoeding is een vergoeding die gemeenten krijgen als BOA's (buitengewoon opsporingsambtenaren) handhavend optreden. Voor elk proces-verbaal dat zij schrijven, krijgen gemeenten € 25,- of € 40,- afhankelijk van het feit waarvoor zij handhavend optreden. Het overige bedrag vloeit de Rijkskas in. De afschaffing van de vergoeding is opgenomen in de miljoenennota en zou ingaan per 1-1-2015. Voor de gemeente Son en Breugel is in de begroting rekening gehouden met een jaarlijkse inkomst van € 5.439,-.

20. Groeipad centrumontwikkeling in Son en in Breugel

Extra budget voor de centrumplannen "Son" en "Breugel" wordt in 2015 vooral ingezet ten behoeve van de planvoorbereiding. Vanaf 2016 wordt het budget gebruikt voor de uitvoering van de plannen.

Breugel Specifiek:

Het uitvoeringsprogramma Breugel verloopt volgens de opgestelde planning (2014: kunstgras Corridor, gesprekken met handboog, opstart onderzoek Boerderij-Bongerd).

In 2015 moet het rapport omtrent de ontwikkelingen van de Bongerd en de Boerderij voorgelegd worden aan het college en de raad, de uitwerking van het WoZoCo-plan moet gereed zijn voor besluitvorming en de voorbereidingen voor het natuureducatie-pad en het groen hofje moet worden opgepakt. Extra budget wordt in 2015 vooral ingezet voor de voorbereiding.

Son Specifiek:

De komende periode zal er in het Centrum van Son sprake zijn van een mix van uitvoering en verdere voorbereiding. Deze mix vloeit logischerwijs voort uit het collegeprogramma.

De uitvoering zal zich naar verwachting primair richten op bijvoorbeeld de renovatie van het Vestzak (verbouwkosten en inrichting). In uitwerking is verder een "consultatie" en verdere ruimtelijke / stedenbouwkundige uitwerking van de het Kerkplein waarbij vooral ook aandacht zal zijn voor het bepalen van een robuuste programmatische invulling die zal bijdragen aan een toekomstbestendig

levendig centrum. Dit vergt vooral een zorgvuldig communicatietraject aan de hand van verbeeldingen en onderzoek (communicatie en onderzoekskosten inclusief verbeeldingen).

De onderstaande posten vormen de 1^e begrotingswijziging 2015:

21. Organisatiekosten

In 2015 zijn extra kosten te verwachten voor de organisatie door twee oorzaken:

- Er is sprake van hoge niet beïnvloedbare uitval bij WMO in verband met ziekte en zwangerschap.
- Er is extra inzet van personeel nodig voor herindicaties van Hulp bij Huishouden.

Na deze mutaties ontstaat het volgende beeld:

-/- is voordeel ; +/- is nadeel	2015	2016	2017	2018
Begrotingsresultaat	-94.415	-64.241	-201.203	-105.914

Zoals eerder geconstateerd kunnen we een sluitende meerjarenbegroting presenteren.

5. Belastingen

Rioolheffing

Voor de berekening van de rioolheffing geldt de eis van maximaal 100% kostendekkendheid. Op basis van de nu geactualiseerde gegevens en gezien de huidige hoogte van de reserve riolering is het niet nodig om het tarief voor rioolheffing te verhogen met inflatie. Voorgesteld wordt om de rioolheffing gelijk te houden aan het tarief van 2014.

In 2015 zal een nieuw vGRP worden aangeboden aan de gemeenteraad. Bij dit vGRP zal bekeken worden hoe de lasten van riolering zich ontwikkelen. Ook de reserve zal hierbij betrokken worden. Bij het voorstel voor vaststelling van het vGRP zal ook een voorstel gedaan worden voor de ontwikkeling van de rioolheffing.

Afvalstoffenheffing

Wij zien dat het door de gemeente ingang gezette afvalstoffenbeleid de afgelopen periode haar vruchten afwerpt. Het beleid en het gedrag van onze burgers lonen. Voor 2015 kan het tarief verder verlaagd worden, mede door het ingezette PMD beleid (Plastic, Metaal en Drankkarton). Ten opzichte van 2014 betekent dit een tariefverlaging (meerpersoonshuishoudens) van ruim € 12,-.

Lastendruk

Met betrekking tot de algemene lastendruk voor onze inwoners zien we dat door gelijk blijven van de rioolheffing, niet verhogen met de inflatie van de OZB en daling van de afvalstoffenheffing dat een eigenaar van een woning van € 325.000,- (waarde 2013) met een meerpersoonshuishouden over deze belasting en heffingen een tariefaanpassing heeft van -2,0 % in 2015 t.o.v. 2014, derhalve een daling met € 12,-.

Belastingdruk	OZB	Afvalstof- fenheffing	Rioolhef- fing	Totaal	% wijziging t.o.v. t-1
2013	€ 265,00	€ 211,00	€ 162,00	€ 638,00	
2014	€ 270,00	€ 200,00	€ 142,00	€ 612,00	-4,1%
2015	€ 270,00	€ 188,00	€ 142,00	€ 600,00	-2,0%

* Voor 2013 gerekend met een woning van € 325.000,-. Voor 2014 is een waardedaling van 6,4% geraamd en voor 2015 is een waardedaling van 3,5% geraamd. Daarom is gerekend met een woning van € 293.553,- in 2015

6. Algemene reserve

Bij de kadernota 2014 (blz. 39 en 40) is opgenomen dat vanwege de overheveling van de uitkeringen voor de drie decentralisaties naar de algemene uitkering de algemene reserve opgehoogd dient te worden. In de nota reserves en voorzieningen is aangegeven dat de algemene reserve 10% bedraagt van de omvang van de algemene uitkering.

Voor het jaar 2015 is de algemene uitkering conform de septembercirculaire € 16.215.000,-. Volgens de afspraak zou 10% van de omvang van de algemene uitkering de hoogte van de algemene reserve

moeten zijn, dus € 1.622.000,-. De huidige algemene reserve bedraagt € 1.330.000,-. Bijstorting zou dus nodig zijn voor € 292.000,-.

Volgens de paragraaf weerstandsvermogen bedraagt het programmerisico (incl. € 1.275.000,- voor de transities) € 3.142.150,-. Indien de algemene reserve opgehoogd wordt in verband met het opnemen van de decentralisaties in de algemene uitkering is het verdedigbaar om de ophoging hiervan ter hoogte van € 292.000,- te bekostigen uit de algemene risicovoorziening.

7. Harmonisatie begrotingsstructuur

Uniforme beleidsproducten

Er is een voorstel gemaakt om te harmoniseren op een niveau onder de programmastructuur, in de vorm van uniforme beleidsproducten. Het voordeel van uniforme beleidsproducten is dat het de vrijheid van de raad niet in de weg staat. Elke gemeente kan zelf de naamgeving, het aantal en de inhoud van de programma's in de begroting bepalen, maar de beleidsproducten zijn voor de samenwerkende gemeenten gelijk.

De implementatie van beleidsproducten vergroot de onderlinge vergelijkbaarheid van de samenwerkende gemeenten. Wat de gemeenten nader tot elkaar brengt en een versterkend effect heeft op de verbindende kracht en lerend vermogen van de samenwerkende gemeenten onderling. Naast deze kwaliteitsverbetering zorgt deze harmonisatieslag tot efficiëntere werkprocessen in de P&C-cyclus en helpt het bij de ontwikkeling van een uniform financieel systeem.

De voorwaarde is dat programma's uit gehele beleidsproducten moeten bestaan. Op deze wijze wordt de uniformiteit van de beleidsproducten geborgd. Er is een lijst gemaakt van 48 beleidsproducten (zie bijlage 2) In de beleidsproducten zijn tevens de wettelijke veranderingen in de Iv3-indeling verwerkt.

De veranderingen zijn met name het gevolg van de transities in het Sociale Domein.

De voorwaarde dat programma's uit gehele beleidsproducten bestaan leidt tot diverse verschuivingen tussen onderdelen van programma's. In bijlage 3 (conversietabel) en 4 (uiteindelijke indeling) is inzichtelijk gemaakt wat het effect is van de implementatie van de ontwikkelde, uniforme beleidsproducten op de huidige programma indeling.

Programma's

Programma 1: Bestuurlijke en economische zaken

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. drs. J.F.M. Gaillard

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. drs. R. Visser (aandachtsgebied economische zaken en Ekkersrijt)

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

Binnen het programma bestuurlijke zaken draait het in de kern om de relatie tussen burger en bestuur. Primaire doelstelling is verbetering van de wisselwerking tussen openbaar bestuur en burger enerzijds en raad en college van burgemeester en wethouders anderzijds. Daarbij onderscheiden we thema's als een goed functionerende (duale) democratie, een bestuur dat burgers mogelijkheden voor beïnvloeding, participatie en samenspraak biedt, een bestuur dat belangen transparant afweegt en een bestuur dat burgers aanspreekt op hun verantwoordelijkheid. Daarnaast tracht het bestuur de positie van de gemeente te versterken door regionale samenwerking.

Doelstelling van economische zaken is het versterken van de economische structuur van Son en Breugel en het stimuleren van de werkgelegenheid door onder andere het verbeteren van het bedrijfsklimaat en (creatief) ondernemerschap. Een gezonde economie betekent een levendige, aantrekkelijke en sociale gemeente voor zowel de inwoners, de werkenden, als voor bezoekers.

Operationele doelstellingen 2015

Aandachtsgebied bestuurlijke zaken

- Herbenoemingsprocedure burgemeester
- Integriteit
- Uitwerking werkwijze gemeenteraad "agenda van de samenleving"
- Nieuwe Rekenkamercommissie
- Regionale samenwerking
- Metropoolregio Eindhoven
- Stedelijk Gebied Eindhoven
- Doorontwikkeling Dienst Dommelvallei
- Visie op de bestuurlijke toekomst

Aandachtsgebied economische zaken

- Voorwaarden scheppen voor bedrijven om te kunnen bijdragen aan een goede economische ontwikkeling van Son en Breugel en de regio. Denk hierbij aan bijdrage regionaal beleid, regionaal bedrijventerreinenbeleid, detailhandelsbeleid.
- Door intensief ruimtegebruik en verkenning voor herstructurering op het bedrijventerrein wordt deels voorzien in de ruimtevraag van lokale en regionale bedrijvigheid.
- Via 1-loket economische zaken stedelijk gebied wordt intensief samengewerkt met name voor vestiging van bedrijven.
- Met zowel de Ondernemersvereniging Son en Breugel (OVSB) als de Ondernemers Vereniging Ekkersrijt (OVE) vindt overleg plaats over strategische als uitvoeringsvraagstukken. Naast overleg met het georganiseerde bedrijfsleven vinden bilaterale gesprekken plaats met ondernemers en vastgoedeigenaren over gebiedsgerichte ontwikkelingen.
- Masterplan Ekkersrijt, uitvoering geven aan het actieprogramma
- Beginnende ondernemers, met een toenemende aandacht voor ZZP'ers, op weg helpen; voeren van een actief startersbeleid.
- Communicatie met ondernemers en ondernemersorganisaties is zeer belangrijk. Het digitale als het fysieke bedrijvenloket en het relatiebeheer wordt verder ontwikkeld.

Aandachtsgebied recreatie en toerisme

- Het stimuleren en ontwikkelen van dag- en verblijfsrecreatieve voorzieningen.
- Het in stand houden en verbeteren van de routegebonden toeristische en recreatieve infrastructuur als wandelrouten netwerk en fietsrouten netwerk.

- Het verzorgen van een goede promotie en informatievoorziening voor zowel de sector als voor individuele ondernemers.
- Actief stimuleren van samenwerking door organiseren van overleg en voorlichting.
- Uitvoering geven aan uitwerkingsprogramma "Verslingerd aan de Dommel"
- Evalueren van bestaand beleid en opstellen nieuw recreatief en toeristisch beleid 2015-2018.

Aandachtsgebied Voorlichting en Communicatie

- Stimuleren van betrokkenheid en interactie: participeren
- Communicatie inzetten als strategisch instrument.
- Toegankelijke en begrijpelijke beleidsvoorlichting.
- Intensiever gebruik digitale en interactieve communicatiemiddelen.
- Actief communiceren
- Communicatie-inzet bij verschillende grote projecten.

Gemeentelijke bijdrage: Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?

Collegeprogramma samen duurzaam verder / MEER

Son en Breugel is een regiegemeente. Dit betekent dat de gemeente verantwoordelijkheid neemt voor haar wettelijke en sociaal-maatschappelijke, ecologische, economische en ruimtelijke taken (MEER) en aanwezige kennis en kunde in de maatschappij actief opzoekt en waar gewenst inschakelt. In samenwerking met de 4 O's, overheid, onderwijs, ondernemers en overige maatschappelijke partners geven wij verder invulling aan onze regierol.

Deze regierol, gericht op samenwerking is het uitgangspunt bij het opstellen van de visie over onze bestuurlijke toekomst en bij de strategische visie Dommelvallei.

Wij hebben ons ten doel gesteld het ondernemingsklimaat te versterken en evenementen te stimuleren. Ook hierbij nemen wij onze regierol en zetten we in op samenwerking met de 4O's.

Aandachtsgebied bestuurlijke zaken

Herbenoemingsprocedure burgemeester

Per 1 september 2015 verstrijkt de huidige ambtstermijn van onze burgemeester en is herbenoeming aan de orde.

Begin 2015 zal uw raad een procedurevoorstel hierover worden voorgelegd.

Integriteit

In het presidium is afgesproken deze zittingsperiode het onderwerp integriteit uitdrukkelijk en breed aan de orde te laten komen, zowel op het niveau van de raad, het college als de ambtelijke organisatie. In 2015 zal hier nadere invulling aan worden gegeven.

Uitwerking werkwijze gemeenteraad

In het collegeprogramma is opgenomen dat wij ons actief inzetten voor een interactieve, transparante wijze van besturen, conform de uitgangspunten van het coalitieakkoord. Wij willen een regiegemeente zijn met een actieve houding in de samenwerking met de 4 O's.

In 2015 willen wij met uw raad in gesprek gaan, met respect voor iedere rol, hoe de raad sturing kan geven aan de "agenda van de samenleving".

Rekenkamercommissie

Per 1 mei 2014 is de samenwerkingsovereenkomst tussen Heeze-Leende, Nuenen, Son en Breugel en Waalre op het gebied van rekenkamercommissies afgelopen.

De gemeenten oriënteren zich voor de periode nadien op diverse mogelijkheden rond (samenwerking op het gebied van) de rekenkamercommissie, zoals bijvoorbeeld:

- uitbreiding samenwerkingsverband met andere gemeenten;
- aangaan andere samenwerkingsverbanden door de afzonderlijke gemeenten;
- voortzetting buiten een samenwerkingsverband om.

In het presidium is op 26 november 2013 afgesproken het onderwerp "toekomst rekenkamercommissie en de eventuele samenwerkingsmogelijkheden daarbij" pas nader te bespreken na de gemeenteraadsverkiezingen. De consequentie dat onze gemeente hierdoor tijdelijk geen rekenkamercommissie heeft, acht het presidium aanvaardbaar.

Het streven is uiterlijk begin 2015 een nieuwe rekenkamercommissie te kunnen installeren.

Regionale samenwerking

In het collegeprogramma 'Samen duurzaam verder' wordt prioriteit gegeven aan de regionale samenwerking. Vanuit de eigen organisatie is ruimte gecreëerd om de regionale samenwerking beter te verankeren en zodoende ook bestuurlijk meer ruimte te hebben voor de regionale samenwerking. Deze samenwerking bestaat uit 3 niveaus. Te weten op het vlak van Zuidoost Brabant, op het vlak van het Stedelijk Gebied Eindhoven en op het vlak van de Dienst Dommelvallei.

Metropoolregio Eindhoven

Vanaf 1 januari 2015 start de Metropoolregio als nieuwe gemeenschappelijke regeling. De Metropoolregio Eindhoven vervangt het SRE, maar is vooral een netwerkorganisatie en zal minder inhoudelijke werkzaamheden verrichten. Veel van de (inhoudelijke) taken van het SRE zijn overgedragen aan andere organisaties en (groepen van) gemeenten. De verdere werking van de Metropoolregio, haar doelstelling en dergelijke worden toegelicht in de paragraaf 'Verbonden Partijen'.

Bestuursconvenant Stedelijk Gebied Eindhoven (BSGE)

Waar het SRE (vanaf 1 januari 2015) een terugtrekkende beweging maakt op het inhoudelijke vlak, treedt het subregionale niveau (het stedelijk gebied) meer naar voren. De afspraken over wonen en werken die eerder op het niveau van Zuidoost Brabant werden gemaakt, zullen nu meer op het subregionale vlak aan de orde komen. Daarvoor is een bestuurlijk platform, waar de burgemeester van Son en Breugel voorzitter van is. De wethouder voor wonen en werken participeert in de diverse portefeuillehoudersoverleggen.

Doorontwikkeling Dienst Dommelvallei

Op 1 januari 2014 is de dienst Dommelvallei van start gegaan. Vele gemeentelijke taken worden vanaf deze datum uitgevoerd door de dienst: personeel en organisatie, informatisering en automatisering, archief, financiën, control voor de drie gemeenten en voor de gemeenten Nuenen en Son en Breugel dienstverlening en sociale zaken. De gemeente blijft zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van de dienstverlening en ook de kaderstelling binnen de planning en control cyclus. We volgen de ontwikkeling van de dienst Dommelvallei intensief. De aansturing en de monitoring gebeuren op drie niveaus: strategisch, tactisch en operationeel. In 2016 worden de eerste twee jaar geëvalueerd.

Visie op bestuurlijke toekomst

In 2014 is een start gemaakt met het opstellen van een visie op de bestuurlijke toekomst van onze gemeente. Begin 2015 wordt de visie afgerond en ter besluitvorming aangeboden. Bij de bepaling van onze bestuurlijke toekomst houden we de regie in eigen handen. We stemmen dit proces af met onze partners in Dommelvallei en in het stedelijk gebied. Wij betrekken bij het opstellen van de visie ook de relaties met de 4 O's (overheden, ondernemers, onderwijs, en het overige maatschappelijk middenveld).

Aandachtsgebied economische zaken

Lokaal en regionaal overleg

De gemeente schept mogelijkheden en voorwaarden voor bedrijven om te kunnen bijdragen aan een goede economische ontwikkeling van Son en Breugel en de regio. Hiervoor wordt deelgenomen aan regionaal en subregionaal overleg en samenwerking en lokaal overleg met ondernemersverenigingen. Ondernemersvereniging Son en Breugel (OVSB) en de Ondernemers Vereniging Ekkersrijt (OVE). Naast overleg met het georganiseerde bedrijfsleven vinden bilaterale gesprekken plaats (relatiemanagement) met ondernemers en vastgoedeigenaren over gebiedsgerichte ontwikkelingen.

1-loket stedelijk gebied

Door intensief ruimtegebruik en verkenning voor herstructurering op het bedrijventerrein wordt deels voorzien in de ruimtevraag van lokale en regionale bedrijvigheid. Via 1-loket economische zaken wordt in het stedelijk gebied intensief samengewerkt om zowel lokale als regionale bedrijven te begeleiden in hun zoektocht naar de beste vestigingslocatie. Het 1-loket treedt hierbij op als zijnde één gemeente.

Vestigingsklimaat

Ekkersrijt kent een zeer goed vestigingsklimaat. Om dit te behouden wordt in nauw overleg met ondernemers in de diverse deelgebieden gewerkt aan behoud van kwaliteit van openbare maar ook

private omgeving. Zo worden afspraken gemaakt omtrent collectieve beveiliging, onderhoud aan groen en vindt overleg plaats over gebiedsmanagement (Meubelplein). Tevens wordt gestreefd met een proactieve houding op snelle procedures binnen de wettelijke kaders en is er aandacht voor vermindering van de regeldruk.

Masterplan Ekkersrijt

In 2015 zal worden gestart met het uitvoeringsprogramma van het Masterplan Ekkersrijt. Dit uitvoeringsprogramma zal worden voorzien van een financiële paragraaf. Pas bij de vaststelling van het Masterplan, hetgeen is voorzien eind 2014/begin 2015 is er duidelijkheid ten aanzien van de financiële gevolgen van dit uitvoeringsprogramma.

Startende ondernemers

De gemeente vindt het belangrijk om beginnende ondernemers en ZZP'ers op weg te helpen en voert dan ook een actief startersbeleid. Naast individuele advisering van startende ondernemers wordt ook de organisatie van de succesvolle collectieve startersbijeenkomst gecontinueerd.

Communicatie

Door snel veranderende wetgeving en maatschappelijke ontwikkelingen is adequate communicatie met ondernemers en ondernemersorganisaties van groot belang. Economische zaken kent een proactief relatiebeheer en wil in een vroegtijdig stadium een betrouwbare gesprekspartner zijn bij veranderingen bij bedrijven.

Bedrijveninvesteringszone(BIZ): In overleg en samenwerking met de Ondernemersvereniging Ekkersrijt wordt onderzocht of de nieuwe wet op de bedrijveninvesteringszones mogelijkheden biedt en draagvlak heeft bij de ondernemers op Ekkersrijt. Een bedrijven investeringszone is een zone op bedrijventerrein of winkelgebied, waarbinnen ondernemers gezamenlijk investeren in activiteiten in de openbare ruimte. Alle ondernemers betalen mee aan een gemeentelijke heffing om daarmee activiteiten te financieren.

Lokale omroep Son en Breugel:

Er lopen momenteel meerdere initiatieven voor een lokale omroep. De gemeente heeft op basis van de Mediawet 2008 een financiële zorgplicht voor lokale omroepen oftewel de lokale publieke media-instellingen. Deze betreft € 1,30 per huishouden.

Aandachtsgebied recreatie en toerisme

Stimuleren ontwikkelingen

Het stimuleren van dag- en verblijfsrecreatieve voorzieningen is van belang om de potentie van de recreatieve en toeristische sector meer te benutten. Dit gebeurt onder andere door samenwerking te organiseren binnen de sector en hen te betrekken bij diverse regionale ontwikkelingen. Onderzocht wordt in welke vorm/structuur en onder welke condities (bundeling van kennis, kunde regelgeving en uitvoering) het meest geschikt is om initiatieven zoals evenementen duurzaam en in gezamenlijkheid mogelijk te maken. Mogelijk biedt een fonds een extra stimulans en vangnet. In de kadernota zijn hiervoor reeds middelen gereserveerd.

Recreatieve routes

De reeds gerealiseerde routegebonden recreatieve infrastructuur zoals het wandelroutenetwerk en fietsroutenetwerk is van goede kwaliteit en zal door Routebureau Brabant worden onderhouden.

Uitvoering Visie Verslingerd aan de Dommel

De komende jaren wordt uitvoering gegeven aan quickwins die zijn vastgesteld in "Verslingerd aan de Dommel" om deze beek meer te benutten als recreatieve zone.

Nieuwe recreatief en toeristisch beleid

Het nieuwe recreatief en toeristisch beleid zal de kaders en een uitvoeringsprogramma bevatten waarmee wij de kansen proberen te verzilveren voor onze gemeente waarbij wordt aangesloten bij lokale en subregionale initiatieven van de Dommelvallei gemeenten en Het Groene Woud.

Aandachtsgebied Voorlichting en Communicatie

Stimuleren van betrokkenheid en interactie: Participatie

Betrokkenheid en interactie staat centraal. Het college wil graag een klimaat creëren, waarbij de gemeenschap mag, kan en wil participeren: inwoners en ondernemers mogen, kunnen en willen meedenken en meedoen. Het college heeft daarnaast een actieve en open houding in de communicatie en samenwerking met de 4 O's: overheid, onderwijs, ondernemers en overige maatschappelijke partners.

Diverse instrumenten voor participatie worden bedacht en ingezet om inwoners, ondernemers en andere partners op verschillende manieren te betrekken in het voorbereidings-, besluitvormings- en uitvoeringsproces. Bij ieder onderwerp of project wordt nagedacht over een passende participatievorm en een passende wijze van communiceren.

Inzetten van communicatie als strategisch instrument

Communicatie wordt ingezet als strategisch instrument in verschillende fases van beleidsontwikkeling- en beleidsuitvoeringsproces. In een vroegtijdig stadium wordt nagedacht over de rol en inzet van communicatie.

Toegankelijke en begrijpelijke beleidsvoorlichting

Communicatie is gericht op toegankelijke en begrijpelijke publieks- en ook persvoorlichting. Het gebruik van begrijpelijke taal (B1-niveau) door de gemeentelijke organisatie wordt onder andere gestimuleerd met behulp van een Taalteam en workshops.

Intensiever gebruik digitale en interactieve communicatiemiddelen

Het college wil in haar dienstverlening en communicatie naar inwoners de nadruk leggen op het gebruik van digitale communicatiekanalen en – middelen: website, apps, digitale borden, sociale media. De toepassing van met name sociale media wordt uitgebreid en gestimuleerd.

Actief openbaar

Als gezicht van de gemeente nemen de collegeleden de woordvoering naar pers en het publiek actief ter hand: Zij streven naar zo groot mogelijke actieve openbaarheid. Wekelijks worden n.a.v. de collegevergadering persberichten verstuurd en persgesprekken gevoerd. Indien nodig wordt de pers individueel (telefonisch) te woord gestaan of worden extra persgesprekken of –conferenties georganiseerd.

Communicatie-inzet bij verschillende grote projecten

Verskillende grote projecten vragen om inzet van communicatie, onder andere:

- Samenwerking Dommelvallei
- Centrumplan Son
- Centrumplan Breugel
- Uitvoeringsplan duurzaamheidsbeleid
- Transities: nieuwe taken en verantwoordelijkheden

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie 2013	Begroting				
		2014	2015	2016	2017	2018
Baten						
Bestuur	0	0	0	0	0	0
Externe contacten	-2	0	0	0	0	0
Voorlichting en communicatie	0	0	0	0	0	0
Bestuurlijke ondersteuning	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	-2	0	0	0	0	0

Lasten						
Bestuur	990	1.002	851	851	851	851
Externe contacten	512	441	551	532	532	532
Voorlichting en communicatie	293	264	199	199	199	199
Bestuurlijke ondersteuning	263	128	49	49	49	49
Totaal lasten	2.058	1.835	1.651	1.632	1.631	1.631

Totaal saldo	2.057	1.835	1.651	1.632	1.631	1.631
---------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2015 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2014-2017 geraamd was voor het jaar 2015.

Toelichting	2015 oud	2015 nieuw	Vershil
Programma 1	1.811	1.651	-160
Autonome ontwikkelingen:			
Minder kosten voor gepensioneerden (Raadsbesluit bij de jaarrekening 2013)			-8
Aanpassing wachtgeld en pensioenen wethouders			17
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat			-185
Wijzigingen IV3 (budgettair neutraal over diverse programma's)			62
Beleidsaanpassingen:			
SRE (zie punt 21, blz. 13 van de begroting 2014)			-68
Budget economische zaken (zie punt 25, blz. 13 van de begroting 2014)			-5
SRE (zie punt 19 van de kadernota 2014)			28
Overige mutaties < € 10.000,-			-1
Totaal			-160

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2014 en 2015 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2014 en 2015 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2014 en 2015.

Toelichting	2014	2015 oud	Vershil
Programma 1	1.835	1.811	-24
Vervangen 5 informatieborden (eenmalig in 2014)			-35
Overige mutaties			9
Totaal			-24

Programma 2: Publieke dienstverlening

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. drs. J.F.M. Gaillard

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. J.P. Frenken (aandachtsgebied Centrum voor Maatschappelijke Deelname)

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

In Son en Breugel staat de vraag van de klant centraal en zorgen we voor een efficiënte, integrale, snelle en voor de klant duidelijke afhandeling van die vraag. Dit gebeurt via de publieksbalies in de hal van het gemeentehuis en het centrum voor maatschappelijke dienstverlening, de telefoon, per post, de wijkteams en het internet, conform de één-loketgedachte. Wat we willen bereiken is tevreden klanten die goed geholpen zijn. Goed helpen betekent niet alleen klanten snel en vriendelijk te woord staan, maar ook betrouwbaar, met hoge kwaliteit en gericht op maatschappelijk effect.

Implementatie van het dienstverleningsconcept

Invoeren van Antwoord© heeft consequenties voor de manier van werken voor de gemeentelijke organisatie en voor de dienst Dommelvallei. Het raakt huisvestingsaspecten, personeel, organisatie, informatie, automatisering. Het integraal inrichten van de dienstverlening over de verschillende dienstverleningskanalen wordt in samenwerking met Nuenen en Geldrop-Mierlo vormgegeven. Door samen op trekken verwachten we de dienstverlening in sneller tempo te verbeteren en zijn we minder kwetsbaar bij de implementatie van nieuwe taken.

De volgende doelen worden behaald in 2015:

- Implementatie van fase 3 van Antwoord©
- De website is volledig ingericht als kennisbank voor fase 3 van Antwoord©
- Vergroting van het aandeel eerstelijns-afhandeling van klantvragen, groeiend van 35% naar 60% in 2015.
- Implementatie van kanaalsturing, waarbij we inwoners, instellingen en bedrijven proberen te verleiden meer van het digitale kanaal gebruik te maken.
- Kwaliteitsverhoging en vergroting van het productenaanbod op de site resulteert opnieuw een groter deel digitale productverstrekkingen of aanvragen
- Harmonisatie van de dienstverlening van Son en Breugel met die van Nuenen en waar mogelijk ook met die van Geldrop-Mierlo.
- 95% van de ingekomen post wordt binnen de afgesproken termijn afgehandeld.
- 95% van de meldingen openbare ruimte wordt binnen 4 werkdagen opgepakt, urgente meldingen worden binnen 1 werkdag opgepakt.

Overige activiteiten

Bij het herontwerpen van werkprocessen staat deregulering en digitalisering centraal. Samen met Nuenen en Geldrop-Mierlo werken we er aan, dat er een verdere verschuiving plaatsvindt van producten en diensten naar de frontoffice. Dit met als doel de klanten zoveel mogelijk in één keer te kunnen helpen. Daarbij ligt de focus op het vereenvoudigen en zo mogelijk schrappen van overbodige regelgeving. Door het geregeld toetsen van de bestaande manieren van werken willen we de kwaliteit van dienstverlening en de manier van werken continu blijven verbeteren.

De volgende doelen worden behaald in 2015:

- De aansluiting op de nieuwe basisregistratie personen (BRP) wordt verder voorbereid. Dit vraagt in de komende jaren om investeringen in software, hardware en opleidingen. Tijdelijk bestaan de oude en de nieuwe situatie naast elkaar. Daarbij ligt er een bijzondere uitdaging de dienstverlening op peil te houden.
- De verkiezingen voor de Provinciale Staten en voor het eerst ook voor de Waterschappen worden georganiseerd.
- Het onderzoek naar de brede rol van de gemeente voor het dienstverleningsniveau in Son en Breugel leidt tot een concreet programma van eisen voor de locatie Raadhuisplein.
- De klanttevredenheid wordt gemeten.

Gemeentelijke bijdrage: Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?

Collegeprogramma samen duurzaam verder / MEER

Diverse ontwikkelingen zoals schaalvergroting, vergrijzing, digitalisering en decentralisaties hebben invloed op onze dienstverlening en het voorzieningenniveau. Wij willen daarom een lange termijn visie op het dienstverleningsniveau voor onze gemeenschap ontwikkelen. Op basis van die visie maken we ook een huisvestingsplan voor de uitvoering van gemeentelijke taken en taken die samen met partners worden gedaan. Het CMD (Centrum voor Maatschappelijke Deelname) nemen we hierin mee.

Naast fysieke huisvesting richten we ons ook op de verbetering van de digitale dienstverlening waarbij we samen optrekken met onze samenwerkingspartners Nuenen en Geldrop-Mierlo. De toenemende digitalisering vraagt om extra aandacht voor het zorgvuldig omgaan met de informatie en gegevens van burgers en organisaties.

Operationele doelstellingen 2015

Implementatie van het dienstverleningsconcept

Het gewenste niveau van dienstverlening is in 2010 uitgewerkt in een dienstverleningsconcept met kwaliteits- en servicenormen. In het dienstverleningsconcept wordt uitgegaan van het geleidelijk invoeren van het concept *Antwoord*©. Dit concept helpt gemeenten om de contacten met burgers professioneler af te handelen en op termijn zo dé ingang voor een groot deel van de overheid te worden. In 2015 wordt de derde fase van *Antwoord*© geïmplementeerd.

Om dienstverlening op een consistent hoog niveau te brengen en te houden dienen alle kanalen (web, telefonie, balie, chat, sms-alert, enzovoort) op elkaar aan te sluiten en gelijke content te bevatten. De kanalen die verder worden ingericht:

- Website: beter benutten van de mogelijkheden van digitale dienstverlening (e-dienstverlening). In fase 3 van *Antwoord*© wordt er gewerkt vanuit een kanaalstrategie. Producten en diensten worden aangeboden via alle kanalen, maar we verleiden onze klanten om voor een groter deel gebruik te maken van het digitale kanaal.
- Telefonie: doorontwikkeling van het Telefonisch InformatieCentrum (TIC), waarbij we toewerken naar een groei van de eerstelijnsafhandeling in 2015 naar 60%.
- Balie: vermindering aantal baliecontacten als gevolg van kanaalsturing. Door meer producten 24 uur per dag, 7 dagen per week digitaal aan te bieden wordt de dienstverlening verbeterd en nemen de kosten af.
- Post: in 2015 is er blijvende aandacht voor om tenminste 95% van de post tijdig af te handelen.

Overige activiteiten

- Uitwerking van de rol en positie van de gemeente en de functie van het gemeentehuis in het dienstverleningsniveau van onze gemeente.
- Herontwerp en beheer van werkprocessen (afschaffen / vereenvoudigen / automatiseren / digitaliseren). In 2015 worden werkprocessen frontoffice/backoffice ook zo veel als mogelijk geharmoniseerd tussen Son en Breugel en Nuenen.
- In 2015 bereiden we ons voor op de modernisering van de basisregistratie personen. Dit moet ertoe leiden dat de gemeente in 2016 aansluit op de nieuwe Basisregistratie Personen (BRP).
- Het organiseren van twee verkiezingen die gelijktijdig plaatsvinden. Het betreffen de waterschapsverkiezingen en de Provinciale Statenverkiezingen.

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie 2013	Begroting				
		2014	2015	2016	2017	2018
Baten						
Burgerzaken	-255	-253	-232	-232	-232	-232
Totaal baten	-255	-253	-232	-232	-232	-232

Lasten						
Burgerzaken	1.041	847	979	944	908	953
Totaal lasten	1.041	847	979	944	908	953

Totaal saldo	786	594	748	712	676	721
---------------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2015 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2014-2017 geraamd was voor het jaar 2015.

Toelichting	2015 oud	2015 nieuw	Vershil
Programma 2	583	748	165
Autonome ontwikkelingen:			
Minder baten voornamelijk door lager aantal rijbewijzen (p. 15 van de 2 ^e marap 2013)			11
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat			154
Totaal			165

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2014 en 2015 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2014 en 2015 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2014 en 2015.

Toelichting	2014	2015 oud	Vershil
Programma 2	594	583	-11
Verkiezingen			-9
Overige mutaties			-2
Totaal			-11

Programma 3: Veiligheid en handhaving

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. drs. J.F.M. Gaillard

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

Aandachtsgebied Openbare orde en veiligheid

De zorg voor een veilige woon-, leef en werkomgeving is een van de belangrijkste taken van de overheid en dus van de gemeente Son en Breugel. Veiligheid staat hoog op de politieke agenda. Gemeente Son en Breugel biedt haar inwoners een veilige omgeving om te wonen, te werken en te recreëren. Inwoners en organisaties/ bedrijven stellen in toenemende mate belang in een goed veiligheidsbeleid. Als gemeente is het zaak daar consequenties aan te verbinden en werk te maken van deze gemeentelijke kerntaak en voert hierin regie. De regierol is verankerd in het integraal veiligheidsbeleid voor de periode 2015-2018.

De burger wordt steeds meer regisseur van zijn eigen leven en zijn persoonlijke omgeving. Van de burger wordt een steeds belangrijkere bijdrage verwacht.

Zorg en veiligheid worden aan elkaar verbonden. Regie op en coördinatie van dit proces zijn sleutelwoorden voor bedrijven, organisaties en gemeente. Hierdoor ontstaan netwerken waarin de burger zijn plaats vindt.

Informatieveiligheid is nodig om netwerken professioneel in te kunnen zetten. De informatiehuishouding is op orde om vanuit privacybelangen informatie te ontvangen, te bewerken en te bewaren, maar ook om informatie te kunnen en mogen delen.

Het veiligheidsbeleid loopt zoveel mogelijk parallel aan het beleid van de gemeenten binnen Dommelstroom (Nuenen, Geldrop-Mierlo, Heeze-Leende, Cranendonck en Valkenswaard). Dit gebied is ontleend aan de indeling in districten van de Nationale politie, die samen met de brandweer de belangrijkste partners zijn in veiligheid.

De uitvoering van het veiligheidsbeleid wordt opgenomen in het handhavingprogramma, dat jaarlijks wordt opgesteld.

Aandachtsgebied Rampenbestrijding en crisisbeheersing

Overeenkomstig de Wet veiligheidsregio's zijn ter voorbereiding op rampenbestrijding en crisisbeheersing de volgende plannen op regionaal niveau vastgesteld: Regionaal risicoprofiel, Regionaal Beleidsplan en Regionaal Crisisplan. Voor de uitwerking van de processen die zijn benoemd in het Regionaal Crisisplan en waarvoor de gemeenten verantwoordelijk zijn, is een Deelplan Bevolkingszorg vastgesteld. Het merendeel van de processen Bevolkingszorg wordt uitgevoerd door regionale teams, samengesteld uit ambtenaren van de 21 gemeenten binnen de Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost. Ook de gemeente Son en Breugel levert hieraan haar bijdrage. Aandachtsgebieden zijn:

- Doorontwikkelen van de processen Bevolkingszorg in samenwerking met de gemeenten in de Veiligheidsregio;
- Opleiden en beoefenen van gemeentelijk personeel met een taak en rol in de regionale en lokale teams in de rampenbestrijdingsorganisatie.

Aandachtsgebied Brandweer

- Er wordt nadruk gelegd op het voorkomen van branden in woningen, het informeren van bewoners over maatregelen die zij kunnen nemen om hun eigen veiligheid te optimaliseren.
- Op basis van de Wet Veiligheidsregio's is de brandweer volledig geregionaliseerd. Er is een toekomstvisie brandweezorg in de maak waarin het ambitieniveau van brandweezorg wordt vastgelegd. Op 11 december 2014 wordt door het Algemeen Bestuur een voorgenomen besluit genomen over de toekomstvisie. In het voorjaar van 2015 wordt het aangeboden aan de raad.

Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?

Collegeprogramma samen duurzaam verder / MEER

De gemeente voert regie op veiligheid. Veiligheid is een containerbegrip en is iets heel persoonlijks, een gevoel. Het gevoel wordt bepaald door omstandigheden van zowel fysieke aard als van sociale aard. De burger wordt steeds meer regisseur van zijn eigen leven en persoonlijke omgeving.

De burgers dichterbij bedrijfsleven, organisaties en overheid te brengen is de grootste uitdaging voor het komend jaar, de komende jaren. Op zoek naar nieuwe vormen van burgerparticipatie en gebruik maken van good practices. Uitgangspunt is dat het moet uitgaan van de burger zelf en dat vanuit de burger, draagvlak, draagkracht en continuïteit ontstaat. De gemeente stimuleert en faciliteert.

De burger wordt onderdeel van netwerken die bestaan uit bedrijven, organisaties en overheid. Partners van het maatschappelijk werkveld zijn onze ambassadeurs. Deze zetten we in om burgers achter de voordeur vandaag te halen.

Het uitvoeringsprogramma van veiligheid is geïntegreerd in het handavingsprogramma. De handavingsvelden met prioriteiten zijn voor de periode 2015-2018 vastgesteld.

Aandachtsgebied Openbare orde en handhaving

In 2015 zetten we in op:

- Participatie burgers bij het tot stand brengen en het uitvoeren van het veiligheidsbeleid;
- Inzet van partners om burgers te enthousiasmeren om betrokken te worden bij veiligheid;
- Gebruik maken van good practices in andere gemeenten om dit te bereiken;
- Projectmatig handhaving op het gebied van hondenoverlast, parkeren in blauwe zone en bij scholen, snelheid verkeer en bestemmingsverkeer (verbod vrachtauto's) in het centrum; Er wordt gewerkt volgens het principe: informeren, waarschuwen, bekeuren.
- Het terugdringen c.q. voorkomen criminaliteit (diefstal) op industrieterrein Ekkersrijt in samenwerking met SBBE en politie; Uitbreiding met kentekencamera('s)
- Project brandveiligheid in woningen krijgt een doorstart met een nieuwe coördinator. Project wordt gekoppeld aan soortgelijk project in Nuenen;
- Alcohol- en drugsgebruik door jongeren en aandacht voor drugsproblematiek onder jongeren en toezicht bij hangplekken van jongeren.
- Toezicht en handhaving op horeca-, en evenementenbeleid en bepalingen Drank- en Horecawet, waaronder paracommerciële activiteiten en openbare dronkenschap. Inhuur van gekwalificeerde Boa's die projectmatig worden ingezet als dit nodig is;
- Controle en toezicht op verleende vergunningen;
- Terugdringen c.q. voorkomen van woon- en leefoverlast en kleine ergernissen door inzet Boa's
- Terugdringen Woninginbraken:
In samenwerking met politie het treffen van preventieve maatregelen zoals gebruik maken van voorlichting (het plaatsen van sandwichborden op toegangswegen in wijken), het inzetten van communicatiemiddelen en het betrekken hierbij van burgers, woningcorporaties en eventueel andere partners;
- Frequenter en beter communiceren over de inspanningen die worden geleverd en zijn verricht op het gebied van veiligheid. Hierbij wordt gebruikt gemaakt van social media;
- Inrichten van informatiepositie naar aanleiding van quickscan in het kader van de ondermijnende (georganiseerde) misdaad; uitvoeren aanbevelingen quickscan;
- Regie en actieve deelname in proces Veilige Publieke Taak (VPT) door deelname aan tafelgesprekken met partners en medewerkers met een publieke taak;
- Mederegie op proces van koppeling zorg en veiligheid, waarbij een overgang mogelijk wordt van signaleringsoverleg naar casus op maat binnen het CMD; verbinding met Veiligheidshuis Zuidoost Brabant blijft geborgd;

Aandachtsgebied rampenbestrijding en crisisbeheersing

Vanaf 2013 wordt gewerkt met regionale teams voor het merendeel van de processen waarvoor de gemeenten in de rampenbestrijding en crisisbeheersing verantwoordelijk zijn. Deze processen Bevolkingszorg zijn onderverdeeld in vijf hoofdprocessen, te weten communicatie, publieke zorg, omgevingszorg, ondersteuning en informatie. In 2015 zal een doorontwikkeling plaatsvinden van zowel de uitwerking van deze processen als de opleiding en oefening van de regionale en lokale teams die hiervoor zijn samengesteld.

Aandachtsgebied Brandweer

Op 1 januari 2014 is de uitvoering van de brandweer geregionaliseerd en ontvlochten uit de gemeentelijke organisatie.

Het project Son en Breugel brandveilig geeft invulling aan de regierol die de burger heeft ten aanzien van zijn eigen brandveiligheid. In het project worden bewoners actief benaderd voor een veiligheidscheck van de woning en het ophangen van rookmelders.

Het einddoel is om in samenwerking met vrijwilligers op termijn alle woningen in de gemeente te bezoeken. Samen met de bewoners wordt bekeken of de brandveiligheid verbeterd kan worden. Daarnaast worden basisscholen ondersteund bij het geven van een lespakket over brandveiligheid. Aanvullend gaat de brandweer ook het geven van informatie na een brand verder ontwikkelen.

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie 2013	Begroting				
		2014	2015	2016	2017	2018
Baten						
Openbare orde en handhaving	-16	-32	-8	-8	-8	-8
Brandweer	-34	-3	-4	-4	-4	-4
Rampenplan en rampenbestrijding	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	-49	-35	-12	-12	-12	-12

Lasten						
Openbare orde en handhaving	439	516	465	465	480	465
Brandweer	895	911	822	745	727	724
Rampenplan en rampenbestrijding	14	35	40	40	40	40
Totaal lasten	1.348	1.462	1.327	1.250	1.247	1.229

Totaal saldo	1.299	1.427	1.315	1.238	1.235	1.217
---------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2015 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2014-2017 geraamd was voor het jaar 2015.

Toelichting	2015 oud	2015 nieuw	Vershil
Programma 3	1.402	1.315	-87
Autonome ontwikkelingen:			
Er worden geen bestuurlijke boetes opgelegd (Raadsbesluit bij de jaarrekening 2013)			20
Regiopolitie is overgegaan naar de nationale politie (Raadsbesluit bij de jaarrekening 2013)			-11
Regionalisering veiligheidsregio (zie punt 18 van de kadernota 2014)			52
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat			-36
Verschuiving budgetten brandweer en combigebouw (budgettair neutraal met programma 10 en 11)			-130
Beleidsaanpassingen:			
PV-vergoedingen (punt 19 van deze begroting)			5
Overige mutaties < € 10.000,-			13
Totaal			-87

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2014 en 2015 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2014 en 2015 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2014 en 2015.

Toelichting	2014	2015 oud	Vershil
Programma 3	1.427	1.402	-25
Opgenomen bezuiniging veiligheidsregio			-15
Opleiding bevelvoerder brandweer (eenmalige kosten 2014)			-13
Overige mutaties			3
Totaal			-25

Programma 4: Verkeer en vervoer

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. drs. R. Visser (Verkeer en Vervoer)

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. J.P. Frenken (aandachtsgebieden openbare verlichting en wegen en watergangen).

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

Het optimaliseren van mobiliteit, zowel qua verbindingen als veiligheid, bepaalt mede de aantrekkingskracht van onze gemeenschap. Doelstelling van het programma Verkeer en Vervoer is het waarborgen van de bereikbaarheid en verkeersveiligheid van Son en Breugel. Dit wordt onder andere vormgegeven door het stimuleren van het gebruik van openbaar vervoer en de fiets en aanbod van goede doorstroomroutes voor het noodzakelijke autoverkeer, alsmede optimaliseren van mogelijkheden voor vervoer over water.

De veiligheid van de weggebruiker is mede afhankelijk van de fysieke staat van de weginfrastructuur. Beheer en onderhoud van wegen, openbare verlichting, vegen van straten en zorg van verkeersborden behoren dan ook tot de kerntaken binnen dit programma.

Operationele doelstellingen 2015

Aandachtsgebied wegen en watergangen

- Adequaet en goed onderhoud wegnnet waarbij het geplande onderhoud gestoeld is op de normen van het CROW en het vastgestelde rationeel beheersysteem voor wegen. CROW = Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Weg- en Waterbouw en de Verkeerstechiek. Op basis van een nieuwe weginspectie in 2015 zullen de nieuwe budgetten worden vastgesteld voor de komende 4 jaren.

Aandachtsgebied openbare verlichting

- Onderhoud, beheer en onderzoek en invoering naar verduurzaming van de openbare verlichting gestoeld op het rationeel beheerssysteem.
- Met de aanbesteding voor het onderhoud en beheer voor de 3 "Dommelgemeenten" Geldrop-Mierlo In 2015 wordt binnen de Dommelgemeenten uitbreiding van de samenwerking bewerkstelligd.

Aandachtsgebied mobiliteit

- Het waarborgen van de bereikbaarheid van Son en Breugel voor alle vervoerswijzen.
- Het daar waar mogelijk wegnemen van objectieve dan wel subjectieve verkeersonveiligheid op gemeentelijke wegen.
- Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsvisie.

Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?

Collegeprogramma samen duurzaam verder / MEER

Verkeer blijft een permanent aandachtsveld. Afgelopen bestuursperiode hebben wij de mobiliteitsvisie vastgesteld. Komende jaren gaan we daar uitvoering aan geven, waarbij we speciale aandacht hebben voor de majeure infrastructurele werken zoals slowlane, verbinding tussen Son en Breugel, mobiliteit rondom Ekkersrijt, kwetsbare locaties in het dorp en de besluitvorming over de Noordoostcorridor.

In het verlengde daarvan pakken we ook de openbare verlichting aan. Door het verleden en deels te vervangen van de openbare verlichting willen wij naast een kwaliteitsimpuls ook een energiebesparing realiseren.

Aandachtsgebied Wegen en watergangen

Weginspecties

In 2015 worden nieuwe inspectierondes uitgevoerd. Op basis hiervan wordt de planning inclusief de benodigde middelen vastgesteld voor de periode 2015 – 2017.

Gesloten verharding

Op basis van de planning van ingenieursbureau Grontmij wordt grootschalig onderhoud uitgevoerd in de wijken: Kom Son; Driehoek; Eind en de Gentiaan. Medio 2014 wordt onderzocht in hoeverre de straten in het buitengebied kunnen worden geoptimaliseerd voor o.a. de veiligheid vanwege veelvuldig gebruik van deze wegen door zwaar verkeer. Uitvoering vindt dan plaats in 2015.

Elementenverharding

Evenals in 2014 wordt voor het grootschalig onderhoud voor elementenverharding, in tegenstelling tot voorheen, gewerkt met een Overeenkomst Met open Prijzen (OMOP). Hiermee kan op een flexibele wijze het onderhoud aan elementenverhardingen worden uitgevoerd.

De wijkteams leveren een substantiële bijdrage in het klein onderhoud van met name de elementenverharding.

Gladheidbestrijding

Overeenkomstig de prioritering van het gemeentelijk beleid wordt de “gladheidbestrijding” in 2015 uitgevoerd. In samenwerking met het centrummanagement worden evenals voorgaande jaren de winkeliers gevraagd het trottoir voor hun winkel vrij te houden van gladheid voor zover dit van toepassing is.

Civieltechnische werken

Aan de hand van een uitgevoerde nulmeting van de belangrijkste bruggen in onze gemeente wordt een meerjarenonderhoudsprogramma opgesteld. De financiële consequenties hiervan zullen als leidraad dienen voor de benodigde onderhoudsbudgetten in de komende jaren.

Aandachtsgebied Openbare verlichting

Onderhoud en beheer.

In 2015 wordt het beheer en onderhoud gezamenlijk aanbesteed voor de “Dommelgemeenten” Geldrop- Mierlo; Nuenen en Son en Breugel. Hiermee wordt de samenwerking tussen deze gemeenten verder geïntensiveerd.

Verduurzamen

Vorbereidingen worden getroffen voor het verduurzamen van de openbare verlichting met voornamelijk LED-verlichting. Het voorstel hiervoor zal in 2015 aan uw raad worden voorgelegd waarna de uitvoering hiervan zal plaatsvinden.

Aandachtsgebied mobiliteit

Bovenlokale verkeersprojecten

Het in 2014 op te stellen uitvoeringsprogramma mobiliteitsvisie wordt in 2015 uitgevoerd.

Op mobiliteitsterrein speelt in meerjarig perspectief een aantal grote ontwikkelingen. Van belang zijn met name de Ruit, Brainport Avenue (de zgn. Slowlane fietsroute), de opwaardering Wilhelminakanaal (Berzob) en de HOV-visie ZuidOost-Brabant respectievelijk NoordOost-Brabant.

Berzob

Op 24 februari 2005 heeft de gemeenteraad onder voorwaarden (waaronder dekking vanuit gronduitgifte industrieschap Ekkersrijt), ingestemd met het leveren van een bijdrage (aan provincie Noord-Brabant) van € 500.000 aan het opwaarderen van de vaarklasse van het Wilhelminakanaal en Zuid Willemsvaart. In 2014 is fase 1 (€ 351.000) afgerekend. De ontwikkeling van het ROC Ekkersrijt is door verslechterde marktomstandigheden in 2014 door marktpartijen voorlopig stilgelegd. Het is voorlopig onduidelijk of, en zo ja wanneer, deze ontwikkeling een vervolg krijgt.

Slowlane

In 2015 wordt voorzien kredietvotering voor de (1^e fase van) Slowlane plaats te laten vinden, zodat conform regionale afspraken gestart kan worden met de uitvoering van het plan.

HOV Ekkersrijt

In 2015 wordt door de gemeente Eindhoven de herinrichting van de Huizingalaan ter hand genomen. De Huizingalaan verkrijgt daarbij een vrije busbaan, die gebruikt gaat worden voor HOV tussen Woensel en Eindhoven Airport en Woensel en Ekkersrijt. De bussluis in de weg Science Park 5000 nabij de Verlengde Huizingalaan is zo'n 7 jaar geleden reeds gerealiseerd. Zodra de infrastructurele aanpassingen zijn afgerond (gepland 2016) is aangepast is Ekkersrijt west klaar voor de ontvangst van HOV vanuit Eindhoven. Met name een hogere busfrequentie naar Ekkersrijt geeft vervolgens naar verwachting een impuls aan het OV-gebruik.

Openbaar vervoer

Wij streven ernaar om de toegankelijkheid van het openbaar vervoer voor een ieder nader vorm te geven. Dit door aanpassing en realisatie van enkele toegankelijke bushaltes in 2015.

Ook streven we ernaar om inwoners die binnen de bebouwde kom van Son en Breugel wonen openbaar vervoer aan te bieden. Reistijden en reisafstanden zijn hierbij van belang. Reistijden en -afstanden worden verkort als zich hiertoe kansen aandienen. In de dienstregeling 2015 wordt hiertoe een gewijzigde lijnvoering in Breugel doorgevoerd. Dit levert een kortere reistijd van enkele minuten op. De directere lijnvoering is tevens voor de individuele reiziger (OV-chipkaart) kostenbesparend.

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie	Begroting				
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Baten						
Wegen en watergangen	-534	-42	-45	-45	-45	-45
Openbare verlichting	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	-1	0	-3	-3	-3	-3
Totaal baten	-535	-42	-48	-48	-48	-48
Lasten						
Wegen en watergangen	1.606	1.148	1.102	1.155	1.161	1.148
Openbare verlichting	239	212	176	156	131	131
Verkeer en vervoer	639	447	158	136	136	136
Totaal lasten	2.484	1.807	1.436	1.446	1.427	1.415
Totaal saldo	1.948	1.765	1.388	1.398	1.380	1.367

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2015 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2014-2017 geraamd was voor het jaar 2015.

Toelichting	2015 oud	2015 nieuw	Vershil
Programma 4	1.339	1.388	49
Autonome ontwikkelingen:			
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat			25
Beleidsaanpassingen:			
Diverse budgetten in de openbare ruimte (zie punt 23, blz. 13 van de begroting 2014)			-13
Onderhoud Bruggen (zie punt 36 van de kadernota 2014)			-10
Plaatsing nieuwe bruggen (zie punt 36 van de kadernota 2014)			44
Diverse kleine investeringen werf (zie punt 38 van de kadernota (deels))			6
Overige mutaties < € 10.000,-			-3
Totaal			49

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2014 en 2015 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2014 en 2015 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2014 en 2015.

Toelichting	2014	2015 oud	Vershil
Programma 4	1.765	1.339	-426
Bijdrage Berzob fase 1 (eenmalige bijdrage 2014)			-351
Bijdrage Berzob fase 2 (bijdrage 2014 hoger dan 2015)			-51
Bezuiniging openbare verlichting			-25
Overige mutaties			1
Totaal			-426

Programma 5: Welzijn en sport

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. J.P. Frenken (aandachtsgebieden Onderwijs, Kunst en cultuur, Maatschappelijk welzijn en Sport /sportaccommodaties)

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. drs. R. Visser (aandachtsgebied cultuurhistorie)

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

De grote uitdaging voor de komende jaren is om de kracht van de gemeenschap verder te versterken en te benutten. Dat bevordert de persoonlijke ontwikkeling en de participatie van burgers en voorkomt dat er zo min mogelijk burgers buiten de boot vallen. Wanneer dat laatste gebeurt, dan spreken wij de verwachting uit dat dit zo snel mogelijk wordt gesignaleerd en opgepakt. Die kracht zit in dynamische betrokkenheid en verbondenheid van burgers met elkaar, in vele sociale netwerken, zoals het verenigingsleven, scholen, ondernemers, sportclubs, buurten. Onder invloed van social media ontstaan van jongs af aan maar ook bij oudere generaties ook nieuwe netwerken, die een nieuw fundament leggen voor acties vanuit de samenleving. De gemeente ondersteunt en stimuleert op verschillende manieren en met verschillende maatregelen de kracht van de gemeenschap. Cultuur is een belangrijke factor in de samenleving die kan zorgen voor een uitdagende leef- en werkomgeving die faciliteert en stimuleert en (jong) talent bindt en boeit en behoudt. Doelstelling is dan ook om de Son en Breugelse cultuur verder te ontwikkelen omdat het mensen bij elkaar brengt en uitdaagt tot meer creativiteit. Wij gaan uit van het feit dat een open cultuur economische groei, innovatie en ondernemerschap stimuleert. Een cultuur die mensen niet in een strakke kaders vastzet maar ruimte biedt om volop te experimenteren. Sporten en bewegen zijn belangrijke factoren voor onze inwoners. Naast dat bewoners gezonder worden bevordert het ook de maatschappelijke participatie en draagt het bij aan de leefbaarheid. Ook door samenwerking tussen sportverenigingen en andere maatschappelijke sectoren worden sociale structuren versterkt en draagt dat bij aan participatie en leefbaarheid.

Operationele doelstellingen 2015

Aandachtsgebied onderwijs

- Zorg dragen voor veilige en stimulerende leeromgeving; schoolgebouwen die voldoen aan de eisen en wensen van deze tijd (veiligheid, optimale ruimte indeling, passend onderwijs etc.); investeren in de doorlopende leerlijn (onderwijsachterstandenbeleid).
- Het afbouwen en/of ontwikkelen van de nieuwbouw van de volgende basisscholen: De Stokland, De Bloktempel, De Ruimte, De Regenboog en De Sonnewijzer.
- Het uitvoeren van de wet Passend onderwijs.
- Het uitvoeren van de nieuwe wetgeving onderhoud schoolgebouwen.

Aandachtsgebied kunst en cultuur

- Bibliotheekvoorziening in stand houden met passende huisvesting op basis van visievorming bibliotheekwerk, uitgaande van het basispakket, en in de context van de centrumplanontwikkeling.

Aandachtsgebied sport

- Opstellen met en door onze inwoners van het eerste uitvoeringsprogramma: "sport en beweeg". Het jaar 2015 is nadrukkelijk het startjaar.
- Verhogen van de sportparticipatie van kwetsbare burger door inzet van de combifunctionaris.
- Inzetten van de combifunctionaris ter ondersteuning van burgerinitiatieven en sportorganisaties.
- Slimme verbindingen aanbrengen tussen de taakvelden Wmo, gezondheidsbeleid, accommodaties en Sport en Beweeg met als doel participatie en leefbaarheid vergroten.

Aandachtsgebied maatschappelijk welzijn

- Het bieden van optimale ontwikkelingskansen en preventieve ondersteuning aan de jeugd en hun ouders/opvoeders.
- Stimuleren en faciliteren van vrijwillige inzet van burgers in zowel individueel als georganiseerd verband (brede maatschappelijke netwerkvorming).

- Versterking van het verenigingsleven, zodat zij niet alleen in staat zijn de eigen leden te bedienen, maar ook iets kunnen betekenen voor het onderwijs, de naschoolse opvang, de wijk en/of specifieke (inactieve, kwetsbare) doelgroepen.
- Samenwerking met meerdere gemeenten bij de uitvoering van de transities.
- Doorontwikkeling Centrum voor Maatschappelijke Deelname, gelet op nieuwe taken gemeente in het sociaal-maatschappelijk domein.
- Uitvoering van nieuw accommodatiebeleid.
- Ondersteuning van initiatieven door middel van gemeentelijke subsidies voor jeugdleden en accommodaties (subsidieverordening Welzijn).

Aandachtsgebied cultuurhistorie

- Cultuurhistorische Waardenkaart 2^e fase.
- Opbouw van een gemeentelijke monumentenlijst en uitvoering gemeentelijk monumentenbeleid

Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?

Collegeprogramma samen duurzaam verder / MEER

Deze collegeperiode hebben wij ons tot doel gesteld om de kracht van de gemeenschap verder te versterken en benutten. Dit geven wij vorm door op verschillende manieren te investeren in maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan het versterken van sociale netwerken. Daarnaast geven wij een impuls aan de gemeenschap door de uitvoering van het programma “Breugel Bruist”, de visie “Sport en beweeg” en het vastgestelde accommodatiebeleid. In het accommodatiebeleid wordt ook een relatie gelegd met onderwijshuisvesting, door scholen en schoolgebouwen een bredere functie in de wijken te geven. In hoeverre een vestiging van middelbaaronderwijs in onze gemeente een toegevoegde waarde heeft, wordt nog nader onderzocht.

Aandachtsgebied onderwijs

Onderwijshuisvesting speelt in op behoefte

Volgens planning worden nieuwe schoolgebouwen gerealiseerd, die conform het vastgestelde accommodatiebeleid, in de wijken een bredere functie hebben. Basisschool De Stokland en basisschool De Ruimte worden eind 2014 opgeleverd, De Bloktempel in de zomer van 2015. De ontwikkeling van de Sonnewijzer wordt opgestart. De bouw volgt na de oplevering van De Bloktempel. De ontwikkeling van de Regenboog hangt samen met de ontwikkeling van de woonzorgcombinatie in Breugel. In de overleggen met de scholen maar ook met het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties zal aandacht worden gevraagd voor de verbinding tussen maatschappij, economie, innovatie en duurzaamheid, zodat van jongens af aan onze kinderen daarmee grootgebracht worden.

Per 1 januari 2015 gaat het onderhoud van de schoolgebouwen van de gemeente over naar het onderwijs. Voor deze nieuwe wetgeving moeten er afspraken gemaakt worden voor de overdracht tussen de gemeente en de school besturen. Ook zal de Verordening Voorzieningen Huisvesting onderwijs moeten worden aangepast. Dat gebeurt overigens uiteraard al in 2014.

Het college zal onderzoek doen naar de behoefte en mogelijkheden voor middelbaar onderwijs (hierbij zal ook ambtelijke capaciteit nodig zijn). Dit wordt geplaatst in de regionale context en de ontwikkeling van het onderwijs naar (betere) aansluiting op de arbeidsmarkt. Dit start met een bestuurlijke verkenning vanuit de vier O's. Hierbij worden betrokken onderwijsinstellingen (middelbaar en hoog), technologieplatforms regio, ondernemers en buurgemeenten. Op basis daarvan kan door de raad nader richting worden gegeven.

Groeipad scholen (onderwijs)

Het groeipad voor onderwijshuisvesting (vervangende nieuwbouw van scholen) hebben wij geactualiseerd en grofmazig aangepast aan nieuwe inzichten met betrekking tot de leerlingenprognoses. Ook het tempo in het groeipad is aangepast op nieuwe inzichten, o.a. als gevolg van noodzakelijke planologische procedures. In 2015 wordt de Bloktempel opgeleverd en wordt er gestart met de ontwikkelingen, mogelijk ook de bouw, van de Regenboog en de Sonnewijzer.

Passend onderwijs

Per augustus 2014 is de wet Passend onderwijs van kracht. De scholen zijn verplicht een passende plek voor de leerling te zoeken. In de 2 samenwerkingsverbanden (primair onderwijs en voorgezet onderwijs wordt nauw samengewerkt tussen de schoolbesturen en de betreffende gemeenten. Bij zowel het primair onderwijs als het voorgezet onderwijs zijn de ondersteuningsplannen ondertekend door het onderwijs en de gemeenten. In 2015 gaan we verder met de concrete uitwerking van de onderwerpen waar de gemeenten voor verantwoordelijk zijn; afstemming met jeugdzorg, leerlingenvervoer, leerplicht en onderwijshuisvesting.

Wet OKE

De voortgang wordt gemonitord en geëvalueerd. Beleidsontwikkeling vindt plaats over hoe om te gaan met dit domein na het stoppen van de rijkssubsidie. Mogelijk gaat de rijkssubsidie nog een jaar verlengd worden t/m 2015. Het doel blijft zoveel mogelijk kinderen met een taal achterstand bereiken en deze een extra aanbod doen in het kader van de voor- en vroegschoolse educatie. Met de kinderopvang en het onderwijs wordt gewerkt aan een doorlopende leerlijn.

Peuterspeelzaalwerk

Implementatie van het beleid om het peuterspeelzaalwerk te integreren in de dagopvang heeft plaatsgevonden op 1 augustus 2013 en wordt in 2015 geëvalueerd. Het kabinet streeft naar nieuwe wetgeving in 2015 met betrekking tot het harmoniseren tussen kinderopvang en peuterspeelzaalwerk. De ontwikkelingen worden gevolgd.

Leerlingenvervoer

Met ingang van het schooljaar 2014 -2015 vindt de toekenning van het type leerlingenvervoer plaats op basis van een medisch advies. Bovendien worden de meeste leerlingen die gebruik maken van aangepast vervoer opgehaald / afgezet op een centrale opstap-/uitstapplaats.

Preventief jeugdbeleid

Voor majeure problematiek is professionele inzet noodzakelijk. Daarom wordt het Jeugdpreventieprogramma (JPP) vanuit de gemeente voortgezet.

Op 1 januari 2015 wordt de gemeente verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdzorg (licht en zwaar). De huidige scheidslijn tussen 1^e en 2^e lijns jeugdzorg komt hiermee te vervallen, wat mogelijk nieuwe eisen stelt aan de wijze waarop het preventieve veld tot op heden is georganiseerd. Denk hierbij aan de rol van de zorgteams in het basisonderwijs en het huidige signaleringsoverleg. In 2014 worden de consequenties in beeld gebracht en worden, indien nodig, wijzigingsvoorstellen gedaan

Aandachtsgebied kunst en cultuur

Bibliotheek

Het nieuwe beleid is in 2014 van start gegaan. Jaarlijks wordt een basispakket en een eventueel pluspakket afgesloten. Nu de bibliotheek kleiner gehuisvest is en er nog geen nieuwe huurder voorhanden is, lopen we inkomsten mis. Passende huisvesting wordt meegenomen in de uitwerking van de centrumvisie Son. Onderzocht wordt nog hoe de leeszaal wordt vormgegeven. Voorlopig nemen we deze op in het pluspakket en blijft deze gehuisvest in de bibliotheek. Onderzocht wordt of het huidige leegstaande gedeelte van het bibliotheek gebouw nog verhuurbaar is. Bouwtechnisch verkeert het in een slechte staat.

Aandachtsgebied maatschappelijk welzijn

Subsidiebeleid

De uitvoering van het in 2012 herijkte beleid vindt ook in 2015 plaats. Daarbij speelt de combinatiefunctionaris een voorname rol, zoals door het bij elkaar brengen van vrijwilligers en organisaties (netwerkvorming) en het ondersteunen van vrijwilligers bij hun taken. Dit gebeurt conform de eerder vastgestelde kaders van het subsidiebeleid en het plan van aanpak combinatiewerk. Daarnaast vindt vaststelling en uitvoering plaats van het jaarlijkse subsidiebeleidsplan.

Accommodaties

Het in 2013 ontwikkelde accommodatiebeleid wordt in 2015 verder tot uitvoering gebracht. Vanuit de schoolontwikkeling en de visies op het Centrum en Breugel is er volop beweging.

Aandachtsgebied sport

Sport en Beweeg

De visie op sport en beweeg is in 2014 afgerond. Met en door onze inwoners zal in 2015 het eerste uitvoeringsprogramma: "sport en beweeg" worden vastgesteld.

Aandachtsgebied cultuurhistorie

Cultuurhistorische Waardenkaart 2° fase

De Cultuurhistorische Waardenkaart strekt ter uitvoering van wettelijke verplichtingen om cultuurhistorische waarden planologisch te verankeren. De start van dit project is voorzien in 2014 en zal vervolgd worden in 2015. De kosten betreffen extern advies, kaartmateriaal etc.

Monumenten

De Monumentencommissie heeft tot taak het college te adviseren te adviseren over de aanwijzing van panden en objecten voor eventuele plaatsing op een gemeentelijke monumentenlijst. Hiermee wordt geleidelijk een gemeentelijke monumentenlijst opgebouwd. Naar verwachting zal de Monumentencommissie ook in 2015 een aantal objecten voordragen voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst. Het college besluit over de adviezen van de Monumentencommissie. Voor met name adequate ondersteuning van de commissie zijn extra middelen geraamd.

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie	Begroting				
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Baten						
Onderwijs	-227	-101	-41	-41	-41	-41
Cultuur, kunst en recreatie	-259	-262	-103	-103	-103	-103
Sport	-125	-141	-143	-143	-143	-143
Maatschappelijk welzijn	-175	-152	-301	-263	-263	-263
Totaal baten	-786	-657	-587	-549	-549	-549

Lasten						
Onderwijs	1.794	1.725	1.721	1.913	1.842	1.893
Cultuur, kunst en recreatie	988	933	754	736	735	734
Sport	857	708	801	741	732	721
Maatschappelijk welzijn	1.208	1.286	1.300	1.282	1.245	1.243
Totaal lasten	4.847	4.652	4.607	4.671	4.553	4.592

Totaal saldo	4.061	3.995	4.019	4.122	4.004	4.042
---------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2015 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2014-2017 geraamd was voor het jaar 2015.

Toelichting	2015 oud	2015 nieuw	Vershil
Programma 5	4.167	4.019	-148
Autonome ontwikkelingen:			
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat			-40
Eigendomslasten gebouwen en bouwwerken (zie punt 10 van deze begroting)			7
Aanpassing kapitaallasten a.g.v. aanpassingen in de jaarrekening 2013 en de begroting 2015			-20
Extra geld armoedebestrijding en schuldhulpverlening (zie punt 2 van deze begroting)			7
Wijzigingen IV3 (budgettair neutraal over diverse programma's)			-64
Subsidiebeleidsplan 2014 (budgettair neutraal met programma's 8 en 11)			-84
Beleidsaanpassingen:			
Groeipad onderwijs (zie punt 27, blz. 13 van de begroting 2014)			-117
Armoedebestrijding (zie punt 13 van de kadernota 2014)			29
SRE (zie punt 19 van de kadernota 2014 (deels))			23
Leerlingenvervoer (zie punt 29 van de kadernota 2014)			-40
Huurderving bibliotheek (zie punt 30 van de kadernota 2014)			17
Subsidie peuterspeelzalen (zie punt 31 van de kadernota 2014)			-21
Monumentenbeleid (zie punt 32 van de kadernota 2014)			15
Gebouwenonderhoud (zie punt 35 van de kadernota 2014 (deels))			21
Onderhoud kunstgrasvelden (zie punt 39 van de kadernota 2014)			50
Accommodatiesubsidie de Bongerd (zie punt 44 van de kadernota 2014)			30
Onderhoud scholen (zie punt 47 van de kadernota 2014)			-23
Transities Sociaal Domein (zie punt 2 van deze begroting)			30
Bibliotheek (zie punt 18 van deze begroting)			25
Overige mutaties < € 10.000,-			7
Totaal			-148

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2014 en 2015 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2014 en 2015 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2014 en 2015.

Toelichting	2014	2015 oud	Vershil
Programma 5	3.995	4.167	172
Kapitaallasten scholen			301
Besparing leerlingenvervoer			-10
Bezuiniging bibliotheek			-55
Opstellen monumentenbeleid (eenmalige uitgave 2014)			-10
CHW-kaart 2e fase (eenmalige uitgave 2014)			-10
Ondersteuning vrijwilligers CMD (eenmalige uitgave 2014)			-30
Overige mutaties			-14
Totaal			172

Programma 6: Openbaar groen en openlucht recreatie

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. J.P. Frenken

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

Binnen het programma openbaar groen en openluchtrecreatie is het streven gericht op verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving en de instandhouding van een duurzaam leefmilieu. Alle inwoners van Son en Breugel worden gestimuleerd om deel te nemen aan het maatschappelijk leven in de directe woon- en leefomgeving en het samen met andere inwoners actief vorm geven aan de samenleving. Dorpse activiteiten bevorderen de sociale cohesie in onze gemeente.

Operationele doelstellingen 2015

Aandachtsgebied openbaar groen

Adequaat en goed onderhouden openbaar groen waarbij sprake is van rationeel onderhoud (gestoeld op een rationeel beheersysteem voor openbaar groen waarbij uitgegaan wordt van de normering van het door de raad vastgestelde groenbeleidsplan van 6 februari 2014).

Aandachtsgebied kermissen

Het organiseren van een attractieve kermis waarbij het niveau van de afgelopen jaren (ca. 23 attracties waarvan een 5-tal grotere) voor jong en oud als streefniveau dient.

Aandachtsgebied overige openlucht recreatie

Adequaat en goed onderhouden speeltuinen die voldoen aan de wettelijke eisen zoals gesteld in het Attractie en speeltoestellenbesluit.

Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?

Collegeprogramma samen duurzaam verder / MEER

De openbare ruimte is het visitekaartje van onze gemeente. Uitgangspunt daarbij is dat de openbare ruimte schoon, aantrekkelijk, goed onderhouden, functioneel en veilig is. Hier geven we invulling aan door de inzet van wijkteams, maar ook door het vergroten van de eigen verantwoordelijkheid van burgers. Ook een goede riolering draagt bij aan de kwaliteit van de openbare ruimte. In 2015 stellen wij een nieuw verbreed gemeentelijke rioleringsplan op.

Onze openbare ruimte kenmerkt zich door het groene karakter. Om het groen te kunnen behouden en te versterken geven wij uitvoering aan het groenbeleidsplan.

Aandachtsgebied openbaar groen

De kwaliteit van de groenvoorzieningen en de wijze waarop deze voorzieningen beheerd en onderhouden worden, is geregeld in het Groenbeleidsplan.

Uw raad heeft op 26 februari 2014 het nieuw Groen beleidsplan vastgesteld. De hoofddoelstelling van dit plan is om *“een samenhangend beleid en beheer van het openbaar groen voor de gemeente, naar tevredenheid van bewoners en bedrijven”* te bewerkstelligen.

Uitvoeringsplan behorende bij het Groenbeleidsplan.

Het uitvoeringsprogramma van dit plan kent een meerjarenplanning om de praktische vertaling van het beleid naar projecten inzichtelijk te maken op basis van geld en periode van realisatie. Dit dient vervolgens als leidraad voor het reserveren van middelen in de meerjarenbegroting. De uitwerking hiervan wordt door de gemeente samen met bewoners opgepakt. Dit zal uiteindelijk resulteren in concrete onder-beheer en groenreconstructies. Bij de jaarrekening zullen wij vervolgens inzage geven welke werkzaamheden op basis hiervan definitief in het betreffende begrotingsjaar zijn gerealiseerd.

Aandachtsgebied kermissen

Het uitgangspunt bij de organisatie van de kermis is, dat de toegangsprijzen voor de kinderattracties en vermaakzaken gemaximeerd blijven. Daarnaast is de uitdaging om voor jong en oud een aantrekkelijke kermis te organiseren met ca. 23 attracties, waarvan een 5 –tal grotere. De laatste jaren

zien we enige terugval in het aantal bezoekers aan de kermis. Dit is conform de landelijke trend. De consequenties hiervan zijn naar verwachting ook een lagere pachtopbrengst van omstreeks € 5.000,-.

Aandachtsgebied overige openlucht recreatie.

Met de aanleg van de speelveldjes in Sonniuspark liggen er in totaal 38 speellocaties (inclusief trapveldjes) in de gemeente waarvan 20 in wijken van Son en 18 in wijken van Breugel.

Overeenkomstig de vervangingsplanning c.q. onderhoudsstaat van de speeltoestellen worden diverse toestellen vervangen.

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie 2013	Begroting				
		2014	2015	2016	2017	2018
Baten						
Openbaar groen	-31	-22	-2	-2	-2	-2
Kermissen	-40	-42	-43	-43	-43	-43
Overige openlucht recreatie	0	0	0	0	0	0
Weekmarkt	-17	-19	-19	-19	-19	-19
Totaal baten	-88	-83	-64	-64	-64	-64

Lasten						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Openbaar groen	1.807	1.620	1.638	1.682	1.682	1.682
Kermissen	61	72	77	77	77	77
Overige openlucht recreatie	202	48	108	48	48	48
Weekmarkt	23	39	38	38	38	38
Totaal lasten	2.092	1.778	1.860	1.845	1.845	1.845

Totaal saldo	2.004	1.696	1.796	1.781	1.781	1.781
---------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2015 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2014-2017 geraamd was voor het jaar 2015.

Toelichting	2015 oud	2015 nieuw	Vershil
Programma 6	1.704	1.796	92
Autonome ontwikkelingen:			
Overheveling budget speeltoestellen van 2014 (zie 2 ^e marap 2013, budgettair neutraal met programma 11)			60
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat			18
Beleidsaanpassingen:			
Inhuur regie uren (zie punt 24, blz. 13 van de begroting 2014)			-16
Overdracht beheer en onderhoud Sonniuspark (zie kadernota 2014, bijlage 2)			24
Uitvoeringsprogramma groenbeleidsplan structureel (zie punt 12 van de kadernota 2014)			41
Budget groenreconstructies (zie punt 12 van de kadernota 2014)			-36
Overige mutaties < € 10.000,-			1
Totaal			92

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2014 en 2015 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2014 en 2015 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2014 en 2015.

Toelichting	2014	2015 oud	Vershil
Programma 6	1.696	1.704	8
Overige mutaties			8
Totaal			8

Programma 7: Sociale Zaken

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. J.P. Frenken

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

De missie van de overheid op dit terrein is het stimuleren van werkgelegenheid, moderne arbeidsrelaties en een activerende sociale zekerheid. Arbeid is de helft van geluk, want draagt bij aan een stabiel inkomen, zelfontplooiing en participatie. De gemeente zet zich in haar sociale beleid vooral in op 'werk boven uitkering'. Inwoners die niet in staat zijn zelf een baan te vinden proberen we hierbij te helpen. Daarnaast bieden we een vangnet voor burgers die niet zelfstandig in hun inkomen kunnen voorzien.

Operationele doelstellingen in 2015

- Terugdringen van het uitkeringsbestand. We streven ernaar, in de geest van de Participatiewet dat uitkeringsgerechtigden (zoveel mogelijk) zelfstandig in hun levensonderhoud kunnen voorzien.
- Aanbieden van (aanvullende) inkomensondersteunende voorzieningen (P-wet, langdurigheidstoeslag, bijzondere bijstand, gemeentelijk sociaal fonds) met als gevolg dat met het gebruik hiervan de armoede afneemt.
- Het aanbieden van arbeidsvoorzieningen conform de participatiewet aan de doelgroepen (Wwb-Wajong-Wsw-ers) met arbeidsvermogen.
- Afstemming met de regio over het aanbieden van uniforme arbeidsvoorzieningen en realiseren van de Garantiebanen (onderdeel Sociaal Akkoord) via het regionaal werkbedrijf.
- De langetermijnvisie van de WSD, ons bedrijf van de sociale werkvoorziening met 10 andere gemeenten, gaan opstellen.
- Realisatie van huisvesting statushouders conform de landelijke taakstelling en regionale planning.
- Uitvoering van de sociale dienst in samenwerking met Nuenen (Dommelvallei).

Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?

Collegeprogramma samen duurzaam verder / MEER

Arbeid draagt bij aan een stabiel inkomen, zelfontplooiing en participatie. Wij stellen daarom 'werk boven uitkering' waarbij we mensen zonder werk helpen aan werk te komen en mogelijkheden daarvoor te ontwikkelen. Voor burgers die niet zelfstandig in hun inkomen kunnen voorzien is er een vangnet en zetten we in op maatschappelijke participatie.

De komst van de Participatiewet geeft ons meer mogelijkheden om verbanden te leggen met jeugd, zorg en welzijn en de decentralisaties die op dat terrein gaande zijn, waarbij we uitgaan van de cliënt centraal en 1 gezin, 1 plan en 1 regisseur.

Aandachtsgebied inkomensvoorzieningen

Inkomen/Voorzieningen/Participatie

Burgers die niet zelfstandig in hun inkomen kunnen voorzien worden door de gemeente bijgestaan in de vorm van een uitkering (Participatiewet).

Tevens zetten wij alle rijksmiddelen in om werk en educatie aan te bieden, waardoor het uitkeringsbestand kan teruglopen. De rijksmiddelen worden jaarlijks zienderogen minder. We zullen met eigen kracht van de doelgroep (wat zijn talenten en mogelijkheden) en de samenleving (ondernemers en instellingen) zorg dragen voor het werken en participeren naar vermogen.

Regionaal werkbedrijf

We zijn vanaf 2014 met andere gemeenten in de regio Eindhoven, bedrijfsleven, UWV en SW bedrijven een regionaal werkbedrijf gestart die voor de onderkant van de arbeidsmarkt nieuwe perspectieven moet bieden voor werk en voor het invullen van de garantiebanen (onderdeel van het sociaal akkoord).

WSD

De Wsw is een voorziening die onder de verantwoordelijkheid van 11 gemeenten (waaronder Nuenen en Son en Breugel) wordt uitgevoerd door de WSD te Boxtel. De Wsw houdt per 1-1-2015 op te bestaan. We behouden echter wel de verantwoordelijkheid voor het huidige werknemersbestand die de komende tientallen jaren zal afnemen. Dit brengt een nieuw perspectief voor de onderneming met zich en vraagt om een langetermijnvisie van het bedrijf. Dit gaan we samen met de 10 andere gemeenten oppakken.

Huisvesting Statushouders

Jaarlijks huisvest de gemeente een aantal nieuwkomers in de gemeente (conform de provinciale verdeling van de taakstelling).

Minimabeleid

Het minimabeleid wordt voortgezet en samen met de gemeente Nuenen in de toekomst ontwikkeld.

Dienst Dommelvallei

We voeren samen met de gemeente Nuenen binnen de Dienst Dommelvallei (DD) de Sociale diensttaken uit.

Aandachtsgebied werkgelegenheid

Het terugdringen van de werkloosheid willen we bereiken door middel van:

- Het zoveel mogelijk en zo efficiënt mogelijk plaatsen van werklozen -met een afstand tot de arbeidsmarkt- op een betaalde niet-gesubsidieerde baan.
- Het voorbereiden van werklozen op een op werk gericht traject.
- Het activeren van uitkeringsgerechtigden richting arbeidsmarkt, scholing of maatschappelijk nuttige activiteiten (verbinding met de Wmo en Jeugdzorg) (werken met behoud van uitkering).

De budgetten van de transities Wmo/Awbz, Jeugdzorg en de Participatiewet ontvangen wij via een integratieuitkering. Dat betekent dat wij het budget voor de drie transities de komende drie jaar als speciale uitkering naast de bijdrage uit het gemeentefonds krijgen, maar wel vrij zijn in de besteding hiervan. Hierdoor kunnen we zowel financieel als inhoudelijk de transities onderling verbinden, maar ook verbindingen leggen met bestaande taken, zoals preventie.

Het leveren van maatwerk staat centraal.

Inzet op uitstroom:

Met name door de verslechterde economische perspectieven is de bijstandspopulatie gestegen. We verwachten door verbeterde perspectieven en met onze ondersteuning dat het aantal uitkeringsverstrekkingen vanaf 2015 licht zal dalen. Op de langere termijn verwachten wij een substantiële verlaging van het aantal uitkeringsgerechtigden.

Output resultaten: een primair proces gericht op activering van klanten, minder administratieve werkzaamheden binnen de gemeente en een verlaging van de uitkeringslasten (en hiermee het tekort op het inkomensdeel).

Product: Beleid Participatiewet (1-1-2015), De gemeentelijke kaders worden ingevuld middels beleidsplannen/verordeningen. Voor de aanpassingen in de Wwb (Wwb-maatregelen) zijn de kaders aangepast per 1-1-2015 en voor de re-integratievoorzieningen van de Participatiewet, die in regionaal verband zullen worden opgepakt, uiterlijk 1 juli 2015.

- Besluitvorming gemeenteraad: 2^e kwartaal 2015
- Budget: rijksbudgetten (uitgangspunt budgettair neutraal)

Product: Coördinatiepunt arbeidsmarkt (werkbedrijf):

- Budget: arbeidsmarktgeld en ESF subsidie.

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie 2013	Begroting				
		2014	2015	2016	2017	2018
Baten						
Inkomensvoorziening	-2.600	-2.592	-2.711	-2.418	-2.418	-2.418
Werkgelegenheid	-1.150	-1.119	0	0	0	0
Totaal baten	-3.750	-3.711	-4.007	-3.713	-3.713	-3.713

Lasten						
Inkomensvoorziening	3.818	3.710	3.934	4.685	4.569	4.508
Werkgelegenheid	1.167	1.169	1.247	24	24	24
Totaal lasten	4.984	4.879	5.181	4.708	4.593	4.532

Totaal saldo	1.235	1.167	2.470	2.291	2.175	2.114
---------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2015 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2014-2017 geraamd was voor het jaar 2015.

Toelichting	2015 oud	2015 nieuw	Vershil
Programma 7	1.061	2.470	1.409
Autonome ontwikkelingen:			
Wwb uitgaven (zie punt 27 van de kadernota)			292
Wwb inkomsten (zie punt 27 van de kadernota)			-293
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat			-49
Aanpassing kwijtschelding afval o.b.v. werkelijke kosten (budgettair neutraal binnen product afval)			-13
Aanpassing kwijtschelding riolering o.b.v. werkelijke kosten (budgettair neutraal binnen product riolering)			-5
Overbrengen budget HHH van programma 8			75
Beleidsaanpassingen:			
Transities Sociaal Domein (zie punt 2 van deze begroting)			1.397
Overige mutaties < € 10.000,-			5
Totaal			1.409

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2014 en 2015 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2014 en 2015 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2014 en 2015.

Toelichting	2014	2015 oud	Vershil
Programma 7	1.167	1.061	-106
Daling verwachte kosten bijstand			-111
Overige mutaties			5
Totaal			-106

Programma 8: Gezondheidszorg en Wmo

Coördinerend portefeuillehouder: dhr J.P. Frenken

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

Gezondheidszorg

Met het beleid op het gebied van gezondheidszorg streven we naar het handhaven en/of bevorderen van (gelijke kansen op) een goede gezondheid van de inwoners van de gemeente Son en Breugel. Dat doen we door waar mogelijk maatregelen te nemen ter bescherming tegen gezondheidsproblemen/-bedreigingen en het voorkómen daarvan.

Visie op het Sociaal Domein

Met de Visie Persoonlijk & Dichtbij zijn uitgangspunten en kaders gesteld voor:

- beleid en dienstverlening : o.a. eigen verantwoordelijkheid van de sociale leefomgevingen de burger staat centraal, focus is gericht op de organisatie van de eigenkracht van de leefomgeving en de burger (normaliseren), één gezin – één plan – één regisseur;
- de organisatie van zorg en beheersbaarheid: maatschappelijke ondernemers zijn volgend en uitvoerend, maatwerk staat voorop, investeren aan de voorkant van de keten, sturing op de ketenprocessen en de budgetten.

Invoering transities

Per 1 januari 2015 zijn we verantwoordelijk voor de Begeleiding en de gehele Jeugdzorg. We nemen die verantwoordelijkheid dermate serieus dat we in 2015 vooral zien als transitiejaar waarin we de zorg voor onze kwetsbare burgers willen borgen. Dat betekent niet dat voor iedereen de bestaande zorg 1 op 1 wordt gecontinueerd. Wel dat iedere cliënt een passend zorgaanbod geboden krijgt.

Het CMD zal zich bij de uitvoering van de nieuwe taken ook gaan doorontwikkelen. Processen en werkwijzen worden verder ontwikkeld en afgestemd op de samenwerking binnen het CMD.

Bij uitstek: participatie

De decentralisaties zijn voertuigen naar een transformatie naar de civil society. Daar is meer voor nodig. Mobiliseren, richting geven en faciliteren van aan de lokale kracht van burgers en maatschappelijke netwerken staat in het beleid en de ontwikkeling en uitvoering van projecten centraal. Daarbij is de Wet maatschappelijke ondersteuning de kapstok voor integraal beleid en sociale samenhang. Verbindingen met andere beleidsterreinen (onderwijs, sport en beweeg, gezondheidsbeleid, jeugd, sociale zaken, cultuur, accommodatiebeleid, voorzieningen dichtbij de burgers, veiligheid, mantelzorg) zorgen voor versterking van de civil society. Een duurzame samenleving.

Het Wmo-beleidsplan vormt de basis voor het lokaal in gang te zetten transformatieproces. Dat gaan we samen met onze inwoners en maatschappelijk middenveld oppakken in 2015. Dat zal een proces zijn dat de nodige jaren in beslag zal nemen

Operationele doelstellingen 2015

In 2015 richten we ons op vijf hoofdzaken:

- Doorontwikkeling CMD
- Vormgeving cliëntondersteuning
- Uitvoering Wonen met Zorg
- Programma voorbereiden voor een dementievriendelijke gemeente
- Uitvoering lokaal gezondheidsbeleid
- Uitvoering programma mantelzorg

Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?

Collegeprogramma samen duurzaam verder / MEER

De decentralisaties zijn voertuigen naar een transformatie naar de civil society. Daar is meer

voor nodig. Mobiliseren, richting geven en faciliteren van aan de lokale kracht van burgers en maatschappelijke netwerken staat in het beleid en de ontwikkeling en uitvoering van projecten centraal. Daarbij is de Wet maatschappelijke ondersteuning de kapstok voor integraal beleid en sociale samenhang. Verbindingen met andere beleidsterreinen (onderwijs, sport en beweeg, gezondheidsbeleid, jeugd, sociale zaken, cultuur, accommodatiebeleid, voorzieningen dichtbij de burgers, veiligheid, mantelzorg) zorgen voor versterking van de civil society.

Transities

Het komend jaar staat in het teken van het uitvoeren van de nieuwe taken die overkomen vanuit de AWBZ en de Jeugdzorg. Hiervoor zijn er twee wettelijke kaders. De jeugdzorg is verankerd in de Jeugdwet. De taken die overkomen vanuit de AWBZ zijn met de bestaande Wmo-taken vastgelegd in een nieuwe Wmo 2015.

Jeugdwet

Binnen Dommelvallei+ en het SRE wordt de transitie opgepakt. Per 1 januari 2015 willen we dan ook startklaar zijn om de jeugdzorg uit te voeren.

Het voorlopige bedrag dat voor de Jeugdzorg beschikbaar komt is geraamd op € 2.153.255,-. Dit bedrag wordt in de loop van 2014 nog bijgesteld. De verdeling van het beschikbare budget vindt plaats op basis van historische gegevens over het gebruik van jeugdzorg op gemeentelijk niveau. Vanaf 2016 wordt een objectief verdeelmodel geleidelijk ingevoerd.

Herziening Wmo

Met ingang van 1 januari 2015 is de nieuwe Wmo van kracht. Gemeenten krijgen daarbij niet alleen een taken van de AWBZ erbij (Begeleiding, Begeleid Wonen en klein deel Persoonlijke Verzorging). Ook nieuw is dat gemeenten verantwoordelijk worden voor de totale cliëntondersteuning en dat gemeenten financieel maatwerk kunnen leveren aan burgers met meerkosten door een beperking of aandoening. Daarnaast vervalt de compensatieplicht en komt de zogenaamde maatwerkvoorziening daarvoor in de plaats.

- **Maatwerkvoorziening inkomenssteun**

De bestaande regelingen voor financiële compensatie worden afgeschaft en vervangen door één vangnet bij de gemeenten. Het gaat daarbij om de wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (WTCG) en de Compensatie Eigen Risico (CER). Het budget wordt via het sociaal domein in het Gemeentefonds overgeheveld naar gemeenten. Gemeenten kunnen maatwerk bieden door het compenseren van beperkingen met voorzieningen via de Wmo of het geven van directe inkomenssteun via de bijzondere bijstand.

De bijdrage die wij ontvangen voor de maatwerkvoorziening inkomenssteun wordt geraamd op € 250.000,- per 2016. Wij streven naar een budget neutrale uitvoering.

- **Cliëntondersteuning**

Met ingang van 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de cliëntondersteuning. Onderdeel daarvan is de cliëntondersteuning die momenteel door MEE wordt uitgevoerd. Voor 2015 verlenen alle gemeenten in Zuidoost Brabant een subsidie aan MEE voor cliëntondersteuning. Daarmee worden MEE en de gemeenten in staat gesteld om in staat gesteld 2015 te benutten als overgangsjaar.

CMD

Vanaf 2014 kunnen onze inwoners terecht bij het Centrum voor Maatschappelijke Deelname. Het CMD zal zich bij de uitvoering van de nieuwe taken op het gebied van Jeugdzorg en Begeleiding ook in 2015 gaan doorontwikkelen. Processen en werkwijzen worden verder ontwikkeld en afgestemd op de samenwerking binnen het CMD.

Voor de sociale wijkteams (vergelijkbaar met een van de taken van ons CMD) is met ingang van 2015 op landelijk niveau een bedrag van € 10 miljoen beschikbaar gesteld oplopend naar € 50 miljoen.

Met ingang van 2014 is het schrappen van de Zorgzwaartepakketten 3 en 4 gefaseerd doorgevoerd. Het schrappen van het Zorgzwaartepakket 3 voor de sector Verpleging en Verzorging – voor onze gemeente de grootste doelgroep - leidt tot een toestroom in het CMD van burgers met een relatief zware zorgvraag. De effecten van het schrappen daarvan (aanspraak op de Wmo) gaan wij actief monitoren binnen het CMD.

Uitvoering bestaand Wmo-beleid

Met ingang van 2013 is gestart met het daadwerkelijk vorm geven aan de Kanteling. Uitgangspunt daarbij is dat de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt centraal staat waarbij in ieder geval iedereen recht heeft op een gesprek. Vanuit dat gesprek wordt met de cliënt gekeken naar de maatregelen die mogelijk zijn om de problemen en beperkingen die de cliënt ervaart zo veel mogelijk weg te nemen. Dit kan leiden tot het opstellen van een arrangement waarbij ook professionele hulp nodig is. Samen met de ketenpartners in het CMD wordt gekeken hoe die hulp gegeven kan worden.

Hulp bij het huishouden

Met ingang van 2015 krijgen gemeenten te maken met een korting van 40% op het budget voor hulp bij het huishouden. Dit heeft in 2014 geleid tot ingrijpende keuzes die concreet worden uitgevoerd in 2014 en 2015. Burgers met alleen een behoefte aan schoonmaakondersteuning dienen dat voortaan zelf te regelen en te betalen. Wel kunnen diegenen die dat niet kunnen betalen terugvallen op een financieel vangnet. Wanneer schoonmaakondersteuning dient te worden ingezet naast een of meer andere vormen van (langdurige) zorg in de thuissituatie kan schoonmaakondersteuning als een voorziening worden toegekend. Het te treffen overgangsregime zal financiële gevolgen hebben en kan betekenen dat het budget in 2015 onvoldoende is. Dat kan met het weerstandsvermogen worden opgevangen.

Mantelzorg

In 2012 is vastgesteld het 'Visiedocument mantelzorg'. De doelen uit het visiedocument zijn getoetst aan de uitvoeringspraktijk. De resultaten en de hieruit voortkomende acties, zijn vertaald in de eindrapportage toetsing 'Visiedocument mantelzorg' en het 'Werkplan mantelzorg 2013/2014'. In 2013 is, in samenwerking met mantelzorgers, vrijwilligers en professionals gestart met de uitvoering. De uitvoering loopt door in 2015.

Gezondheidsbeleid

Gemeenten dienen iedere 4 jaar hun gezondheidsbeleid te actualiseren (Wet Publieke Gezondheid). Ook zonder deze wettelijke verplichting is het gewenst om periodiek het beleid tegen het licht te houden en waar nodig te actualiseren. In 2014 is een nieuwe nota lokaal gezondheidsbeleid + uitvoeringsplan opgesteld. Speerpunten zijn o.a. weerbaarheid, informele zorg en kwetsbare burgers. De uitvoering daarvan vindt de komende jaren plaats, in samenhang met de uitvoering van de visie sport en beweeg, het accommodatiebeleid en de Wmo.

Wijk- en buurtgericht werken

In 2013 is gestart met een project rondom kwetsbare burgers. Doel van het project is om burgers, zowel individueel als in georganiseerd verband, te motiveren om zich, eventueel met ondersteuning van professionals, in te zetten voor mensen die, hetzij tijdelijk het zij blijvend, kwetsbaar zijn en/of hulp nodig hebben. Ook worden verenigingen gestimuleerd om hun activiteiten open te stellen voor mensen voor wie het, vanwege bijvoorbeeld een lichamelijke of psychische beperking, niet vanzelfsprekend is om mee te kunnen doen. Deze lijn wordt voortgezet in 2015.

Regionale dierenopvang

Vanaf 1 maart 2012 moet het regionale dierenopvangcentrum De Doornakkers voldoen aan het Honden en Katten Besluit (HKB). Het huidige onderkomen voldoet daar niet aan. Inmiddels is gestart met de renovatie van het complex. In 2013 voldoet het onderkomen aan het HKB. De bijdrage aan De Doornakkers bedraagt vanaf 2013 € 1,50 per inwoner per jaar.

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie	Begroting				
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Baten						
Volksgezondheid	-511	-403	-380	-360	-350	-350
Totaal baten	-511	-403	-380	-360	-350	-350

Lasten						
Volksgezondheid	2.995	2.721	6.275	6.117	5.943	5.937
Totaal lasten	2.995	2.721	6.275	6.117	5.943	5.937

Totaal saldo	2.484	2.318	5.895	5.757	5.593	5.587
---------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2015 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2014-2017 geraamd was voor het jaar 2015.

Toelichting	2015 oud	2015 nieuw	Vershil
Programma 8	2.267	5.895	3.628
Autonome ontwikkelingen:			
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat			-130
Aanpassing kapitaallasten a.g.v. aanpassingen in de jaarrekening 2013 en de begroting 2015			13
Subsidiebeleidsplan 2014 (budgettair neutraal met programma's 5 en 11)			15
Overbrengen budget HHH naar programma 7			-75
Beleidsaanpassingen:			
Restant taakstellingen (zie punt 16 van de kadernota 2014 (deels))			-10
GGD (zie punt 17 van de kadernota 2014)			-7
Korting Wmo hulp bij huishouden (zie punt 23 van de kadernota 2014)			-338
Zuidzorg (zie punt 33 van de kadernota 2014)			16
Transities Sociaal Domein (zie punt 2 van deze begroting)			4.138
Mutaties < € 10.000,-			6
Totaal			3.628

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2014 en 2015 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2014 en 2015 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2014 en 2015.

Toelichting	2014	2015 oud	Vershil
Programma 8	2.318	2.267	-51
Daling verwachte kosten Hulp bij het Huishouden			-30
Implementatiekosten Wmo (eenmalige uitgave 2014)			-25
Overige mutaties			4
Totaal			-51

Programma 9: Milieu / Duurzaamheid

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. drs. R. Visser

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. J.P. Frenken (aandachtsgebied riolering)

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

Doelstelling van het programma Milieu en Duurzaamheid is een bijdrage leveren aan het verbeteren van de kwaliteit van het milieu en het leveren van een bijdrage aan een duurzame gemeente, waarin burgers veilig en zonder gevaar voor de gezondheid kunnen wonen, werken en recreëren.

Hierbij hebben we ons te houden aan mondiale, Europese, nationale en regionale afspraken. We hebben ook te maken met sociale en economische factoren en het draagvlak van onze bevolking en bedrijven. Wel is er een grote verandering te constateren. De economische sector ziet duurzaamheid steeds meer als een vanzelfsprekendheid en de burgers zijn zich steeds bewuster van hun eigen invloed op het gebied van duurzaamheid. Ook politiek is er een verandering; duurzaamheid staat nadrukkelijk op de politieke agenda.

Het leefklimaat staat vaak onder hoge druk door geluidhinder, vervuiling en gebrek aan ecologische kwaliteit. Een goede kwaliteit van het water en het goed functioneren van het rioolstelsel zijn essentieel voor een duurzame gemeente. Het tijdig ophalen en adequaat en gescheiden verwerken van het huishoudelijk afval (o.a. GFT, oud papier, restafval en kunststof verpakkingsafval en milieustraat) behoren ook tot de essentiële doelstellingen van de gemeente op dit gebied en leveren eveneens een bijdrage aan een duurzame leefomgeving. Onze inwoners willen groen in hun omgeving, veilig en rustig wonen en hechten aan de identiteit en de kwaliteit van hun woonomgeving.

Operationele doelstellingen 2015

Aandachtsgebied milieubeleid, duurzaamheid en huishoudelijk afval

- Continu aandacht voor een gestructureerd duurzaamheidsbeleid volgens de cyclus planning, monitoring en evaluatie (pdca-cyclus).
- Een verantwoorde (conform de landelijke regelgeving) milieutechnische bedrijfsvoering van alle bedrijven die onder de werkingssfeer van de Wet milieubeheer vallen via een actueel inrichtingenbestand.
- Proactieve en tijdige – milieutechnische inbreng – bij (nieuwe) ruimtelijke ontwikkelingen om een acceptabel leefklimaat te waarborgen.
- Zuinig omgaan met steeds schaarser wordende grondstoffen door optimalisatie en innovatie van afvalscheiding moet leiden tot een integrale lastenvermindering.
- Stimuleren van duurzame energie en duurzame utiliteits- en woningbouw en daarnaast zuinig omgaan met energie met bijgevolg een vermindering van energielasten.

Aandachtsgebied Riolering

- Adequaet en goed onderhouden niveau van het gemeentelijke rioleringsstelsel waarbij sprake is van rationeel onderhoud (gebaseerd op het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2009 – 2015).
- Door samenwerking de werkzaamheden in de afvalwaterketen tegen zo laag mogelijke kosten te optimaliseren. (Optimalisering Afvalwatersystemen cluster Eindhoven).
- Invulling geven aan de verdere samenwerking tussen de cluster gemeente Eindhoven en Waterschap de Dommel om de ecologische- en economische duurzaamheidsdoelstellingen te behalen zoals die binnen de cluster Eindhoven en Waterschap de Dommel zijn vastgesteld (KRW).

Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?

Collegeprogramma samen duurzaam verder / MEER

Duurzaamheid is een goede balans tussen het sociaal-cultureel (People), ecologisch (Planet) en economisch (Profit) kapitaal. Die balans is ook het uitgangspunt in de Beleidsnota Milieu en

Duurzaamheid en de Structuurvisie die in 2012 resp. 2013 zijn vastgesteld. In de periode 2014 – 2018 wordt verdere uitvoering gegeven aan dit beleid.

Aandachtsgebied milieubeleid

Duurzaamheidsnota en Duurzaamheidsprogramma:

Op 15 november 2012 heeft de gemeenteraad de beleidsnota "Milieu en Duurzaamheid 2012 – 2015" vastgesteld. Hierin zijn de ambities neergelegd voor de (midden)lange termijn op het gebied van duurzaamheid. De nota maakt inzichtelijk dat duurzame ontwikkeling geen extra geld hoeft te kosten maar daarentegen juist geld oplevert.

In 2015 wordt verder uitvoering gegeven aan de in de duurzaamheidsnota genoemde activiteiten. Het streven om het niveau van onze ambities binnen de financiële mogelijkheden zo maximaal mogelijk in te vullen (de 3 P's van People, Planet, Profit). De duurzaamheidsgedachte zal doorwerken in allerlei beleidsvelden, met name op milieugebied, maar ook in ruimtelijke ontwikkelingen, mobiliteitsvraagstukken, culturele- en maatschappelijke ontwikkelingen en vooral ook in de 'eigen organisatie'.

In grote lijnen is de Duurzaamheidsnota gebaseerd op de volgende speerpunten:

- **Energiebesparing en energietransitie:** Proberen te voorkomen dat energie verbruikt wordt en het gebruik van alternatieve energiebronnen stimuleren (bestaand, nieuw, utiliteit)
- **Afval:** Betreft een tweeledig doel. Enerzijds het optimaliseren van de gescheiden afvalinzameling om de totale hoeveelheid restafval te verminderen en het percentage herbruikbaar afval te maximaliseren, hetgeen moet leiden tot een lagere afvalstoffenheffing en daardoor lastenverlichting voor de burgers.
- **Biodiversiteit:** Het behoud en creëren van groene buffers (binnen- en buiten stedelijk).
- **Milieu:** Het voorkomen van bodemverontreinigingen en het optimaliseren van grondstromen (grondverplaatsing), het voorkomen van verdroging en waterverontreinigingen, het voorkomen van luchtverontreiniging en geuroverlast, het voorkomen van geluidshinder en het voorkomen van onacceptabele situaties met betrekking tot externe veiligheid)
- **Eigen organisatie:** Als gemeentelijke organisatie zelf het goede voorbeeld geven door producten, diensten en werken duurzaam in te kopen en aan te besteden.

Handhavingprogramma

In Son en Breugel worden op jaarbasis circa 75 integrale controles op basis van de milieuregelgeving uitgevoerd.

Aandachtsgebied Riolering

Afvloeiend hemelwater:

In het verbreed gemeentelijk rioleringsplan is het doel gesteld om invulling te geven aan de hemelwaterzorgplicht. Deze zorgplicht bestaat uit:

- Zorgen voor doelmatige inzameling van het hemelwater.
  - Zorgen voor doelmatige verwerking van het ingezameld hemelwater.
- Daar waar kansen liggen bij de aanleg van straten en pleinen en bij nieuwbouw- en inbreidingsplannen wordt hieraan aandacht geschonken.

Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP)

De gemeente beschikt over een VGRP 2009 – 2015 waarvan het rationeel rioolbeheersysteem de basis is. Hiermee voldoet de gemeente aan de wettelijke verplichting om over een geldig gemeentelijk rioleringsplan te beschikken.

Naast de zorgplicht voor inzameling en transport van afvalwater is hierin ook opgenomen de zorgplicht voor afvloeiend hemelwater en voor het treffen van maatregelen om structureel nadelige gevolgen van grondwater te voorkomen of te beperken. Medio 2015 worden de voorbereidingen getroffen voor een nieuw VGRP 2016 – 2022.

Uitvoeringsprogramma Verbreed Gemeentelijke Rioleringsplan (VGRP)

Op basis van de strategische planning is een uitvoeringsprogramma 2015 opgesteld. Deze bestaat uit de volgende werkzaamheden:

- Vernieuwen / renoveren / relinen van rioleringen in wijk 't Harde Ven en wijk de Breekker.

- Afronding renoverings- en optimaliseringswerkzaamheden aan de riolering Van Ekkersrijt oost (ombouw naar verbeterd gescheiden stelsel).
- Onderhoud en beheer c.q. vervangingsmaatregelen aan de elektrische mechanische onderdelen van de gemalen o.b.v. de jaarlijkse onderhoudscontroles.
- De reguliere jaarlijkse reparatie- en onderhoudswerkzaamheden aan het riool en gemalen.

Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP).

Het huidige VGRP loopt tot en met 2015. In 2015 worden voorbereidingen getroffen voor een hernieuwd VGRP. In het collegeprogramma is opgenomen om voor de periode 2016 – 2020 een VGRP op te stellen. In het kader van economische overwegingen stellen wij voor om te bezien of voor een uitvoeringsperiode van 10 jaar een VGRP kan worden vastgesteld met een jaarlijkse evaluatie van de uit te voeren werkzaamheden.

Samenwerking optimalisering Afvalwater Systemen cluster Eindhoven (OAS)

Op dit moment voldoet de waterkwaliteit van de Dommel en de zijbeken niet aan de Europese Kader Richtlijn Water (KRW). Deze richtlijn is bedoeld om te zorgen dat de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater in Europa uiterlijk 2027 op een goed niveau is en blijft (ecologische duurzaamheid). Voor het stroomgebied van de Boven-Dommel en de zijbeken werken de betrokken partijen (gemeenten en waterschap) samen in het Waterportaal Zuidoost Brabant. Het Waterportaal heeft de afgelopen jaren al veel gedaan om de waterkwaliteit te verbeteren. De belangrijkste resterende knelpunten zijn:

- vermessing (eutrofiering) van het oppervlakte water
- toenemende toxiciteit door de zuurstoftekorten en ammoniakvergiftiging.

Deze knelpunten hebben tot gevolg dat de afgesproken waterkwaliteit niet gehaald wordt, maar belangrijker, ze leiden tot een lage biodiversiteit, vissterfte, blauwalg en botulisme. Het staat het positieve beleven van het water in de weg. Kinderen en dieren kunnen niet meer veilig spelen, water kan gaan stinken en het wonen aan het water wordt minder populair. Gemeenten en waterschap hebben gezamenlijk onderzoek gedaan naar de aanvullende maatregelen die nodig zijn om de waterkwaliteit op het vereiste niveau te brengen en te houden tegen de laagste maatschappelijke kosten (economische duurzaamheid).

Om de hierboven genoemde knelpunten op te heffen hebben de gemeenten binnen de cluster Eindhoven en Waterschap de Dommel in het voorjaar van 2014 een maatregelenpakket vastgesteld voor de periode 2015 – 2016 inclusief de kostenverdeling voor deelnemende partijen. De kosten zijn in de meerjarenbegroting van onze gemeente meegenomen. Voor de periode na 2017 en volgende jaren zal te zijner tijd een nieuw voorstel aan de deelnemende partijen worden voorgelegd.

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie 2013	Begroting				
		2014	2015	2016	2017	2018
Baten						
Milieubeleid	-31	-26	0	0	0	0
Huishoudelijk afval	-133	-329	-312	-307	-301	-292
Riolering	-80	-8	-8	-8	-8	-8
Totaal baten	-244	-362	-320	-315	-309	-300

Lasten						
Milieubeleid	274	274	351	351	351	356
Huishoudelijk afval	1.198	1.287	1.272	1.270	1.294	1.319
Riolering	910	1.039	1.014	1.044	1.075	1.092
Totaal lasten	2.381	2.600	2.637	2.664	2.720	2.767

Totaal saldo	2.137	2.238	2.317	2.350	2.411	2.467
---------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2015 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2014-2017 geraamd was voor het jaar 2015.

Toelichting	2015 oud	2015 nieuw	Vershil
Programma 9	2.274	2.317	43
Autonome ontwikkelingen:			
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat aan milieu			61
Doorbelasting uren en tractiekosten via de kostenverdeelstaat aan afval (budgettair neutraal binnen product afval)			49
Diverse budgetten in de openbare ruimte (punt 23, blz. 13 van de begroting 2014)			-4
Aanpassing kapitaallasten a.g.v. aanpassingen in de jaarrekening 2013 en de begroting 2015 (budgettair neutraal binnen product riolering)			-57
Beleidsaanpassingen:			
Decentralisatie provinciale VTH-taken (zie punt 26 van de kadernota 2014)			34
Aanpassing kostenniveau afval o.a. door invoering PMD (budgettair neutraal binnen product afval)			-62
Kaderrichtlijn water (zie kadernota 2014, budgettair neutraal binnen product riolering)			14
Mutaties < € 10.000,-			8
Totaal			43

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2014 en 2015 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2014 en 2015 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2014 en 2015.

Toelichting	2014	2015 oud	Vershil
Programma 9	2.238	2.274	36
Overige mutaties (inflatie over afval en riolering)			36
Totaal			36

Programma 10: Ruimtelijke inrichting

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. drs. R. Visser

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

De gemeente streeft naar een doelmatige benutting en duurzame inrichting van de beschikbare ruimte, die past binnen enerzijds de gemeentelijke uitgangspunten (toekomstvisie, bestemmingsplannen, bouwverordening etc.) en anderzijds binnen het ruimtelijk beleid van hogere overheden. Daarbij wordt gestreefd naar een goede balans tussen bepalende factoren en functies zoals wonen, ondernemen, sociale verbinding en groen. Het scheppen van de noodzakelijke randvoorwaarden voor een gedifferentieerd aanbod van woningen behoort eveneens tot de taakvelden van de gemeente binnen dit programma.

Operationele doelstellingen 2015

Ruimtelijke ordening

- Uitvoering geven aan het uitvoeringsprogramma van de Structuurvisie en Woonvisie Son en Breugel
- Begeleiding van ruimtelijke ontwikkelingen op Ekkersrijt
- Reparatie onvolkomenheden in bestemmingsplannen
- Uitvoering geven aan nieuwe planprocedures t.b.v. nieuwe initiatieven
- Uitvoering geven aan initiatieven binnen de gebiedsvisies “Wolfswinkel”, “Keske” en “Driehoek”.
- Verder uitvoering geven aan gronduitgifte en woningbouw in Sonniuspark.
- Vorm geven, planvoorbereiding, planprocedures en uitvoering geven aan diverse ontwikkelingslocaties
- Een bijdrage leveren aan en uitvoering geven aan provinciale en regionaal ruimtelijke ontwikkelingen (Structuurvisie Provincie Noord, Verordening Ruimte 2014, Brainport Oost, Brainport Avenue).
- Uitvoering geven aan de uitvoeringsprogramma's die verbonden zijn aan centrumvisie Son, de centrumvisie Breugel en de Dommelvisie
- Onderzoek naar de mogelijkheden van de toepassing van ontwikkelbestemmingsplannen
- Oriëntatie omgevingswet

Centrum Son

Volgende stap zetten in de uitvoering van de visie Centrum Son: eerste vergroening van het centrum, planvorming met bijbehorende uitvoeringsplanning voor het Kerkplein, eerste (her-) bouwactiviteiten op het Kerkplein gebied zullen aanvangen.

Volkshuisvesting

- Het maken van prestatieafspraken
- Startersleningen (uitvoering)
- Nieuwe Huisvestingswet (beleid en uitvoering)

Sonniuspark

Binnen het door de raad in 2013 vastgestelde kader verder ontwikkelen van de wijk Sonniuspark.

Ekkersrijt

Er wordt in 2014 een nieuwe Grex Ekkersrijt aan de raad aangeboden. In deze begroting wordt vooralsnog de grondexploitatie vanuit de jaarrekening 2013 aangehouden.

Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?

Collegeprogramma samen duurzaam verder / MEER

De ruimtelijke ontwikkeling is een integraal proces. Wij zetten de programma's “Sonniuspark” en “Ontwikkellocaties Son en Breugel” voort, waarbij we de relatie leggen met andere beleidsterreinen.

Het streven is om de in de toekomstvisie vastgelegde streefbeelden voor een meer evenwichtigere bevolkingsopbouw te realiseren.

De komende collegeperiode hebben wij specifiek aandacht voor de uitvoering en doorontwikkeling van de centrumvisie en het project "Breugel Bruist" en de voorbereidingen op de nieuwe Omgevingswet die we in 2018 verwachten.

Sonniuspark

De commissie GZ wordt periodiek bijgepraat en geraadpleegd over de ontwikkelingen op Sonniuspark aan de hand van voortgangsrapportages. Belangrijke ontwikkelingen in 2015 zijn de ontwikkeling van projectmatige en vrije bouw, alsmede de herontwikkeling van de Rooijseweg.

De boekwaarde per 31 december 2014 zal worden verwerkt in de grondexploitatie 2015. Eventuele wijzigingen van uitgangspunten wordt eind 2014 door uw raad vastgesteld.

Ekkersrijt

Ruimtelijke ontwikkelingen op Ekkersrijt worden begeleid. De sturingskaders zijn momenteel vastgelegd in de structuurvisie van Son en Breugel. Een nieuwe strategische en beleidsmatige context wordt voorbereid in een nieuw masterplan (zie paragraaf 1).

Ruimtelijke ordening

Wetgeving

Na de Wet ruimtelijke ordening (2008) en de Wabo (2010) dient de wettelijke opvolger om ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken zich al weer aan, te weten de Omgevingswet (prognose inwerkingtreding 2018).

De Omgevingswet zal tal van wetten, regelingen en Amvb's die toezien op het ruimtelijke domein (ruimtelijke ordening, milieu, leefomgeving, wonen, mobiliteit e.d.) integreren in één wet en uitvoeringsregeling.

In 2015 en volgende jaren zullen de ontwikkelingen van de Omgevingswet worden gevolgd en zal worden geanalyseerd welke aanpassingen er wettelijk noodzakelijk worden voor het proces en het beleid op het gebied van de ruimtelijke leefomgeving, de te hanteren werkwijzen en de daarbij best passende organisatiestructuur. Ontwikkelingen op het vlak van de wetgeving zullen structureel verankerd en bijgehouden worden.

Op het terrein van wonen is in 2014 de nieuwe Huisvestingswet vastgesteld. Deze zal naar verwachting in werking treden per 1 januari 2015. Zowel op lokaal als op (sub)regionaal niveau zal gekeken worden wat hiervan de consequenties zijn en zal daaraan nadere uitvoering gegeven worden. In ieder geval wordt in relatie tot het naar verwachting verdwijnen van de WGR+ status per 1 januari 2015 op (sub)regionaal niveau bekeken worden of dat dit al dan niet leidt tot een nieuwe (sub)regionale Huisvestingsverordening dan wel dat dit nadere uitwerking krijgt op lokaal niveau.

Bestemmingsplannen

Jaarlijks worden binnen de post 'bestemmingsplannen algemeen' werkzaamheden plaats om de bestemmingsplannen af te stemmen op gerechtelijke uitspraken van onder meer de Raad van State, aanvullende onderzoeken, de inhuur van externe expertise en het extern laten uitvoeren van werkzaamheden (opstellen ruimtelijke toelichtingen, planregels en digitale verbeeldingen), voorbereidende planologisch stedenbouwkundige studies, kosten voor 'second opinions, de betaling van proces- en gerechtskosten en dergelijke.

Om te voldoen aan de wettelijke verplichtingen uit het rijks- en provinciaal beleid (doorwerking van bepalingen uit de Structuurvisie Mobiliteit en Ruimte (Rijksbeleid), Erfgoedwet (cultuurhistorische regelingen), bepalingen uit de Structuurvisie provincie Noord-Brabant en de Verordening Ruimte 2014 (provinciaal beleid), zullen de vigerende bestemmingsplannen tijdig moeten worden aangepast. Inzake het rijks- en provinciaal beleid wordt op projectbasis geïnventariseerd welke aspecten verplicht geregeld dienen te worden. Na deze analyse zal de aanpassing van de vigerende bestemmingsplannen plaatsvinden. Hiervoor is structureel, onder leiding van een intern projectleider, externe inhuur van expertise vereist (produceren bestemmingsplannen, digitalisering etc).

In 2014 (doorlopend tot in 2015) is intern reeds een project gestart om ontbrekende zaken in de vigerende bestemmingsplannen aan te vullen en te verbeteren. Tevens is in 2014 (doorlopend tot in

2015) gestart met de verplichte vertaling van de Verordening Ruimte 2014 (provincie Noord-Brabant) in de vigerende bestemmingsplannen.

Waar de gemeente initiatiefnemer is, draagt de gemeente zelf deze kosten (ten laste van de projectexploitatie). Waar anderen initiatiefnemer zijn, worden de kosten via het kostenverhaal, legesverordening en anterieure overeenkomsten verhaald bij de initiatiefnemer.

In 2015 zal, als uitwerking van het collegeprogramma, een onderzoek gestart worden naar de mogelijke toepassing en betekenis van ontwikkelbestemmingsplannen. Zodra het projectplan hiervoor gereed is zal ook inzicht gegeven worden in de hiermee samenhangende kosten. Dit onderzoek zal zoveel mogelijk intern worden opgepakt. Gelet op de juridische impact is externe expertise vereist. Vooralsnog worden de kosten waarvoor budget dient te komen geraamd op 25.000,- euro.

In 2015 zal eveneens een onderzoek gestart worden naar de mogelijkheden om de Oase opnieuw planologisch juridisch te bestemmen op de huidige locatie. Zodra het projectplan hiervoor gereed is zal ook inzicht gegeven worden in de hiermee samenhangende kosten. Dit onderzoek zal zoveel mogelijk intern worden opgepakt. Gelet op de juridische impact (gerechtelijke uitspraken uit het verleden, huidige bestemmingsplansituatie) is externe expertise vereist.

Ontwikkelingslocaties

Overeenkomstig de resultaten van het project "Ontwikkelingslocaties Son en Breugel" (oISB) zullen de benodigde ontwikkelingslocaties in de aangewezen urgentie met de aangegeven programma's operationeel gemaakt worden. Dit zodanig dat tijdig capaciteit voor de uitvoering van de programma's is geregeld binnen de inmiddels daarvoor vastgestelde beleidsvisies als de "Toekomstvisie", "Structuurvisie" en "Woonvisie". De werkzaamheden en monitoring vindt plaats in de vastgestelde organisatorische structuur voor de ontwikkelingslocaties, te weten de 'Stuurgroep oISB'.

Na de afstemming binnen de stuurgroep oISB, de ruimtelijk planologische visie, de contractvorming en afronding van onderzoeken volgt de procedure van het bestemmingsplan als basis voor de verdere realisatie. De werkzaamheden, organisatie en integratie vinden in hoofdzaak in eigen beheer plaats.

Daar waar het initiatieven van derden zijn, worden de kosten in het kader van het 'kostenverhaal' bij deze initiatiefnemer verhaald. Onder de initiatieven van derden vallen ook de verdere begeleiding van initiatieven die vallen in de drie gebiedsvisies.

In de gevallen dat de gemeente zelf initiatiefnemer is, dient rekening te worden gehouden met kosten voor contractvorming, verrichten van onderzoek, opstellen van het bestemmingsplan, digitaliseringsaspecten en dergelijke. Deze kosten worden geraamd in het projectplan en worden met de betreffende exploitatie verrekend.

Het verwachte resultaat voor de verkoop van de sporthal Europalaan 2A van € 1.378.000,- zal in 2015 worden gestort in de algemene reserve vrije bestedingsruimte.

Uitvoeringsprogramma Structuurvisie

Na de vaststelling van de Structuurvisie februari 2014 incl. het wettelijke uitvoeringsprogramma, kan uitvoering gegeven worden aan het uitvoeringsprogramma. De Structuurvisie geeft echter niet alleen aan wat er moet maar ook wat er kan. Voor een groot deel biedt de Structuurvisie kaders om particuliere initiatieven te kunnen beoordelen. Niet voor niets luidt de subtitel 'een ruimtelijke uitnodiging voor 2020/2030'. Zodra er door derden initiatieven worden ingediend kunnen deze worden getoetst aan de intenties van de Structuurvisie. Indien medewerking wordt verleend aan het initiatief worden de kosten gedragen door deze initiatiefnemer. Voor bepaalde onderdelen kan de gemeente zelf initiatiefnemer zijn. In dat geval zal per project de urgentie worden bepaald en aan de hand van een projectplan inzicht gegeven worden in de kosten, de wijze van financieren en het vragen om het benodigde (werk)krediet.

Volkshuisvesting

Volgend op de vaststelling van de Woonvisie is na het voeren van oriënterende gesprekken in 2014 een aanvang gemaakt met het maken van prestatieafspraken met Woonstichting 'THUIS'. Hierin worden afspraken gemaakt over de kwaliteit en kwantiteit van de woningvoorraad, mogelijkheden tot verkoop van bestaande woningen, participatie in maatschappelijk vastgoed en andere initiatieven ter verbetering van de woonomgeving. Voor zover niet afgerond in 2014, wordt dit vervolgd in 2015

Om de kansen voor starters op de woningmarkt te vergroten, wordt tevens uitvoering gegeven aan de "Verordening Starterslening gemeente Son en Breugel". Voor wat betreft de startersleningen is in totaal een budget van € 800.000,- beschikbaar gesteld. Het gaat hierbij om een zogenaamd "revolving fund". Dit fonds is in beheer bij het Stimuleringsfonds Nederlandse Gemeenten (SVn).

Centrum Son

De gedachte voor een verlengde levensduur van het Vestzak (waarover in 2014 reeds besluitvorming plaats zal vinden) met parallel een definitieve oplossing voor een Multifunctionele accommodatie zullen in uitvoering komen. Beide elementen zullen ook een plek krijgen in een herijking van de visie op het Kerkplein, waarbij naast de rol van het Vestzak ook de locatie van de kerk een variabele is. Er wordt gekomen tot een ruimtelijk streefbeeld en de invulling van de benodigde instrumenten (planologisch, financieel etc.) om dit streefbeeld ook daadwerkelijk te kunnen gaan realiseren. De verschillende mogelijkheden van de locatie van het gemeentehuis (deel Airbornestraat en Taylorstraat) zullen verder worden vertaald in één centraal ontwikkelperspectief waar dan vervolgens ook fasegewijs invulling aan gegeven gaat worden.

Centrumvisie Breugel

Het in 2013 vastgestelde uitvoeringsprogramma is in uitvoering genomen. In eerste instantie op basis van de middelen die bij de vaststelling van het uitvoeringsprogramma zijn aangemerkt. Dat volstaat vooralsnog om de quickwins uit te voeren, ook in 2015. Voor de andere plannen die voortkomen uit het uitvoeringsprogramma zal een Grex worden opgesteld. Ook 'De Bongerd' is onderdeel van de uit te werken plannen, in samenspraak met een werkgroep waarin ook de bevolking wordt betrokken.

Activiteiten hogere overheden

Na de herijking van het SRE tot het MRE wordt binnen deze nieuwe structuur uitvoering gegeven aan de nieuwe overleg- en werkstructuur. Het gaat daarbij in het bijzonder om de activiteiten 'economie', 'ruimte' en 'wonen'.

De provincie vervolgt in 2015 de procedure van de projectMER en het Provinciaal Inpassingsplan voor de De Ruit (voorheen 'Noordoostcorridor'). In 2015 betekent dit een blijvende participatie in de projectgroep, het volgen van de planprocedure en input leveren en becommentariëren van plannen en onderzoeksrapporten.

De gemeente is bestuurlijk en ambtelijk betrokken in werkgroepen en projectgroepen van het MRE en de provincie (RRO), de advisering ten behoeve van stuurgroepen en college, komen voor rekening van de gemeente. De kosten voor de procedure van De Ruit komen geheel voor rekening van de provincie.

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie 2013	Begroting				
		2014	2015	2016	2017	2018
Baten						
Bestemmingsplannen	-86	-14	-1.418	-19	-19	-19
Bouwvergunningen	-108	-430	-535	-615	-680	-680
Bouwrijpe gronden	-6.265	-3.599	-3.663	-8.197	-8.483	-8.181
Woningbouw en exploitatie	-10	0	0	0	0	0
Woonwagengebeleid	0	0	0	0	0	0
Gemeentelijke eigendommen	-107	-105	-137	-122	-106	-106
Totaal baten	-6.576	-4.148	-5.753	-8.953	-9.289	-8.987

Lasten						
Bestemmingsplannen	827	840	760	727	727	727
Bouwvergunningen	567	692	681	681	681	681
Bouwrijpe gronden	4.221	3.724	3.696	8.230	8.516	8.214
Woningbouw en exploitatie	132	54	40	40	40	40
Woonwagenbeleid	13	13	13	13	13	13
Gemeentelijke eigendommen	610	163	222	198	181	184
Totaal lasten	6.370	5.485	5.411	9.890	10.159	9.860
Totaal saldo	-206	1.337	-342	937	870	873

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2015 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2014-2017 geraamd was voor het jaar 2015.

Toelichting	2015 oud	2015 nieuw	Vershil
Programma 10	1.061	-342	-1.403
Autonome ontwikkelingen:			
Leges omgevingsvergunningen (zie punt 10 van de kadernota 2014)			-85
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat			-26
Beleidsaanpassingen:			
Leges omgevingsvergunningen (zie punt 13 van deze begroting)			55
Ontwikkelbestemmingsplannen (zie punt 14 van deze begroting)			25
Gebouwenonderhoud (zie punt 35 van de kadernota (deels))			3
BGT en bijhouding BGT-kaart (zie punt 37 van de kadernota)			16
BGT aanpassing (zie punt 15 van deze begroting)			-16
Raming resultaat project Europalaan 2a (budgettair neutraal met storting in reserve)			-1.378
Verschuiving budgetten brandweer en combigebouw (budgettair neutraal met programma 10 en 11)			12
Overige mutaties < € 10.000,-			-9
Totaal			-1.403

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2014 en 2015 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2014 en 2015 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2014 en 2015.

Toelichting	2014	2015 oud	Vershil
Programma 10	1.337	1.061	-276
Basiskaart grootschalige topografie (eenmalige kosten 2014)			-60
Bestemmingsplannen (eenmalige kosten 2014)			-16
Lagere raming baten legesopbrengsten			-74
Project centrum Breugel (eenmalige kosten 2014)			-125
Overige mutaties			-1
Totaal			-276

Programma 11: Algemene dekkingsmiddelen

Coördinerend portefeuillehouder : dhr. drs. R. Visser

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

Doelstelling van het programma Dekkingsmiddelen is gericht op het op orde houden van het gemeentelijke huishoudboekje. Een sluitende begroting is daarbij uitgangspunt. Als gemeente streven we ernaar de hoofdlijnen omtrent uitgaven en inkomsten reeds in het voorjaar (middels de kadernota) aan uw gemeenteraad voor te leggen zodat keuzen ten aanzien van gewenste activiteiten, inzet van eigen vermogen en verhoging van gemeentelijke tarieven reeds in een vroeg stadium gemaakt en meegenomen kunnen worden binnen de verdere uitwerking van de meerjarenbegroting.

Operationele doelstellingen 2015

Aanvullend op de hiervoor genoemde operationele doelstelling wordt genoemd:

- Conform bestaand beleid mag een eventuele stijging dan wel daling van de WOZ waarden geen gevolgen hebben voor de totale OZB opbrengst van de gemeente Son en Breugel. Een daling dan wel stijging van de waarde van het onroerende goed wordt verrekend met de hoogte van de tarieven van de OZB.
- Een structureel sluitende meerjarenbegroting blijft het uitgangspunt.

Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?

Aandachtsgebied financiering en beleggingen

Wij zullen de ontwikkeling van de stand van de langlopende rentevoet nauwlettend blijven volgen en vertalen richting onze meerjarenbegroting. Vooralsnog gaan we uit van een rentevoet lang geld van 4%.

Het gemiddelde rentepercentage komt volgens de regels van de nota activering uit op ergens tussen de 2% en de 3%. Dit komt doordat in september 2014 een langlopende lening is afgesloten tegen een lage rente van 0,93%. Dit zou inhouden dat de rekenrente verlaagd moet worden. Gezien de fase van de begroting is het niet te doen om dit te voeren en de consequenties hiervan te berekenen. Dit heeft namelijk gevolgen voor de berekening van de bespaarde rente en voor alle kapitaallasten. Voorgesteld wordt daarom om dit bij de volgende begroting 2016 de rekenrente te verlagen (mits de nieuw af te sluiten leningen niet voor een flinker hoger gemiddeld rentepercentage zal zorgen. Een voorstel hierover zal meegenomen worden in de volgende kadernota.

Aandachtgebied belastinginkomsten

Uitgangspunt is dat de OZB-opbrengsten met de inflatie worden gecorrigeerd. Daarnaast worden de tarieven 2015 gecorrigeerd voor een waardestijging dan wel waardedaling (rekening gehouden kan worden met een waardedaling).

Aandachtsgebied algemene uitkering

Voor de gevolgen van de algemene uitkering is een aanneme gemaakt ondersteund door PAUW (Product Algemene Uitkering op het Web).

Vanaf 2015 zijn ook de bijdragen van het Rijk voor de decentralisaties opgenomen. Het gaat om middelen voor de participatiewet, jeugdzorg en de overdracht van de AWBZ naar de Wmo.

Overige wijzigingen bij de algemene uitkering zijn o.a.:

- Herverdeling gemeentefonds;
- Overheveling groot onderhoud schoolgebouwen naar scholen;
- Decentralisatie van de provinciale VTH-taken;

Aandachtsgebied Onvoorzien / stelposten

Om eventuele tegenvallers / onvoorzien uitgaven gedurende het begrotingsjaar op te kunnen vangen wordt binnen de meerjarenramingen een budget onvoorzien uitgaven opgenomen ter hoogte van € 80.000,-. De post "onvoorzien uitgaven" vormt tezamen met de algemene reserves en de nog te benutten belastingcapaciteit ten aanzien van de onroerendezaakbelastingen, de pijlers van ons

financieel weerstandsvermogen. Ten aanzien van de post onvoorziene uitgaven is voorgeschreven dat gemeenten een dergelijk budget binnen hun ramingen opnemen. De gemeenten zijn vrij in de bepaling van de hoogte van een dergelijk budget.

Binnen het taakveld "onvoorzien / stelposten" zijn ook alle voorziene stortingen en onttrekkingen in en uit de reserves opgenomen.

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie 2013	Begroting				
		2014	2015	2016	2017	2018
Baten						
Financiering en beleggingen	-1.564	-1.390	-1.390	-1.421	-1.410	-1.401
Belastinginkomsten	-5.853	-5.726	-5.739	-5.858	-6.043	-6.229
Gemeentefonds	-11.597	-11.290	-16.215	-16.312	-16.140	-16.058
Onvoorzien en saldo baten en lasten	-3.141	-2.342	-1.179	-874	-845	-854
Totaal baten	-22.155	-20.747	-24.523	-24.465	-24.438	-24.542

Lasten						
Financiering en beleggingen	31	31	25	22	18	14
Belastinginkomsten	91	419	408	410	411	412
Gemeentefonds	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien en saldo baten en lasten	4.229	1.926	2.833	1.817	2.254	2.315
Totaal lasten	4.351	2.376	3.266	2.248	2.682	2.742

Totaal saldo	-17.805	-18.372	-21.257	-22.217	-21.755	-21.800
---------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2015 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2014-2017 geraamd was voor het jaar 2015.

Toelichting	2015 oud	2015 nieuw	Vershil
Programma 11	-17.668	-21.257	-3.589
Autonome ontwikkelingen:			
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat			62
Verschuiving budgetten brandweer en combigebouw (budgettair neutraal met programma 10 en 11)			113
Subsidiebeleidsplan 2014 (budgettair neutraal met programma's 5 en 8)			69
<i>Afval</i>			
Afval: De baten en lasten van afval zijn opnieuw berekend. Aanpassing van de lasten vindt plaats in programma 9. Het verschil tussen programma 9 en programma 11 komt door de BTW die meegenomen wordt in de berekening van de afvalstoffenheffing (zie punt 7 van deze begroting).			63
Onttrekking reserve afval			-44

<i>Riolering</i>	
Riolering: De baten en lasten van riolering zijn opnieuw berekend. Aanpassing van de lasten vindt plaats in programma 9. Het verschil tussen programma 9 en programma 11 komt door de BTW die meegenomen wordt in de berekening van de rioolheffing (zie punt 8 van deze begroting).	16
Onttrekking reserve riolering	66
<i>Algemene uitkering</i>	
Toevoeging middelen transitie sociaal domein aan gemeentefonds	- 5.565
Gemeentefonds (zie punt 2 van deze begroting en de punten 20, 21, 23, 26, 46 en 47 van de kadernota 2014)	-142
<i>Rente</i>	
Aanpassing van de rente over de reserves en voorzieningen (zie punt 6 van deze begroting)	-10
Rentevoordeel (zie punt 11 van deze begroting)	-100
Beleidsaanpassingen	
Aanpassing OZB op bestaand beleid en corrective i.v.m. geen inflatie toepassen (zie punt 9 en 17 van deze begroting)	51
Storting resultaat verkoop Europalaan 2a in de reserve vrije bestedingsruimte	1.378
BGT en bijhouding BGT-kaart (zie punt 37 van de kadernota 2014)	-25
Overdracht beheer en onderhoud Sonniuspark (zie kadernota 2014, bijlage 2)	-30
Restant taakstellingen op het gebied van personeel en organisatie (zie punt 16 van de kadernota 2014)	181
Budget uitvoering nieuw raadsprogramma (zie punt 30 van de begroting 2014)	100
Vrijetijdseconomie (zie punt 5 van de kadernota 2014)	10
Brede visie dienstverleningsniveau (zie punt 6 van de kadernota 2014)	15
Uitvoeringsprogramma visie Sport (zie punt 11 van de kadernota 2014)	15
SRE (zie punt 19 van de kadernota 2014)	23
Groeipad centrumontwikkeling (zie punt 20 van deze begroting)	150
Lagere storting reserve onderhoud gebouwen i.v.m. overheveling onderhoud schoolgebouwen naar schoolbesturen (zie punt 47 van de kadernota 2014)	-56
Gebouwenonderhoud t.l.v. reserve onderhoud gebouwen (zie punt 35 van de kadernota 2014)	-59
Onttrekking speeltoestellen van 2014 (zie 2 ^e marap 2013, budgettair neutraal met programma 6)	-60
Resultaat:	
Het saldo van de meerjarenbegroting 2014-2017 was voor 2015 negatief € 39.000,- (excl. 1e wijziging 2014). Op basis van de diverse wijzigingen die aan uw raad zijn voorgelegd (bijv. 1e wijziging 2014, de wijziging bij de jaarrekening 2013, de 2e berap 2014, de kadernota 2014) en de in deze begroting doorgevoerde wijzigingen is het saldo van de meerjarenbegroting 2015-2018 positief € 144.000,-.	183
Overige mutaties < € 10.000,-	7
Totaal	-3.589

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2014 en 2015 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2014. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2014 en 2015 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2014 en 2015.

Toelichting	2014	2015 oud	Vershil
Programma 11	-18.372	-17.668	704
Bespaarde rente Eigen Vermogen			14
Baten afvalstoffenheffing			-19
Baten rioolheffing			-22
Baten OZB			-101
Wijziging in de Algemene uitkering			781
Benchmark (eenmalig in 2014)			-18
Taakstellingen op het gebied van personeel en organisatie			-181
Onttrekking aan de reserve vrij besteedbaar lager i.v.m. Monumentenbeleid (uitgaven 2014), afdekking FPU gelden (€ 17.000,- lager), afdekken eenmalige uitname gemeentefonds (eenmalig in 2015), afdekken verkiezingen 2015 en bijdrage Berzob			149
Onttrekking aan de reserve BTW oude activa (2014 laatste onttrekking)			111
Onttrekking aan de reserve Breugel leeft (eenmalig in 2014)			125
Dekkingsverschil kostenverdeelstaat			56
Resultaat dienstjaar			-198
Overige mutaties			7
Totaal			704

Paragrafen

Lokale heffingen

Beleid

Bij het heffen en invorderen van belastingen zijn we onder meer gebonden aan:

- de Algemene Wet inzake Rijksbelastingen (AWR);
- de Algemene wet bestuursrecht (Awb), (inclusief de algemene beginselen van behoorlijk bestuur);
- de Invorderingswet 1990;
- de Gemeentewet;
- diverse Uitvoeringsbesluiten.

De wet geeft duidelijke kaders aan voor de heffing, invordering en kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Het maken van uitzonderingen op de regels uit de wetgeving is niet toegestaan, dit om rechtsongelijkheid voor de burger te voorkomen.

In het verlengde daarvan liggen de beleidsregels. Er kunnen zich gevallen voordoen die in de wet niet specifiek zijn geregeld. Dan is het noodzakelijk en wenselijk dat regels worden gesteld die een uniforme, praktische en doelmatige uitvoering mogelijk maken.

Beleidsregels zijn niet algemeen verbindende voorschriften. Het zijn besluiten in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. In het kader van synchronisatie in de samenwerking met de Dienst Dommelvallei moet worden geïnventariseerd of bepaalde beleidsregels vastgesteld moeten worden.

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten, bepaald in de kadernota, worden de tarieven over 2015 als volgt aangepast:

- Voor de OZB wordt voorgesteld om geen inflatiecorrectie toe te passen;
- Leges en tarieven worden verhoogd met de inflatiecorrectie van 1,75%;
- De tarieven voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing zijn gebaseerd op 100% kostendekkendheid waarbij rekening is gehouden met een zo reëel mogelijke inschatting van zowel de baten- als de lastenontwikkeling binnen het meerjarenperspectief 2015-2018 (met een verdere doorkijk voor rioolheffing tot 2025).

Definitief tarievenvoorstel en vaststelling verordeningen 2015

Definitieve (formele) vaststelling van de diverse belastingtarieven zal plaatsvinden middels vaststelling van de belastingverordeningen in de reguliere raadsvergadering van december 2014. Vooralnog kan er van uitgegaan worden dat deze zullen aansluiten bij de tariefsvoorstellen zoals opgenomen binnen deze belastingparagraaf.

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

We heffen op grond van artikel 220 van de Gemeentewet twee directe belastingen op de onroerende zaken die binnen de gemeente liggen, de zogenaamde Onroerende zaakbelastingen:

- Een gebruikersbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar een onroerende zaak (die niet in hoofdzaak tot woning dient, al dan niet krachtens eigendom) bezit, beperkt recht of persoonlijk recht gebruikt;
- Een eigenarenbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerende zaak het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht.

De hoogte van de OZB is afgeleid van de WOZ-waarde (een percentage). Jaarlijks worden nieuwe WOZ-waarden vastgesteld. De aanslagen zijn gebaseerd op de WOZ-waarden met een waardepeildatum die 1 jaar voorafgaand aan het belastingjaar ligt.

De maximaal verwachte opbrengst OZB wordt als percentage van de totale WOZ-waarden (rekening houdend met areaaluitbreiding en waardestijging) van alle onroerende zaken in Son en Breugel uitgedrukt. Dit percentage is bepalend voor de hoogte van elke individuele aanslag OZB.

Er is geen wettelijk maximum gesteld aan de jaarlijkse stijging van de OZB-tarieven. Er geldt echter wel een macronorm. De macronorm houdt in dat in 2015 voor alle gemeenten samen de opbrengst van de OZB niet hoger mag zijn dan de OZB-opbrengst in 2014, verhoogd met de macronorm.

Wanneer gemeenten zich hier collectief niet aan houden, houdt het Rijk zich het recht voor om nadere maatregelen te nemen.

In het Bestuursakkoord Rijk-gemeenten is aangegeven dat de woonlasten niet meer verhoogd worden dan met het inflatiepercentage. Als de financiële situatie van de gemeente deze bestuursperiode verbetert, wordt met voorrang invulling gegeven aan het minder laten stijgen van de OZB dan de macronorm, respectievelijk het inflatiepercentage.

In de Gemeentewet is vastgelegd dat gemeenten geen meeropbrengst mogen genereren naar aanleiding van de waardeverhoging van de onroerende zaken bij een herwaardering. Alleen de areaalontwikkeling en de bovenbeschreven toegestane tariefstijgingen mogen leiden tot een meeropbrengst.

Op het moment van het schrijven van deze paragraaf is de herwaardering voor het belastingjaar 2015 nog in volle gang. Conform voornoemde regelgeving worden de tarieven voor 2015 bijgesteld aan de hand van de ontwikkeling van de nieuwe WOZ-waarden en wel zodanig dat uiteindelijk sprake is van een gelijkblijvend niveau van de opbrengst onroerend zaakbelastingen, exclusief de areaaluitbreiding en de tariefaanpassing.

De ramingen voor de baten OZB 2015 zijn als volgt:

Eigenaren woning:	€ 1.788.600,-
Eigenaren niet-woning:	€ 901.500,-
Gebruikers niet-woning:	€ 760.600,-

In de raadsvergadering van december 2014 wordt de verordening OZB vastgesteld. Wij zullen u een voorstel doen tot vaststelling van de tarieven OZB, waarin de effecten van de herwaardering zijn meegenomen.

Afvalstoffenheffing

De gemeente is verplicht om huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen. Op grond van artikel 15.33 van de Wet milieubeheer wordt afvalstoffenheffing geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruik maakt van een perceel waarvoor krachtens artikel 10.21 en artikel 10.22 van de Wet milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt.

De laatste jaren maken we een slag in het scheiden van afval en daardoor het terugdringen van de hoeveelheid restafval. Dat betekent ook dat de kosten omlaag kunnen. Verbranden van afval is momenteel immers de duurste vorm van verwerking.

Wij streven naar een afvalloze samenleving waarin waardevolle grondstoffen die worden teruggewonnen uit afval steeds opnieuw worden hergebruikt voor nieuwe producten. In het door ons college op 15 mei 2012 vastgestelde Manifest voor een afvalloze samenleving is onze ambitie gericht op 95% hergebruik in het jaar 2020. Die doelstelling willen wij bereiken door optimalisatie en innovatie van de afvalinzameling en –verwerking en waarvoor we eind 2012 een samenwerkingscontract hebben gesloten met de firma Baetsen.

De afvalcampagne “Scheiden, ja ik wil” heeft in 2012 duidelijk haar vruchten afgeworpen. Zo zagen we in dat jaar een substantiële stijging van de gescheiden ingezamelde hoeveelheid plastic en tuinafval. Door een verlaging van de afvalstoffenheffing in 2012, 2013 en 2014 zijn de huishoudens voor hun inspanningen beloond.

De komende jaren zal onze aandacht gericht blijven op een verdere daling van de hoeveelheid restafval in samenhang met een betere serviceverlening aan onze inwoners en verlaging van kosten en tarieven.

Dit heeft in 2013 geleid tot de afvalproef 't Zand, afvalloos!, waarin door middel van het stimuleren van het gescheiden aanleveren van Plastic, Metaal en Drankenkartons en het ontmoedigen van het aanbieden van restafval een grote stap is gemaakt in het terugdringen van de hoeveelheid restafval dat verbrand wordt. Naar aanleiding van deze ervaringen is de methodiek in heel Son en Breugel aangepast. Ook het ophalen van papier in het buitengebied, het seizoensgebonden inzamelen van GFT en de samenwerking met Kringloopwinkel Son draagt bij aan het behalen van onze doelstellingen.

Onderstaande tabel geeft inzicht in het tarief enerzijds en de stand van de reserve afvalstoffenheffing anderzijds. Zoals in de nota reserves en voorzieningen reeds is aangegeven, willen wij de reserve deels inzetten voor initiatieven op het terrein van "duurzaamheid". Initiatieven die zullen leiden tot besparing van onze natuurlijke hulpbronnen en tevens bijdragen tot lagere exploitatielasten (en verminderde lastendruk voor onze burger).

Het tarief voor 2015 bedraagt € 187,58 voor een meerpersoonshuishouden en € 149,64 voor een 1-persoonshuishouden.

	meerpersoons huishouden	1-persoons huishouden	reinigings-rechten	stand reserve afval
2015	187,58	149,64	176,40	460.651

Reinigingsrechten

Het tarief 2015 van de reinigingsrechten wordt gehandhaafd op het niveau van 2014.

Rioolheffing

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet wordt een rioolheffing geheven. De rioolheffing wordt opgelegd aan de gebruiker van een perceel, van waaruit afvalwater direct of indirect via de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd.

De tarieven van zowel de afvalstoffenheffing als de rioolheffing worden zodanig vastgesteld dat de geraamde kosten niet boven de geraamde baten uitkomen. Binnen Son en Breugel is 100% kostendekkendheid uitgangspunt voor de berekening van de tarieven.

De noodzakelijke verbeteringen en vervangingen van het rioolstelsel zijn systematisch in beeld gebracht. De hieruit voortvloeiende lasten zijn opgenomen binnen de tariefsberekeningen. Voornoemde verbeteringen en investeringen zijn opgenomen binnen het overzicht nieuwe activiteiten zoals opgenomen binnen deze begroting. In tegenstelling tot de oorspronkelijk geplande maatregelen is binnen de OAS besloten om af te zien van het aanbrengen van retentievijvers in diverse gemeenten. Dit houdt voor onze gemeente in dat in het Dommeldalgebied nabij de Veerstraat en de Beemdstraat geen retentievijvers komen te liggen. In de plaats hiervan komen technische maatregelen. De kosten hiervan worden voor onze gemeente geraamd op € 550.000,-. Medio november as. wordt aan de portefeuillehouders van gemeente die binnen de OAS een samenwerkingsovereenkomst hebben het nieuwe plan voor goedkeuring voorgelegd.

Gezien de hoogte van de reserve en de ontwikkeling van de baten en lasten in meerjarenperspectief wordt voorgesteld om het tarief voor 2015 gelijk te houden aan 2014. In 2015 wordt een nieuw verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) voorgelegd aan de raad met eventueel nieuw beleid hierin opgenomen. Bij dit plan zal de ontwikkeling van de baten en lasten in samenhang met de hoogte van de reserve bekeken worden en zal een voorstel gedaan worden voor de ontwikkeling van de tarieven voor de jaren 2016 en verder.

Het tarief rioolheffing bedraagt net als in 2014 € 142,-.

	tarief	stand reserve riolering (31-12)
2015	142	1.822.765

Leges

Voor het leveren van bepaalde diensten worden leges geheven. De tarieven worden jaarlijks vastgesteld in de Tarieventabel behorende bij de Legesverordening. Net als bij de riool- en afvalstoffenheffing moeten tarieven dusdanig worden vastgesteld dat de geraamde baten en geraamde lasten in balans zijn.

Bij de vaststelling van een aantal tarieven, zoals voor reisdocumenten, moet rekening gehouden worden met van rijkswege vastgestelde maximumtarieven.

Regelmatig wordt opnieuw bekeken wat de verwachte ontvangst zal zijn voor de leges omgevingsvergunningen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van gegevens over aanvragen en gegevens van woningbouwprognoses. Vooral met betrekking tot projecten (het merendeel van de raming) blijkt regelmatig dat een aanvraag voor een omgevingsvergunning in een ander jaar plaatsvindt dan vooraf gedacht.

In het model kostenonderbouwing leges van de VNG wordt aangegeven dat bij schommelingen in de baten van leges het mogelijk is om een gemiddelde van de baten op te nemen. In deze begroting is dat dan ook gedaan. De leges van de reguliere vergunningen voor (ver)bouw van woningen is meegenomen conform de ramingen en de leges voor projecten (zoals bedrijfsbouw en woningbouw) is op basis van een gemiddelde voor de jaren 2014 tot en met 2018 meegenomen. Indien bij de jaarrekening in enig jaar blijkt dat er fors meer ontvangen is kan bij de jaarrekening een voorstel gemaakt worden om deze ontvangst beschikbaar te stellen voor het volgende jaar waarin dan zeer waarschijnlijk minder wordt ontvangen.

Onderstaand overzicht geeft inzicht in de kostendekkendheid van de leges bouw en sloop:

Omgevingsvergunningen	2015	2016	2017	2018
Totaal geraamde baten	535.000,00	615.000,00	680.000,00	680.000,00
Totaal geraamde lasten	623.558,00	623.558,00	623.558,00	623.558,00
Saldo	-88.558,00	-8.558,00	56.442,00	56.442,00
%-kostendekkendheid	85,80%	98,63%	109,05%	109,05%

Marktgelden

Marktgelden worden geheven van degene die een standplaats inneemt (of van degene aan wie een standplaats is toegewezen) op de wekelijkse warenmarkt.

Marktgelden zijn afhankelijk van het aantal strekkende meters frontlengte van de standplaats. Het tarief 2015 voor een tijdelijke terrasuitbreiding wordt eveneens verhoogd met de daarvoor geldende inflatiecorrectie (1,75%).

Precariorechten

In 2006 is notitie "Terrassenbeleid Son en Breugel" vastgesteld. Hierin is ingestemd met een gefaseerde verhoging van het bedrag per m² per jaar. Conform deze notitie is dit basistarief per 2011 voor het eerst met bedoelde gefaseerde verhoging en een inflatoire aanpassing verhoogd. Voor de tijdelijke terrasuitbreidingen bij evenementen geldt alleen een inflatoire aanpassing.

Kwijtscheldingen gemeentelijke belastingen

Als mensen de verschuldigde belasting(en) niet kunnen betalen, komen zij wellicht in aanmerking voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding. In het kader van de administratieve lastenverlichting voor de burgers, hanteren we automatische kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen voor onze uitkeringsgerechtigden.

De kwijtscheldingsregels zijn vastgelegd in de Invorderingswet 1990 en de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. De gemeente heeft, als gevolg van artikel 255 van de Gemeentewet, slechts op 2 onderdelen beleidsvrijheid:

- de raad kan bepalen dat er helemaal geen dan wel gedeeltelijke kwijtschelding wordt verleend;
- de raad kan regels stellen met betrekking tot de wijze waarop de kosten van bestaan in aanmerking worden genomen die er toe leiden dat in ruimere mate kwijtschelding wordt verleend.

Op grond van het laatste onderdeel heeft de gemeente gekozen voor het voor 100% meenemen van de kosten van bestaan. Het bestaande beleid wordt hiermee voortgezet.

Kwijtschelding kan alleen worden aangevraagd voor afvalstoffenheffing, rioolheffing en OZB.

Tot op heden werkt de gemeente met de zgn. Rijksleidraad voor het invorderen van belastingen. De VNG heeft een nieuwe Leidraad Invordering ter beschikking gesteld. Aan de hand van het VNG-model moet de nieuwe Leidraad invordering voor de gemeente Son en Breugel nog worden opgesteld en ter vaststelling aan de raad worden aangeboden.

Binnen de meerjarenbegroting 2015-2018 wordt per belastingsoort rekening gehouden met de volgende kwijtscheldingsbedragen (afrondding op € 1.000,-):

	2015	2016	2017	2018
Afvalstoffenheffing	45.000	45.000	46.000	47.000
Rioolheffing	32.000	33.000	33.000	34.000
Totaal	77.000	78.000	79.000	81.000

Het Kabinet wil gemeenten meer mogelijkheden bieden om lokale belastingen kwijt te schelden. De twee belangrijkste punten uit het wetsvoorstel zijn:

- gemeenten krijgen de bevoegdheid om ten aanzien van de vermogensvrijstelling uit te gaan van maximaal de vermogensnorm ingevolge de Wet werk en bijstand;
- de bevoegdheid van de gemeente om kleine –soms startende- zelfstandige ondernemers op gelijke voet als particulieren in aanmerking te doen komen voor kwijtschelding. Daarbij gaat het uitsluitend om privéheffingen en niet om heffingen voor het bedrijf.

Het staat de gemeente vrij om al dan niet te besluiten van deze ruimere mogelijkheden gebruik te maken. Per 1 juli 2011 zijn wetswijzigingen in werking getreden voor de verruiming van de bevoegdheid van decentrale overheden tot kwijtschelding van belastingen vanwege een versoepeling van de vermogenstoets. De wetswijzigingen (Gemeentewet, Provinciewet en Waterschapswet) maken het mogelijk dat decentrale overheden regels vaststellen over de wijze waarop bij het verlenen van gehele of gedeeltelijke kwijtschelding het vermogen in aanmerking wordt genomen. Dit met inachtneming van door de ministers van BZK en Financiën vast te stellen Nadere regels. De Nadere regels geven decentrale overheden de bevoegdheid bij het uitvoeren van de vermogenstoets uit te gaan van maximaal de vermogensnorm in de Wet werk en bijstand.

Daarbij mag bij besluit van de Minister echter niet van ruimere vermogensnormen worden uitgegaan dan opgenomen in de uitvoeringsregeling. Vooralsnog is onze gemeente geen gebruik gemaakt van de ruimere mogelijkheden.

De hiervoor genoemde beleidsuitgangspunten leiden tot de in onderstaande tabellen berekende tarieven en ramingen voor 2015. Ter vergelijking zijn tevens de werkelijke cijfers van 2013 en 2014 opgenomen.

	2013	2014	2015*
OZB Eigenaar Woning	0,0816 %	0,0887 %	NTB
OZB Eigenaar Niet-woning	0,1301 %	0,1347 %	NTB
OZB Gebruiker Niet-woning	0,1164 %	0,1205 %	NTB
Afvalstoffenheffing 1-persoonshh	168,10	159,68	149,64
Afvalstoffenheffing meer-pers.hh	210,72	200,16	187,58
Reinigingsrechten	176,40	176,40	176,40
Rioolheffing t/m 500m3	161,94	142,00	142,00

(*) De tarieven 2015 worden in de raadsvergadering van december 2014 vastgesteld.

Vergelijking buurgemeenten

Ten tijde van de samenstelling van deze begroting is de hoogte van de belastingtarieven voor 2015 binnen nagenoeg alle gemeenten nog onderwerp van discussie en daarom nog niet bekend. In onderstaande tabel worden de eenheden gebruikt die het COELO toepast voor het bepalen van de woonlasten. Onderstaand tabel geeft inzicht in de gegevens over 2014.

	Son en Breugel	Nuenen	Eindhoven	Best	Geldrop-Mierlo
OZB Eig. woning	0,08870 %	0,16438 %	0,09053 %	0,09300 %	0,07860 %
OZB Eig. niet-woning	0,13470 %	0,23528 %	0,19070 %	0,14780 %	0,13740 %
OZB Gebr. niet-won.	0,12050 %	0,18897 %	0,15200 %	0,11930 %	0,11180 %
Afvalstoffenheffing (meerpers.huishouden)	200	240*	241	249	257*
Rioolheffing	142	253	148	166	151
Totale woonlasten	603	978	577	659	591

* Diftar gemeenten: berekend op basis van vastrecht plus het gemiddelde aantal ledigingen (18 maal een grijze container van 140 liter en 7 maal een groen container van 140 liter).

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op het begrip: financiële positie. Daar wordt onder verstaan het vermogen (zoals dat blijkt uit de balans) in relatie tot de exploitatie, met inachtneming van de risico's.

De kwantificering van risico's, het inbedden van risicobewustzijn en de formalisatie van risicomanagement is vastgelegd in een nota risicomanagement en weerstandsvermogen die op 21 maart 2013 door de Raad is vastgesteld.

Financiële positie

Analyse van de financiële positie vindt plaats vanuit een integraal kader. Naast analyse van de exploitatie en het vermogen van de gemeente wordt inzicht verschaft in de mogelijke risico's. Het bij elkaar betrekken van deze componenten geeft inzicht in de risico's, de weerstandscapaciteit en de relatie ertussen: het weerstandsvermogen. Onderscheiden worden programmarisico's (algemene dienst) en risico's die voortvloeien uit de grondexploitatie.

Programmarisico's

De analyse voor de programmarisico's richt zich op een drietal aspecten:

- Uitgavenrisico's;
- Inkomstenrisico's;
- Niet uit de balans blijvende risico's.

In de nota risicomanagement is volgens een nieuwe systematiek de benodigde weerstandscapaciteit berekend. In de diepgaande risicoanalyse is een uitgebreide lijst van risico's opgenomen waar de gemeente mee te maken heeft. Er is een selectie gemaakt van een top 15 van risico's die extra aandacht verdienen, vanwege hun actuele betekenis en/of vanwege de impact op de benodigde weerstandscapaciteit wanneer ze zich voordoen. Deze risico's worden in de tabel op de volgende pagina gekwantificeerd en nader toegelicht. De overige risico's zijn in financiële zin samengebracht en worden onder de noemer 'overige risico's' meegewogen in het weerstandsvermogen.

Door de relatie tussen risicomanagement enerzijds en de weerstandsparagraaf in de begroting en jaarrekening anderzijds, ligt de nadruk voornamelijk op het inschatten van financiële gevolgen. Met behulp van een risicoscore zijn de risico's gerangschikt en wordt inzichtelijk welke risico's het meest belangrijk zijn om te worden beheerst. Op basis van de score op kans (1 t/m 5) en de score op financieel gevolg (1 t/m 5) wordt de impact van het risico bepaald. Hiervoor worden de klassen van kans en gevolg vermenigvuldigd volgens onderstaande formule:

Risicoscore = inschaling klasse Kans x inschaling klasse Financieel gevolg

Om de uiteindelijke risicowaarde te berekenen wordt het kanspercentage vermenigvuldigd met het maximale financiële gevolg. De risicowaarde is het uiteindelijke bedrag per risico dat wordt meegeteld in de benodigde weerstandscapaciteit. Om de risicowaarde te berekenen wordt de volgende formule gehanteerd:

Risicowaarde = percentage Kans (%) x Klassengemiddelde financieel gevolg (€)

Plaats	Risico	Klasse kans (%)	Klasse gevolg (€)	Risico score	Klasse gemiddelde €	Risicowaarde (€)
1	Grondbedrijf	5	5	25	€ 1.000.000	€ 900.000
2	WMO (transitie pers. Beg.)	5	4	20	€ 375.000	€ 337.500
3	WMO (hulp bij het huishouden)	5	4	20	€ 375.000	€ 337.500
4	Transitie Jeugdzorg	5	4	20	€ 375.000	€ 337.500
5	WMO Algemeen	4	4	16	€ 375.000	€ 262.500
6	CMD	4	3	12	€ 175.000	€ 122.500
7	Algemene dekkingsmiddelen	4	3	12	€ 175.000	€ 122.500
8	Boete Attero	Gemiddelde van verschillende scenario's				€ 113.500
9	Ramp	1	5	5	€ 1.000.000	€ 100.000
10	Wolfswinkel	3	3	9	€ 175.000	€ 87.500
11	Intergemeentelijke samenwerking	5	2	10	€ 75.000	€ 67.500
12	Inkomensvoorziening (WWB)	4	2	8	€ 75.000	€ 52.500
13	Onderhoudsstaat gemeentelijke gebouwen	3	2	6	€ 75.000	€ 37.500
14	Regionale verplichtingen	3	2	6	€ 75.000	€ 37.500
15	Legesheffing omgevingsvergunning	3	2	6	€ 75.000	€ 37.500
Subtotaal top 15						€ 2.953.500
Overige risico's						€ 260.000
<i>Totaal</i>						€ 3.213.500
Totaal obv zekerheidspercentage (90%)						€ 2.892.150
Restrisico's (niet te kwantificeren)						€ 250.000
Benodigde weerstandscapaciteit						€ 3.142.150

Uit de tabel blijkt dat de benodigde weerstandscapaciteit € 3.142.150,- zou moeten zijn, wat impliceert dat de huidige weerstandscapaciteit van € 3.600.000,- volstaat. Hieronder vindt een beschrijving van de top 15 risico's plaats:

Grondbedrijf

De gemeenteraad heeft in juni 2013 besloten om – vanwege de marktwerking – de grondprijs in Sonniuspark te verlagen, de fasering te verlengen en extra kosten op te nemen voor herverkaveling. Het geprognosticeerde resultaat is daardoor omlaag bijgesteld. Er bestaat evenwel altijd een risico op vertraging in de afzet van gronden t.o.v. de grondexploitatie. Ook een wijziging in het risico dat gezamenlijk met de provincie en de woningbouwcorporatie 'Thuis' in het Brabants Investeringsfonds Nieuwbouwwoningen (BIFN) wordt gelopen, behoort tot de mogelijkheden. Hier wordt verderop in de paragraaf op terug gekomen. De gemeenteraad heeft in juni 2013 besloten om de Grex na 1,5 jaar opnieuw vast te stellen. Deze is geagendeerd voor de commissie van 3 november 2014.

Beheersmaatregelen: De situatie is verder markt gestuurd (landelijke politiek en algemene economische situatie) en beïnvloeding op gemeentelijk niveau is klein. Ook kan gestuurd worden door concurrerende projecten binnen eigen gemeente (nog) niet op te starten. De Grex van Sonniuspark sluit positief, maar komt wel onder druk te staan. Gevolgen kunnen nog worden opgevangen binnen de Grex. Door aanpassing van het woningbouwsegment wordt betere aansluiting gezocht bij de wensen en behoeften in de woningmarkt.

Wmo (transitie persoonlijke begeleiding)

A. De overheveling van de functie Begeleiding gaat gepaard met een korting die oploopt tot 25%. Uit de voorlopige berekening blijkt dat het budget voor Son en Breugel voor 2015 (inclusief een aantal ander taken) € 1,53 miljoen bedraagt (i.p.v. € 1,93 miljoen)

B. Het kabinet gaat uit van een te rooskleurige groei van de AWBZ (jaarlijks 2,5%). De Rekenkamer gaat uit van 3,25%.

C. Het kabinet gaat er van uit dat door het schrappen van het pgb Begeleiding de zorgconsumptie afneemt: 32% van de mensen die nu via een pgb hun eigen zorg regelen zal dan geen aanspraak meer op publiek gefinancierde zorg maken. Risico is dat meer voormalig pgb-gebruikers dan verwacht toch bij de gemeente aankloppen. Gemeenten hebben daar geen budget voor gekregen.

D. Korting vervoer Begeleiding. In het Lenteakkoord is overeengekomen dat het gemiddelde tarief voor het vervoer van mensen met een beperking wordt teruggebracht tot € 8,- per dag (vervoer groepsbegeleiding). Dit kan er toe leiden dat gemeenten een lagere uitkering ontvangen.

Ten opzichte van eerdere meldingen hebben wij de risicowaarde teruggebracht van € 900.000,- naar € 337.500,-. Wij hebben geconstateerd dat door de systematiek voor de berekening van de risicowaarde het financiële gevolg niet in verhouding staat t.o.v. de middelen die overgaan voor de functie begeleiding

Beheersmaatregelen: Het zorgvuldig inkopen van zorg (i.s.m. andere gemeenten). Professionele zorg zou kunnen worden vervangen door informele zorg (inschakeling van het maatschappelijk middenveld). Ook kan een pgb tarief worden ingesteld dat lager is dan inkoop via zorg in natura. Vervoer zou op een andere manier geregeld kunnen worden dan via zorgaanbieders. Tevens worden polisvoorwaarden aangepast (bijstellen toegangscriteria). De gemeente is er tot op heden bij open einduitkeringen altijd in geslaagd om binnen de exploitatiebegroting ruimte te creëren. Vraag is of bij deze grote bedragen dat ook gaat lukken.

Wmo Hulp bij het huishouden

De Hulp bij het Huishouden komt in de nieuwe Wmo als zodanig te vervallen. Wel blijft schoonmaakondersteuning nodig voor burgers om te kunnen participeren. De integratie-uitkering wordt met 40% gekort in 2015. Dit betekent o.b.v. de meicirculaire 2014 een korting van € 338.000,-.

Beheersmaatregelen: Wanneer er alleen sprake is van enkelvoudige schoonmaak wordt schoonmaakondersteuning niet langer als Wmo-voorziening toegekend. Mensen die het niet zelf kunnen betalen worden financieel gecompenseerd via bijzondere bijstand en financieel maatwerk (nieuw in de Wmo 2015). Deze maatregelen dienen nog door de raad te worden bekrachtigd en gaan per 1-1-2015 in. Rekening houdend met een overgangstermijn voor bestaande cliënten worden in het eerste jaar nog niet het volledige effect behaald.

Jeugdzorg

In de Meicirculaire 2014 zijn de bedragen bekend gemaakt voor de uitvoering van de jeugdzorg door de gemeenten per 2015. Op basis van een historische verdeelsleutel ontvangen wij € 2.593.471,- in 2015. Er wordt toegewerkt naar een objectief verdeelmodel vanaf 2016. Omdat wij op dit moment nog onvoldoende inzicht hebben in kostprijzen lopen wij het risico dat wij te hoge tarieven bieden voor de in te zetten zorg en ondersteuning. Daarnaast blijken door het rijk aangeleverde cijfers over aantal cliënten niet te kloppen. Waardoor wij ook risico lopen in het aantal cliënten.

Beheersmaatregelen: Ingezet wordt op verschuiving van 2e-lijns naar 1^e-lijnszorg en nulde lijn, door een goede screening aan de poort door het CMD. Daarnaast dient het inkoopproces zowel binnen Dommelvallei+ als op SRE niveau een kostenbesparing op te leveren. Wij hebben binnen het bestuurlijke aanbestedingstraject in Dommelvallei+ de mogelijkheid ingebouwd om gedurende 2015 opnieuw met aanbieders in overleg te treden over de tarieven.

Wmo algemeen

Het risico op de autonome groei klanten en voorzieningen Wmo als gevolg van toenemende vergrijzing en uitbreiding doelgroepen. Door onder andere de geleidelijke afschaffing van de zorgzwaartepakketten 1 tot en met 4 blijven mensen langer thuis wonen en wordt een groter beroep verwacht op ondersteuning vanuit de Wmo.

Beheersmaatregelen: In het woningbouwprogramma is voorzien in een aanzienlijk volume van zorgwoningen (25-30 op jaarbasis). Voorzieningenniveau versoberen (CVV en HBH). Doorvoeren van de kanteling. Versterken informele zorg. Grotere financiële verantwoordelijkheid voor diegenen die het betreft (meer zelf gaan betalen).

CMD

Het CMD is in 2014 gestart met informatie en advies geven, signaleren, analyseren, regisseren (1 gezin, 1 plan, 1 regisseur), toeleiding en monitoren op basis van de taken die nu bij de gemeente liggen. Per 2015 komen ook nieuwe taken als gevolg van de decentralisatie jeugdzorg en Awbz/Wmo hierbij. Er wordt een toename van vragen en casussen bij het CMD verwacht, met uitbreiding als gevolg. Om tot een volwaardig CMD te komen moet in kort tijdsbestek nog een aantal randvoorwaarden ingevuld worden. Deze hebben o.a. betrekking op de registratiesystemen, contractafspraken met partners, scholing, aansprakelijkheid en privacy. Exacte kosten zijn nog niet bekend en door tijdsdruk kunnen de kosten toenemen.

Beheersmaatregelen: Er worden onderbouwde berekeningen gemaakt van mogelijke uitbreiding. Daarnaast wordt ingezet op een nieuwe coördinator, c.q. kwartiermaker die de caseload moet bewaken en CMD medewerkers moet coachen en (laten) scholen in o.a. efficiency. In samenwerking met Dienst Dommelvallei en de Dommelvallei+ gemeenten worden de randvoorwaarden, inclusief financiën verder uitgewerkt. Door hieraan prioriteit te geven proberen wij externe kosten te beperken.

Algemene dekkingsmiddelen

Uitblijvend economisch herstel en de voortdurende monetaire crisis blijven de overheidsfinanciën beheersen, waardoor er een grote mate van onzekerheid is over de meerjarige ontwikkeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds, omdat gemeenten samen “trap op, trap af” gaan (zgn. normeringsystematiek). Met de ontwikkeling van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven staat de hoogte van de algemene uitkering van gemeenten de komende jaren onder druk. De totale uitkering bedraagt ruim € 11 miljoen. Er doen zich daarbij mutaties voor tot € 500.000,-. Daarnaast is het denkbaar dat de gemeente de komende jaren geconfronteerd gaat worden met overige rijksbezuinigingen. Indien de inkomsten uit het gemeentefonds en overige inkomsten minder worden dan zal daar het uitgavenpatroon van de gemeente op moeten worden aangepast. Voor 2014 is een herijking van het gemeentefonds voorzien. Voor onze gemeente pakken de herverdeeffecten hiervan voordelig uit. Dit is meegenomen bij de kadernota 2014.

De transities worden nu ook meegenomen in de algemene uitkering, maar deze worden bij de risico's van de algemene uitkering zelf benoemd.

Beheersmaatregelen: Intern wordt de ontwikkeling van de algemene uitkering intensief gemonitord. Budgettaire aanpassingen worden tijdig getroffen. De algemene uitkering maakt integraal onderdeel uit van de begroting. De schommelingen worden op het eerstvolgende moment binnen de exploitatie verwerkt om deze sluitend te houden. Een buffer van bijvoorbeeld een jaar zou de schommelingen structureel op kunnen vangen.

Boete Attero

Door de onderaanlevering van restafval loopt de gemeente het risico een geldboete opgelegd te krijgen.

De conclusie is getrokken dat er een aantal scenario's te onderscheiden zijn in de Attero claim, elk met een andere financiële impact.

Er zijn vier scenario's mogelijk:

1. Uitgaande van de volumeplicht per gemeente heeft Son en Breugel alleen in 2013 113 ton restafval onder aangeleverd. Tot en met 2012 heeft Son en Breugel als individuele gemeente aan haar volumeplicht voldaan. Uitgaande van een naheffingstarief van € 86,64 per ton is dit ca. € 10.000,- naheffing voor 2013. Door vertaald naar onderaanleveringen t/m 2017 is de inschatting dat het totale risico ca. € 60.000,- bedraagt (mede afhankelijk van afvalinzamelpilots).
2. Door bureau Rebel is een verdeling gemaakt op gewest niveau met nascheiding van afval. Son en Breugel valt binnen het gewest SRE. Risico Son en Breugel is € 135.715,-.
3. Op basis van een verdeling op provinciaal niveau is het risico voor Son en Breugel € 258.000,-.

4. Er wordt geld gegeneerd uit het restafval waarbij de rekening wordt vereffend (denk hierbij aan de Nedvang vergoeding ikv kunststof), risico Son en Breugel is dan nul. Deze mogelijkheid wordt momenteel binnen de regio bestudeerd.

De situatie ten tijde van de begroting is nog niet anders dan ten tijde van de jaarrekening. Op het moment dat meer duidelijkheid hierover is wordt uw raad geïnformeerd.

Ramp

Iedere gemeente kan te maken krijgen met incidenten, die de status van ramp krijgen. Die kunnen lokaal, regionaal of bovenregionaal van karakter zijn. Zo heeft bijvoorbeeld de brand op de Strabrechtse Heide de gemeente Heeze-Leende miljoenen gekost. Het probleem hierbij was dat het rijk besloten heeft om het incident niet als een "ramp" aan te merken (was dit wel het geval geweest, dan zou het landelijk rampenfonds bijdragen).

Beheersmaatregelen: Door adequate maatregelen kunnen de effecten van rampen beperkt worden. Lokale en regionale rampenorganisaties voorzien daarin, wat zich uit in rampencoördinatie en – organisatie. Goede informatievoorziening, een actueel verzekeringspakket, opleidingen en oefenen is daarbij randvoorwaarde voor succes.

Wolfswinkel

Meerjarig gezien is er geen sluitende exploitatie van de begraafplaats. Hierdoor is een negatief eigen vermogen ontstaan. Deze factoren zorgen ervoor dat de stichting onvoldoende in staat is om af te lossen op de door de gemeente verstrekte geldleningen. Derhalve loopt de gemeente het risico dat de stichting begraafplaats en uitvaartcentrum Wolfswinkel niet in staat is aan haar aflossingsverplichting te voldoen.

Beheersmaatregelen: Bij de jaarrekening 2012 zijn afspraken gemaakt om een accountant de exploitatie van Wolfswinkel nader te laten onderzoeken. Uit dit onderzoek zou een business case en toekomstvisie naar voren komen. Dit onderzoek loopt. De uitkomst van dit onderzoek is echter nog niet nader bekend. Omdat de onderzoeksresultaten nog niet nader bekend zijn en de jaarrekening van 2013 een dalende tendens laat zien is het rechtvaardig om de impact van dit risico te verhogen naar 3. Hiermee wordt dit risico verhoogt naar € 87.500,- (begroting 2014: € 32.500,-)

Intergemeentelijke samenwerking

Directe organisatorische samenwerking (Dienst Dommelvallei): De samenwerking verloopt via de Gemeenschappelijke Regeling Dienst Dommelvallei. Op basis van de vastgestelde begroting van de Dienst Dommelvallei wordt financieel bijgedragen aan de Dienst. Hierbij zijn ook aannames gemaakt met betrekking tot te realiseren efficiency.

Beheersmaatregelen: Via een begroting, jaarrekening en rapportages (Dommelvallei) worden de ontwikkelingen periodiek en intensief gevolgd. Eventuele effecten kunnen rechtstreeks verwerkt worden in de eigen begroting. Daarnaast is sprake van deelname in het bestuur van Dienst Dommelvallei. Door de samenwerking wordt een steeds groter gedeelte van de organisatiekosten buiten de eigen gemeentelijke organisatie gelegd. De impact kan groot zijn, maar de organisaties zijn stabiel en worden intensief in hun ontwikkeling gevolgd. De op de Dienst Dommelvallei drukkende taakstellingen zijn in de inmiddels vastgestelde meerjarenbegroting 2015-2018 van de dienst verwerkt.

Inkomensvoorziening (Wwb)

De budgetten voor het bekostigen van de inkomensverstrekkingen (voorheen Wwb) zijn de afgelopen jaren ontoereikend gebleken om alle kosten vanuit de rijksbijdrage te dekken. De afgelopen jaren is het aantal cliënten toegenomen. Risico is dat de gemeente het verschil zal moeten blijven bijpassen.

Beheersmaatregel(en): Benutten compensatieregeling 10%. Het risico blijft echter aanwezig wanneer de aantallen uitkeringsgerechtigden oplopen en het daadwerkelijke budget wat hiervoor nodig is achterblijft vanuit Den Haag. Zo worden er mede door de olopemde werkloosheid en de realisatie van de sociale woningbouwopgave (Sonniuspark) een groter aantal uitkeringen verstrekt dan voorheen. Het enige wat de gemeente kan doen is blijvend kort op het uitkeringenbestand zitten om zelfstandigheid v.w.b.t. inkomen van klanten te bevorderen.

Regionale verplichtingen

Gemeenten lopen het risico geconfronteerd te worden met financiële verplichtingen (vaak verplichte uitgaven), die het gevolg zijn van afspraken binnen interlokale afspraken en gemeenschappelijke regelingen, waarvan het (bestuurlijk) functioneren zich vaak goeddeels buiten het gemeentelijk zichtveld afspeelt. Voorbeelden: ODZOB, Veiligheidsregio, GGD, afspraken landelijk gebied, afspraken stedelijk gebied, afspraken subregionale samenwerking en Metropool Regio Eindhoven (voorheen SRE). Bij de deelneming is het risico afhankelijk van de gemeentegrootte.

Beheersmaatregel(en): Het is van belang dat er oog is voor de ambtelijke organisatie en nader geanalyseerd wordt wat de precieze risico's zijn. In de managementletter heeft de accountant aanbevolen een nota verbonden partijen te schrijven. Hierin kunnen bijvoorbeeld samen met andere gemeenten afspraken worden gemaakt over beheersmaatregelen met betrekking tot verbonden partijen. Dit wordt in het kader van Dommelvallei verder opgepakt. Met een aantal verbonden partijen zijn reeds afspraken gemaakt voor monitoring vanuit de gemeente.

Onderhoudsstaat gemeentelijke gebouwen

De onderhoudsstaat van de verschillende gemeentelijke gebouwen, zoals het gemeentehuis, Braecklant, en het Vestzaktheater, etc. leidt tot noodzakelijke reparaties en aanpassingen. Hierbij kan worden gedacht aan lekkende daken, asbest, veiligheidseisen brandweer (brandrisico) enz.

Beheersmaatregel(en): De raad heeft besluiten genomen m.b.t. de meerjarenonderhoudsplanning van het gemeentehuis. Er kan worden ingezet op nieuwbouw bij afgeschreven gebouwen. Er worden meerjarenonderhoudsplannen opgesteld. Tevens is er een reserve onderhoud gebouwen. Vanaf 1 januari 2015 gaat het onderhoud van de scholen van rechtswege naar de scholen.

Legeshewing omgevingsvergunningen

Het niet behalen van de geraamde opbrengsten van aanvragen voor omgevingsvergunningen in verband met de huidige crisis op de vastgoedmarkt vormt een risico voor de gemeente. Er bestaat een risico dat de geraamde opbrengsten van de bouwleges worden overschat. Het is namelijk niet te voorzien hoeveel aanvragen er daadwerkelijk zullen worden ingediend, van welke omvang deze zijn, of ze zullen worden uitgevoerd en of bezwaar op deze leges wordt gemaakt.

Beheersmaatregel(en): Indien er in een jaar te weinig leges worden ontvangen zou dit opgevangen moeten worden door de legesopbrengsten uit de jaren die meer leges hebben opgebracht dan was begroot. Het risico wordt beperkt door nu voor te stellen voor de projecten een gemiddelde opbrengst voor de periode 2014-2018 te ramen, zodat verschuivingen door de jaren heen minder effect hebben. Het risico blijft bestaan dat het totaal van de opbrengsten wordt overschat.

Risico's verband houdend met grondexploitatie: de gevoeligheidsanalyse

De algemene reserve grondbedrijf is bij de vaststelling van de nota reserves en voorzieningen in 2011 komen te vervallen. Binnen het kader van deerschikking van het eigen vermogen is deze om moverende redenen toegevoegd aan de reserve vrije bestedingsruimte. De gemeente beschikt derhalve niet over afzonderlijke reserves om eventuele risico's binnen het grondbedrijf op te vangen.

Zoals beschreven maakt bij de nieuwe vorm van risicomanagement het grondbedrijf weer deel uit van de risico's. Voor het grondbedrijf wordt een bedrag van € 900.000,- risico opgenomen. Er zou daarmee gesteld kunnen worden dat de reserve grondbedrijf indirect weer bestaat.

De gevoeligheidsanalyse binnen de grondexploitatie richt zich op drie aspecten:

- Strategische aankopen
- Complexen zonder kostprijsberekening
- Complexen met kostprijsberekening

Er zijn geen complexen binnen het gemeentelijk grondbedrijf aanwezig waarvan een kostprijsberekening ontbreekt. Het Sonniuspark is momenteel het enige actieve grondcomplex binnen de gemeente Son en Breugel (met kostprijsberekening).

De liquidatie van de Gemeenschappelijke Regeling Agglomeratie Industriepark Ekkersrijt is verwerkt bij de jaarrekening 2013. Bij de jaarrekening 2013 is een voorziening gevormd voor het tekort in een concept grondexploitatie. Momenteel is nog niet duidelijk wat de financiële gevolgen zijn van een

aangepaste grondexploitatie Ekkersrijt waarbij het exploitatiegebied wordt verkleind. Vooralsnog wordt de grondexploitatie vanuit de jaarrekening 2013 aangehouden, aangepast aan de fasering van de reeds gerealiseerde opbrengsten.

Sonniuspark

Momenteel lopen de gemeenten veruit de grootste financiële risico's ten aanzien van hun grondexploitaties. In de paragraaf grondbeleid wordt nader ingegaan op het verloop van het complex Sonniuspark, momenteel het enige actieve grondcomplex binnen de financiële huishouding van de gemeente Son en Breugel. Ook binnen voornoemde grondexploitatie hebben we te maken met stagnerende grondverkoop en grondprijzen die "onder druk" komen te staan als gevolg van de ontwikkelingen op de woningmarkt. De geactualiseerde grondexploitatie Sonniuspark heeft nu een geprognosticeerde winst van ca. € 3,5 miljoen. Het grondbedrijf staat voor € 900.000,- opgenomen in het weerstandsvermogen.

Brabants Investeringsfonds Nieuwbouwwoningen project Hoven Noord

In 2011 is door de Provincie Noord Brabant, Domein en de Gemeente Son en Breugel gezamenlijk het Brabants Investeringsfonds Nieuwbouwwoningen project Hoven Noord (BIFN) opgericht. In dit BIFN participeert de gemeente voor 25%. Over uiterlijk 4 jaar zal het BIFN worden geliquideerd en zullen de woningen die tussentijds nog niet verkocht zijn door Domein van het BIFN worden gekocht voor 85% van de op dat moment getaxeerde VON prijs. De gemeente heeft een financiële bijdrage aan het fonds geleverd van € 525.195,-, het financiële risico is momenteel ingeschat op € 345.333,-. Dit bedrag is gebaseerd op aannames in het aantal tussentijdse verkopen en de benedenwaartse prijsontwikkeling van deze woningen waardoor de lening (uiteindelijk) niet geheel kan worden afgelost. Het uiteindelijke resultaat kan hier in positieve maar ook in negatieve zin van afwijken, afhankelijk van het financiële resultaat van tussentijdse verkopen en de werkelijke VON prijs ten tijde van de liquidatie van het fonds. De gemeentelijke bijdrage en dus ook het eventuele financiële risico maken deel uit van de sluitende grondexploitatie Sonniuspark. Opgemerkt wordt dat inmiddels zeven woningen zijn verkocht.

Ruimte voor ruimte

Voor de financiële risico's wordt opgemerkt dat deze nihil zijn geweest omdat de boekwaarde van de titels opgenomen is binnen een sluitende grondexploitatie Sonniuspark en we voorts vanuit de diverse gebiedsvisies rekening houden met mogelijke inpassing van dergelijke titels. In 2012 en 2013 zijn er in het kader van de uitwerking van de gebiedsvisies contacten met meerdere initiatiefnemers die interesse hebben en in aanmerking komen voor een ruimte voor ruimte titel.

Risico's versus norm: conclusies

Op basis van de risicoanalyse bedraagt het programmarisico € 3.142.150,-. Bij het raadsvoorstel van deze begroting wordt voorgesteld om een deel van de algemene risicovoorziening van € 3.600.000,- te storten in de algemene reserve.

De daadwerkelijke financiële risico's / niet verwachte financiële uitgaven 2013 zijn opgevangen binnen het resultaat van de jaarrekening 2013. Binnen deze paragraaf is ingegaan op een aantal dossiers die mogelijk tot aanvullende uitgaven leiden die vooralsnog binnen het meerjarenperspectief van de begroting 2015 – 2018 niet zijn opgenomen. Op het moment dat de risico's zich daadwerkelijk voordoen, zullen de effecten van deze risico's worden meegenomen binnen de kadernota 2015 / meerjarenbegroting 2016 – 2019.

Weerstandscapaciteit

Welke mogelijkheden heeft onze gemeente om onvoorziene risico's het hoofd te kunnen bieden? Onder beschikbare weerstandscapaciteit vallen de volgende zaken:

Incidenteel (eigen vermogen):

- Algemene reserve
- Algemene risicovoorziening
- Vrij aanwendbaar deel van de vrije bestedingsruimte
- Stille reserves

Structureel (exploitatie):

- Post onvoorzien
- Onbenutte belastingcapaciteit

Elk van deze onderdelen zal hieronder nader worden uitgewerkt.

Algemene reserve

De algemene reserve van de gemeente Son en Breugel heeft vooral een bufferfunctie om ongewenste en onvoorzien toekomstige tegenvallers op te kunnen vangen. Daarnaast is er de functie van afdekking van bestaande en toekomstige risico's. Bij de nota reserves en voorzieningen 2011 is bepaald dat de hoogte van deze reserve 10% van de hoogte van de algemene uitkering bedraagt. Omdat de decentralisaties zijn toegevoegd aan de algemene uitkering is bijstorting in de reserve van € 292.000,- nodig. Bij deze begroting wordt voorgesteld om dit vanuit de algemene risicovoorziening bij te storten, omdat het totale risico voor onze gemeente niet verandert. De bespaarde rente over deze reserve wordt structureel toegevoegd aan de exploitatie. Inzet van deze reserve heeft dus een structureel nadelige invloed op de exploitatie. (Zie Nota reserves en voorzieningen 2011)

Algemene risicovoorziening

Bij de jaarrekening 2013 is besloten om € 300.000,- uit deze reserve vrij te laten vallen. Daarmee is de hoogte van de algemene risicovoorziening nog € 3.600.000,-. Bij deze begroting is voorgesteld om € 292.000,- te storten in de algemene reserve vanuit de algemene risicovoorziening.

Vrij aanwendbaar deel van de vrije bestedingsruimte

Bij de nota reserves en voorzieningen 2011 is een reserve vrije bestedingsruimte gevormd. Deze reserve is bedoeld om incidentele projecten uit te kunnen bekostigen. De bespaarde rente over deze reserve wordt incidenteel toegevoegd aan de reserve zelf. (Zie Nota reserves en voorzieningen 2011) Het gedeelte van deze reserve die nog niet bestemd is ter dekking van verwachte lasten is beschikbaar om risico's af te dekken.

Stille reserves

Er is sprake van stille reserves als de marktwaarde van de bezittingen de boekwaarde daarvan overstijgt. Gedacht moet worden aan bezittingen zoals gebouwen, inventaris, bezittingen in de openbare ruimte, aandelen etc. In principe dragen stille reserves bij aan de weerstandscapaciteit. Immers, als zich een substantiële tegenvaller voordoet, kan een deel van de bezittingen worden verkocht tegen meer dan de boekwaarde, waardoor boekwinst ontstaat. Kanttekening hierbij is dat de bezittingen die als stille reserve worden aangemerkt direct verkoopbaar moeten zijn om als weerstandscapaciteit te mogen worden meegeteld. Voor onze gemeente geldt dat onze stille reserves ofwel in gebruik zijn voor de gemeentelijke bedrijfsvoering, een maatschappelijke functie vervullen, ofwel niet op korte termijn te gelde kunnen worden gemaakt. Deze stille reserves zullen daarom vaak pas in het laatste stadium kunnen worden ingezet ter dekking van risico's. Om deze reden zal voorsnog bij de bepaling van de weerstandscapaciteit geen rekening worden gehouden met de stille reserves. Voor een exacte benadering van de omvang van de stille reserves zal nader onderzoek nodig zijn.

Onbenutte belastingcapaciteit

In technische zin is er sprake van onbenutte belastingcapaciteit als we de belastingtarieven in onze gemeente vergelijken met de maximale hoogte van de belastingtarieven voor artikel-12 gemeenten. Het gaat om het bedrag waarmee de belastingen nog maximaal kunnen toenemen volgens de normen van een artikel-12 aanvraag. In de meicirculaire 2014 is aangegeven dat het normtarief OZB voor toelating tot artikel 12 van de Financiële verhoudingswet voor 2015 0,1790% van de WOZ-waarde bedraagt. Dit is 20% hoger dan het landelijk gemiddelde. Ons gewogen tarief bedraagt 0,1041 %. Het tarief zou in het kader van de onbenutte belastingcapaciteit nog verhoogd kunnen worden. In geld uitgedrukt is dit € 2.496.697,-. Dit bedrag is beschikbaar voor de weerstandscapaciteit indien zich structurele risico's voordoen. De dekking van risico's zal in eerste instantie gebeuren door middel van het aanspreken van de incidentele weerstandscapaciteit, maar bij de opstelling van de volgende begroting moet de dekking binnen de exploitatie worden gevonden. Lukt dit niet dan kan eventueel een beroep worden gedaan op de onbenutte belastingcapaciteit. Hoewel er theoretisch ruimte is om

de tarieven OZB te verhogen, is het ondenkbaar dat dit van de ene op de andere dag ook zal gebeuren. Hierbij spelen politieke overwegingen een voorname rol.

Post onvoorzien

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording bevat de meerjarenprogrammabegroting een post onvoorzien. De post onvoorzien is een bron van weerstandscapaciteit omdat deze fysiek voorhanden is en geen aanvullende maatregelen vergt om het aan te kunnen wenden voor incidentele onvoorzien uitgaven. Voor de begroting 2015 is een bedrag van € 80.000- geraamd.

Weerstandscapaciteit in cijfers

Incidentele weerstandscapaciteit		Begroting 2015	
Primair	Algemene risicovoorziening	3.600.000	¹
	Vrij aanwendbaar deel reserve vrije bestedingsruimte	3.849.176	²
Secundair	Algemene reserve	1.330.000	¹
	Stille reserves	p.m.	
Totaal incidentele weerstandscapaciteit		8.779.176	
Structurele weerstandscapaciteit			
Primair	Post onvoorzien	80.000	¹
Secundair	Onbenutte belastingcapaciteit	2.496.697	³
Totaal structurele weerstandscapaciteit		2.576.697	
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit		11.355.873	

¹ O.b.v. begroting 2015

² O.b.v. laagste stand meerjarig overzicht reserve bij begroting 2015

³ De onbenutte belastingcapaciteit is hier berekend op basis van de artikel 12-norm, waarbij uitgegaan wordt van een berekening op basis van 20% hogere tarieven dan het landelijk gemiddelde. De berekening is gebaseerd op de OZB-tarieven en de WOZ-waarden van 2014.

Er is veel meer incidentele capaciteit beschikbaar dan structurele capaciteit. Dit is het aandeel dat in principe jaarlijks kan worden vrijgemaakt voor financiële tegenvallers. De incidentele capaciteit kan slechts eenmaal worden aangesproken en kan pas na aanvulling weer worden gebruikt om volgende tegenvallers te kunnen opvangen. Naast de onderverdeling structureel/incidenteel kan ook nog een onderscheid worden gemaakt in primaire c.q. secundaire buffers. In feite kunnen alleen de algemene risicovoorziening, het vrij aanwendbare deel van de reserve vrije bestedingsruimte en de post onvoorzien tot de primaire buffers worden gerekend. Deze zijn direct inzetbaar voor het afdekken van mogelijke risico's, zonder verstrekking gevolgen voor de begroting. De aanwending van de overige posten (secundaire buffers) heeft wel noemenswaardige consequenties (rentederving op de exploitatie, belastingtarieven verhogen).

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit} \quad \text{€ 11.355.873,-}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit} \quad \text{€ 3.142.150,-}} = 3,61$$

Op basis van bovenstaande berekening is de conclusie dat het weerstandsvermogen van Son en Breugel toereikend is om de gekwantificeerde risico's op te vangen. De ratio weerstandsvermogen scoort een 3,6 wat goed is.

Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf wordt ingegaan op het beheer en onderhoud van het groen (openbaar groen), grijs (wegen en openbare verlichting) en blauw (riolering en gemalen). Een rationeel beheer en onderhoud van dergelijke kapitaalgoederen is gebaat bij geautomatiseerde beheersystemen die tijdig de gewenste informatie verschaffen in het noodzakelijke onderhoud en de daarmee samenhangende kosten.

Vandaar dat in deze paragraaf ingegaan wordt op de huidige stand van zaken van deze systemen.

Wegen

Vanaf 2002 is het wegenbeheersysteem DG-dialog binnen onze gemeente actief. Op basis van tweejaarlijkse inspecties worden de basisgegevens binnen dit systeem geactualiseerd. In het 4^e kwartaal van 2011 heeft een nieuwe inventarisatie van het totale wegareaal plaatsgevonden inclusief industrieterrein Ekkersrijt. Uitgangspunt hierbij is door uw raad gekozen kwaliteit die voldoet aan de normen van het CROW (Centrum voor onderzoek en regelgeving in de grond,-weg- en waterbouw en verkeerstechniek).

Wegen in woonwijken

Asfaltverharding

Op basis van deze inspectie wordt de elementenverharding als redelijk tot goed gekwalificeerd. De asfaltverharding wordt daarentegen als redelijk gekwalificeerd. Het benodigde onderhoudsbudget voor de asfaltverharding voor de komende 5 jaren bedraagt volgens de inspectie gemiddeld € 187.400,- per jaar. De werkzaamheden aan het asfalt is voor een periode van 4 jaar aanbesteed en de benodigde middelen zijn hierop aangepast. Het budget voor 2015 bedraagt € 169.646,-.

Klinkerverharding

Voor het onderhoud aan de klinkerverharding is voor 2015 € 212.432,- gereserveerd. Gemiddeld op basis van 4 jaar is jaarlijks € 212.432,- beschikbaar.

Klein onderhoud asfalt- en klinkerverharding

Voor klein onderhoud is in 2015 € 71.655,- beschikbaar. Gemiddeld op basis van 4 jaar is er jaarlijks € 71.655,- beschikbaar. Daarnaast dragen onze wijkteams een belangrijke mate bij aan het onderhouden van de verhardingen door het uitvoeren van klein onderhoud.

Resumé budgetten

In totaal is voor groot en klein onderhoud in de meerjarenbegroting 2015-2018 € 1.802.000,- opgenomen. Uitgaand van een gemiddelde over deze 4 jaar bedraagt het jaarlijks onderhoudsbudget wegen € 450.500,-.

Bedrijventerrein Ekkersrijt

Met de opheffing van Stichting Parkmanagement Ekkersrijt is € 257.000,- geormerkt voor onderhoud aan met name de wegen 2000 en 6000. Een substantieel deel hiervan is al in 2013-2014 uitgevoerd. Voorsnog kan er van worden uitgegaan, dat de geormerkte middelen van afgerond € 257.000,- en de jaarlijkse reservering van € 48.000,- voor onderhoud en beheer als voldoende moeten worden geacht.

Weginspectie

In tegenstelling tot de oorspronkelijke planning wordt voor de periode 2016 – 2019 in het 4^e kwartaal 2014 en 1^e kwartaal 2015 een weginspectie gehouden voor het gehele wegenareaal in de gemeente. De uitkomsten en financiële consequenties hiervan zullen aan uw raad worden voorgelegd.

Achterstallig onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Riolering.

In mei 2009 is het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) vastgesteld voor de periode 2009 - 2015 en sluit hiermee aan op de waterprogramma's van de "Dommelgemeenten". Behalve een

wettelijk verplicht plan is het VGRP het middel om de gemeentelijke watertaken vast te leggen. De zorgplicht voor inzameling en transport van afvalwater bestond reeds. Nieuw is de zorgplicht voor afvloeiend hemelwater en de regierol ten aanzien van grondwaterproblematiek. Daarnaast is de ambitie om het VGRP uit te breiden met maatregelen m.b.t. de Kader Richtlijn Water (KRW). Het rioleringsplan geeft inzicht in de infrastructuur zoals reconstructies en vervangingen van het stelsel. Het is tot stand gekomen op basis van een theoretisch/strategische benadering ofwel de economische levensduur van de riolering binnen het databestand. Aan de hand van deze strategische planning is voor de periode 2013 – 2015 een meerjarenuitvoeringsprogramma opgesteld. De financiële consequenties hiervan zijn meegenomen in de begroting 2015 – 2018.

Operationele planning 2015

Op basis van de riolinspecties is een uitvoeringsplanning gemaakt voor de periode 2013 – 2017. De kosten hiervan zijn in de meerjarenbegroting meegenomen.

Overeenkomstig de opgenomen verbetermaatregelen in het VGRP wordt de riolering op Ekkersrijt oost omgebouwd, geraamde totale kosten € 1.400.000,-. In tegenstelling tot de oorspronkelijke planning worden de maatregelen in het 4^e kwartaal van 2014 en een gedeelte van het 1^e kwartaal 2015 uitgevoerd.

Samenwerking binnen de afvalwaterketensystemen (OAS) cluster Eindhoven.

Zoals in het verleden al opgemerkt voldoet de waterkwaliteit van de Dommel en de zijbeken niet aan de Europese Kader Richtlijn Water (KRW). Ook is gebleken, dat de aanleg van retentievijvers niet het beoogde resultaat oplevert en is van de bouw ervan afgezien. De KRW- richtlijn is bedoeld om te zorgen dat de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater in Europa uiterlijk 2027 op een goed niveau is en blijft. Voor het stroomgebied van de Boven-Dommel en de zijbeken werken de betrokken partijen (gemeenten en waterschap De Dommel) samen in het Waterportaal Zuidoost Brabant. Het Waterportaal heeft de afgelopen jaren al veel gedaan om de waterkwaliteit te verbeteren. De belangrijkste resterende knelpunten zijn

- vermesting (eutrofiering) van het oppervlakte water
- toenemende toxiciteit door de zuurstoftekorten en ammoniakvergiftiging.

Deze knelpunten hebben tot gevolg dat de afgesproken waterkwaliteit niet gehaald wordt, maar belangrijker, ze leiden tot een lage biodiversiteit, vissterfte, blauwalg en botulisme. Het staat het positieve beleven van het water in de weg. Kinderen en dieren kunnen niet meer veilig spelen, water kan gaan stinken en het wonen aan het water wordt minder populair. Gemeenten en waterschap hebben gezamenlijk onderzoek gedaan naar de aanvullende maatregelen die nodig zijn om de waterkwaliteit op het vereiste niveau te brengen en te houden tegen de laagste maatschappelijke kosten. De maatregelen bestaan voornamelijk uit het beluchten van de Dommel en zijbeken en maximaal uit nutten van de bestaande infrastructuur (rioolnetwerken). De kosten voor de korte periode 2015 – 2017 zijn in totaal € 102.000,- en zijn in de meerjarenbegroting meegenomen. De kosten voor de periode daarna 2018 – 2027 worden te zijner tijd geïnventariseerd en aan de diverse besturen voor akkoord voorgelegd. Een eerste inschatting van deze kosten is meegenomen in de meerjarenbegroting

Achterstallig onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Groenvoorzieningen

In 2011 is het volledige groenareaal in de gemeente inclusief industrieterrein Ekkersrijt geïnventariseerd. Deze gegevens zijn verwerkt in het groenbeheersysteem Dg-Dialog. Op basis van deze gegevens wordt snel inzicht verkregen in de onderhoudskosten en de tijdsplanning van personeel en materieel zodat sturing gegeven kan worden aan de onderhoudsbudgetten zoals deze zijn opgenomen in de begroting. Dit is een belangrijk management instrument om op verantwoorde wijze beleidskeuzes te kunnen maken.

Operationele kosten.

Begin 2014 is het groenbeleidsplan vastgesteld. Hiervoor is de komende 10 jaar jaarlijks € 41.000,- in de exploitatie beschikbaar gesteld voor structurele vervangingen die voortkomen uit het beheerplan. Daarnaast is een bedrag van € 500.000,- beschikbaar gesteld om voor de komende 10 jaar incidentele renovaties uit te voeren. Deze zijn eveneens in het groenbeheerplan vastgelegd.

Achterstallig onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Openbare verlichting.

Aan de hand van het databeheersysteem wordt jaarlijks de onderhoud- en vervangingsinvesteringen inzichtelijk gemaakt en opgenomen in de begroting.

Operationele kosten.

Het onderhoudsbudget voor de openbare verlichting bedraagt voor 2015 € 92.879,-. Dit bedrag zal naar verwachting geleidelijk afnemen tot € 60.000,- in 2017. Deze besparing wordt gerealiseerd door een gedeelte van het areaal in het kader van duurzaamheid te voorzien van Led-verlichting. De voorbereiding hiervan is in 2014 gestart. Het voorstel voor het verleden wordt in 2015 uitgevoerd.

Achterstallig onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Gebouwen

Onderscheid moet worden gemaakt in schoolgebouwen en de overige gebouwen zoals gemeentehuis, werf, brandweerkazerne, bibliotheek, Oud Raadhuisje en Vestzaktheater.

Schoolgebouwen

In december 2011 is het Integraal Huisvesting Plan (IHP) 2012-2015 voor de scholen door de raad vastgesteld. In het IHP is nieuwbouw/renovatie opgenomen voor 6 basisscholen. De Gentiaan. De Bloktempel, De Stokland, De Regenboog, De Sonnewijzer en De Harlekijn.

In 2014 is besloten het gebouw aan de Zandstraat (Harlekijn) niet uit te breiden. De leerlingen passen vanaf schooljaar 2014 – 2015 weer in het gebouw aan de Zandstraat. De middelen die hiervoor bestemd waren worden besteed aan de parkeer- en groenvoorziening Stokland en Bloktempel. Voor de komende jaren is financiële ruimte ingebouwd (groeipad scholen) om de toekomstige kapitaallasten voor nieuwbouw/renovatie te dekken uit het IHP.

Met ingang van 1 januari 2015 gaat het onderhoud van de scholen volledig naar de schoolbesturen. Het eventuele achterstallig onderhoud zal in 2014 nog worden uitgevoerd.

De gemeente blijft verantwoordelijke voor het onderhoud van de Vijverberg. De gebruiker van de Vijverberg betaalt hun rijksvergoeding door aan de gemeente.

Overige gebouwen.

De fysieke staat van de gemeentelijke gebouwen en daarmee het noodzakelijke onderhoudsniveau zijn in navolging van de schoolgebouwen opgenomen binnen een meerjarenonderhoudsprogramma (MOP). In 2014 wordt een actualisatie van de MOP's uitgevoerd. Deze actualisatie betreft alleen van gemeentelijke gebouwen waar geen grote renovatieplannen bekend zijn en dat deze in hun huidige vorm intact blijven. Het gemeentehuis en het Vestzaktheater worden dus nu niet meegenomen.

Daarnaast worden de MOP's uitgesplitst in groot onderhoud en dagelijks onderhoud. Het onderhoudsbudget voor de gemeentegebouwen wordt aan de hand van deze MOP's geactualiseerd.

Achterstallig onderhoud

Momenteel is sprake van achterstallig onderhoud, mede doordat geplande renovaties uitgesteld zijn. Actualisatie hiervan wordt voorzien vanuit de MOP's.

Civieltechnische kunstwerken

Aan de hand van de in 2014 uit te voeren meerjarenonderhoudsprogramma worden de financiële consequenties hiervan in de begroting c.q. meerjarenbegroting meegenomen.

Het streven is om het onderhoudsbudget voor de kunstwerken af te stemmen op de thans voorziene gemiddelde onderhoudsnorm.

Kunstwerken

Om tijdig inzicht te verkrijgen in het benodigde investeringsniveau voor het onderhoud en beheer aan deze kunstwerken zijn hiervoor eveneens meerjarenonderhoudsprogramma's (MOP's) opgesteld. De financiële consequenties hiervan worden in de meerjarenbegroting meegenomen. De opzet is om het

jaarlijks onderhoudsbudget voor de kunstwerken af te stemmen op de thans voorziene gemiddelde onderhoudsnorm.

Achterstallig onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Financiering

Wettelijke basis

Het opstellen van een financieringsparagraaf in begroting en rekening is niet alleen voorgeschreven in het BBV 2004. Ook de wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden) legt de gemeente deze verplichting op.

Op grond van artikel 212 van de gemeentewet is de gemeenteraad verplicht bij verordening de uitgangspunten voor het financieel beleid, het financieel beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vast te stellen. Dit ligt vast in de "financiële verordening Gemeente Son en Breugel" welke is vastgesteld op 30 september 2004.

Conform de financiële verordening dient er een financieringsstatuut te worden opgesteld. Hierin staan de te hanteren richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie alsmede de regels voor de administratieve organisatie, daaronder begrepen taken en bevoegdheden, de verantwoordingsrelaties en de bijbehorende informatievoorziening.

Het "Financieringsstatuut 2010" vastgesteld op 1 juni 2010 is nog steeds van toepassing.

Interne en externe ontwikkelingen

Interne ontwikkelingen:

Sonniuspark

De grondverkoop in het project is nu geprognosticeerd tot en met 2020 waarna de laatste kosten in 2021 genomen zullen worden en het complex in 2022 kan worden afgesloten. In 2010 is de trend ingezet dat de baten de kosten overstijgen, uitgezonderd 2013. Omdat het gehele gebied inmiddels bouwrijp is gemaakt en het woonrijp maken gefaseerd zal plaats vinden, zal deze trendwending zich naar verwachting ook de komende jaren blijven voortzetten. Dit ondanks het feit dat de gemeenteraad in juni 2013 heeft besloten om – vanwege de marktwerking – de grondprijs in Sonniuspark te verlagen, de fasering te verlengen en extra kosten op te nemen voor herverkaveling. Ook heeft de gemeenteraad in juni 2013 besloten om de Grex na 1,5 jaar opnieuw vast te stellen. Deze is geagendeerd voor de commissie van 3 november 2014. .

Externe ontwikkelingen:

Economische ontwikkelingen

De Nederlandse economie groeit, vooral door een hogere uitvoer, dit en volgend jaar met respectievelijk ¾% en 1¼%. De economische krimp in het eerste kwartaal was groter dan in het *Centraal Economisch Plan 2014* werd voorzien, maar onderliggend wijzen de meeste indicatoren nog steeds op een voorzichtig herstel. Het EMU tekort komt in 2015 naar verwachting uit op 2,2%.
(bron: CPB juni raming 2014 economische vooruitzichten 2014-2015)

Rente ontwikkelingen

De stand van de 10 jaar fixe lening (Nederlandse Bank NV) – hetgeen binnen ons financieel beleid als uitgangspunt dient voor onze financieringsrente – begeeft zich de afgelopen periode op een niveau tussen de 2,3% (sept 2013) en 1,4% (aug. 2014). Binnen de ramingen voor de aan te trekken gelden (nieuwe activiteiten) alsmede over het bespaarde eigen vermogen is binnen deze meerjarenbegroting gerekend met 4%, evenals de vorige meerjarenbegroting. De provincie Noord-Brabant heeft in 2012 tevens geadviseerd om een rekenrente van 4% te hanteren.

Het gemiddelde rentepercentage komt volgens de regels van de nota activering uit op ergens tussen de 2% en de 3%. Dit komt doordat in september 2014 een langlopende lening is afgesloten tegen een rente van 0,93%. Dit zou inhouden dat de rekenrente verlaagd moet worden. Gezien de fase van de begroting is het niet te doen om dit door te voeren en de consequenties hiervan te berekenen. Dit heeft namelijk gevolgen voor de berekening van de bespaarde rente en voor alle kapitaallasten. Daarom is voorgesteld in deze begroting om bij de volgende begroting 2016 de rekenrente te verlagen (mits de nieuw af te sluiten leningen niet voor een hoger gemiddeld rentepercentage zullen zorgen).

Wet Hof

De Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof) is per 1 januari 2014 in werking getreden en is er gekomen omdat Nederland zijn begrotingstekort moet terugdringen. Rijk en decentrale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) zijn daar samen verantwoordelijk voor. De wet vloeit voort uit Europese regels voor het terugdringen van het begrotingstekort. Die zijn onderdeel van het Stabi-leiteits- en Groeipact. In de Wet Hof zijn die Europese afspraken verankerd in nationale wetgeving.

Emu-saldo

In de Wet Hof is vastgelegd dat er per jaar een plafond is voor het EMU-tekort van alle gemeenten samen. De hoogte van dat zogeheten macroplafond wordt elk jaar opnieuw vastgesteld op basis van bestuurlijk overleg tussen rijk en gemeenten. Voor de huidige kabinetsperiode is afgesproken dat de decentrale overheden het begrotingstekort geleidelijk terug te brengen van 0,5 procent van het bruto binnenlands product (bbp) in 2013, naar 0,3 procent bbp in 2017. Voor gemeenten bedraagt het macroplafond in 2014 0,32 procent van het bbp. Het netto financieringssaldo van alle gemeenten bij elkaar mag in een jaar niet boven dat plafond uitkomen.

Iedere gemeente krijgt daarnaast een individuele referentiewaarde voor het EMU-tekort in een jaar op basis van het begrotingssaldo van het voorgaande jaar. Pas bij overschrijding van het plafond voor het EMU-tekort van de gezamenlijke gemeenten kan de referentiewaarde per gemeente voor het EMU-tekort een rol gaan spelen.

Met het hieronder opgenomen EMU-overzicht wordt inzage gegeven in de geldstromen binnen de begroting zonder onttrekkingen uit de reserves.

Emu-saldo Son en Breugel

	Emu-saldo	2014	2015	2016
a	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	1.631	-863	246
b	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	-797	-947	-1.082
c	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	-65	-50	-50
d	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	7.291	3.953	541
e	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	213	8	8
f	Baten-lasten bouwgrondexploitatie	-310	-216	-4.790
g	Emu-saldo (a+b+c+d+e+f)	7.963	1.885	-5.127
h	Emu-referentiewaarde Son en Breugel	1.641	1.342	1.342
i	Saldo (g-h) (+ = overschrijding)	6.322	543	-6.469

Schatkistbankieren

Op 15 december 2013 is de wet verplicht schatkistbankieren van kracht geworden. Vanaf dat moment zijn alle decentrale overheden (provincies, gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen in de vorm van een openbaar lichaam) verplicht om hun overtollige middelen in de schatkist aan te houden. Tegelijkertijd met de wet is de ministeriële regeling schatkistbankieren decentrale overheden van kracht geworden. Onderdeel van die regeling is de rekening-courantovereenkomst die iedere decentrale overheid heeft met de Staat der Nederlanden. De regeling bevat ook de verplichting voor decentrale overheden om een nieuwe bankrekening te openen bij een of meerdere banken, zodat die bankrekening gekoppeld kan worden aan de schatkist.

Het wetsvoorstel verplicht alle decentrale overheden om hun overtollige (liquide) middelen aan te houden in de schatkist. Het woord 'overtollig' verwijst naar alle middelen die decentrale overheden niet onmiddellijk nodig hebben voor de publieke taak. Een decentrale overheid houdt uiteraard de mogelijkheid om leningen te verstrekken en uitzettingen te verrichten als dat gebeurt uit hoofde van de

publieke taak. Deelname aan schatkistbankieren verandert daar niets aan en deelname heeft voor de gemeente geen financiële consequenties.

Wat betekent dit voor onze gemeente?

Overtollige financiële middelen worden alleen uitgezet bij het Ministerie van Financiën (zgn. schatkistbankieren) of bij de deelnemers van de Dienst Dommelvallei volgens onderstaande uitgangspunten.

- Indien de overtollige financiële middelen groter zijn dan het drempelbedrag, 0,75% van het begrotingstotaal (€ 34,6 miljoen) is € 260.000,-, moeten deze worden aangehouden bij het Ministerie van Financiën, het zogenaamde schatkistbankieren. De huisbankier verzorgt dit automatisch.
- Tijdelijke overtollige financiële middelen kunnen worden doorgeleend aan de deelnemers van de Dienst Dommelvallei.

Risicobeheer

Hieronder worden verstaan: renterisico's (zowel korte als lange schuld), kredietrisico's en liquiditeitsrisico's. Daarnaast kennen we in theorie ook nog koersrisico's en valutarisico's. Deze laatste twee worden kort behandeld, omdat deze voor onze gemeente niet of nauwelijks van toepassing zijn.

Renterisico

Hieronder wordt begrepen het gevaar van ongewenste veranderingen in de resultaten als gevolg van rentewijzigingen. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen rente op vlottende (kortlopende) schuld en op vaste (langlopende) schuld.

Vlottende schuld

Om te bepalen of bij de vlottende schuld renterisico wordt gelopen dient toetsing aan de kasgeldlimiet plaats te vinden. Het bedrag van de vlottende middelen wordt afgezet tegen een door de minister van financiën vastgesteld percentage (8,5%) van de totale jaarbegroting per begin van het jaar, in dit geval per 1 januari 2015. Met behulp van dit percentage kan worden bepaald of de gemeente niet te veel gelden op korte termijn heeft opgenomen (bijvoorbeeld kasgeldleningen). De rijksoverheid wil namelijk voorkomen dat gemeenten structurele tekorten opvangen met kortlopende middelen. In die situatie zal overgestapt moeten worden naar middelen voor de langere termijn.

Kasgeldlimiet

Begrotingstotaal 2015: € 34,6 miljoen. 8,5% van € 34,6 miljoen = € 2,9 miljoen

Vaste schuld

Ten aanzien van het renterisico op vaste schuld dient een overzicht te worden opgesteld waaruit blijkt in welk jaar een lening voor renteherziening in aanmerking komt. Als een groot gedeelte van de opgenomen vaste geldleningen in hetzelfde jaar voor herziening in aanmerking komt kan dat een risico inhouden als dan sprake is van een hogere rentevoet dan de voor de betreffende geldlening thans geldende.

Onderstaand overzicht geeft de samenstelling van de leningenportefeuille weer;:

Geldlening	Geldgever	Rente	Ingangsdatum	Hoofdsom	Schuldrestant	Aflossingswijze	Afloopdatum	Renteherziening
40.80085.01	BNG	4,12%	1-1-1993	4.537.802	726.048	Lineair	2018	Niet mogelijk
40.100.633	BNG	5,84%	28-2-1997	2.268.901	726.048	Lineair	2022	Niet mogelijk
40.77582.02	BNG	3,98%	19-9-1996	209.281	90.363	Annu	2021	Niet mogelijk
40.100.713	BNG	3,20%	1-9-2005	3.000.000	1.200.000	Lineair	2020	Niet mogelijk
Provincie	Provincie	0,00%	12-4-2010	76.000	76.000	Volledig	2015	Niet mogelijk
	BNG	0,93%	18-9-2014	4.000.000	4.000.000	FIX	2019	Niet mogelijk
** Totaal				14.091.985	6.818.459			

In de hieronder opgenomen tabel wordt de renterisiconorm berekend en blijkt dat de Gemeente Son en Breugel aan de eis vanuit de Wet FIDO voldoet.

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000):

	Omschrijving	2015	2016	2017	2018
1	Renteherzieningen*	0	0	0	0
2	Aflossingen	560	5.484	5.485	5.485
3	Renterisico (1+2)	560	5.484	5.485	5.485
4	Renterisiconorm	6.926	7.483	7.542	7.500
5a	Ruimten onder renterisiconorm (4>3)	6.366	1.999	2.057	2.015
	Berekening				
8.	Begrotingstotaal	34.630	37.416	37.708	37.501
9.	Percentage ministerie	20%	20%	20%	20%
10.	Renterisiconorm (20% van 8)	6.926	7.483	7.542	7.500

Kredietrisico

Kredietrisicobeheer kan worden omschreven als het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid van een waardedaling van de vorderingspositie ten gevolge van het niet (tijdig) na kunnen komen van betalingsverplichtingen door de tegenpartij als gevolg van insolventie of deficit. Uitzettingen kunnen op grond van de Wet Fido en het financieringsstatuut slechts plaatsvinden uit hoofde van de uitvoering van een publieke taak.

Liquiditeitsrisico

Het risico dat als gevolg van een onjuiste planning minder rente wordt ontvangen dan wel meer rente wordt betaald dan strikt noodzakelijk zou moeten zijn blijft aanwezig. Al enige jaren wordt gewerkt met een liquiditeitsplanning, die in de praktijk steeds betrouwbaarder wordt. Daarnaast wordt in 2015 tijdige afhandeling van de ingekomen facturen scherp bewaakt. Dit proces is vanaf 1 januari 2013 verbeterd door de invoering van "scannen en workflow" voor de ingekomen facturen.

Koersrisico

Overtollige middelen worden vanaf 1 januari 2014 overgeheveld middels schatkistbankieren. Hierbij is geen sprake van koersrisico.

Valutarisico

Valutarisico's zijn uitgesloten doordat door onze gemeente leningen worden aangegaan of verstrekt in euro's.

Gemeentefinanciering

Voor de lopende exploitatie en investeringen verwachten we in 2015 voor circa € 10 miljoen aan geldleningen te moeten aantrekken. Dit gebaseerd op de geplande investeringen in 2015, € 4 miljoen, en onttrekkingen uit de reserves, € 1 miljoen. Hierbij wel rekening houdende met de investering en onttrekking uit de reserves uit 2014, in het jaar wordt met de helft van de vermeerderingen en verminderingen gerekend. Ultimo 2013 hadden we een schuldpositie van circa € 3 miljoen wat zich vertaalt in de op te nemen geldleningen.

Daarnaast blijven wij alert op mogelijkheden om bestaande geldleningen over te sluiten tegen betere voorwaarden. In 2015 en de meerjarenraming komt hier geen lening voor in aanmerking.

Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering heeft als doel het zo optimaal mogelijk ondersteunen en uitvoeren van de programma's. In de praktijk moet dit tot uiting komen in het goed bedienen van de klanten van onze gemeente, interne en externe processen efficiënt te laten verlopen en zorgvuldige besluitvorming te garanderen.

Concreet gaat het om een goede dienstverlening aan de burger, namelijk door:

- een efficiënt werkende organisatie;
- een zorgvuldig besluitvormingsproces;
- een gestructureerde planning en beheersing van de beleidsuitvoering;
- waar mogelijk op een verantwoorde manier benutten van ICT-mogelijkheden;
- de beschikbaarheid van gemotiveerd en gekwalificeerd personeel.

In deze paragraaf wordt ingegaan op de onderwerpen:

- Organisatieontwikkeling
- HRM-beleid
- Samenwerking met Dienst Dommelvallei en de gemeenten Nuenen en Geldrop-Mierlo
- Informatievoorziening
- Planning en control
- Huisvesting
- Kengetallen

Organisatieontwikkeling

De verdere ontwikkeling van de gemeentelijke organisatie is gericht op doorgroei naar een "regiegemeente". Met de transities en het op afstand plaatsen van de uitvoering van o.a. de bedrijfsvoeringstaken wordt het ketengericht denken en werken (regisseren) steeds belangrijker. In dat kader is al in 2014 een traject uitgezet met collectieve bijeenkomsten voor de medewerkers gericht op de veranderde rol van de gemeente. Daarnaast zal een 20-tal medewerkers gaan deelnemen aan de training van procesregisseur.

Het Centrum voor Maatschappelijke Deelname (CMD) is één van de ontwikkelingen in het kader van de wijzigingen in de zorg en ondersteuning die in 2014 gestalte heeft gekregen. De gemeente heeft vanuit veranderende verantwoordelijkheden gekozen voor een netwerkorganisatie waarmee de gemeente de inwoners een duurzame, houdbare en toekomstgerichte ondersteuning wil bieden, waarbij de kwaliteit van de dienstverlening wordt verhoogd. Het jaar 2015 zal gericht zijn op het werken aan een optimale samenwerking met zowel de keten- en netwerkpartners als overige maatschappelijke organisaties.

Per 1 januari 2015 zijn de transities in de zorg in die zin afgerond dat de taken gericht op preventie en kortdurende zorg bij de gemeentelijke organisatie(s) zijn ondergebracht. De gemeente Son en Breugel kiest voor laatstgenoemde zorgtaken nadrukkelijk voor de regierol. Medewerkers zijn waar nodig voorbereid op hun nieuwe taken door training op vakkennis en de bijbehorende competenties.

Ook onze veranderende rol vraagt om nieuwe kennis en vaardigheden; steeds meer wordt voor de totstandkoming en realisatie van beleid samengewerkt met burgers, organisaties en instellingen. Burgerparticipatie, interactieve beleidsvorming en noodzakelijke samenwerking in en buiten de organisatie zijn vereist om (gezamenlijke) doelen te realiseren. Steeds vaker is de gemeentelijke de regisseur van beleid en uitvoering. We zullen permanent na moeten denken over de rollen en posities, het loslaten, het benutten van talenten en huis en ook het laten excelleren onze partners. Het vereist continue aandacht om medewerkers toe te blijven rusten op deze veranderende rollen.

HRM-beleid – Modern stimulerend werkgeverschap

Bovengenoemde aandachtsvelden betekenen ook oog hebben voor talentontwikkeling. Naast de behoefte c.q. de noodzaak vanuit het perspectief van de organisatie wordt de medewerker zelf meer en meer verantwoordelijk voor het voeren van de regie over zijn eigen ontwikkeling.

Vanuit een groeiende taakvolwassenheid van de medewerker verschuift de traditionele, meer sturende rol van de werkgever naar een meer voorwaardenscheppende en stimulerende rol.

De gemeentelijke arbeidsmarkt zit redelijk vast, de instroom van jongeren is gering en de vergrijzing neemt toe in een tijd met teruglopende financiële middelen en vergroting van onze verantwoordelijkheid als gevolg van de decentralisaties. Tegen deze achtergrond zet de VNG in op een toekomstbestendige cao, die meer keuzevrijheid biedt aan medewerkers en de arbeidskansen voor jongeren vergroot. Vanaf volgend jaar (2016) wordt een individueel keuzebudget voor de medewerker ingevoerd. Dit sluit aan bij de eerder in gang gezette wens van de medewerkers voor meer keuzevrijheid. Daarnaast zal landelijk worden ingezet om meer jongeren bij de gemeentelijke organisaties aan het werk te krijgen én om jongeren meer werkervaring op te laten doen door werkervarings- en stageplekken.

Werkkostenregeling

Uiterlijk op 1 januari 2015 moeten alle organisaties in Nederland over zijn gegaan op de werkkostenregeling (hierna te noemen WKR). Op 1 januari 2011 werd de WKR voor het eerst geïntroduceerd. Deze regeling vervangt de huidige 29 verschillende regelgevingen die er bestaan rondom het maken van vergoedingen en verstrekkingen aan werknemers.

De Belastingdienst heeft ingezien dat het onmogelijk is al deze regels te handhaven, te controleren en bij te houden, zowel voor de werkgever als voor de Belastingdienst. Bij de fietsregeling moest bijvoorbeeld voor elke werknemer de aankoop worden bijgehouden, hoe ver de werknemer van het werk vandaan woont, hoe vaak gebruik gemaakt wordt van de fiets, en of de regeling niet al eerder was toegepast. Voor werkgevers een flinke administratieve taak, voor de Belastingdienst onmogelijk om te controleren.

Onder de nieuwe regeling werkt het veel simpeler. Er mag vrijwel alles vergoed en verstrekt worden aan werknemers, zolang de werkgever er maar voor zorgt dat men onder een bepaald drempelbedrag blijft. Dit drempelbedrag is elk jaar opnieuw 1,2% van de totale fiscale loonsom van de organisatie (de zogenaamde forfaitaire ruimte). Zolang de werkgever niet meer vergoed dan dit bedrag, hoeft men geen (zeer hoge) eindheffing van 80% aan de Belastingdienst te betalen. De werkgever hoeft ook niet te verantwoorden waar men het bedrag aan uit heeft gegeven.

Grof gezegd heeft de werkgever bij het vergoeden of verstrekken nu twee keuzes. De eerste keuze; hetgeen de werkgever vergoedt of verstrekt wordt als loon van de werknemer aangemerkt, hier betaalt de werkgever dus loonbelasting over. De tweede keuze; hetgeen de werkgever vergoedt of verstrekt wordt als eindheffingsloon ingedeeld in de forfaitaire ruimte, de werkgever kan nu onbelast vergoeden en/of verstrekken (zolang de werkgever binnen de 1,2% blijft).

Een projectgroep vanuit de Dienst Dommelvallei begeleidt voor de gemeenten Nuenen, Son en Breugel, Geldrop-Mierlo en de Dienst Dommelvallei de implementatie zodat per 1 januari 2015 de organisaties voldoen aan de WKR.

Samenwerking met Dienst Dommelvallei en de gemeenten Geldrop-Mierlo en Nuenen c.a.

Begin 2012 hebben de voltallige colleges van Geldrop-Mierlo, Nuenen c.a., en Son en Breugel concrete afspraken gemaakt over de samenwerking tussen de drie gemeenten. Door samenwerking kunnen de gemeenten hun inwoners beter van dienst zijn en het groene middengebied (en daarmee de hele regio) versterken. Er is gekozen voor samenwerking op twee sporen:

1. De ontwikkeling van een strategische agenda voor de drie gemeenten.
Om gezamenlijk positie te nemen binnen de regio, de economie te versterken en de vitaliteit van het gebied te behouden. Hiertoe zijn op uitnodiging van de gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen c.a. en Son en Breugel tientallen vertegenwoordigers van organisaties, het bedrijfsleven en inwoners in februari 2014 met elkaar in gesprek gegaan. Het resultaat van deze gesprekken is samengevat en gebundeld in een boekje "[Dommelvallei, het kansrijke groene middengebied tussen Eindhoven en Helmond](#)". Dit vormt een goede basis voor de verdere ontwikkeling van de visie op strategische samenwerking in het gebied, die medio 2015 gereed is.

2. De gezamenlijke organisatie voor de bedrijfsvoering.
Op 1 januari 2014 is de Dienst Dommelvallei van start gaan. In deze Dienst hebben de gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen en Son en Breugel de bedrijfsvoeringstaken, financiën, personeel en organisatie, informatisering en automatisering, archief, en planning en control ondergebracht. Daarnaast hebben de gemeenten Son en Breugel en Nuenen de taken met betrekking tot Sociale Zaken en Dienstverlening bij de Dienst Dommelvallei neergelegd. De gemeente blijft zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van de dienstverlening en ook de kaderstelling binnen de planning en control cyclus.

We volgen de ontwikkeling van de dienst Dommelvallei intensief. De aansturing en de monitoring gebeurt op drie niveaus: strategisch, tactisch en operationeel. In 2016 worden de eerste twee jaar geëvalueerd.

Informatievoorziening

Gemeenten worden steeds afhankelijker van een goede informatievoorziening en de ondersteuning van ICT. Zonder deze informatievoorziening kunnen zij hun ambities niet waarmaken. We hebben te maken met ontwikkelingen met betrekking tot de elektronische overheid. De moderne burger verwacht een transparante gemeente die eenduidig te werk gaat en de klant centraal stelt.

Besparen en kansen creëren door samen te ontwikkelen

Om tot een goede informatievoorziening te komen heeft de dienst Dommelvallei met de gemeenten een architectuurvisie ontwikkeld. Deze visie heeft geresulteerd in een "bestemmingsplan" dat leidt tot uniformiteit binnen het samenwerkingsverband voor gezamenlijke doelen. Uniformiteit biedt nog meer kansen tot samenwerking. Het groeipad biedt daarnaast ook ruimte voor specifieke lokale ambities. In informatie of uitvoeringsplannen wordt uiteengezet hoe vanuit de huidige situatie te groeien naar het gewenste einddoel.

Ook de veranderingen op het gebied van ICT en DIV worden hierbij meegenomen. De ICT infrastructuur vormt een integraal onderdeel van het bestemmingsplan. Het werkveld DIV zal de komende jaren erg veranderen. Met de implementatie van digitaal werken is het digitaal informatiebeheer geïntroduceerd en krijgt een vervolg in 2015.

Opstellen integraal Informatiebeleidsplan

In 2014 wordt het informatiebeleidsplan van Son en Breugel en Nuenen geactualiseerd. Het geactualiseerde informatiebeleidsplan 2015 moet op 31 december 2014 gereed zijn. Het accent komt te liggen op zaakgericht werken met o.a. papierloos werken. In 2015 worden de drie informatiebeleidsplannen samengevoegd tot één informatiebeleidsplan 2016-2020 voor drie gemeenten en Dienst Dommelvallei.

Informatieveiligheid

Door de toenemende digitalisering blijft het zorgvuldig omgaan met de informatie en gegevens van burgers en organisaties van groot belang.

In november 2013 hebben gemeenten tijdens de Buitengewone Algemene Ledenvergadering van de VNG ingestemd met de resolutie 'Informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeenten'. In grote lijnen betekent dit dat iedere gemeente informatieveiligheidsbeleid vaststelt aan de hand van een basisnormenkader Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG). Informatie moet immer beschikbaar en betrouwbaar zijn en mag alleen door bevoegden zijn in te zien. Bij de uitwisseling moeten gemeenten voldoende rekening houden met beveiligings- en privacyaspecten. Informatieveiligheid is veel meer dan ICT, het gaat in veel gevallen om de mens in de organisatie en de manier waarop deze met risico's omgaat.

In de kern raakt informatievoorziening en -veiligheid de legitimatie van het werk van de gemeentelijke bestuurders. Het is namelijk niet alleen een technische vraag maar ook een politieke en bestuurlijke. Om informatieveiligheid te garanderen wordt in 2015 onder regie van de Dienst Dommelvallei uitvoering gegeven aan het integrale beveiligingsbeleid en het optuigen van één efficiënte beheerorganisatie op het vlak van de informatiebeveiliging.

Rationalisatie van het applicatielandschap

Bij de start van de Dienst Dommelvallei draaide binnen de huidige informatievoorzieningen van de drie gemeenten grofweg 400 applicaties. De praktijk leert dat met een gedegen rationalisatie van het applicatielandschap aanzienlijke kosten kunnen worden bespaard. Immers, applicaties met eenzelfde

functionaliteit kunnen worden opgeheven ten gunste van een meer geschikte applicatie, sterk verouderde systemen kunnen geleidelijk worden uit gefaseerd en overbodig geworden applicaties kunnen worden stopgezet. Niet alleen zorgt dit voor een aanmerkelijke reductie van de onderhouds- en beheerkosten; rationalisatie van het applicatielandschap maakt tevens een efficiënter beheer en een grotere flexibiliteit mogelijk en dat blijft een belangrijk speerpunt voor de komende jaren.

Planning en control

Bestuursrapportages

In de Financiële Verordening is opgenomen dat het college de raad informeert door middel van tussentijdse rapportages over de realisatie van de begroting van de gemeente over de eerste vier maanden en de eerste acht maanden van het lopende boekjaar. De eerste rapportage wordt tegelijk met de kadernota aangeboden en de tweede rapportage in het najaar voordat de begrotingsbehandeling plaatsvindt.

De rapportages gaan in op afwijkingen in beoogde maatschappelijke effecten c.q. geleverde goederen en diensten en financiële afwijkingen (zowel baten als lasten).

Interne controle, rechtmatigheid en administratieve organisatie

De gemeente wil graag 'in control' zijn. Hiervoor zijn tal van interne beheersingsmaatregelen aanwezig. Het normenkader en het intern controleplan 2015 vormen het kader voor de interne controles. Door de samenwerking binnen de Dienst Dommelvallei is de interne controle/controlemethodiek gelijk getrokken voor de vier organisaties. Er is ook één gezamenlijk intern controleplan opgesteld. Het 'in control' zijn blijkt opnieuw op het moment dat de accountant het controlerapport voor de jaarrekening 2014 uitbrengt.

Risicomanagement draagt bij aan het 'in control' zijn, zie hiervoor de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Daarnaast wordt in de gemeente Geldrop-Mierlo gebruik gemaakt van een 'Management Control Systeem'. Ook risicomanagement en managementinformatie wordt via dit systeem ontsloten. Onderzocht wordt of dit ook voor de gemeente Son en Breugel beschikbaar gesteld kan worden.

Daar waar de organisatieontwikkeling aanleiding geeft om de beschrijving van de werkprocessen aan te passen (AO/IC), wordt dit uitgevoerd.

De Dienst Dommelvallei draait voor de gemeente Geldrop-Mierlo een pilot om te komen tot Horizontaal Toezicht. Horizontaal toezicht is samenwerken met de belastingdienst op basis van goede afspraken over het aangifteproces op basis van AO/IC. Dit geldt voor belastingaangiften zoals BTW, loonbelasting IB-47, etc. Na afronding van de pilot is het de bedoeling deze werkwijze ook uit te rollen naar de gemeente Nuenen c.a. en Son en Breugel. Ook voor andere onderwerpen waar harmonisatie mogelijk is, worden in 2015 voorstellen gedaan.

Huisvesting

Op basis van de gemeentelijke visie op dienstverlening wordt een plan opgesteld voor de fysieke inrichting van de gemeentelijke dienstverlening aan burgers: een huisvestingsconcept voor gemeentelijke taken en taken die samen met partners worden gedaan. Voor het opstellen van het huisvestingsconcept is een bedrag van € 50.000,- begroot. Zoals eerder vastgesteld, is het huidige gemeentehuis de locatie voor de gemeentelijke dienstverlening. De uitwerking van de brede visie kan ook betekenen dat de gemeente samen met partners een rol neemt, of faciliteert op het terrein van huisvesting, om een optimaal niveau van dienstverlening in de gemeenschap te bereiken. We betrekken in dit onderzoek ook de mogelijkheden van de locatie aan de Airbornestraat. Voor de daadwerkelijke uitvoering is geen krediet begroot.

Kengetallen ambtelijke organisatie gemeente Son en Breugel

(peildatum 1-8-2014)

Verdeling man/vrouw en fulltime/parttime

	Fulltime	Parttime	Totaal
Mannen	36	5	41
Vrouwen	5	20	25
Totaal	41	25	66

Verhouding man / vrouw: 61,1% / 37,9%
Verhouding man / vrouw in vergelijkbare gemeenteklasse voor 2013: 51,3% / 48,7%

Formatie

(excl. Griffie en College B&W)

Afdeling	Factor	01-01-2015	01-01-2014
		Begroting 2015	Begroting 2014
Directie / gemeentesecretaris	fte	1,00	1,78
Staf	fte	5,38	5,38
Bedrijfsvoering	fte	-	28,56
Dienstverlening Publiek	fte	-	21,32
Veiligheid & Wijkbeheer	fte	34,79	32,19
Ruimte & Samenleving	fte	19,89	16,16
Totale formatie	fte	61,06	105,39

* excl. Effecten Dienst Dommelvallei

Gemiddelde leeftijd	2014**	2013*	2012
Mannen	49,3	47,4	47,1
Vrouwen	46,2	46,7	46,6
Totaal	48,1	47,1	46,9

Gemiddelde leeftijd landelijk binnen gemeenten in 2013: 47,5 jaar

** peildatum 1-8-2014

* peildatum 30-6-2013

Ziekteverzuim (excl. zwangerschapsverlof)

	2014**	2013*	2012
Verzuimpercentage	3,44	4,86	4,59
Gemiddelde duur (dagen)	9,54	9,52	8,88
Verzuimfrequentie	0,64	0,75	1,53

Ziekteverzuimpercentage in vergelijkbare gemeenteklasse voor 2013: 4,4%

** periode 1-1-2014 t/m 31-7-2014

* periode 1-1-2013 t/m 30-6-2013

Verbonden partijen

Inleiding

De paragraaf verbonden partijen moet inzicht geven in de relaties van de gemeente in rechtspersonen waarin bestuurlijke invloed wordt uitgeoefend én financiële belangen gemoeid zijn. Verbonden partijen zijn een manier om een bepaald beleidsvoornemen uit te voeren; het aangaan van verbonden partijen komt altijd voort uit het publiek belang.

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Onder financieel belang wordt verstaan: een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichting niet nakomt.

Ter voldoening aan het bepaalde in de artikelen 1, 5, 9, 15 en 36 van het BBV komen hierna de volgende verbonden partijen aan de orde:

- Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Eindhoven (MRE) te Eindhoven (voorheen SRE);
- Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) te Eindhoven;
- Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) te Eindhoven;
- Stichting i.o. Veiligheidshuis Brabant Zuidoost te Eindhoven;
- Gemeenschappelijke Regeling Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) Brabant Zuidoost te Helmond;
- Stichting Bureau Inkoop- en aanbestedingen Zuidoost Brabant (BIZOB) te Oirschot;
- Naamloze Vennootschap Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) te Den Haag;
- Gemeenschappelijke Regeling Dienst Dommelvallei te Mierlo;
- Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening de Dommel (WSD) te Boxtel;
- Naamloze Vennootschap Brabant Water te Den Bosch;
- Stichting Beveiliging Bedrijven Ekkersrijt (SBBE) te Son en Breugel;
- Stichting Begraafplaats en Uitvaartcentrum Wolfswinkel te Son en Breugel;
- Stichting Brabants Investeringsfonds Nieuwbouwwoningen (BIFN) te Den Bosch.

In deze paragraaf zal in tabelvorm elke verbonden partij uitgewerkt worden aan de hand van de volgende indelingen:

- Doel en openbaar belang van de verbonden partij;
- Visie op de verbonden partij in relatie tot doelstellingen opgenomen in de begroting en verwacht resultaat: wat zijn de beleidsmatige voornemens en politieke uitgangspunten m.b.t. de samenwerking;
- Veranderingen en ontwikkelingen van de verbonden partij;
- Risico's: welke risico's zijn er bij deelname;
- Afbreukrisico van geen deelname: wat zijn de risico's bij geen deelname;
- Alternatieven voor geen deelname: welke alternatieven zijn er;
- Relatie met programma: welke programma's hebben betrekking op de samenwerking;
- Bestuurlijke betrokkenheid: wie zijn er betrokken bij de samenwerking;
- Bestuurlijke vertegenwoordiging namens de gemeente;
- Frequentie van terugkoppeling naar de raad: frequentie van informatierugkoppeling;
- Financieel belang: welke kosten horen bij de samenwerking;
- Vermogenspositie en resultaat boekjaar van de verbonden partij.

De volgende afkortingen zijn gebruikt in de uitwerking van de verbonden partijen:

BDU: Brede doel uitkering.

BOR: Bestuurlijk overleg randgemeenten.

DB: Dagelijks bestuur.

GR: Gemeenschappelijke regeling.

NV: Naamloze Vennootschap

WGR+: Verplichte samenwerking voor gemeenten in een stedelijke regio.

GR Metropoolregio Eindhoven (MRE) te Eindhoven (voorheen SRE)	
Doel en openbaar belang	In de regionaalsvergadering van het SRE van 19 februari 2014 is het transformatieplan van het SRE vastgesteld, met daarin opgenomen de uitgangspunten van de vernieuwde samenwerking. Het doel van de vernieuwde samenwerking is het behouden en het verstevigen van de internationale concurrentiepositie en spitst zich toe op de behartiging van de gezamenlijke belangen op de thema's economie, mobiliteit en ruimte.
Visie op de verbonden partij en verwacht resultaat	De regio wordt bestuurd op verschillende overheidsniveaus (lokaal, sub-regionaal en regionaal) en er wordt steeds geschakeld tussen de verschillende niveaus. De samenwerking vindt niet alleen plaats op de schaal van de 21 gemeenten, maar ook op sub-regionaal niveau. Flexibele samenwerkingsverbanden, die gebaseerd zijn op gelijkkluidende belangen van de deelnemers, worden steeds belangrijker. Daarnaast kan de metropoolregio op tijdelijke thema's de gezamenlijke belangen zowel van alle gemeenten als van enkele gemeenten behartigen. Door deze samenwerking wordt niet alleen een kostenbesparing gerealiseerd, maar worden de (ontwikkelings)mogelijkheden van de (sub)regio(s) beter benut. Samen met andere overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties worden de thema's economie, ruimte en mobiliteit verkend en wordt de regionale strategie bepaald.
Veranderingen en ontwikkelingen	In 2013 is de omvorming van het SRE naar het MRE gestart. In 2014 wordt het concept van de nieuwe gemeenschappelijke regeling opgesteld. Hierin wordt rekening gehouden met het eventueel afschaffen van de WGR+.
Risico's	De omvorming van SRE naar MRE heeft geleid tot een beperking van het aantal beleidsterreinen waarop het samenwerkingsverband actief is. Achterblijvende taken zijn/worden anders georganiseerd. De wijze waarop dit precies gestalte gaat krijgen, verschilt van onderwerp tot onderwerp. De gevolgen zijn nog niet allemaal exact bekend; sommigen taken blijven op hetzelfde kwaliteitsniveau gehandhaafd (al dan niet tegen hogere kosten), bij andere wordt het kwaliteitsniveau naar beneden bijgesteld. Naast deze onduidelijkheid brengt de omvorming ook frictiekosten met zich mee. Afsproken is om deze kosten zoveel als mogelijk te drukken. Dit kan door overname van personeel van het SRE/MRE. Of er in alle gevallen een match tot stand gebracht kan worden is nog een vraag. Dit bepaalt mede de hoogte van de frictiekosten.
Afbreukrisico van geen deelname	Het risico is dat de gemeente Son en Breugel zich buiten sluit als zij niet deelneemt aan het MRE. Het MRE is een belangenbehartiger van de regio en weet ook middelen bij anderen (veelal via cofinanciering) los te krijgen.
Alternatieven voor geen deelname	Naast het MRE zijn er allerlei andere vormen van (gemeentelijke) samenwerking mogelijk. Zo is op subregionaal vlak een convenant gesloten met de gemeente in het stedelijk gebied van Eindhoven. De samenwerking met de gemeenten Nuenen en Son & Breugel op het gebied van bedrijfsvoering is op 1 januari 2014 gestart.
Relatie met programma	Programma 1: Bestuurlijke en economische zaken; Programma 4: Verkeer en vervoer; Programma 10: Ruimtelijke inrichting.
Bestuurlijke betrokkenheid	Er is een algemeen bestuur, bestaande uit één bestuurder uit elk van de 21 gemeenten. Uit dit algemeen bestuur vormt zich een dagelijks bestuur (minimaal 3, maximaal 6 leden) voor een periode van telkens 4 jaar.
Bestuurlijke vertegenwoordiging	J.P. Frenken (wethouder); plv. : R. Visser (wethouder). (N.B.: dit zijn de huidige vertegenwoordigers in het SRE. Bij

	inwerkingtreding van de nieuwe gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Eindhoven, voorzien op 1 januari 2015, zal de gemeenteraad een nieuw besluit over de vertegenwoordiging dienen te nemen.)			
Frequentie van terugkoppeling naar de raad	Jaarlijks wordt de begroting van het MRE aan de raad ter instemming voorgelegd. Daarnaast vindt er incidenteel terugkoppeling plaats als onze vertegenwoordigers bij het MRE dit wenselijk achten.			
Financieel belang	Opsplitsing bijdrage:			
	SRE		2014	2015
	- Algemene bijdrage	€	72.684,-	69.811,-
	- Stimuleringsfonds	€	57.372,-	57.699,-
	- Brainport Development	€	32.103,-	32.671,-
	- Oud SRE	€	4.840,-	2.271,-
	Streekarchief (RHCe)	€		
	- Opslag en beheer	€	28.320,-	27.838,-
- Toezicht	€	13.930,-	13.942,-	
Openbaarheid	€	18.894,-	16.991,-	
Totaal	€	228.143,-	221.223,-	
Vermogenspositie en resultaat boekjaar			31-12-2012	31-12-2013
	Eigen vermogen	€	15,0 mln.	7,3 mln.
	Vreemd vermogen	€	213,7 mln.	190,5mln.
	Voorzieningen	€	31,1 mln.	24,3 mln.
	Resultaat boekjaar	€	2,8 mln.	-/-3,0 mln.

GR Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) te Eindhoven

Doel en openbaar belang	De ODZOB is opgericht om een verdere verbetering tot stand te brengen in: <ul style="list-style-type: none"> de dienstverlening bij de uitvoering van de vergunningverlening, toezicht- en handhavingstaken; de kwaliteit en veiligheid van de werk- en leefomgeving, zodat het aantal calamiteiten en milieudelicten afneemt.
Visie op de verbonden partij en verwacht resultaat	De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant heeft een relatie met de partners in de GR en andere opdrachtgevers die wordt gekenmerkt door bereikbaarheid, beschikbaarheid, snelheid en betrouwbaarheid waar het gaat om de levering van diensten en producten, de beantwoording van vragen en het voldoen aan verzoeken betreffende de fysieke leefomgeving.
Veranderingen en ontwikkelingen	ODZOB streeft er naar om in de toekomst voor alle deelnemers de brede WABO taken te gaan uitvoeren. De vereiste kwaliteitseisen in de toekomst zouden daartoe de noodzaak zijn. Een deel van de deelnemers zien mogelijkheden in andere vormen van samenwerking om dit te bereiken.
Risico's	Omzet blijft achter bij verwachtingen. In dat geval zijn alle deelnemers aan GR daarvoor (financieel) verantwoordelijk. Het gemeentelijk werkprogramma is slechts een klein onderdeel van het totaal uitvoeringsprogramma, invloed is daardoor slechts beperkt.
Afbreukrisico van geen deelname	Deelname voor wat betreft het basistakenpakket is wettelijk verplicht. Dit geldt niet voor de verzoektaken. ODZOB is er echter op ingericht om ook de uitvoering van verzoektaken voor haar rekening te nemen. Indien dit niet gebeurd is het financieel risico als gevolg daarvan voor de deelnemers van de GR.

Alternatieven voor geen deelname	Zoals gezegd is de deelname voor wat betreft het basistakenpakket wettelijk verplicht. Voor wat betreft de uitvoering van verzoektaken zou ook de samenwerking Dommelvallei soelaas kunnen bieden voor zover dit nodig mocht zijn.		
Relatie met programma	Programma 1 :Bestuurlijke en economische zaken.		
Bestuurlijke betrokkenheid	De gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-De-Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre en de provincie Noord-Brabant zijn de deelnemers. Te zijner tijd kunnen ook waterschappen en het Rijk toetreden tot de regeling.		
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Algemeen bestuur: drs. J.F.M. Gaillard (burgemeester), plv. : R. Visser (wethouder).		
Frequentie van terugkoppeling naar de raad	Jaarlijks voor wat betreft de begroting en rekening. Incidenteel voor wat betreft mogelijke aanpassingen van de Gemeenschappelijke Regeling.		
Financieel belang		2014	2015
	Landelijke basistaken	€ 60.242,-	60.844,-
	Verzoektaken	€ 112.690,-	113.817,-
	Collectieve taken	€ 14.029,-	14.169,-
	Totaal	€ 186.961,-	188.830,-
Vermogenspositie en resultaat boekjaar	Gestart 2013	2013	
	Eigen vermogen	402.122,-	
	Vreemd vermogen	7.373.269,-	
	Resultaat boekjaar	402.122,-	

GR Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) te Eindhoven

Doel en openbaar belang	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Het ontwikkelen van een goed toegeruste organisatie van de hulpverlening. ▪ Het bevorderen van een goede integrale samenwerking tussen de bij de hulpverlening en de bestrijding van ongevallen en rampen betrokken organisaties. ▪ Het bevorderen van de bestuurlijke afstemming c.q. integratie van de bij de hulpverlening en de bestrijding van ongevallen en rampen betrokken organisaties in de regio Zuidoost-Brabant. ▪ Het onder alle omstandigheden bewerkstelligen van een doelmatig georganiseerde en gecoördineerde uitvoering van werkzaamheden ter zake van het voorkomen, beperken en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar, het voorkomen en beperken van ongevallen bij brand en al hetgeen daarmee verband houdt, het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand, het beperken en bestrijden van rampen en het bevorderen van een goede hulpverlening bij ongevallen en rampen. ▪ Het realiseren, in stand houden en verantwoording dragen voor een integraal ambulancezorgsysteem in de regio Zuidoost-Brabant.
-------------------------	---

Visie op de verbonden partij en verwacht resultaat	De veiligheid van onze burgers is gebaat bij regionale samenwerking in de veiligheidsregio. Binnen deze context is behoud van de lokale kleur en binding met de burger van groot belang. Een efficiënte en kwalitatief hoogwaardige aanpak van de brandweezorg, de ambulance hulpverlening, de rampenbestrijding en crisisbeheersing.			
Veranderingen en ontwikkelingen	De gemeentelijke brandweer is per 1 januari 2014 overgegaan naar de Veiligheidsregio conform de Wet veiligheidsregio's. De gemeenschappelijke regeling wordt hierop aangepast. Met behulp van een toekomstvisie brandweezorg wordt een grote inspanning verricht om bestuurlijke overeenstemming te krijgen over het niveau van basisbrandweezorg dat voor alle gemeenten zal gaan gelden. Hiervoor is een proces in gang gezet waarbij brandweerpersoneel, gemeenteraadsleden, collegeleden en gemeentesecretarissen betrokken worden. Daarnaast zit Wijkbeheer samen met de Brandweerkazerne in een combigebouw. Met de overgang naar de veiligheidsregio is de kazerne verkocht en is voor de gemeenschappelijke ruimten binnen het gebouw een VVE opgericht.			
Risico's	De Veiligheidsregio heeft net als de gemeente te maken met verwachte bezuinigingen in de begroting. Voordat hierop doorgepakkt kan worden is het nodig om bestuurlijk overeenstemming te hebben over het niveau van basisbrandweezorg die we regiobreed gaan toepassen.			
Afbreukrisico van geen deelname	Deelname is een wettelijke plicht (Wgr, Wvr).			
Alternatieven voor geen deelname	Geen alternatieven.			
Relatie met programma	Programma 3: Veiligheid en handhaving.			
Bestuurlijke betrokkenheid	Deelname door 21 gemeenten uit de regio Zuidoost Brabant.			
Bestuurlijke vertegenwoordiging	De burgemeester de heer drs. J.F.M. Gaillard is lid van het Algemeen Bestuur.			
Frequentie van terugkoppeling naar de raad	Terugkoppeling vindt plaats wanneer zich belangrijke ontwikkelingen voordoen. Daarnaast passeren al die stukken de gemeenteraad die gaan over beleid, begroting en toekomstige ontwikkelingen in de Veiligheidsregio.			
Financieel belang	De deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling waarborgen de betaling van rente en aflossing van de door de Veiligheidsregio onder goedkeuring van gedeputeerde staten gesloten geldleningen volgens door het algemeen bestuur vast te stellen regels en naar evenredigheid van het aantal inwoners van iedere gemeente van het desbetreffende kalenderjaar en indien de geldschieters dit wensen onder het doen van afstand van de voorrechten, welke de wet aan borgen toelaat.			
			2014	2015
	Inwonersbijdrage	€	823.998,-	789.072,-
	Bijdrage piketregeling	€	6.171,-	6.265,-
	Corr. overheveling budget naar GGD BZO	€	-/-4.419,-	
	Bijdrage Rode Kruis	€	1.060,-	1.325,-
	Bijdr. gemeentelijk bevolkingsonderzoek	€		
Totaal		826.810,-	796.662,-	

Vermogenspositie en resultaat boekjaar			31-12-2012	31-12-2013
			Eigen vermogen	€
Vreemd vermogen	€	14,0 mln.	28,6 mln.	
Resultaat boekjaar	€	1,4 mln.	1,9 mln.	

Stichting i.o. Veiligheidshuis Brabant Zuidoost te Eindhoven	
Doel en openbaar belang	Het Veiligheidshuis is een netwerksamenwerking tussen straf-, zorg en (andere) gemeentelijke partners, waarin zij onder eenduidige regie komen tot een ketenoverstijgende aanpak van complexe persoons-, systeem- en gebiedsgerichte problematiek om ernstige overlast en criminaliteit te bestrijden.
Visie op de verbonden partij en verwacht resultaat	Het Veiligheidshuis richt zich op het bestrijden van ernstige overlast en criminaliteit door recidive en maatschappelijke uitval te voorkomen. Hierbij ligt de focus niet alleen op bestaande overtreders van de wet, maar ook op individuen of groepen met groot risico op afglijden richting crimineel en ernstig overlastgevend gedrag. Het Veiligheidshuis vormt als netwerk een belangrijke schakel, niet alleen in de verbinding tussen straf en zorg, maar ook met de bestuurlijke component door de regierol en participatie van gemeenten. De meerwaarde van de samenwerking zit in de ketenoverstijgende aanpak die de afzonderlijke aanpakken versterkt. Daarbij behouden alle partners hun eigen (wettelijke) verantwoordelijkheden.
Veranderingen en ontwikkelingen	De jaren 2013 en 2014 hebben in het teken gestaan van de doorontwikkeling van de Veiligheidshuizen. De ontwikkeling om te komen tot schaalvergroting op Oost-Brabantniveau (met vier locaties) is vooralsnog on-hold gezet. Wel is één veiligheidshuis Brabant-Zuidoost met twee locaties (Eindhoven en Helmond) gerealiseerd. In de strategische agenda die is opgesteld door het bestuur is opgenomen dat verbinding moet worden gelegd met de decentralisaties in het sociale domein. De uitdaging is om het Veiligheidshuis te verbinden met het lokale veld in de 21 gemeenten en vice versa. Verder is opgenomen dat een visie op proces- en casusregie en informatievoorziening moet worden ontwikkeld.
Risico's	Onduidelijk is wat de gevolgen zijn wanneer één (of meerdere) van de 21 gemeenten (Veiligheidshuis Brabant-Zuidoost) niet gaat deelnemen aan het Veiligheidshuis.
Afbreukrisico van geen deelname	Er kan dan geen gebruik worden gemaakt van de voordelen die het Veiligheidshuis kan bieden, zoals informatie, expertise en menskracht. Bepaalde organisaties hebben ook aangegeven geen capaciteit te hebben om deel te nemen aan overlegstructuren in alle afzonderlijke gemeenten.
Alternatieven voor geen deelname	De gemeente moet dan zelf meer regelen en kan geen beroep meer doen op inbreng van bepaalde maatschappelijke instanties.
Relatie met programma	Programma 3: Veiligheid en handhaving; Programma 8: Gezondheidszorg en Wmo.
Bestuurlijke betrokkenheid	Op strategisch niveau is een vertegenwoordiging van bestuurders uit gemeenten verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie van de netwerkorganisatie. Hierbij worden de portefeuillehouders Veiligheid, zorg en jeugd betrokken.
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Burgemeester Vermue (Cranendonck) en wethouder Weijmans (Nuenen c.a.) zijn namens de gemeenten die behoren tot het basisteam Dommelstroom lid van het Dagelijks Bestuur van het Veiligheidshuis Brabant-Zuidoost.

Frequentie van terugkoppeling naar de raad	Er vindt incidenteel terugkoppeling plaats, bijvoorbeeld wanneer er meer duidelijkheid is over de ontwikkelingen om te komen tot één veiligheidshuis Oost-Brabant.		
Financieel belang	De gemeente heeft voor de komende jaren een bedrag van € 5.177,- begroot.		
		2014	2015
	Gemeentelijke bijdrage	€ 4.087,-	5.177,-
Vermogenspositie en resultaat boekjaar	Voor het jaar 2013 zijn de beide centrumgemeenten (Eindhoven en Helmond) verantwoordelijk voor de financiële jaarrekening, ieder voor hun subregio (regio Eindhoven en Peelregio). Son en Breugel valt onder de subregio Eindhoven.		

GR Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) Brabant Zuidoost te Helmond	
Doel en openbaar belang	Het in stand houden van de GGD om daarmee de gezondheid van de bevolking en preventie van ziekten te bevorderen, alsmede snelle interventies op het gebied van gezondheid te verzorgen. Gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten en uitvoering van de wettelijke gemeentelijke taken op het gebied van de (openbare) gezondheid(szorg). Financiering o.b.v. bijdrage deelnemende gemeenten, bijdragen ziektekostenverzekeraars, ambulancehulpverlening en bijdragen particulieren.
Visie op de verbonden partij en verwacht resultaat	De gemeente kan profiteren van de professionele kennis en voorzieningen welke de GGD bezit en door de gemeente niet zelfstandig in stand gehouden kunnen worden. Tevens wordt door de samenwerking met de regiogemeenten een schaalgrootte bereikt die een efficiënte en effectieve aanpak mogelijk maakt tegen zo laag mogelijke kosten. Een positieve bijdrage aan de gezondheid van de inwoners van onze gemeente en uitvoering van tal van wettelijke taken.
Veranderingen en ontwikkelingen	Met de GGD zijn nieuwe afspraken gemaakt over de wijze van indexering van het beschikbaar te stellen budget. Tot voor enkele jaren werd daar de zogenaamde Helmondse methode toegepast die uitgaat van een index die opgebouwd is uit het gewogen gemiddelde van de loon en prijs index van de voorgaande vier jaren. Vanaf 2012 wordt gebruik gemaakt van het door het CPB berekende indexcijfer voor de consumptieve overheidsbestedingen dat jaarlijks in maart bekend wordt gemaakt. Deze index wordt toegepast voor zowel de personele als overige exploitatielasten waarbij geen nacalculatie meer zal plaatsvinden. Daarnaast is er op aangedrongen om in het kader van de noodzakelijke bezuinigingen een vervolg in te zetten op het traject waarbij de taken van de GGD opnieuw onder de loop genomen zullen worden om tot nieuwe afspraken te komen over de invulling van zowel de wettelijke taken als de door de individuele gemeenten afgenomen contracttaken.
Risico's	De door de gemeenten in 2010 opgelegde bezuiniging voor het jaar 2012 van 10% werd deels ingevuld door efficiënter werken en toepassen van het "nieuwe werken". Deze bezuinigingen hebben geleid tot frictiekosten die in enkele jaren moeten worden teruggebracht. Verder zijn de kosten van de nieuwe huisvesting in de "Witte Dame" te Eindhoven binnen het totale budget gebleven. Door de verkoop van het pand de Callenburg in Helmond wordt een positief saldo verwacht dat dan aan de reserves zal worden toegevoegd en deels aan de gemeenten toe zal komen.
Afbreukrisico van geen deelname	Geen behartiging van onze belangen op dit gebied en niet kunnen voldoen aan wettelijke verplichtingen waaronder het in stand houden van een GGD.
Alternatieven voor geen deelname	Het zoeken naar andere instanties die uitvoering kunnen geven aan onze wettelijke taken op het gebied van openbare gezondheidszorg.
Relatie met programma	Programma 8: Gezondheidszorg en Wmo.

Bestuurlijke betrokkenheid	De volgende gemeenten behoren tot het werkgebied van de GGD Brabant Zuidoost: Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen, Oirschot, Reusel-de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. In dit gebied wonen ca. 750.000 mensen.			
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Algemeen bestuur J.P. Frenken (wethouder); plv.: R. Visser (wethouder).			
Frequentie van terugkoppeling naar de raad	Er vindt in ieder geval terugkoppeling plaats bij de vaststelling van de begroting en wijzigingen daarvan en verder incidenteel als onze vertegenwoordiger bij de GGD dit wenselijk acht.			
Financieel belang	Gemeentelijke bijdrage per inwoner inclusief bijdrage sociaal plan reorganisatie, excl. Structureel voordeel verkoop pand	€	2014	2015
			243.783,-	250.697,-
Vermogenspositie en resultaat boekjaar	Eigen vermogen Vreemd vermogen Resultaat boekjaar	€	31-12-2012	31-12-2013
			1,4 mln.	2,1 mln.
		€	14,7 mln.	13,7 mln.
		€	-/-175.554,-	65.333,-

Stichting Bureau Inkoop- en aanbestedingen Zuidoost Brabant (BIZOB) te Oirschot	
Doel en openbaar belang	Inkoopuitgaven maken een zeer groot deel uit van de jaarlijkse begroting. Door samenwerking kunnen gemeenten hun inkoop professionaliseren. Daarnaast vertaalt de kwaliteit van inkoop zich direct in de kwaliteit van producten, diensten en werken. Integer en efficiënt inkopen heeft een positieve uitstraling naar burgers, het bedrijfsleven en de eigen medewerkers. Goed ingerichte inkoopprocessen vergroten het vertrouwen van de samenleving in de manier waarop gemeenschapsgeld wordt besteed.
Visie op de verbonden partij en verwacht resultaat	De aanbestedingswet laat voldoende ruimte over om eigen beleid te voeren op het gebied van inkopen en aanbesteden. Het BIZOB inkoop- en aanbestedingsbeleid waarborgt de naleving van wet- en regelgeving, een doelmatige inkoop en bestuurlijke integriteit. Het inkoopbeleid gaat uit van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur: openheid, objectiviteit en zorgvuldigheid. Door gebruik te maken van objectieve voorwaarden, kunnen gemeenten de keuze voor een leverancier altijd eenvoudig verantwoorden. Deze helderheid biedt ook voordelen voor ondernemers die weten waar ze aan toe zijn.
Veranderingen en ontwikkelingen	De aanbestedingswet 2012 die in werking is getreden op 1 april 2013 vormt samen met het Aanbestedingsbesluit (ARW, Gids Proportionaliteit en Eigen Verklaring) het wettelijk kader voor alle inkopen en aanbestedingen, ook onder de Europese aanbestedingsdrempels. Daarnaast kent de wet nog een aantal aanvullende regelingen, zoals de Richtsnoeren voor Leveringen en Diensten en de Klachtenregeling. De wet regelt een aantal zaken die nieuw zijn ten opzichte van eerdere regelgeving. De belangrijkste wijzigingen zijn wellicht de bepalingen over proportionaliteit van eisen die worden gesteld aan ondernemers, aan inschrijvingen en aan contractvoorwaarden, de bepalingen over niet-samenvoegen en verplicht splitsen van opdrachten en de bepalingen die betrekking hebben op het beperken van de kosten van het deelnemen aan een aanbesteding.
Risico's	Door deel te nemen aan BIZOB wordt het risico op juridische procedures door onjuiste inkoop- en aanbestedingstrajecten aanzienlijk verkleind.

Afbreukrisico van geen deelname	De aansluiting bij BIZOB is een keuze voor continuïteit in organisatorische en personele zin. Naast het mislopen van de mogelijk gunstigere prijzen en/of hogere kwaliteit ligt er een afbreukrisico op gebied van efficiencyverbetering, rechtmatigheid en een versterking van de expertise.			
Alternatieven voor geen deelname	In plaats van aansluiting bij BIZOB kan ook gekozen worden voor het volledig intern invullen van de inkoopfunctie.			
Relatie met programma	Afhankelijk van op welk gebied er inkoop- en aanbestedingstrajecten lopen heeft BIZOB betrekking op alle programma's.			
Bestuurlijke betrokkenheid	Naast de gemeente Son en Breugel zijn nog 23 andere gemeenten in de regio verbonden aan de stichting.			
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Algemeen Bestuur: R. Visser (wethouder) en M.A.J.M. Schalkx (gemeentesecretaris/algemeen directeur).			
Frequentie van terugkoppeling naar de raad	Terugkoppeling vindt plaats richting college.			
Financieel belang	Gebaseerd op het aantal afgenomen dagen. 2014: 168 dagen x € 540,-.per dag. 2015: 168 dagen x € 540,-.per dag.		2014	2015
		€	90.720,-	90.720,-
Vermogenspositie en resultaat boekjaar			31-12-2012	31-12-2013
	Eigen vermogen	€	491.197,-	959.402,-
	Vreemd vermogen	€	313.441,-	246.228,-
	Resultaat boekjaar	€	170.077,-	468.205,-

NV Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag	
Doel en openbaar belang	De Bank Nederlandse Gemeenten is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Visie op de verbonden partij en verwacht resultaat	Gelet op de wijze waarop BNG Bank het openbaar belang behartigt, ligt het voor de hand dat de aandeelhouder zijn aandelenbezit in BNG Bank als een duurzame belegging ziet.
Veranderingen en ontwikkelingen	Er hebben zich geen veranderingen voorgedaan in de belangen van aandeelhouders in BNG Bank.
Risico's	De dividenduitkering is afhankelijk van de resultaten.
Afbreukrisico van geen deelname	n.v.t.
Alternatieven voor geen deelname	n.v.t.
Relatie met programma	Programma 11: Algemene dekkingsmiddelen; Financieringsparagraaf.
Bestuurlijke betrokkenheid	De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten (een stem per aandeel van € 2,50). Het totaal aantal aandelen per 31-12-2013 is 55.690.720. Gemeente Son en Breugel bezit 29.991 aandelen à € 2,50 (totaal € 74.978,-).
Bestuurlijke vertegenwoordiging	De portefeuillehouder Financiën, wethouder R. Visser vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder.
Frequentie van terugkoppeling naar de raad	Bijzondere ontwikkelingen worden via rapportages teruggekoppeld.

Financieel belang	De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een waterschap. Ieder jaar wordt door de bank een dividend uitgekeerd, dat tot en met het boekjaar 2010 (uitbetaling in 2011) gefixeerd was op 50% van de netto winst. Vanaf het boekjaar 2011 (uitbetaling in 2012) ligt de pay-out op 25%. Gemiddeld begroot bedrag voor de gemeente Son en Breugel was altijd € 67.460,- bij 50% pay-out en is nu bij 25% verlaagd naar € 33.730,-.	€	2014	2015
			33.730,-	33.730,-
Vermogenspositie en resultaat boekjaar			31-12-2012	31-12-2013
	Eigen vermogen	€	2.752 mln.	3.430 mln.
	Vreemd vermogen	€	139.443 mln.	127.721 mln.
	Resultaat boekjaar	€	332 mln.	282 mln.

GR Dienst Dommelvallei te Mierlo

Doel en openbaar belang	De Dienst Dommelvallei is het samenwerkingsverband van de gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen c.a. en Son & Breugel. In deze gemeenschappelijke regelingen hebben alle drie de gemeenten een aantal bedrijfsvoeringsonderdelen ondergebracht. Daarnaast hebben de gemeenten Nuenen c.a. en Son & Breugel ook Dienstverlening in deze dienst samengevoegd.
Visie op de verbonden partij en verwacht resultaat	Bij de vorming van de Dienst Dommelvallei is aangegeven dat de Dienst moet leiden tot: meer kwaliteit, minder kwetsbaarheid, lagere kosten en goed werkgeverschap.
Veranderingen en ontwikkelingen	De Dienst Dommelvallei heeft een aantal piketpalen geslagen om de doelen te bereiken: * Opereren: het overnemen en uitvoeren van de werkzaamheden die aan de Dienst Dommelvallei zijn toevertrouwd. * Harmoniseren: Het zoveel mogelijk op elkaar afstemmen van werkwijzen tussen de vier partijen, zodat optimaal gebruik kan worden gemaakt van de efficiencyvoordelen. * Excelleren: Het verder perfectioneren van de dienstverlening aan de deelnemende gemeenten. Het eerste jaar (2014) van de Dienst staat met name in het teken van opereren en nog maar beperkt in het teken van harmoniseren.
Risico's	Te hoge verwachtingen en te snel resultaat willen zien. De Dienst Dommelvallei zal de tijd moeten krijgen om zichzelf te bewijzen. Daarbij zal een balans gezocht moeten worden tussen enerzijds dienstverlening aan de individuele deelnemers en efficiency en kwaliteit aan het totaal anderzijds.
Afbreukrisico van geen deelname	Bij geen deelname kunnen geen resultaten van de samenwerking behaald worden.
Alternatieven voor geen deelname	De werkzaamheden weer zelf als gemeente oppakken of in andere verbanden samenwerkingsmogelijkheden gaan zoeken.
Relatie met programma	Programma 1: Bestuurlijke en economische zaken.
Bestuurlijke betrokkenheid	De Dienst Dommelvallei is een samenwerkingsverband van Geldrop-Mierlo, Nuenen c.a. en Son en Breugel.

Bestuurlijke vertegenwoordiging	Het Algemeen Bestuur (AB) bestaat uit drie leden per college van de deelnemers. J.F.M. Gaillard (burgemeester), J.P. Frenken (wethouder) en R. Visser (wethouder) namens Son en Breugel. Het AB wijst uit zijn midden een voorzitter, die tevens voorzitter is van het Dagelijks Bestuur (DB). Het DB bestaat uit de voorzitter, een collegelid uit het AB per deelnemer en de gemeentesecretarissen van de deelnemers.		
Frequentie van terugkoppeling naar de raad	Jaarlijks wordt de begroting van de Dienst Dommelvallei ter zienswijze aan de gemeenteraden voorgelegd. De jaarrekening wordt jaarlijks ter kennisname naar de deelnemers gezonden.		
Financieel belang		2014	2015
	Gemeentelijke bijdrage	€ 3.452.954,-	3.404.349,-
Vermogenspositie en resultaat boekjaar	Voorstel van het Algemeen Bestuur om een bestemmingsreserve "Personeel en Organisatieontwikkeling" te vormen tot maximaal € 500.000,-.		

GR Werkvoorziening de Dommel (WSD) te Boxtel	
Doel en openbaar belang	De WSD heeft tot doel de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (WSW). Ter realisering van deze doelstelling draagt zij ook zorg voor de re-integratie van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt voor gemeentelijke opdrachtgevers. Naast de uitvoering van de WSW voert WSD ook voor gemeenten gesubsidieerde arbeid uit in het kader van de Wet werk en bijstand (Wwb). WSD draait structureel met een positief financieel resultaat. Dit betekent dat de deelnemende gemeenten slechts een kleine gemeentelijke bijdrage hoeven te betalen om de exploitatie sluitend te krijgen.
Visie op de verbonden partij en verwacht resultaat	De WSD is een uitvoeringsorganisatie van de WSW en kan voor alle inwoners met een grote achterstand op de arbeidsmarkt een rol vervullen.
Veranderingen en ontwikkelingen	De WSW houdt per 1-1-2015 op te bestaan. Er vindt jaarlijks 6% uitstroom plaats van het personeelsbestand (150 personen).
Risico's	De WSD zal een meerjarenbegroting moeten gaan opstellen die uit blijft gaan van een positief financieel resultaat. Mocht dit niet lukken dan liggen de financiële gevolgen hiervan bij de deelnemende gemeente.
Afbreukrisico van geen deelname	Hoog (bestuurlijk maar ook financieel als je in deze fase zou besluiten om niet meer te deel te nemen aan de gemeenschappelijke regeling).
Alternatieven voor geen deelname	Aansluiten bij andere gemeenschappelijke regeling of inkoop van diensten.
Relatie met programma	Programma 7: Sociale zaken (participatiewet).
Bestuurlijke betrokkenheid	Naast de gemeente Son en Breugel nemen nog 10 andere gemeenten in de regio deel in de gemeenschappelijke regeling.
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Algemeen bestuur: J.C. Bijlsma (raadslid) en J.P. Frenken (wethouder); plv.: M.J.A. van Beek (raadslid) en T.A.M. Groenemans (raadslid). Dagelijks bestuur: J.P. Frenken (wethouder).
Frequentie van terugkoppeling naar de raad	Bestuurlijke vertegenwoordiging koppelt terug aan de raad en in de financiële cyclus van de gemeente (Begroting, Jaarrekening en bestuurlijke rapportages) wordt hierover een terugkoppeling gegeven.

Financieel belang	Naast de bestuurskosten zijn er nog kosten voor 42,9 geplaatste werknemers afkomstig uit Son en Breugel omgerekend naar plaatsingen van 36 uur per week. Voor een groot deel wordt hiervoor ook een bijdrage van het Rijk ontvangen.			
			2014	2015
	Bestuurskosten	€	5.167,-	5.265,-
Vermogenspositie en resultaat boekjaar			31-12-2012	31-12-2013
	Eigen vermogen	€	19,3 mln.	20,3 mln.
	Vreemd vermogen	€	6,2 mln.	5,4 mln.
	Resultaat boekjaar	€	2,7 mln.	2,0 mln.

NV Brabant Water te Den Bosch				
Doel en openbaar belang	De uitoefening van het een bedrijf op het gebied van de watervoorziening en het verrichten van alle werkzaamheden die verband houden met de waterketen in de ruimste zin van het woord.			
Visie op de verbonden partij en verwacht resultaat	Het winnen, zuiveren en distribueren van water van uitstekende kwaliteit tegen de laagst mogelijke kosten en met een hoge leveringsbetrouwbaarheid.			
Veranderingen en ontwikkelingen	Brabant Water is als drinkwaterbedrijf primair verantwoordelijk voor het waarborgen van de continuïteit van de waterlevering in ons voorzieningsgebied en de kwaliteit en druk van het geleverde drinkwater.			
Risico's	n.v.t.			
Afbreukrisico van geen deelname	n.v.t.			
Alternatieven voor geen deelname	n.v.t.			
Relatie met programma	n.v.t.			
Bestuurlijke betrokkenheid	n.v.t.			
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Als aandeelhouder: drs. J.F.M. Gaillard (burgemeester).			
Frequentie van terugkoppeling naar de raad	Geen terugkoppeling.			
Financieel belang	De gemeente heeft een belang in Brabant Water NV. van 14.982 aandelen à € 0,10 (totaal € 1.498,-).			
Vermogenspositie en resultaat boekjaar			31-12-2012	31-12-2013
	Eigen vermogen	€	437 mln.	476 mln.
	Vreemd vermogen	€	380 mln.	371 mln.
	Resultaat boekjaar	€	39 mln.	39 mln.

Stichting Beveiliging Bedrijven Ekkersrijt (SBBE) te Son en Breugel	
Doel en openbaar belang	<p>De doelstellingen van de SBBE zijn als volgt geformuleerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het bevorderen van de veiligheid in het algemeen en meer speciaal het bevorderen van ongestoord gebruik van hun goederen door de gerechtigden, alles op het bedrijvenpark Ekkersrijt en omgeving • Het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn. • De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door

	het aanbieden van een pakket van beveiligingsmiddelen en – maatregelen. Dit pakket is gezamenlijk en in samenwerking met de beveiligingsbranche samengesteld door de gemeente Son en Breugel, de Nationale Politie, bastisteam Dommelstroom en de gebruikers van bedrijventerreinen.		
Visie op de verbonden partij en verwacht resultaat	De gemeente Son en Breugel verwacht van de SBBE dat zij de veiligheid op het industriepark Ekkersrijt zo optimaal mogelijk waarborgt door het treffen van maatregelen, in eerste instantie gericht op de aangesloten ondernemingen. De stichting SBBE moet zichzelf kunnen bedruipen met bijdragen van ondernemers, die nu nog op vrijwillige basis zijn aangesloten. Het resultaat moet zijn het terugdringen van het aantal inbraken, het opsporen van eventuele daders en een toename van het algehele gevoel van veiligheid op Ekkersrijt.		
Veranderingen en ontwikkelingen	Deelname aan de SBBE is nu nog op vrijwillige basis. Daardoor is sprake van een behoorlijk aantal zgn. freeriders. Wellicht biedt de wet BIZ (na aanpassing) in 2015 mogelijkheden om alle ondernemers (verplicht) deel te laten nemen aan de SBBE, waardoor elke ondernemer ook financieel bijdraagt. Dit wordt het komend jaar onderzocht.		
Risico's	Voor de gemeente vormt deze verbonden partij geen risico, omdat de gemeente geen vermogen aan de stichting beschikbaar heeft gesteld, anders dat de vordering genoemd onder financieel belang.		
Afbreukrisico van geen deelname	Via de bestuurlijke vertegenwoordiger kan invloed worden uitgeoefend op de activiteiten van de SBBE. Zonder deze invloed kan het bestuur van de SBBE een richting kiezen die de gemeente Son en Breugel niet passend zou vinden.		
Alternatieven voor geen deelname	De gemeente kan de beveiliging op het industriepark Ekkersrijt voor eigen rekening en risico uitvoeren. Dit is echter geen realistisch scenario, feitelijk is er geen alternatief aanwezig.		
Relatie met programma	Programma 3: Veiligheid en handhaving.		
Bestuurlijke betrokkenheid	Gemeente Son en Breugel, Politie.		
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Stichtingsbestuur: R. Visser (wethouder).		
Frequentie van terugkoppeling naar de raad	De jaarrekening van de SBBE wordt ambtelijk beoordeeld en ter informatie voorgelegd aan het college van burgemeester en wethouders. Dit gebeurt eenmaal per jaar.		
Financieel belang	Geen gemeentelijk bijdrage en omtrent de openstaande vorderingen bij de gemeente zijn afspraken gemaakt. Begin 2014 heeft SBBE de eerste betaling overgemaakt.		
Vermogenspositie en resultaat boekjaar			
		31-12-2012	31-12-2013
	Eigen vermogen	€ 11.269,-	30.652,-
	Vreemd vermogen	€ 247.232,-	208.698,-
	Resultaat boekjaar	€ 397,-	19.383,-

Stichting Begraafplaats en Uitvaartcentrum Wolfswinkel te Son en Breugel

Doel en openbaar belang	Het exploiteren en beheren van de begraafplaats Wolfswinkel te Son en Breugel.
Visie op de verbonden partij en verwacht resultaat	Uitgangspunt van de Stichting is een rendabele exploitatie van de begraafplaats. Op dit moment is het exploiteren van een begraafplaats niet rendabel, om dit te bereiken wordt door een externe partij een rapport opgesteld met conclusies en aanbevelingen. Uit dit rapport dient een toekomstvisie en evt. aangepast beleid voor Wolfswinkel opgesteld te worden.

Veranderingen en ontwikkelingen	Het aantal begrafenissen neemt af. De ontwikkeling in de uitvaartzorg is dat er meer vraag is naar crematies en alternatieve wijzen van begraven.		
Risico's	De gemeente heeft 1 lening met recht van hypotheek en 1 achtergestelde lening aan de Stichting verstrekt. Op dit moment is de Stichting onvoldoende in staat om af te lossen op deze geldleningen. Dit risico is tevens opgenomen in de risicoparagraaf en voor de achtergestelde lening is een voorziening getroffen.		
Afbreukrisico van geen deelname	Het in stand houden van een gemeentelijke begraafplaats is een wettelijke taak.		
Alternatieven voor geen deelname	In eigen beheer, maar dat is op dit moment geen realistisch scenario.		
Relatie met programma	Doordat de Stichting zelfstandig opereert is er geen directe relatie met een programma.		
Bestuurlijke betrokkenheid	Gemeente Son en Breugel (50%), VOF P. Kuis & Zn., St. Oedenrode, (50%).		
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Stichtingsbestuur: J.P. Frenken (wethouder).		
Frequentie van terugkoppeling naar de raad	n.v.t. gezien het een stichting en geen gemeenschappelijke regeling betreft.		
Financieel belang	Lening met recht van hypotheek uitstaand saldo 31-12-2013 € 403.000 Achtergestelde lening 31-12-2013 uitstaand saldo € 203.000 (Voorzien).		
Vermogenspositie en resultaat boekjaar		31-12-2012	31-12-2013
	Eigen vermogen	€ -/- 79.317,-	-/- 100.038,-
	Vreemd vermogen	€ 634.563,-	637.209,-
	Resultaat boekjaar	€ 3.690,-	-/- 26.629,-

Stichting Brabants Investeringsfonds Nieuwbouwwoningen (BIFN) te Den Bosch	
Doel en openbaar belang	<p>De stichting heeft ten doel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het optreden als bewaarder van het beleggingsfonds Brabant Investeringsfonds Nieuwbouwwoningen Project Hoven Noord, waaronder mede begrepen wordt het voor rekening en risico van participanten in het beleggingsfonds ten titel van beheer verkrijgen, houden en doen houden van goederen, in overeenstemming met de voorwaarden van beheer en bewaring van het Beleggingsfonds zoals deze van tijd tot tijd gelden; • Het optreden als beheerder van het Beleggingsfonds, waaronder mede begrepen wordt het beleggen, bezwaren en vervreemden van onder a. gemelde goederen in overeenstemming met de voorwaarden van beheer en bewaring van het Beleggingsfonds zoals deze van tijd tot tijd gelden; • Het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, waaronder begrepen het bezwaren van de onder a. gemelde goederen en het aangaan van verplichtingen waaronder mede begrepen het aangaan en verstrekken van geldleningen en stellen van garanties.
Visie op de verbonden partij en verwacht resultaat	<p>De in deze Stichting opgenomen participanten zijn financieel gezond. Het betreft de Provincie Noord-Brabant (50%), de gemeente Son en Breugel (25% en woningbouwcorporatie 'Thuis (=voormalige Domein) (ook voor 25%).</p> <p>In de grondexploitatie Sonniuspark wordt voor het BIFN voor het deel van Son en Breugel gerekend met een negatief resultaat van € 345.333,-. Jaarlijks wordt door het bestuur van de Stichting gemonitord in hoeverre de voorziening (gebaseerd op de actuele marktwaarde van de in het Fonds opgenomen woningen) die een mogelijk niet terug te ontvangen deel van de lening afdekt, toereikend is. De voorziening in de</p>

	jaarrekening van de Stichting is totaal per 31.12.2013 € 607.812,- waarvan 25% voor Son en Breugel. Daarom is de verwachting dat het in de Grex geprognosticeerde resultaat toereikend is.
Veranderingen en ontwikkelingen	Sinds het oprichten van de Stichting heeft de huizenmarkt zich in neerwaartse richting ontwikkeld. Er zijn tussentijds tot 30 juni 2013 7 woningen verkocht (van de 53) tegen een lagere prijs dan waarvoor deze oorspronkelijk – ten tijde van de oprichting van de stichting - waren getaxeerd.
Risico's	Een stagnerende tussentijdse verkoop en verdere verslechtering van de huizenmarkt en waardoor niet de (gehele) verwachte opbrengst wordt gegenereerd.
Afbreukrisico van geen deelname	n.v.t.
Alternatieven voor geen deelname	n.v.t.
Relatie met programma	Programma 10: Ruimtelijke Ordening.
Bestuurlijke betrokkenheid	Gemeente Son en Breugel; Provincie Noord Brabant, Stichting 't Huis (voormalige Stichting Woonmaatschappij Domein)
Bestuurlijke vertegenwoordiging	De participanten hebben gezamenlijk 2 bestuurders aangewezen. Bij de jaarvergadering van participanten heeft tot op heden wethouder Visser de gemeente vertegenwoordigd (o.b.v. collegebesluit).
Frequentie van terugkoppeling naar de raad	Maakt onderdeel uit van de Grex Sonniuspark en de voortgang van Sonniuspark wordt minimaal 2x per jaar naar de raad gerapporteerd.
Financieel belang	<p>De provincie probeert samen met gemeenten, projectontwikkelaars en woningcorporaties woningbouwprojecten die uitvoeringsgereed zijn, maar door de gevolgen van de kredietcrisis niet starten, alsnog tot uitvoering te brengen. Per project wordt maatwerk geleverd: met de betrokken partijen wordt gezocht naar de meest geschikte oplossing om het project alsnog tot uitvoering te kunnen brengen. Aan de oplossingen zoals (renteloze) geldleningen en garantstellingen is het Brabants Investeringsfonds Nieuwbouwwoningen toegevoegd. Met behulp van een lening uit dit Investeringsfonds heeft de woningcorporatie een garantie kunnen afgeven aan de projectontwikkelaar voor de afname van de bij oplevering onverkochte woningen zodat de projectontwikkelaar kon starten met de bouw. Als gevolg hiervan zijn de 132 woningen in Hoven Noord gebouwd waarvan uiteindelijk 53 woningen in het BIFN zijn opgenomen.</p> <p>Het Investeringsfonds wordt gevoed via stortingen (naar rato van deelname) door de participanten. De lening die vanuit het BIFN aan de corporatie is verstrekt, bedraagt 18% van de ten tijde van oplevering geldende VON prijs van de woningen. De gemeente participeert voor 25% in dit fonds.</p> <p>Omdat uiteindelijk méér woningen zijn verkocht dan bij de oprichting van het fonds was voorzien is een deel van het door de participanten gestorte geld terug ontvangen. Per saldo heeft de gemeente Son en Breugel nu 542,5 participaties (à € 1000,-) van de in totaal 2170 uitgegeven participaties. Van het in 2011 en 2012 gestorte geld (€ 605.000,-) is in 2013 € 62.500,- terug ontvangen.</p> <p>In 2013 zijn 4 van de in totaal 53 tijdelijk verhuurde woningen verkocht aan particulieren en in 2014 tot heden 3 woningen. Er staan 2 woningen te koop. Aan deze verkopen liggen taxaties ten grondslag. Vanwege de waardedaling kan uit de opbrengst niet de gehele lening voor deze woningen worden afgelost en wordt deze verliespost ten laste van het BIFN gebracht.</p>

<p>Vermogenspositie en resultaat boekjaar</p>	<p>Het resultaat voor 2013 is - € 676.917,- bestaande uit: de per 31 december 2013 gevormde verliesvoorziening ten bedrage van € 607.812,- verlies op de in 2013 verkochte woningen ten bedrage van € 55.120,- lopende kosten administratie, bestuur, accountant minus ontvangen rente voor totaal € 13.985,- De verliesvoorziening is per 30 juni 2014 - als gevolg van verkopen in 2014 –verlaagd tot € 560.508,- Met name als gevolg van de getroffen voorziening, tussentijdse verkopen en het terugbetalen aan participanten van totaal € 250.000,- (wegens niet benodigde participaties voor woningen die verkocht waren vóór oprichting fonds) is het vermogen van de Stichting (grotendeels bestaande uit de vordering/participaties) bijgesteld van € 2.454.613,- per 31 december 2012 naar € 1.523.311,- per 31 december 2013.</p>
---	---

Grondbeleid

Binnen de voorliggende “paragraaf grondbedrijf” wordt ingegaan op het verloop van de complexen binnen het grondbedrijf.

Volgens de provinciale richtlijn wordt onderscheid gemaakt tussen:

1. in exploitatie genomen gronden;
2. niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG). Deze moeten volgens de provinciale richtlijn worden gewaardeerd zodra een raadsbesluit is genomen deze gronden in ontwikkeling te brengen;
3. Gronden in eigendom die nog niet in exploitatie zijn genomen en waarvoor nog geen raadsbesluit tot exploitatie is genomen. Deze gronden worden beschouwd als grond- en hulpstoffen (overwegend binnen het grondbedrijf) en zijn opgenomen in de staat C. Rente en kosten voor bv onderhoud worden niet bijgeschreven op de waarde doch worden ten laste gebracht van de algemene dienst. Op dit moment is geen budget in de begroting opgenomen ter dekking van nieuwe strategische aankopen.

Binnen het grondbedrijf spelen op dit moment meerdere complexen (in exploitatie genomen):

1. Complex Sonniuspark (inclusief Ruimte voor Ruimte)

In april 2013 is door de Gemeenteraad besloten een aantal uitgangspunten uit de Grondexploitatie Sonniuspark te wijzigen. Met name betreft dit de vaste grondprijs per m², de verkaveling / woningbouwprogramma en de fasering.

Wat betreft de grondprijs heeft de raad besloten dat voor de totaal van de nog in verkoop zijnde bouwgronden in Sonniuspark, een gemiddelde grondopbrengst gegenereerd moet worden van € 324,- per m² excl. BTW. Deze prijs is gebaseerd op de gedifferentieerde grondprijs die van toepassing is verklaard en waarbij bepaalde gebiedsdelen zoals Bosrand hoger gewaardeerd worden.

Tevens is het akkoord gegeven om de verkaveling aan te passen en is een indicatief bedrag voor herverkavelingskosten opgenomen in de grondexploitatie. Daarnaast is de verkoopperiode verlengd van 2016 tot 2020.

Deze aangepaste grondexploitatie wordt in 2022 afgesloten met als positief begroot resultaat een contante waarde van € 3,6 miljoen (peildatum 1-1-2013). Deze nieuwe grondexploitatie is in het voorjaar van 2013 door de gemeenteraad vastgesteld en zal in de toekomst het kader bieden voor de verdere ontwikkeling van Sonniuspark. Voor de begroting 2015 is deze grondexploitatie aangepast met de cijfers uit de jaarrekening 2014. De overige uitgangspunten zijn ongewijzigd gebleven. Het geprognosticeerde resultaat blijft hiermee ongewijzigd staan op een contante waarde met peildatum 1-1-2014 van € 3,6 miljoen. Wel wordt de grondexploitatie per november geactualiseerd en bij de voortgangsrapportage aan de gemeenteraad gepresenteerd. Een aantal uitgangspunten zullen daarbij gewijzigd worden zoals bijvoorbeeld financieringsfonds, rente en fasering Rooijseweg. Op dit moment zijn de financiële gevolgen hiervan voor het resultaat nog niet doorgerekend. Het college wordt maandelijks op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen en door middel van een halfjaarlijkse voortgangsrapportage wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de algemene ontwikkelingen. In oktober 2014 zal een (geactualiseerde) grondexploitatie worden opgenomen in deze voortgangsrapportage.

De aangepaste geldstroom is in de begroting opgenomen.

Na vaststelling van de vernieuwde strategie is veel energie gestoken in de uitwerking ervan en de resultaten hiervan beginnen zich te laten zien, zowel in gesprekken met particulieren als in gesprekken met ontwikkelaars. Zo is er een toegenomen belangstelling van particulieren voor een bouwkaavel in Sonniuspark. Naar aanleiding hiervan zijn tot heden in 2014 drie kavels geleverd en zijn nog enkele opties vastgelegd. Ook de in 2013 ingevoerde starterslening zal een positieve bijdrage leveren. Vanaf eind augustus 2014 is professionele verkoopondersteuning voor de particuliere kavels ingeschakeld.

Het project in Visade (Son à la Carte) is in oktober 2013 gestart met de bouw van de eerste (10) woningen in Sonniuspark. Inmiddels zijn de 13 woningen voor de tweede fase ook verkocht en worden de verkoopactiviteiten voor de derde fase opgestart.

Met Sonse Hout wordt op basis van de nieuwe insteek onderhandeld over een alternatieve invulling van de bouwclaim en over een nieuwe (samenwerkings)overeenkomst waarin aangepaste afspraken zullen worden vastgelegd.

De uitwerking van het raadsbesluit heeft geleid tot een succesvolle aanbestedingsprocedure waardoor Heijmans eind 2014 zal gaan starten met de bouw voor de ontwikkeling van 39 woningen aan het deelgebied Rooijseweg. De verkoopactiviteiten hiervoor zijn opgestart.

Wooninc. is voornemens om 16 starterswoningen te bouwen aan Honingbij (locatie waar de tweede school was gepland). De afronding van de Samenwerkingsovereenkomst zal in augustus/september 2014 plaatsvinden.

Ondanks deze positieve ontwikkelingen lopen de verkopen voor 2014 achter bij de prognose maar de verwachting is dat dit gecompenseerd zal worden doordat de verkopen in 2015 de begroting zullen overstijgen.

Naast de grondverkoop maken de Ruimte voor Ruimte titels onderdeel uit van de grondexploitatie (ongeveer 2% van de totaal geraamde inkomsten). Twee titels zijn inmiddels verkocht. Voor enkele andere titels zijn onderhandelingen gaande. Ook dit onderdeel van het complex loopt trager dan oorspronkelijk verwacht en gehoopt. De kosten van deze 10 bouwtitels, de reeds gerealiseerde verkoop van 2 bouwtitels en de toekomstige opbrengsten zijn opgenomen in de financiële boekhouding van Sonniuspark. Er bestaat geen apart complex Ruimte voor Ruimte meer.

Risico's en reservepositie

Sonnuspark is door de Provincie Noord-Brabant gekozen als project dat in aanmerking komt voor een investeringsbijdrage. Hiertoe is op 26 mei 2011 door de provincie, de woningbouwcorporatie en de gemeente een contract getekend waardoor een financiële achtervang (BIFN) wordt gecreëerd voor de niet verkochte woningen in Hoven Noord. De gemeente neemt, conform raadsbesluit, voor 25% deel in deze constructie. In 2012 zijn alle niet verkochte woningen in dit BIFN opgenomen. Of dit initiatief dat tot ongeveer medio 2017 loopt uiteindelijk geld kost of oplevert valt niet te voorspellen.

Inmiddels zijn zeven woningen welke binnen deze constructie vallen, na een periode van verhuur, verkocht aan particulieren. De gerealiseerde verkoopprijzen liggen iets lager dan de prijzen waarmee initieel is gerekend maar zijn zeker marktconform te noemen. Deze lagere opbrengst kan door toekomstige verkopen worden gecompenseerd. Lukt dat niet dan dient de voorziening te worden bijgesteld. Op dit moment lijkt het nog te vroeg om dergelijke conclusies te trekken: slechts 7 van de 53 woningen uit het BIFN zijn verkocht, de overige zijn nog steeds in verhuur. Het totaal aantal woningen dat in het BIFN is ondergebracht is overigens kleiner dan voorzien in 2011 (53 t.o.v. 71), hetgeen gunstig heeft uitpakt voor de hoogte van de risicovoorziening. In de jaarrekening 2013 van het BIFN is wel een voorziening getroffen voor de opvang van lagere verkoopprijzen. Het aandeel van Son en Breugel in deze voorziening is echter lager dan de uiteindelijke kosten voor het BIFN waarmee in de grondexploitatie Sonniuspark wordt gerekend.

Naast het BIFN zijn de overige risico's binnen Sonniuspark in kaart gebracht en voor zover mogelijk gekwantificeerd. Het betreft hier bijvoorbeeld de eventuele gevolgen van door andere partijen niet nagekomen contractuele verplichtingen; aanpassingen in verkaveling, infrastructuur en grondprijs en vertraging in de grondafzet. De conclusie is dat de grondexploitatie deze eventuele risico's nog kan opvangen ondanks dat de in juni 2013 door de raad goedgekeurde grondexploitatie een lager resultaat laat zien (€ 3,6 miljoen in plaats van €17,2 miljoen zoals geprognosticeerd in de op de oude uitgangspunten gebaseerde voortgangsrapportage van oktober 2012). Alhoewel de algemene reserve grondbedrijf in 2011 is opgeheven, wordt het nu nog niet noodzakelijk geacht om een afzonderlijke voorziening te treffen.

De boekwaarde van de grondexploitatie Sonniuspark per eind 2013 bedraagt -/€ 18.438.000,-.

2. Complex Ekkersrijt

Met de liquidatie van de Gemeenschappelijke Regeling Industrieschap Ekkersrijt per 1-1-2013 en de daaruit voortvloeiende overname van gronden op het industrieterrein door de gemeente Son en Breugel, is per 1 januari 2013 een nieuw complex aangemaakt in de financiële administratie: het complex Ekkersrijt.

Niet alle van de Agglomeratie overgenomen gronden zijn in exploitatie genomen. Conform regionale afspraken zullen de gronden op Ekkersrijt Oost (ca. 8,1 ha in gedeelde eigendom met de gemeente Eindhoven) pas na 2020 in ontwikkeling worden genomen. Deze gronden hebben daarom geen gevolgen voor de begroting maar vormen een soort "stille reserve".

Tot op heden hebben de financiële transacties zich beperkt tot het voortzetten en afronden van door het Industrieschap aangegane verplichtingen en, na consultatie van uw raad, grondverkoop aan een bestaand bedrijf op Ekkersrijt.

De boekwaarde van de concept grondexploitatie Ekkersrijt per eind 2013 bedraagt € 1.517.000,-. Ten tijde van het opstellen van de begroting is nog niet duidelijk hoe uitgebreid de uiteindelijk aan de raad voor te leggen grondexploitatie Ekkersrijt er uit zal gaan zien. Vooralsnog wordt de grondexploitatie vanuit de jaarrekening 2013 aangehouden, weliswaar bijgesteld met eerder dan geprognosticeerde grondverkoop.

3. Complex Akkerpad

De realisatie van dit complex is door een rechterlijke uitspraak in 2008 stil komen te liggen. Na onderhandelingen met de toenmalige ontwikkelaar is door het college kort voor de zomer 2013 een principe overeenstemming bereikt voor de doorstart van de bouw van 10 woningen. Omdat de Nota Grondbeleid 2012 het mogelijk maakt een door marktomstandigheden verkregen grondprijs te bepalen is hier bij de onderhandelingen gebruik van gemaakt. De huidige waarde, die ligt in de lijn van de onderhandelingen en residuele berekeningen heeft in 2013 geresulteerd in een afwaardering met ca. € 81.000,- op de Staat C.

Omdat de feitelijke ontwikkeling nog geen concrete vorm heeft gekregen, is het op dit moment niet mogelijk een gedetailleerde kostenopzet te maken die verband houdt met het bouw- en woonrijp maken van deze gronden. Een grondexploitatie is daarom nog niet aangeboden aan de raad en vastgesteld.

De tot nu toe gemaakte kosten voor Complex Akkerpad bedragen € 21.000,-.

4. Centrum Breugel

Voor de uitvoeringsprogramma Breugel is een globale – budget neutrale - grondexploitatie opgesteld waarin de kosten en opbrengsten van de diverse deelprojecten zijn opgenomen. Deze exploitatie zal meer gedetailleerd aan uw raad worden voorgelegd zodra de invulling op het gebied van voorzieningenniveau en woningen een meer concrete vorm heeft gekregen.

De tot nu toe gemaakte kosten voor het complex Centrum Breugel bedragen € 9.800,-.

Nota Grondbeleid

In februari 2012 is door de gemeenteraad de nieuwe Nota Grondbeleid vastgesteld. Aan het college van burgemeester en wethouders is gevraagd om, binnen de aangegeven kaders, het groenstrokenbeleid verder uit te werken. Dit is gedaan middels het Groenbeleidsplan dat in december 2013 in de commissie is behandeld en in februari 2014 door de gemeenteraad is goedgekeurd. In 2014 is verdere uitwerking van dit Groenbeleidsplan en de uitvoering opgestart.

Winstneming

De eerstkomende jaren wordt geen winstneming voorzien. Het complex Sonniuspark loopt volgens de huidige planning tot en met 2022, voor de complexen Ekkersrijt, Akkerpad en Breugel wordt eerder afsluiting verwacht.

Financiële begroting

Inleiding

De Financiële begroting geeft een samenvatting van de baten en lasten van de programma's.

De financiële begroting bevat de volgende onderdelen:

1. Inleiding
2. De begroting van baten lasten
Hierin worden de baten en lasten per programma gepresenteerd. Daarnaast wordt er inzicht gegeven in de hoogte van de stelposten, de algemene dekkingsmiddelen en dotaties in en onttrekkingen aan de reserves.
3. Overzicht van baten en lasten conform Besluit Begroting en Verantwoording (op functieniveau).
4. Overzicht van incidentele baten en lasten.

De begroting van baten en lasten 2015

Deze begroting geeft een samenvatting van de baten en lasten per programma. Daarnaast wordt er inzicht gegeven in de hoogte van de algemene dekkingsmiddelen en dotaties in en onttrekkingen aan de reserves.

In onderstaand overzicht moet in de kolommen "Saldo" een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Programma	Begroting 2014			Begroting 2015		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1. Bestuurlijke en economische zaken	0	1.835	1.835	0	1.651	1.651
2. Publieke dienstverlening	-253	847	594	-232	979	748
3. Veiligheid en handhaving	-35	1.462	1.427	-12	1.327	1.315
4. Verkeer en vervoer	-42	1.807	1.765	-48	1.436	1.388
5. Welzijn, onderwijs en sport	-657	4.652	3.995	-587	4.607	4.019
6. Openbaar groen en openluchtrecreatie	-83	1.778	1.696	-64	1.860	1.796
7. Sociale zaken	-3.711	4.879	1.167	-2.711	5.181	2.470
8. Gezondheidszorg en Wmo	-403	2.721	2.318	-380	6.275	5.895
9. Milieu / Duurzaamheid	-362	2.600	2.238	-320	2.637	2.317
10. Ruimtelijke inrichting	-4.148	5.485	1.337	-5.753	5.411	-342
Totaal programma's 1 t/m 10	-9.694	28.066	18.372	-10.107	31.364	21.257
11 Dekkingsmiddelen						
Financiering en beleggingen	-1.390	31	-1.359	-1.390	25	-1.365
Belastinginkomsten	-5.726	419	-5.307	-5.739	408	-5.330
Gemeentefonds	-11.290	0	-11.290	-16.215	0	-16.215
Onvoorzien en saldo baten en lasten	-260	1.476	1.216	-273	1.062	790
Resultaat voor bestemming	-28.360	29.992	1.632	-33.724	32.860	-864
Reserves						
- Mutaties reserves	-2.081	290	-1.791	-906	1.626	720
Resultaat na bestemming	-30.442	30.282	-160	-34.630	34.486	-144

De totale baten en lasten per programma zijn afgerond op duizendtallen. Door deze afrondingen sluiten de totaalbedragen niet altijd volledig op elkaar aan.

Overzicht baten en lasten conform Besluit Begroting en Verantwoording (op functieniveau)

Specificatie begroting 2015 regulier beleid (x € 1.000)	Lasten	Baten
Hoofdfunctie 0 Algemeen Bestuur		
001 Bestuursorganen	817	0
002 Bestuursondersteuning college van burgemeesters en wethouders	386	0
003 Burgerzaken	888	0
004 Baten secretarieleges burgerzaken	92	-234
005 Bestuurlijke samenwerking	207	0
006 Bestuursondersteuning raad en rekenkamer	56	0
Subtotaal	2.445	-234
Hoofdfunctie 1 Openbare orde en veiligheid		
120 Brandweer en rampenbestrijding	862	-4
140 Openbare orde en veiligheid	465	-8
Subtotaal	1.327	-12
Hoofdfunctie 2 Verkeer, vervoer en waterstaat		
210 Wegen, straten en pleinen	1.391	-48
212 Openbaar vervoer	11	0
240 Waterkeringen, afwatering en landaanwinning	33	0
Subtotaal	1.436	-48
Hoofdfunctie 3 Economische zaken		
310 Handel en ambacht	205	0
311 Baten marktgelden	0	-19
320 Industrie	18	0
Subtotaal	223	-19
Hoofdfunctie 4 Onderwijs		
420 Openbaar basisonderwijs, exclusief onderwijshuisvesting	150	0
421 Openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting	726	-32
430 Speciaal voortgezet onderwijs exclusief onderwijshuisvesting	45	0
431 Speciaal voortgezet onderwijs onderwijshuisvesting	271	0
480 Gemeenschappelijke baten en lasten van het onderwijs	529	-9
Subtotaal	1.721	-41
Hoofdfunctie 5 Cultuur en recreatie		
510 Openbaar bibliotheekwerk	351	-35
511 Vormings- en ontwikkelingswerk	100	0
530 Sport	527	-57
531 Groene sportvelden en terreinen	274	-86
540 Kunst	196	-59
541 Oudheidkunde / musea	8	0
550 Natuurbescherming	9	0
560 Openbaar groen en openluchtrecreatie	1.747	-43
580 Overige recreatieve voorzieningen	89	0
Subtotaal	3.302	-280
Hoofdfunctie 6 Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening		
610 Bijstandsverlening	3.218	-2.686
611 Werkgelegenheid	1.247	0
614 Gemeentelijk minimabeleid	355	-24
621 Vreemdelingen	21	-1
622 Kosten huishoudelijke verzorging	3	0

Specificatie begroting 2015 regulier beleid (x € 1.000)	Lasten	Baten
623 Participatiebudget	339	0
650 Kinderdagopvang	203	-154
661 Maatwerkvoorziening natura materieel Wmo	389	0
662 Huishoudelijke verzorging	1.746	0
663 Opvang en beschermd wonen Wmo	15	0
667 Eigen bijdrage maatwerkvoorziening en opvang Wmo	0	-380
670 Algemene voorzieningen Wmo en jeugd	1.272	-147
671 Eerstelijnsloket Wmo en jeugd	1.023	0
672 Persoonsgebonden budget Wmo en jeugd	485	0
682 Individuele voorzieningen natura jeugd	1.765	0
683 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd	117	0
Subtotaal	12.199	-3.392
Hoofdfunctie 7 Volksgezondheid		
714 Openbare gezondheidszorg	286	0
715 Jeugdgezondheidszorg, uniform deel	262	0
721 Afvalverwijdering en verwerking	1.292	-316
722 Riolering en waterzuivering	1.038	-12
723 Milieubeheer	389	0
725 Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	0	-1.201
726 Baten rioolrechten	0	-1.063
Subtotaal	3.268	-2.591
Hoofdfunctie 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting		
810 Ruimtelijke ordening	723	-1.404
820 Woningexploitatie / woningbouw	37	0
821 Stads en dorpsvernieuwing	79	-8
822 Overige volkshuisvesting	731	-14
823 Bouwvergunningen	0	-535
830 Bouwgrondexploitatie	3.696	-3.663
Subtotaal	5.265	-5.624
Hoofdfunctie 9 Financiering en algemene dekkingsmiddelen		
913 Overige financiële middelen	247	-171
914 Geldleningen en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar	0	-1.357
921 Algemene uitkering gemeentefonds	0	-10.651
922 Algemene baten en lasten	1.028	-273
923 Uitkering deelfonds Sociaal Domein	0	-5.564
930 Uitvoering wet WOZ	302	0
931 Baten onroerende-zaakbelasting gebruikers	0	-761
932 Baten onroerende-zaakbelasting eigenaren	0	-2.690
939 Baten precariobelasting	0	-8
940 Lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen	62	-8
960 Saldo van kostenplaatsen	34	0
980 Mutaties reserves die verband houden met de hoofdfuncties 0 tot en met 9	1.626	-907
990 Saldo van de rekening van baten en lasten na bestemming	144	0
Subtotaal	3.444	-22.390
Totaal	34.630	-34.630

Overzicht van incidentele baten en lasten

Omschrijving	2015		2016		2017		2018	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
Programma 1 Bestuurlijke en economische zaken								
Programma 2 publieke dienstverlening								
Verkiezingen		71.850		35.925				44.925
Programma 3 Veiligheid en handhaving								
Veiligheidsmonitor						15.000		
Programma 4 Verkeer en vervoer								
Berzob fase 2		22.000						
Aanhanger strooier		3.000						
Sneeuwplough		3.000						
Wacker triplaat				3.750				
Wacker stamper				2.500				
Plaatsing nieuwe bruggen		44.000						
Programma 5 Welzijn en sport								
Extra onderhoud gebouwen		9.973						
Extra onderhoud techn. Installaties		2.073						
Vervangen entreeuren bibliotheek		11.000						
Onderhoud kunstgrasvelden		50.000						
Vroeg en voorschoolse educatie		38.181						
Rijksbijdrage vroeg en voorschoolse educatie	38.181							
Programma 6 Openbaar groen en openlucht recreatie								
Speelvoorziening diverse projecten		60.000						
Programma 7 Sociale zaken								
Programma 8 Gezondheidszorg en Wmo								
Programma 9 Milieu/ Duurzaamheid								
Programma 10 Ruimtelijke inrichting								
Bestemmingsplannen		25.000						
werkbudget Europalaan 2a		7.500						
Exploitatie bijdrage	7.500							
Opbrengst verkoop Europalaan 2a	1.377.500							
Extra onderhoud gebouwen		3.033						
Extra onderhoud techn. Installaties		3.526						
Inkomsten en uitgaven bouwrijpe gronden	3.505.233	3.505.233	8.070.905	8.070.905	8.270.494	8.270.494	8.053.637	8.053.637
Inkomsten en uitgaven grondexploitatie Ekkersrijt	157.282	157.282	126.018	126.018	212.659	212.659	127.245	127.245
Programma 11 Algemene dekkingsmiddelen								
Post onvoorzien incidenteel		80.000		80.000		80.000		80.000
FPU gelden		5.200						
Uitgaven onderhoud gebouwen		56.000		56.000		56.000		56.000
Brede visie dienstverleningsniveau gemeenschap		15.000						
Uitvoeringsprogramma visie sport en beweeg		15.000		15.000				
Storting reserve onderhoud gebouwen		56.000		56.000		56.000		56.000
Uitvoering nieuw raadsprogramma		100.000						
Storting rente in reserves		192.085		234.752		236.246		238.935
Rentevoordeel door lagere kosten lening	100.000							
Bijdrage uit bestemmingsreserves								
Onttrekking reserve onderhoud gebouwen	115.468		56.000		56.000		56.000	
Bijdrage uit reserve vrije bestedingsruimte								
Berzob fase 2	22.000							
Budget speeltoestellen 2013	60.000							
Afdekken FPU-gelden	5.200							
Verkiezingen	71.850		35.925				44.925	
Veiligheidsmonitor					15.000			
Opbrengst verkoop Europalaan 2a		1.377.500						
Incidentele rente	192.121		193.805		195.489		197.173	
Programma 12								
Schilderwerk gemeentehuis		22.000						
Extra onderhoud gemeentehuis		3.843						
Onderhoud techn. Installaties		4.020						
Kleine investeringen werf		6.500		8.800				7.100
Totaal	5.652.335	5.949.799	8.482.653	8.689.650	8.749.642	8.926.399	8.478.980	8.663.842

De regel is dat incidentele baten niet ingezet mogen worden voor structurele lasten. Zolang de incidentele lasten hoger zijn dan de incidentele baten voldoen we hieraan. In alle jaren zijn de incidentele lasten in deze meerjarenbegroting hoger dan de incidentele baten.

Reserves en voorzieningen

Overzicht van reserves en voorzieningen

Naam reserve/ voorziening	Balans 31-12-2014	Balans 31-12-2015	Balans 31-12-2016	Balans 31-12-2017	Balans 31-12-2018
Algemene reserves:					
Algemene reserve vast	1.330.000	1.330.000	1.330.000	1.330.000	1.330.000
Reserve vrije bestedingsruimte	3.849.176	5.112.890	5.299.424	5.507.884	5.688.597
Algemene reserve risico's					
Algemene risicovoorziening	3.600.000	3.600.000	3.600.000	3.600.000	3.600.000
Resultaat dienstjaar					
Totaal algemene reserves	8.779.176	10.042.890	10.229.424	10.437.884	10.618.597
Bestemmingsreserves:					
BTW oude activa ivm BCF	0	0	0	0	0
Aanleg west-structuur	31.594	31.594	31.594	31.594	31.594
Recreatie en natuurgebied West	289.311	289.311	289.311	289.311	289.311
Onderhoud onderw ijsgebouw en	0	0	0	0	0
Centrumontw ikkeling Son en Breugel	2.058.775	2.058.775	2.058.775	2.058.775	2.058.775
Egalisatiereserve w egen	273.878	273.878	273.878	273.878	273.878
Park Vroonhoven	0	0	0	0	0
Breugel leeft	0	0	0	0	0
Traverse / centrumgebied	281.298	281.298	281.298	281.298	281.298
Riolering	1.799.304	1.693.953	1.576.470	1.466.442	1.377.394
Afvalstoffenheffing	486.163	442.142	398.135	354.138	310.115
Brug Veerstraat	0	0	0	0	0
Projectmatig w erken	209.068	209.068	209.068	209.068	209.068
Jeugd en Jongeren centrum	217.000	217.000	217.000	217.000	217.000
Onderhoud gemeentelijke gebouw en	400.685	341.217	341.217	341.217	341.217
Natuurcompensatie	0	0	0	0	0
Infrastructurale w erken Ekkersrijt	680.000	680.000	680.000	680.000	680.000
Totaal bestemmingsreserves	6.727.076	6.518.236	6.356.746	6.202.720	6.069.651
Dekkingsreserves:					
Nieuw bouw sporthal	3.829.726	3.731.206	3.632.685	3.534.165	3.435.645
Renovatie de Bongerd	183.870	170.736	157.603	144.469	131.336
Nieuw bouw brandw eerkazerne + w erf	2.948.912	2.873.299	2.797.686	2.722.073	2.646.460
Reserve dak Emiliusschool	385.267	368.516	351.766	335.015	318.264
Vijverbergschool	150.567	140.530	130.492	120.454	110.416
Optimalisatie sportpark SBC	717.014	679.277	641.539	603.802	566.064
onderw ijshuisvesting 2010	16.899	13.519	10.139	6.760	3.380
Bongerd tbv Boksschool	35.520	34.040	32.560	31.080	29.600
Totaal dekkingsreserves	8.267.776	8.011.123	7.754.470	7.497.817	7.241.164
Overige reserves:					
Verkoop Obragas	7.898.808	7.898.808	7.898.808	7.898.808	7.898.808
Reserve aandelen verkoop HNG	546.744	455.620	364.496	273.372	182.248
Samenw erking I&A aandeel reserve Son	295.514	307.335	319.628	332.413	345.710
Totaal overige reserves	8.741.067	8.661.763	8.582.933	8.504.594	8.426.766
Totaal reserves	32.515.094	33.234.011	32.923.572	32.643.016	32.356.179

Voorzieningen algemene dienst:					
Bijdr financieringsschap Bosgebied West	311.780	311.780	311.780	311.780	311.780
Dubieuze debiteuren	0	0	0	0	0
Voorziening VROM	0	0	0	0	0
Voorziening pensioenoverdracht w ethouders	508.179	550.279	592.379	634.479	634.479
Voorziening middelen derden I&A Nuenen	0	0	0	0	0
Voorziening middelen derden Archief	0	0	0	0	0
Voorziening personeel	0	0	0	0	0
Voorz. Achtergestelde lening Wolfsw inkel	204.201	204.201	204.201	204.201	204.201
Voorz. Verlies GREX	383.055	383.055	383.055	383.055	383.055
Onderhoud w egen Ekkersrijt	0	0	0	0	0
Totaal voorzieningen	1.407.215	1.449.315	1.491.415	1.533.515	1.533.515
Totaal reserves en voorzieningen	33.922.309	34.683.326	34.414.987	34.176.531	33.889.693

Toelichting op de reserves en voorzieningen

1. Algemeen

In deze toelichting richten wij ons hoofdzakelijk op de vermogensmutaties die betrekking hebben op 2015. Daarnaast wordt kort ingegaan op de voornaamste mutaties binnen de meerjarenramingen van 2016 – 2018. Tenslotte werpen we een blik op het rentebeleid van onze gemeente en geven we inzicht in de hoogte van de bespaarde rente die – conform de uitgangspunten van ons gemeentelijk beleid – grotendeels wordt ingezet als algemeen dekkingsmiddel t.b.v. onze exploitatie.

2. Reserves

De reserves vallen uiteen in algemene reserves, bestemmingsreserves, dekkingsreserves en overige reserves. Algemene reserves fungeren als buffer, voor het opvangen van verliezen van algemene aard.

Bestemmingsreserves daarentegen zijn gevormd voor een specifiek doel. Tevens dienen bestemmingsreserves om ongewenste schommelingen op te vangen in de tarieven die aan derden in rekening worden gebracht.

Dekkingsreserves staan ter dekking van kapitaallasten van enkele grote projecten/ investeringen.

2.1 Algemene reserves

Algemene reserve vast

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
1.330.000	0	0	1.330.000

De algemene reserve heeft vooral een bufferfunctie om ongewenste en onvoorziene toekomstige tegenvallers op te kunnen vangen. Daarnaast is er de functie van afdekking van bestaande en toekomstige risico's. Het gaat dan om risico's waarvoor geen voorziening kan worden gevormd, omdat geen inschatting gemaakt kan worden van het bedrag van de schade of verlies dat ermee gemoeid kan zijn. Denk bijvoorbeeld aan ondernemersrisico's en "open eind regelingen". Het BBV schrijft voor dat dit soort risico's moeten worden opgenomen in de verplicht voorgeschreven paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. De algemene reserve kan in dat geval dienen als dekking voor dergelijke risico's. In de nota reserves en voorzieningen 2011 is de omvang van de algemene reserve berekend op basis van 10% van de omvang van de algemene uitkering. Bij deze begroting wordt voorgesteld om deze reserve op te hogen met € 292.000,- in verband met de hogere algemene uitkering door de toevoeging van de transities sociaal domein.

Omdat aan het gemeentefonds de middelen voor de drie decentralisaties zijn toegevoegd zou deze reserve verhoogd moeten worden. Omdat het totale risico niet verandert (immers voor de decentralisaties zijn al verschillende risico's meegenomen) wordt bij deze begroting een voorstel gedaan om deze verhoging te bekostigen uit de reserve algemene risicovoorziening.

Reserve vrije bestedingsruimte

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
3.849.176	1.557.764	294.050	5.112.890

De reserve vrije bestedingsruimte is bedoeld om eenmalige projecten te financieren die gedurende een jaar plaatsvinden en die niet uit de exploitatie bekostigd kunnen worden.

In 2015 zal naar verwachting de verkoop van Europalaan 2a plaatsvinden, waardoor na aftrek van de gemaakte kosten het resultaat van € 1.377.500,- ten gunste van de reserve vrije bestedingsruimte zal komen.

Het verloop van de algemene reserve vrije bestedingsruimte ziet er als volgt uit:

		2015	2016	2017	2018
	Saldo 01-01	3.849.175,53	5.112.889,54	5.299.423,50	5.507.884,24
	Resultaatbestemming				
	Totaal resultaatbestemming	0,00	0,00	0,00	0,00
begroting 2014-2019	Opbrengst verkoop Europalaan 2a	1.377.500,00			
	totaal toevoeging	1.377.500,00	0,00	0,00	0,00
	Onttrekkingen:				
	Begroting 2010 - 2013				
Begroting 2010	Afdekken FPU gelden (zie advies 28-07-2009)	5.200,00			
	Kadernota 2011-2015				
Kadernota 2011	Natuurcompensatieplan Bosgebied West				
	Begroting 2012-2015				
Begroting 2012	Afdekken eenmalige uitname €130 miljoen uit gemeentefonds a.g.v. kasschuif	135.000,00			
	1e marap 2013 / Kadernota 2013				
Kadernota / 1e marap 2013	Verkiezingen	71.850,00			
Kadernota / 1e marap 2013	Veiligheidsmonitor (openbare orde en veiligheid)			15.000,00	
Kadernota / 1e marap 2013	Combibebouw				
Kadernota / 1e marap 2013	Sanering asbest scholen				
Kadernota / 1e marap 2013	Led verlichting Openbare verlichting				
Kadernota / 1e marap 2013	Vervanging groenvoorzieningen		37.000,00	38.000,00	
Kadernota / 1e marap 2013	Saldo nota activering				
Kadernota / 1e marap 2013	Saldo 1e marap 2013				
Kadernota / 1e marap 2013	Bestemmingsplan locatie Betonson				
	Begroting 2014-2018				
Begroting 2014	Verkiezingen		35.925,00		
Begroting 2014	BERZOB fase 2	22.000,00			
	2e marap 2013				
2e marap 2013	Budget speeltoestellen 2011				
2e marap 2013	Budget speeltoestellen 2012				
2e marap 2013	Budget speeltoestellen 2013	60.000,00			
2e marap 2013	MOP Civiele kunstwerken				
2e marap 2013	Schilderen kiosk				
2e marap 2013	Onderhoud div bruggen en tunnels				
	Kadernota 2014-2018				
Kadernota/1e marap 2014	12. Uitvoering groenbeleidsplan (zie H. 2)		-37.000,00	-38.000,00	
Kadernota/1e marap 2014	Restant project personeel en organisatie (zie H. 3.2)				
Kadernota/1e marap 2014	39. Verkiezingen gemeenteraad (zie H.6)				44.925,00
Kadernota/1e marap 2014	Sonnebanken (zie bijlage 2)				
	totaal onttrekking	294.050,00	35.925,00	15.000,00	44.925,00
	Rente :				
	Incidentele rente bestemmingsreserves	153.967,02	204.515,58	211.976,94	220.315,37
		26.296,99	17.943,38	11.483,80	5.322,78
	totaal rente	180.264,01	222.458,96	223.460,74	225.638,15
	Saldo per 31-12	5.112.889,54	5.299.423,50	5.507.884,24	5.688.597,39

Algemene risicovoorziening

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
3.600.000	0	0	3.600.000

In maart 2013 is de nota risicomangement en weerstandsvermogen vastgesteld. In deze nota is berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is. Besloten is dat de risicoanalyse regelmatig wordt geactualiseerd en dat deze actualisatie wordt gekoppeld met de P&C-cyclus. Dit gebeurt in de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing.

Bij deze begroting wordt voorgesteld om een deel van deze reserve over te hevelen naar de algemene reserve vast.

2.2 Bestemmingsreserves

BTW oude activa

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
0	0	0	0

De reserve wordt gebruikt om de BTW die in de boekwaarden van activa waarop nog wordt afgeschreven af te dekken in de exploitatie. Tot en met 2014 werd er jaarlijks een bedrag ten gunste van de exploitatie gebracht. Op deze wijze worden de effecten van het BTW-Compensatiefonds met betrekking tot deze kosten evenwichtig opgevangen. Bij de jaarrekening 2014 zal worden voorgesteld deze reserve op te heffen.

Aanleg West-structuur

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
31.594	0	0	31.594

De reserve is gevormd om investeringen in verband met de A50 te dekken. Met deze reserve worden de procedurele lasten gedekt van de af te wikkelen planschades. Op dit moment wordt nog geïnventariseerd hoe en wanneer de laatste kosten met betrekking tot de A50 afgewikkeld kunnen worden.

Recreatie- en natuurgebied West

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
289.311	0	0	289.311

De reserve heeft tot doel om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en invulling van dit gebied . Naast deze reserve, die is opgebouwd uit eigen middelen is er een voorziening (Bijdrage financieringsschap Bosgebied West), welke ook ingezet kan worden voor de ontwikkeling van dit gebied.

Onderhoud onderwijsgebouwen

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
0	0	0	0

Deze reserve is gevormd om eventuele lasten in de exploitatie / onderhoud van de schoolgebouwen op te vangen. De laatste middelen uit deze reserve zijn besteed in 2013. Het onderhoud van schoolgebouwen wordt met ingang van 2015 overgeheveld naar de scholen, waarmee de noodzaak voor deze reserve vervalft. Bij de jaarrekening 2014 zal worden voorgesteld deze reserve op te heffen.

Centrumontwikkeling Son en Breugel

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
2.058.775	0	0	2.058.775

Eind 2007 en eind 2008 is door de raad een krediet beschikbaar gesteld voor nieuwbouw van de bibliotheek. Voor de dekking van de kapitaallasten is een specifieke reserve gecreëerd. Het project Nieuwbouw bibliotheek is nu in relatie gebracht met Centrumvisie Son. In dit kader komt een nadere invulling. De reserve zal bij dat project betrokken worden.

Egalisatiereserve wegen

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
273.878	0	0	273.878

Deze reserve vormt een egalisatiefunctie voor eventuele exploitatieoverschotten en –tekorten op het onderdeel wegen van de algemene dienst.

Park Vroonhoven

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
0	0	0	0

Voor de aanleg / afronding van het park Vroonhoven heeft de gemeenteraad op 16 december 2008 afgerond € 155.000,- beschikbaar gesteld bij de herverdeling van het restant van de reserves van het Kloppend Hart. Naar verwachting zal in 2014 volledige besteding van de reserve plaatsvinden. Na volledige besteding zal voorgesteld worden om de reserve op te heffen.

Breugel Leeft

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
0	0	0	0

Om verdere concrete invulling te kunnen geven aan het uitvoeringsprogramma Breugel Leeft heeft de gemeenteraad op 16 december 2008 afgerond € 300.000,- beschikbaar gesteld bij de herverdeling van de restant van de reserves van het Kloppend Hart. Op 29 juni 2011 heeft uw raad ten laste van deze reserve een krediet van € 50.000,- gevoteerd voor de uitvoering visie Breugel. Op 29 augustus 2013 is door uw raad een besluit genomen over het uitvoeringsprogramma Breugel. Ten behoeve van dit uitvoeringsprogramma wordt de reserve besteed. Naar verwachting zal in 2014 volledige besteding van de reserve plaatsvinden. Na volledige besteding zal voorgesteld worden om de reserve op te heffen.

Visie kerkplein

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
281.298	0	0	281.298

Binnen de kadernota 2012 is besloten om n.a.v. de behandeling van het raadsvoorstel inzake Bestuur en Klantencentrum, het financieel voordeel van de renovatie t.o.v. eerdere plannen ten gunste te laten komen aan de centrumontwikkeling. Er is hier invulling aan gegeven door dit bedrag te kapitaliseren (€ 330.000,-) en in één keer toe te voegen aan de reserve Traverse / Centrumgebied. Ten behoeve van de Centrumvisie Son is in 2013 ene krediet beschikbaar gesteld. De reserve zal bij het project Centrumvisie Son betrokken worden.

Riolering

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
1.799.304	0	105.351	1.693.953

Het jaarresultaat van het product riolering wordt standaard gestort in of onttrokken aan deze egalisereserve.

De hoogte van de reserve riolering wordt betrokken bij de discussie over de hoogte van de rioolheffing in de komende jaren. In 2015 zal een nieuw vGRP worden voorgelegd. Op deze manier komen de middelen die in deze reserve zijn gestort weer ten gunste van de burger.

Ook worden de investeringen die noodzakelijk zijn voor de optimalisatie van de afvalwaterstromen (OAS) en die in plaats komen van de retentievijvers, onttrokken aan deze reserve.

Afvalstoffenheffing

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
486.163	0	44.021	442.142

Het jaarresultaat van het product afval wordt standaard gestort in of onttrokken aan deze egalisereserve.

In de nota reserves en voorzieningen is benoemd dat vanuit deze reserve ook initiatieven op het terrein van duurzaamheid bekostigd kunnen worden, zoals onder andere de duurzaamheidsleningen.

Brug Veerstraat

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
0	0	0	0

De Brug Veerstraat is in 2012 en 2013 vervangen. Naar verwachting zal in 2014 volledige besteding van de reserve plaatsvinden. Na volledige besteding zal voorgesteld worden om de reserve op te heffen.

Projectmatig werken

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
209.068	0	0	209.068

Om verdere concrete invulling te kunnen geven aan het concept "projectmatig werken" heeft de gemeenteraad op 24 mei 2011 € 300.000,- beschikbaar gesteld bij de kadernota 2011-2015. De onttrekking betreft de inzet van uren op diverse projecten tot maximaal € 50.000,- per project. Voor 2015 zijn er geen onttrekkingen geraamd.

Jeugd en Jongeren centrum

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
217.000	0	0	217.000

Deze reserve is ter dekking voor eventuele investeringen ten behoeve van een Jeugd en Jongeren accommodatie. Het project Jeugd en jongeren centrum is nu in relatie gebracht met Centrumvisie Son. In dit kader komt een nadere invulling. De reserve zal bij dat project betrokken worden.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
400.685	56.000	115.468	341.217

Omdat de lasten voor onderhoud van gemeentelijke gebouwen per jaar sterk kunnen fluctueren is een reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen beschikbaar. De toevoeging in 2015 betreft een bijdrage vanuit de exploitatie voor het onderhoud van de gebouwen. Met ingang van 1 januari 2015 gaat het onderhoud van de scholen volledig naar de schoolbesturen. De geraamde storting en onttrekking is daarom (bij de kadernota 2014) verlaagd van € 112.000,- naar € 56.000,-. In 2014 wordt een actualisatie van de MOP's (meerjarenonderhoudprogramma's) uitgevoerd. Deze actualisatie betreft alleen gemeentelijke gebouwen waar geen grote renovatieplannen van bekend zijn en die in hun huidige vorm intact blijven. Het gemeentehuis en het Vestzaktheater worden dus nu niet meegenomen. Vooralsnog wordt uitgegaan van jaarlijkse kosten gelijk aan de storting in deze reserve. Als het beheerplan gereed is zal de jaarlijkse kosten vanuit de reserve aangepast worden aan het benodigde niveau conform het beheerplan. Bij de kadernota 2014 is een bedrag van € 59.468,- beschikbaar gesteld voor onderhoud in 2015.

Natuurcompensatie

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
0	0	0	0

De gemeente Son en Breugel heeft een financiële bijdrage ontvangen ten behoeve van natuurontwikkeling binnen de gemeentegrenzen dan wel in de omgeving van de gemeente. Naar

verwachting zal in 2014 volledige besteding van de reserve plaatsvinden. Na volledige besteding zal voorgesteld worden om de reserve op te heffen.

Infrastructurele werken Ekkersrijt

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
680.000	0	0	680.000

Bij de liquidatie van de gemeenschappelijke regeling Industrieschap Ekkersrijt is er besloten een aparte bestemmingsreserve te vormen voor toekomstige infrastructurale ontwikkelingen.

2.3 Dekkingsreserves

Nieuwbouw sporthal

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
3.829.726	0	98.520	3.731.206

Deze reserve houdt verband met het dossier "nieuwbouw sporthal" en dient voor de (gedeeltelijke) afdekking van de investeringsuitgaven van de nieuw te bouwen sporthal. De sporthal is al in gebruik. In 2014 worden nog een aantal nakomende kosten verwacht. Na afwikkeling hiervan zal bepaald kunnen worden of deze reserve kan worden verlaagd.

De jaarlijkse onttrekking is gelijk aan dat deel van de afschrijving wat niet wordt gedekt binnen de exploitatie.

Renovatie Bongerd

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
183.870	0	13.134	170.736

De reserve is gevormd om de kosten van de renovatie van sporthal de Bongerd te dekken. De onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving van de investering.

Nieuwbouw brandweerkazerne + werf

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
2.948.912	0	75.613	2.873.299

Deze reserve is in 2007 gevormd om de afschrijvingslasten nieuwbouw brandweerkazerne + werf te dekken. In verband met de overdracht van de brandweertaken van de gemeente naar de veiligheidsregio is het brandweergedeelte verkocht tegen de boekwaarde op 31-12-2013.

Bij de jaarrekening 2013 is besloten om de dekkingsreserve niet af te ramen maar om te benutten voor de terugkoop op 1-1-2020 van het brandweergedeelte en voor de huurpenningen die betaald moeten worden aan het VRBZO.

De onttrekking aan deze reserve bestaat dan ook enerzijds uit de afschrijvingslasten werfdeel (€ 46.267) en anderzijds de vrijval verkochte deel ter dekking kosten veiligheidsregio (€ 39.344).

Dak Emiliusschool

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
385.267	0	16.751	368.516

Binnen het huisvestingsprogramma 2009 voor het onderwijs wordt voorzien in een investering ten behoeve van het dak van de Emiliusschool. De onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving van de investering.

Vijverbergschool

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
150.567	0	10.038	140.530

Deze reserve is in 2009 gevormd om de jaarlijkse afschrijvingslasten van de verbouwing / renovatie van de Vijverbergschool te kunnen dekken.

De onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving van de investering.

Optimalisatie sportpark SBC

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
717.014	0	37.738	679.277

Deze reserve dient ter dekking van de uitgaven die ten grondslag liggen aan de optimalisatievoorstellen voor het voetbalcomplex SBC. De jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving van de investering.

Onderwijshuisvesting 2010

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
16.899	0	3.380	13.519

Ten laste van "het groeppad scholen" is de bestemmingsreserve onderwijshuisvesting gevormd.

Deze reserve dient ter dekking van de afschrijvingslasten die voortvloeien uit het huisvestingsprogramma.

De onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving van de investering 1e inrichting lokaal 22 en 23 Emiliusschool.

Aanpassingen Bongerd tbv Boksschool

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
35.520	0	1.480	34.040

Deze reserve dient ter dekking van de afschrijvingslasten die voortvloeien uit de investering voor bouwkundige aanpassingen aan de sporthal de Bongerd voor de huisvesting van de boksschool. De jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving van de investering.

2.4 Overige reserves

Verkoop Obragas

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
7.898.808	0	0	7.898.808

Deze reserve is in 2003 gevormd uit de opbrengst van de verkoop van aandelen Obragas.

De rente over deze reserve wordt structureel toegevoegd aan de exploitatie en wordt als dekkingsmiddel ingezet ter compensatie van de weggevallen dividenduitkering.

Aandelen verkoop HNG

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
546.744	0	91.124	455.620

Begin jaren 90 heeft de gemeente haar aandelen in het HNG (Hypotheekfonds Noord-Brabantse Gemeenten) verkocht aan de Bank Nederlandse Gemeenten. Uitbetaling van de verkoopsom vindt plaats in 25 gelijke jaarlijkse termijnen van € 91.124,-. Tegenover deze reserve staat een investering (namelijk het bedrag van de verkoopsom) die jaarlijks met € 91.124,- wordt afgelost. Deze investering

en de reserve zijn communicerende vaten. Zodra de laatste termijn is ontvangen is zowel het restantbedrag van de investering als dat van de reserve € 0,-.

De rente over deze reserve wordt structureel toegevoegd aan de exploitatie ter dekking van de rente die wordt berekend over de investering.

Per saldo komt in de begroting jaarlijks een ontvangst van € 91.124,- zijnde de ontvangen termijn van BNG.

Samenwerking I&A aandeel reserve Son en Breugel

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
295.514	11.821	0	307.335

Doel van deze reserve is om schommelingen binnen de exploitatie van het taakveld I&A (aandeel gemeente Son en Breugel) op te kunnen vangen. Overschotten dan wel tekorten binnen de exploitatie van I&A worden binnen een tijdsvak van 4 jaar geëgaliseerd zodat uitvoering gegeven kan worden aan de doel- en taakstellingen van het I&A meerjarenbeleidsplan. De toevoeging betreft de bespaarde rente.

In het kader van de oprichting van de Dienst Dommelvallei zijn de I&A investeringen overgedragen aan Dienst Dommelvallei. In 2015 wordt een nieuw informatiebeleidsplan opgesteld. Voorgesteld wordt om deze reserve intact te laten. Bij de besluitvorming over dit nieuwe informatiebeleidsplan zal meegenomen worden of deze reserve nodig is en in welke vorm.

3. Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen.

Het gaat bij voorzieningen om min of meer onzekere verplichtingen die te zijner tijd schulden kunnen worden, zoals garantieverplichtingen en dergelijke. Ook kunnen voorzieningen betrekking hebben op verplichtingen, samenhangend met het in tijd onregelmatig gespreid zijn van kosten, zoals bijvoorbeeld groot onderhoud. Voorts kunnen voorzieningen een schatting betreffen van lasten voortvloeiend uit risico's die samenhangen met bedrijfsvoering, zoals rechtsgedingen, reorganisaties e.d.

Voorzieningen dienen naar beste schatting dekkend te zijn voor de achterliggende verplichtingen of risico's waarvoor ze zijn ingesteld. Toevoegingen moeten derhalve alleen gebaseerd zijn op de tijdige opbouw van de voorziening. Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is het echter niet toegestaan om rente bij te schrijven op de stand van een voorziening (uitzondering: binnen de berekening van de hoogte van de voorziening is uitgegaan van de contante waarde). Mutaties in voorzieningen wegens toevoeging of vrijval vloeien dus voort uit het aanpassen aan een nieuw noodzakelijk niveau en uit verminderingen wegens aanwending voor het doel waarvoor de voorziening is ingesteld.

3.1 Voorzieningen voor toekomstige verplichtingen, verliezen en risico's

Bijdrage financieringsschap Bosgebied-West

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
311.780	0	0	311.780

Samen met de reserve recreatie- en natuurgebied West dient deze bijdrage ingezet te worden voor de ontwikkeling en inrichting van het gebied ten westen van de A50.

Voorziening VROM

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
0	0	0	0

Dit betreft van het ministerie van VROM ontvangen bedragen voor een project dat in 2006 van start is gegaan. Betreft subsidie in het kader van klimaat- en energiebeleid. Allerlei 'energie' onderwerpen vallen hieronder zoals 'groene' energie inkoop, advies over een lagere EPC norm voor Sonniuspark

enz. De laatste middelen uit deze voorziening zijn besteed in 2013. Bij de jaarrekening 2014 zal worden voorgesteld deze voorziening op te heffen.

Voorziening pensioen wethouders

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
508.179	50.000	7.900	550.279

Voor zittende wethouders dient op grond van de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA) pensioen te worden opgebouwd. Dit pensioen – afhankelijk van de diensttijd als wethouder – komt tot uitkering na het bereiken van de 65-jarige leeftijd. De noodzakelijke omvang van de voorziening aan het eind van het boekjaar wordt elk jaar bepaald op basis van actuariële berekeningen door een extern bureau. De werkelijke pensioenbetalingen aan (voormalige) wethouders in het boekjaar komen ten laste van deze voorziening, voor zover er opbouw in de voorziening heeft plaatsgevonden. Ook eventuele overdracht van pensioenrechten aan het pensioenfonds van de nieuwe werkgever kan tot de mogelijkheden behoren.

Voorziening middelen derden I&A Nuenen

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
0	0	0	0

In het kader van de oprichting van de Dienst Dommelvallei dient deze voorziening overgedragen te worden aan de gemeente Nuenen c.a. Bij de jaarrekening 2014 zal worden voorgesteld deze voorziening op te heffen.

Voorziening middelen derden I&A Archief Nuenen

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
0	0	0	0

Dit betreft de voorziening voor het inhalen van de achterstanden van het archief Nuenen, beschikbaar gesteld bij de invoering van SIEN vanuit de gemeente Nuenen. De werkzaamheden worden uitgevoerd door de Gemeente Son en Breugel. De laatste middelen uit deze voorziening zijn besteed in 2013. Bij de jaarrekening 2014 zal worden voorgesteld deze voorziening op te heffen.

Voorziening personeel

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
0	0	0	0

Deze voorziening is gevormd ten behoeve van personele kosten die voortvloeien uit de liquidatie van het Industrieschap Ekkersrijt. Deze voorziening zal naar verwachting eind 2014 volledig besteed zijn. Na volledige besteding zal worden voorgesteld deze voorziening op te heffen.

Voorziening achtergestelde lening Wolfswinkel

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
204.201	0	0	204.201

In 2000 is aan de Stichting Begraafplaats en Uitvaartcentrum Wolfswinkel een renteloze achtergestelde lening van € 204.201,- beschikbaar gesteld voor het rendabel exploiteren van de begraafplaats incl. mortuarium. Met deze voorziening wordt voorzien in een negatieve exploitatie.

Voorziening Verlies Grex

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
383.055	0	0	383.055

In de jaarrekening 2013 is een verliesvoorziening voor de grondexploitatie Ekkersrijt gevormd op basis van de toen bekende gegevens. Deze Grex is echter niet door de raad vastgesteld en momenteel is nog niet duidelijk hoe de nieuwe Grex er uit komt te zien. Vooralsnog worden de cijfers aangehouden vanuit de Grex van de jaarrekening 2013. In deze Grex is de verwachting dat het project in 2019 gereed is. Na gereedkoming van het project valt de verliesvoorziening vrij.

Onderhoud wegen Ekkersrijt

Stand 1-jan-2015	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Stand 31-dec-2015
0	0	0	0

Vanuit de stichting Parkmanagement Ekkersrijt is de voorziening onderhoud overgedragen. Naar verwachting zal deze voorziening eind 2014 geheel besteed zijn. Na volledige besteding zal worden voorgesteld deze voorziening op te heffen

4. Meerjarenperspectief vermogenspositie

Het overzicht van reserves en voorzieningen laat het eigen vermogen van de gemeente Son en Breugel voor de jaren 2015 – 2018 zien. Ter verduidelijking van de mutaties in het meerjarenperspectief worden hieronder in het kort de belangrijkste ontwikkelingen in beeld gebracht:

- De opgenomen dekkingsreserves zijn “waarderingsreserves” die jaarlijks ingezet worden ter dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten van de gebouwen. Op deze wijze wordt jaarlijks inzicht gegeven in de daadwerkelijke boekwaarde van het actief en wordt daardoor voldaan aan de verplichting van het BBV om dergelijke activa “bruto” binnen de financiële huishouding op te nemen.
- Het verloop van enkele reserves en voorzieningen zijn constant gehouden omdat op moment van samenstelling geen zicht bestond in het verloop van de onttrekkingen dan wel stortingen. Dit ondanks het gegeven dat het in de lijn der verwachtingen ligt, dat de komende jaren deze vermogensbestanddelen zullen wijzigen als gevolg van verwachte ontwikkelingen.

5. Rentebelief gemeente Son en Breugel

Reserves en voorzieningen dienen ter (interne) financiering van gemeentelijke investeringen. De (bespaarde) rente over dit vermogen behoeft uiteraard niet uitgekeerd te worden aan externen (i.c. de bank) doch blijft beschikbaar binnen de gemeentelijke huishouding. De bespaarde rente kan worden toegevoegd aan het vermogen dan wel ingezet worden ten behoeve van de exploitatie. Met de vaststelling van de Nota reserves en voorzieningen 2011 zijn de kaders hiervan door uw raad vastgelegd. Hieronder volgen de voornaamste uitgangspunten. Onder de financiële kengetallen blijkt welk gedeelte wordt toegevoegd aan de exploitatie en welk deel aan het vermogen.

Bepaling % bespaarde rente

Voor de berekening van de rekenrente wordt gerekend met het percentage van de bespaarde rente op basis van een fixe-lening o/g met een looptijd van 10 jaar. Na bepaling van de rekenrente wordt de rekenrente gebruikt bij de begroting ter bepaling van de bespaarde rente. Voor de begroting 2015 is gerekend met een percentage van 4%.

Het gemiddelde rentepercentage komt volgens de regels van de nota activering uit op ergens tussen de 2% en de 3%. Dit komt doordat in september 2014 een langlopende lening is afgesloten tegen een rente van 0,93%. Dit zou inhouden dat de rekenrente verlaagd moet worden. Gezien de fase van de begroting is het niet te doen om dit door te voeren en de consequenties hiervan te berekenen. Een voorstel hierover zal meegenomen worden in de volgende kadernota.

Methode rentetoerekening

- De bespaarde rente wordt via de systematiek van de omslagrente toegerekend aan de gemeentelijke kostendragers (diverse eindproducten).

- 100% van de bespaarde rente van het vaste deel van de algemene reserve wordt structureel toegevoegd aan de exploitatie.
- 100% van de bespaarde rente van de reserve vrije bestedingsruimte wordt toegevoegd aan deze reserve. Hiermee wordt voorkomen dat aanwending van deze reserve gepaard gaat met verlies aan structurele rentebaten.
- 100% van de bespaarde rente van het structurele niveau bestemmingsreserves wordt structureel toegevoegd aan de exploitatie.
- Het structurele niveau van de bestemmingsreserves is vastgesteld op het laagste niveau in de komende 5 jaar. (Afgerond € 6.069.651,-) voor de periode 2014-2018.
- De jaarlijkse bespaarde rente boven het structurele niveau wordt beschouwd als incidentele dekking. De rente wordt in eerste instantie toegevoegd aan de reserve vrije bestedingsruimte alvorens deze wordt ingezet ter incidentele dekking ten behoeve van de exploitatie.
- Er wordt geen bespaarde rente aan bestemmingsreserves toegevoegd, met uitzondering van de reserve I&A Son en Breugel .
- 100% van de bespaarde rente over de voorzieningen wordt toegevoegd aan de exploitatie als incidentele dekking.
- 100% van de bespaarde rente over de risicovoorziening wordt toegevoegd aan de exploitatie als incidentele dekking.
- 100% van de bespaarde rente over de dekkingsreserves wordt structureel toegevoegd aan de exploitatie ter dekking van de rente over de investeringen, waarvoor de reserves zijn ingesteld.
- 100% van de bespaarde rente over de reserve verkoop Obragas en aandelen verkoop HNG wordt structureel toegevoegd aan de exploitatie ter dekking van resp. het weggefallen dividend van Obragas en de rente over het opgenomen actief van de aandelen verkoop HNG.

Financiële kengetallen

Op basis van de staat reserves en voorzieningen is de bespaarde rente berekend. De totale bespaarde rente bedraagt € 1.356.623,-
 Daarvan komt € 1.164.539,- ten gunste van de exploitatie (inclusief bijdrage uit reserve Obragas). Aan de reserve vrije bestedingsruimte wordt € 180.264,- toegevoegd. Tenslotte wordt aan de reserve I&A Son en Breugel € 11.821,- toegevoegd.

Hieronder worden de kengetallen met betrekking tot bespaarde rente weergegeven voor de jaren 2015– 2018

	2015	2016	2017	2018
Rente structureel toe te voegen aan de exploitatie	972.418	958.507	944.596	930.685
Rente incidenteel toe te voegen aan de exploitatie	192.121	193.805	195.489	197.173
Rente toe te voegen aan reserve vrije bestedingsruimte	180.264	222.459	223.461	225.638
Rente toe te voegen aan reserve I&A Son en Breugel	11.821	12.293	12.785	13.297
Totaal	1.356.623	1.387.064	1.376.330	1.366.792

Vervangingsinvesteringen en nieuwe activiteiten

Hierbij treft u een overzicht aan van de vervangingsinvesteringen en nieuwe activiteiten 2015-2018. De afschrijvingslasten worden in het jaar na ingebruikname geraamd. Met de vaststelling van deze begroting stelt uw raad formeel de kredieten en projecten 2015 beschikbaar voor de activiteiten, met uitzondering van de kredieten en projecten gemarkeerd met een *.

Uit te voeren investeringen per programma	Jr.	2015			2016			2017			2018		
		Inv.	Struc.	Inc.	Inv.	Struc.	Inc.	Inv.	Struc.	Inc.	Inv.	Struc.	Inc.
5 Welzijn en sport													
Sloopkosten Regenboog (voorafgaand aan nieuw bouw)	40	52.481	1.050			3.411		3.359				3.306	
Sloopkosten Gentiaan (voorafgaand aan nieuw bouw)	40				86.652	1.733		5.632				5.546	
Sloopkosten Stokland (voorafgaand aan nieuw bouw)	40	66.240	1.325			4.306		4.239				4.173	
Sloopkosten Bloktempel (voorafgaand aan nieuw bouw)	40		8.644			8.511		8.378				8.245	
Nieuw bouw Sonnew iJzer	40	154.717	3.094		966.984	25.528		812.267	61.113			125.708	
Stokland Groen en w egen	40	401.755	8.035			26.114		25.712				25.311	
Bloktempel groen en w egen	40	234.894	4.698			15.268		15.033				14.798	
9 Milieu / Duurzaamheid													
Vervanging vrijverval riolen 2015	60	150.000	3.000			6.630		6.630				6.630	
Reliningen vrijverval riolen 2015	60	95.000	1.900			4.199		4.199				4.199	
Relinen 8-10 reinigingen en inspecties	60	169.700	3.394			7.501		7.501				7.501	
Reliningen vrijverval riolen 2016	60				95.000	1.900		4.199				4.199	
Reliningen vrijverval riolen 2017	60						95.000	1.900				4.199	
Relinen vrijverval riolen 2018	60									95.000		1.900	
Vervanging vrijverval riolen 2016	60				150.000	3.000		6.630				6.630	
Vervanging vrijverval riolen 2017	60						150.000	3.000				6.630	
Vervanging vrijverval riolen 2018	60									175.000		3.500	
Relinen vrijverval riolen 2019	60												
Ombouw rioolstelsel Ekkersrijt Oost fase 2	60	700.000	14.000			30.941		30.941				30.941	
Vervanging electromechanische gemalen 2015	15				73.000	1.460		6.566				6.566	
Vervanging electromechanische gemalen 2016	15						160.000	3.200				14.391	
11 Algemene dekkingsmiddelen													
Tuintrekker Ferrari	7							13.000	260			2.377	
Houtversnipperaar Schiesling	7				37.000	740		6.766				6.554	
De eerste kolom van elke jaarschijf geeft het investeringsbedrag aan; de tweede kolom geeft de jaarlijks kapitaallasten aan. De kolom Inc. geeft aan dat het investeringsbedrag ten laste wordt gebracht van de incidentele middelen bespaarde rente of ten laste van reserves.													
De investeringen en projecten aangegeven met een * zullen apart ter besluitvorming worden voorgelegd.													

Eigen begroting raad

Volgens afspraak met uw raad hebben wij een aparte paragraaf in de begroting opgenomen waarin de verwachte kosten in verband met de raadswerkzaamheden zijn vermeld. Voor de hierbij horende beleidstoelichting verwijzen wij naar Programma 1: Bestuurlijke en economische zaken.

Financieel overzicht:

	Realisatie 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Notulering raads- en commissievergaderingen	28.577	26.278	26.738
Lidmaatschap vereniging van griffiers	300	367	374
Informeel activiteit raad	2.587	1.617	1.645
Jaarlijkse bijdrage aan fracties	2.578	5.000	5.000
Loonkosten 17 raadsleden, griffier (0,5 fte)	211.180	215.030	216.380
Rekenkamercommissie	24.179	22.131	22.518
Presentiegelden burgerleden ¹	2.002	1.245	1.267
Conferenties en studiedagen	278	1.038	1.056
Attentie einde jaar	509	519	528
Personeelslasten uren TIM	105.560	131.805	124.960
Totaal budget raad	377.750	405.030	400.466

¹ Presentiegelden burgerleden:

Vóór de gemeenteraadsverkiezingen van 2014, hadden we 6 burgerleden; 3 hiervan waren commissielid, de andere 3 plv. commissielid. Sedert genoemde verkiezingen hebben we 7 burgerleden. 1 hiervan is commissielid, de overige 6 plv. commissielid.

Meerjarenraming:

Voor wat betreft de meerjarenramingen wordt volstaan met de opmerking dat de gepresenteerde begrote kosten voor 2015 met prijs- en loonindex zijn verhoogd om de budgetten voor 2016 – 2018 te ramen. Vooralsnog worden geen nieuwe activiteiten verwacht.

Personeelslasten uren Tim:

Wij tekenen hierbij aan dat in de praktijk niet alle aan het product "Gemeenteraad en raadscommissies" bestede uren ook daadwerkelijk consequent op dit product worden geschreven.

	Realisatie 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Werkelijke / begrote uren	1.186	1.515	1.420

Bijlage 1: Financieel overzicht transities

Financieel overzicht transities sociaal domein Son en Breugel			
<p>In dit overzicht laten wij u zien hoe wij het budget verdelen dat wij krijgen voor de nieuwe taken in het kader van de transities sociaal domein. Dit overzicht betreft nieuw geld voor nieuwe taken. De bezuiniging op hulp bij het huishouden wordt budgetneutraal ingevoerd. Bestaande subsidies, die vooral gericht zijn op preventie worden voorlopig gehandhaafd en gemonitord De verdeling in backoffice, frontoffice en zorg hebben wij gemaakt op basis van regionale en landelijke verdeelsleutels</p>			
	beschikbaar 2015	Kosten	opmerkingen
Nieuw budget	4.167.626		
Budget jeugd 2015	2.593.471		
Budget Wmo begeleiding 2015	1.574.155		
A. Uitvoering Backoffice	129.869		
<toelichting in 2 zinnen>			
Uit budget jeugd	111.531		
Uit budget Wmo	18.338		
# Inkooporg Eindhoven spec jeugdzorg		11.662	
# Bedrijfsvoering DD		PM	
B. Uitvoering lokaal frontoffice (CMD)	411.715		
<toelichting in 2 zinnen>			
Uit budget jeugd	239.254		
Uit budget Wmo	172.461		
# kosten cmd uitbreiding eigen mensen		PM	
# kosten cmd uitbreiding subsidie		PM	
# herindicatie (eenmalig)		PM	
C. Budget voor zorg en ondersteuning	3.626.042		
<toelichting>			
Uit budget jeugd	2.242.686		
Uit budget Wmo	1.383.356		
# PGB's		PM	
# BJZ Eindhoven		122.987	
# specialistische jeugdzorg via Eindhoven		396.424	
# MEE		143.088	
# inloofunctie GGZ (via Eindhoven)		15.000	
# beschermd wonen (via Eindhoven)		0	financiering loopt in ieder geval in 2015 nog via de centrumgemeente
# mantelzorgcompliment		30.000	
# maatwerkvoorziening chronisch zieken		95.000	
# doventolk		3.000	
# Sensor		4.000	
restant voor begeleiding en ambulante jeugdzorg		2.816.543	Inclusief PGB's
<p>In de risicoparagraaf hebben we voor Wmo (bestaand en nieuw), jeugdzorg en CMD risico's beschreven en een bedrag voor opgenomen. Dit valt buiten het budget van het rijk dat we voor de nieuwe taken hebben gekregen. Uitgangspunt is namelijk nog steeds budgettair neutrale uitvoering.</p>			
Budget Participatie 2015	1.396.653		
Ten behoeve van WSW-ers	1.223.300		
Re-integratiebudget	173.353		

Bijlage 2: Beleidsproducten

	Beleidsproduct	Iv3
1	Gemeenteraad	001 Bestuursorganen 006 Bestuursondersteuning Raad en Rekenkamer
2	College van B&W	001 Bestuursorganen 002 Bestuursondersteuning College van B&W
3	Dorps- en wijkraden	001 Bestuursorganen 580 Overige recreatieve voorzieningen
4	Burgerzaken	003 Burgerzaken 004 Baten secretarieleges burgerzaken
5	Regionale samenwerking	005 Bestuurlijke samenwerking
6	Brandweer en rampenbestrijding	120 Brandweer en rampenbestrijding
7	Openbare orde en veiligheid	140 Openbare orde en veiligheid
8	Wegen, straten en pleinen (verkeersmaatregelen)	210 Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen
9	Verkeer en vervoer	212 Openbaar vervoer 214 Parkeren 215 Baten parkeerbelasting
10	Openbaar groen en openluchtrecreatie	240 Waterkering, afwatering en landaanwinning 550 Natuurbescherming 560 Openbaar groen en openluchtrecreatie
11	Bedrijfsleven en detailhandel	310 Handel, ambacht en industrie 311 Baten marktelden 330 Nutsbedrijven
12	Onderwijs, excl. Onderwijshuisvesting	420 Basisonderwijs, excl. huisvesting 430 Speciaal (voortg.) onderwijs, excl. huisvesting 440 Voortgezet onderwijs, excl. huisvesting 480 Gemeenschappelijke baten en lasten onderwijs
13	Onderwijshuisvesting	421 Basisonderwijs, huisvesting 431 Speciaal (voortg.) onderwijs, huisvesting 441 Voortgezet onderwijs, huisvesting
14	Participatie	482 Volwasseneducatie 611 Sociale werkvoorziening 621 Vreemdelingen 623 Re-integratie en participatievoorzieningen
15	Vormings- en ontwikkelingswerk	510 Openbaar bibliotheekwerk 511 Vormings- en ontwikkelingswerk
16	Sport	530 Sport 531 Groene sportvelden en terreinen
17	Kunst en cultuur	540 Kunst 541 Musea 580 Overige recreatieve voorzieningen 821 Stads- en dorpsvernieuwing
18	Toerisme	560 Openbaar groen en openluchtrecreatie 580 Overige recreatieve voorzieningen 936 Baten toeristenbelasting
19	Speelvoorzieningen	580 Overige recreatieve voorzieningen
20	Inkomensondersteuning	610 Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen
21	Minimabeleid	614 Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid

	Beleidsproduct	Iv3
22	Kinderopvang en peuterspeelzaalwerk	650 Kinderdagopvang
23	Transitie Wmo	661 Maatwerkvoorziening natura materieel Wmo 662 Maatwerkvoorziening natura immaterieel Wmo 663 Opvang en beschermd wonen Wmo 667 Eigen bijdragen maatwerkvoorz. en opvang Wmo
24	Transitie Jeugdzorg	682 Individuele voorzieningen natura Jeugd 683 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang Jeugd 687 Ouderbijdragen ind. voorzieningen en opvang Jeugd
25	Algemene voorzieningen Wmo en Jeugdzorg	670 Algemene voorzieningen Wmo en Jeugd 671 Eerstelijnsloket Wmo en Jeugd 672 PGB Wmo en Jeugd 677 Eigen bijdragen alg. voorzieningen Wmo en Jeugd
26	Gezondheidszorg	711 Ambulancevervoer 714 Openbare gezondheidszorg
27	Jeugd- en jongerenwerk	715 Centra voor jeugd en gezin
28	Afval	721 Afvalverwijdering en –verwerking 725 Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing
29	Riolering	722 Riolering 726 Baten rioolheffing
30	Milieu	723 Milieubeheer
31	Begraafplaatsen	724 Lijkbezorging 732 Baten begraafplaatsrechten
32	Ruimtelijke ordening	810 Ruimtelijke ordening
33	Woningexploitatie/woningbouw	820 Woningexploitatie/woningbouw
34	Volkshuisvesting	822 Overige volkshuisvesting
35	Omgevingsvergunningen	823 Bouwvergunningen (omgevingsvergunningen)
36	Bouwgrondexploitatie	830 Bouwgrondexploitatie
37	Leningen en beleggingen	911 Geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar 913 Overige financiële middelen 914 Geldleningen en uitzettingen langer dan 1 jaar
38	Algemene uitkering	921 Uitkeringen gemeentefonds
39	Onvoorziene uitgaven	922 Algemene baten en lasten
40	Beleidsvoornemens	922 Algemene baten en lasten
41	Algemene baten en lasten	922 Algemene baten en lasten
42	Uitkering deelfonds Sociaal Domein	923 Uitkering deelfonds Sociaal Domein
43	Onroerendezaakbelasting	930 Uitvoering Wet WOZ 931 Baten OZB-gebruikers 932 Baten OZB-eigenaren
44	Overige belastingen	934 Baten baatbelasting 937 Baten hondenbelasting 938 Baten reclamebelasting 939 Baten precariobelasting 940 Baten en lasten heffing en invordering gem. belasting
45	Bedrijfsvoering gemeente	960 Saldo van kostenplaatsen

	Beleidsproduct	lv3
46	Bedrijfsvoering Dienst Dommelvallei	960 Saldo van kostenplaatsen
47	Resultaat	970 Saldo van de rekening van baten en lasten 990 Resultaat van de rekening van baten en lasten
48	Mutaties reserves	980 Mutaties reserves i.v.m. hoofdfunctie 0 t/m 9 981 Mutaties reserve i.v.m. toets deelfonds Soc. Domein

Bijlage 3: Conversietabel MPB 2014-2017 naar MPB 2015-2018

In deze conversietabel is de relatie tussen de meerjarenprogrammabegroting 2014-2017 en de voorgestelde programma-indeling voor de meerjarenprogrammabegroting 2015-2018 op grond van de beleidsproducten weergegeven. Aan de hand van een Was-Wordt lijst is de verandering van de voorgestelde uniformeringsslag beleidsproducten inzichtelijk gemaakt. De veranderingen vanwege de wijzigingen in de lv3-indeling zijn meegenomen in de conversietabel.

Uitgangspunten:

1. Beleidsproducten worden gebruikt, zoals geformuleerd in de werkgroep van raadsleden Harmonisatie P&C-cyclus.
2. De programma indeling is een bevoegdheid en taak van de gemeenteraad.
3. Programma's bestaan uit hele beleidsproducten.

Leeswijzer:

- Ieder programma uit het meerjarenprogrammabegroting 2014-2017 is in een tabel bevat.
- Per programma zijn de onderliggende producten en kostenplaatsen opgenomen in de tabel.
- De conversie van producten van de MPB 2014-2017 naar de MPB 2015-2018 is aangegeven in de kolom-Wordt.
- In de kolom-Wordt is per kostenplaats het beleidsproduct opgenomen.
- In de kolom-Wordt staat het beoogde programma van de MPB 2015-2018.
- Indien, onderdelen van een beleidsproduct verdeeld zijn over diverse programma's is een voorstel gemaakt voor de indeling in de MPB 2015-2018. De betreffende toelichting/onderbouwing staat op pagina 9 en is te herleiden met de kleur in de Wordt-kolom bij de programma's.
- Eventuele wijzigingen in productcodering staan tussen haakjes achter de kostenplaats. Het gaat hier voornamelijk om nieuwe functies in het Sociaal Domein of vanwege veranderingen in de lv3-indeling. De verandering in de codering van kostenplaatsen staan in het paars.

Conversietabel MPB 2014-2017 naar MPB 2015-2018

Programma	1. Bestuurlijke en economische zaken		
	Was	BP	Wordt
Aandachtsgebieden	Bestuur		
	001.000	1	P 01
	001.001	2	P 01
	001.002	2	P 01
	006.000	1	P 01
	Externe contacten		
	002.000	2	P 01
	002.003	2	P 01
	005.000	5	P 01
	005.001	5	P 01
	310.001	11	P 01
	Voorlichting en communicatie		
	002.001	2	P 01
	Bestuurlijke ondersteuning		
	002.002	2	P 01
007.000	1	P 01	

Programma	2. Publieke dienstverlening		
	Was	BP	Wordt
Aandachtsgebieden	Burgerzaken		
	003.000	4	P 02
	003.001	4	P 02
	003.002	4	P 02
	003.003	4	P 02
	003.004	4	P 02
	003.005	4	P 02
	003.006	4	P 02
	003.007	4	P 02
	003.008	4	P 02
	004.000	4	P 02
	004.001	4	P 02
	004.002	4	P 02
	004.003	4	P 02
	004.004	4	P 02
	004.008	4	P 02

Conversietabel MPB 2014-2017 naar MPB 2015-2018

Programma	3. Veiligheid en handhaving		
	Was	BP	Wordt
Aandachtsgebieden	Openbare orde en handhaving		
	140.000	7	P 03
	140.002	7	P 03
	140.003	7	P 03
	140.004	7	P 03
	Brandweer		
	120.000	6	P 03
	120.001	6	P 03
	120.002	6	P 03
	120.003	6	P 03
	120.004	6	P 03
	Rampenplan en rampenbestrijding		
	120.005	6	P 03

Programma	4. Verkeer en vervoer		
	Was	BP	Wordt
Aandachtsgebieden	Wegen en watergangen		
	210.000	8	P 04
	210.001	8	P 04
	210.002	8	P 04
	210.003	8	P 04
	210.004	8	P 04
	210.005	8	P 04
	210.006	8	P 04
	210.007	8	P 04
	210.008	8	P 04
	210.009	8	P 04
	210.010	8	P 04
	210.011	8	P 04
	210.012	8	P 04
	210.014	8	P 04
	210.015	8	P 04
	210.099	8	P 04
	210.100 [was 211.000]	8 [9]	P 04
	240.000	10	P 06
	Openbare verlichting		
	210.013	8	P 04
	Verkeer en vervoer		
	210.101 [was 211.001]	8 [9]	P 04
	210.199 [was 211.099]	8 [9]	P 04
	212.000	9	P 04

Conversietabel MPB 2014-2017 naar MPB 2015-2018

Programma	5. Welzijn en sport		
	Was	BP	Wordt
Aandachtsgebieden	Onderwijs		
	420.000 [was 420.000 en 422.000]	12	P 05
	421.000 [was 421.000 en 423.000]	13	P 05
	~~422.001 [vervalt]~~	x	x
	430.000 [was 432.000]	12	P 05
	431.000 [was 433.000]	13	P 05
	480.000	12	P 05
	480.001	12	P 05
	480.002	12	P 05
	~~623.003 [vervalt]~~	x	x
	Cultuur, kunst en recreatie		
	510.000	15	P 05
	511.000	15	P 05
540.000	17	P 05	
540.001	17	P 05	
540.002	17	P 05	
002.004 [was 541.000]	2	P 01	
821.001 [was 541.001]	17	P 05	
821.002 [was 541.002]	17	P 05	
541.003	17	P 05	
560.002	10	P 06	
560.003	10	P 06	
670.200 [was 580.001]	25	P 08	
Sport			
530.000	16	P 05	
530.001	16	P 05	
530.003	16	P 05	
530.004	16	P 05	
531.000	16	P 05	
531.002	16	P 05	
531.003	16	P 05	
Maatschappelijk welzijn			
670.000 [was 620.000, deel maatschappelijk werk/dv]	25	P 08	
614.004 [was 620.000, deel schuldhulpverlening]	21	P 07	
670.001 [was 620.001]	25	P 08	
670.300 [was 630.000]	25	P 08	
670.303 [was 630.000, deel CJG]	25	P 08	
670.100 [was 630.001]	25	P 08	
670.101 [was 630.003, deel vrijwilligersbeleid]	25	P 08	
670.102 [was 630.003, deel mantelzorg]	25	P 08	
650.000	22	P 05	
650.001	22	P 05	
623.001 [was 650.002]	14[22]	P 07	
nieuw	672.000 PGB Wmo	25	P 08
nieuw	672.100 PGB Jeugd	25	P 08
nieuw	677.000 Eigen bijdragen alg. voorzieningen Wmo en Jeugd	25	P 08

Conversietabel MPB 2014-2017 naar MPB 2015-2018

Programma	6. Openbaar groen en openluchtrecreatie		
	Was	BP	Wordt
Aandachtsgebieden	Openbaar groen		
	004.005	4	P 02
	550.000	10	P 06
	550.001	10	P 06
	560.000	10	P 06
	560.004	10	P 06
	560.005	10	P 06
	560.006	10	P 06
	560.007	10	P 06
	560.010	10	P 06
	560.011	10	P 06
	560.012	10	P 06
	560.014	10	P 06
	560.015	10	P 06
	560.016	10	P 06
	560.018	10	P 06
	560.099	10	P 06
	Kermissen		
	560.001	10	P 06
	Overige openluchtrecreatie		
	560.017	10	P 06
	580.000	19	P 06
	580.099	19	P 06
	Weekmarkt		
	310.000	11	P 01
	311.000	11	P 01

Programma	7. Sociale zaken		
	Was	BP	Wordt
Aandachtsgebieden	Inkomensvoorziening		
	610.000	20	P 07
	~~610.001~~ [vervalt]	x	x
	610.002	20	P 07
	610.003	20	P 07
	610.005	20	P 07
	614.000	21	P 07
	614.001	21	P 07
	614.002	21	P 07
	614.003	21	P 07
nieuw	614.005 Individuele inkomenstoelage	21	P 07
nieuw	614.006 Individuele studietoelage	21	P 07
	621.000	14	P 07
	623.001	14	P 07
	~~623.002~~ [vervalt]	x	x
	Werkgelegenheid		
	611.001	14	P 07

Conversietabel MPB 2014-2017 naar MPB 2015-2018

Programma	8. Gezondheidszorg en Wmo		
	Was	BP	Wordt
Aandachtsgebieden	Volksgezondheid		
	714.000	26	P 08
	714.001	26	P 08
	715.000	27	P 08
	723.000	30	P 09
	723.005	30	P 09
	662.100 [was 622.000]	23	P 08
	661.000 [was 652.000]	23	P 08
	661.100 [was 652.001, deel wmo vervoersvoorzieningen]	23	P 08
	670.400 [was 652.001, deel collectief vervoer]	25	P 08
	661.101 [was 652.002]	23	P 08
	671.000 [was 652.003, deel CMD/Eerstelijnsloket]	25	P 08
	671.001 [was 652.003, deel cliëntenondersteuning]	25	P 08
	~~716.000~~ [vervalt]	x	x
nieuw	662.000 Uitvoeringskosten maatwerk Wmo	23	P 08
nieuw	662.200 Begeleiding individueel/groep Wmo	23	P 08
nieuw	662.300 Kortdurend verblijf/logies Wmo	23	P 08
nieuw	662.400 Persoonlijke verzorging Wmo	23	P 08
nieuw	662.500 Maatwerk chronisch zieken	23	P 08
nieuw	663.000 Opvang en beschermd wonen Wmo	23	P 08
nieuw	667.000 Eigen bijdragen maatwerkvoorzieningen Wmo	23	P 08
nieuw	682.000 Uitvoeringskosten Jeugdzorg	24	P 08
nieuw	682.100 Ambulante zorg kind en gezin	24	P 08
nieuw	682.200 Dagbehandeling	24	P 08
nieuw	682.300 Behandeling met verblijf	24	P 08
nieuw	682.400 Jeugdzorgplus (gesloten JZ)	24	P 08
nieuw	682.500 Crisisdienst/SEH	24	P 08
nieuw	683.100 Jeugdbescherming/reclassering	24	P 08
nieuw	683.200 AMHK	24	P 08
nieuw	683.300 Opvang en beschermd wonen Jeugd	24	P 08
nieuw	687.000 Ouderbijdragen Jeugd	24	P 08

Conversietabel MPB 2014-2017 naar MPB 2015-2018

Programma	9. Milieu en duurzaamheid		
	Was	BP	Wordt
Aandachtsgebieden	Milieubeleid		
	723.001	30	P 09
	723.002	30	P 09
	723.004	30	P 09
	723.007	30	P 09
	Huishoudelijk afval		
	721.000	28	P 09
	721.001	28	P 09
	721.002	28	P 09
	721.003	28	P 09
	Riolering		
	722.000	29	P 09
	722.001	29	P 09
	722.002	29	P 09
	722.003	29	P 09
	722.099	29	P 09

Programma	10. Ruimtelijke inrichting		
	Was	BP	Wordt
Aandachtsgebieden	Bestemmingsplannen		
	810.000	32	P 10
	810.003	32	P 10
	810.004	32	P 10
	810.005	32	P 10
	810.007	32	P 10
	810.099	32	P 10
	822.001	34	P 10
	822.004	34	P 10
		Bouwvergunningen	
	823.100	35	P 10
	822.000	34	P 10
	822.009	34	P 10
	Bouwrijpe gronden		
	830.000	36	P 10
	830.001	36	P 10
	830.002	36	P 10
	Woningbouw en –exploitatie		
	820.000	33	P 10
	Woonwagenbeleid		
	822.002	34	P 10
	Gemeentelijke eigendommen		
	913.000	37	P 11
	913.002	37	P 11
	913.003	37	P 11
	913.004	37	P 11

Conversietabel MPB 2014-2017 naar MPB 2015-2018

Programma	11. Algemene dekkingsmiddelen		
	Was	BP	Wordt
Aandachtsgebieden	Financiering en beleggingen		
	911.000	37	P 11
	913.001	37	P 11
	914.000	37	P 11
	Belastinginkomsten		
	721.004	28	P 09
	725.000	28	P 09
	939.000	44	P 11
	940.000	44	P 11
	930.000	43	P 11
	931.000	43	P 11
	932.000	43	P 11
	722.004	29	P 09
	726.000	29	P 09
	Gemeentefonds		
	921.000	38	P 11
nieuw	923.000 Uitkering deelfonds Sociaal Domein	42	P 11
	Onvoorzien en saldo baten en lasten		
	960.000	45	P 11
	922.001	40	P 11
	922.002	40	P 11
	980.101	48	P 11
	980.200	48	P 11
	980.201	48	P 11
	980.202	48	P 11
	980.300	48	P 11
	980.400	48	P 11
nieuw	981.000 Mutaties reserve i.v.m. toets deelfonds SD	48	P 11
	922.000	39	P 11
	990.000	47	P 11

Toelichting/onderbouwing van toedeling beleidsproducten over programma's:

2 P 01

- Beleidsproduct College B&W in programma 1.
- Vanwege Iv3-wijziging wordt het Streekarchief aan functie 002 toegevoegd.
- Kostenplaats 002.004 (541.000) van P 05 naar P 01 verplaatsen.

11 P 01

- Beleidsproduct Bedrijfsleven en detailhandel in programma 1, gezien titel programma 1.

4 P 02

- Beleidsproduct Burgerzaken in programma 2, gezien titel en inhoud programma 2.
- Beleidsproduct Burgerzaken is incl. Baten kapvergunningen

10	P 06
----	-------------

- Beleidsproduct Openbaar groen en openluchtrecreatie in programma 6, gezien titel en inhoud programma 6.

P 05. Welzijn en sport

21	P 07
----	-------------

- Vanwege de lv3-wijziging gaat schuldhulpverlening over van 620.000 naar 614.004.
- Functie 614 en bijbehorend beleidsproduct Minimabeleid valt onder programma 7.

14	P 07
----	-------------

- Beleidsproduct Participatie in programma 7.
- Kinderdagopvang (650.002), programma 5 gaat over naar beleidsproduct Participatie en moet daarmee verplaatst worden naar programma 7.

P 08. Gezondheidszorg en Wmo

- Beleidsproduct Transitie Wmo aan programma toevoegen, gezien programmatitel en -inhoud.
- Beleidsproduct Transitie Jeugdzorg aan programma toevoegen, gezien huidige plaatsing aandachtsgebieden (jeugd in programma 8).

25	P 08
----	-------------

- Beleidsproduct Algemene voorzieningen Wmo en Jeugdzorg toevoegen aan programma 8, waar ook de andere activiteiten met betrekking tot de decentralisaties opgenomen worden.

30	P 09
----	-------------

- Beleidsproduct Milieu hoort toe aan programma 9, gezien inhoud en titel programma.

28	P 09
----	-------------

- Beleidsproduct Afval hoort toe aan programma 9, gezien inhoud en titel programma.

29	P 09
----	-------------

- Beleidsproduct Riolering hoort toe aan programma 9, gezien inhoud en titel programma.

37	P 11
----	-------------

- Beleidsproduct Leningen en beleggingen valt binnen het gebied van Financiën en Algemene Dekkingsmiddelen, programma 11.

Bijlage 4: Programma's MPB 2015-2018

Leeswijzer:

De tabel per programma is als volgt opgebouwd:

- De omschrijving van het programma stemt overeen met de meerjarenprogrammabegroting 2014-2017.
- Per programma worden de beleidsproducten benoemd (geel gearceerd).
- De codering van het beleidsproduct staat in de eerste kolom voor de omschrijving van het beleidsproduct (afkorting BP).
- Onder het beleidsproduct staan de lv3-codes die hieronder vallen.
- In de kolom voor de lv3-codes is het programma opgenomen waarin de lv3-codes in het Coalitieprogramma 2014 staan.
- Indien, achter een product geblokte haakjes staan met een lv3-code betekent dit dat door de verandering in de lv3-indeling het product onder een ander product valt. Tussen de geblokte haakjes staat de voormalige lv3-code.

Conversietabel

In de bijbehorende conversietabel is de relatie tussen de voorgestelde programma-indeling voor de meerjarenprogrammabegroting 2015-2018 en de meerjarenprogrammabegroting 2014-2017 weergegeven. Aan de hand van een Was-Wordt lijst is de verandering van de voorgestelde uniformeringsslag beleidsproducten inzichtelijk gemaakt. De veranderingen vanwege de wijzigingen in de lv3-indeling zijn meegenomen in de conversietabel.

RECAP programma's MPB 2015-2018

Wijziging programmaonderdelen MPB 2015-2018, o.g.v. beleidsproducten, t.o.v. MPB 2014-2017:

Programma 1. Bestuurlijke en economische zaken

- + Overheveling hele beleidsproduct College van B&W.
- + Overheveling hele beleidsproduct Bedrijfsleven en detailhandel.

Programma 2. Publieke dienstverlening

- + Overheveling hele beleidsproduct Burgerzaken.

Programma 3. Veiligheid en handhaving

- Geen wijzigingen.

Programma 4. Verkeer en vervoer

- Programma blijft intact.

Programma 5. Welzijn en sport

- Openbaar groen en openluchtrecreatie (Volksfeesten en VVV) naar P 6.
- Participatie (Kinderdagopvang) naar P 7.
- Schuldhulpverlening (Minimabeleid, Maatschappelijke dienstverlening) naar P 7.

Programma 6. Openbaar groen en openluchtrecreatie

- + Overheveling hele beleidsproduct Openbaar groen en openluchtrecreatie.
- Economische zaken (weekmarkt) naar P 1.

Programma 7. Sociale zaken

- + Participatie
- + Schuldhulpverlening (minimabeleid)

Programma 8. Gezondheidszorg en Wmo

- + Algemene voorzieningen Wmo en Jeugd
- + Transitie Wmo
- + Transitie Jeugd
- Algemene voorzieningen Wmo en Jeugd naar P 5.
- Regionale dierenopvang naar P 9.

Programma 9. Milieu en duurzaamheid

- + Overheveling hele beleidsproduct Milieu
- + Overheveling hele beleidsproduct Afval
- + Overheveling hele beleidsproduct Riolering

Programma 10. Ruimtelijke inrichting

- Leningen en beleggingen naar P 12.

Programma 11. Algemene dekkingsmiddelen

- + Overheveling hele beleidsproduct Leningen en beleggingen
- + Toets deelfonds Sociaal Domein (923 en 981)
- Afval en riolering naar P 9.

Programma's MPB 2015-2018

Programma	1. Bestuurlijke en economische zaken
BP 1	- Gemeenteraad
P 1	001.000
P 1	006.0
P 1	007.0
BP 2	- College van B&W
P 1	001.001 en 001.002
P 1 en P 5	002.0
BP 5	- Regionale samenwerking
P 1	005.0
BP 11	- Bedrijfsleven en detailhandel
P 1 en P 6	310.0
P 6	311.0

Programma	2. Publieke dienstverlening
BP 4	- Burgerzaken
P 2	003.0
P 2 en P 6	004.0

Programma	3. Veiligheid en handhaving
BP 7	- Openbare orde en veiligheid
P 3	140.0
BP 6	- Brandweer en rampenbestrijding
P 3	120.0

Programma	4. Verkeer en vervoer
BP 8	- Wegen, straten en pleinen (en verkeersmaatregelen)
P 4	210.0
P 4	210.1 [211]
BP 9	- Verkeer en vervoer
P 4	212.0

Programma's MPB 2015-2018

Programma	5. Welzijn en sport → Onderwijs, sport en cultuur
BP 12	- Onderwijs, excl. Onderwijshuisvesting
P 5	420.0
P 5	430.0
P 5	480.0
BP 13	- Onderwijshuisvesting
P 5	421.0
P 5	431.0
BP 15	- Vormings- en ontwikkelingswerk
P 5	510.0
P 5	511.0
BP 16	- Sport
P 5	530.0
P 5	531.0
BP 17	- Kunst en cultuur
P 5	540.0
P 5	541.0
P 5	821.0
BP 22	- Kinderopvang en speelzaalwerk
P 5	650.0

Programma	6. Openbaar groen en openluchtrecreatie
BP 10	- Openbaar groen en openluchtrecreatie
P 6	550.0
P 6 en P 5	560.0
P 4	240.0
BP 19	- Speelvoorzieningen
P 6	580.0

Programma	7. Sociale zaken
BP 14	- Participatie
P 7	611.0
P 7	621.0
P 7 en P 5	623.0 [650]
BP 20	- Inkomensondersteuning
P 7	610.0
BP 21	- Minimabeleid
P 7 en P 5	614.0 [620]

Programma's MPB 2015-2018

Programma	8. Gezondheidszorg en Wmo → Zorg en welzijn
BP 23	- Transitie Wmo
P 8	661.0 [652]
P 8	661.1 [652]
nieuw	662.0
P 8	662.1 [622]
nieuw	662.2
nieuw	662.3
nieuw	662.4
nieuw	662.5
nieuw	663.0
nieuw	667.0
BP 24	- Transitie Jeugdzorg
nieuw	682.0
nieuw	682.1
nieuw	682.2
nieuw	682.3
nieuw	682.4
nieuw	682.5
nieuw	683.1
nieuw	683.2
nieuw	683.3
nieuw	687.0
BP 25	- Algemene voorzieningen Wmo en Jeugd
P 5	670.0 [620]
P 5	670.1 [630]
P 5	670.2 [580]
P 5	670.3 [630]
P 8	670.4 [652]
P 8	671.0 [652]
nieuw	672.0
nieuw	672.1
nieuw	677.0
BP 26	- Gezondheidszorg
P 7	714.0
BP 27	- Jeugd- en jongerenwerk
P 7	715.0

Programma	9. Milieu en duurzaamheid
BP 30	- Milieu
P 9 en P 8	723.0
BP 28	- Afval
P 9 en P 11	721.0
P 11	725.0
BP 29	- Riolering
P 9 en P 11	722.0
P 11	726.0

Programma's MPB 2015-2018

Programma	10. Ruimtelijke inrichting
BP 32	- Ruimtelijke ordening
P 10	810.0
BP 33	- Woningexploitatie/woningbouw
P 10	820.0
BP 34	- Volkshuisvesting
P 10	822.0
BP 35	- Omgevingsvergunningen
P 10	823.1
BP 36	- Bouwgrondexploitatie
P 10	830.0

Programma	11. Algemene dekkingsmiddelen
BP 37	- Leningen en beleggingen
P 11	911.0
P 11 en P 10	913.0
P 11	914.0
BP 38	- Algemene uitkering
P 11	921.0
BP 39	- Onvoorziene uitgaven
P 11	922.0
BP 40	- Beleidsvoornemens
P 11	922.0
BP 42	- Uitkering deelfonds Sociaal Domein
nieuw	923.0
BP 43	- Onroerendezaakbelasting
P 11	930.0
P 11	931.0
P 11	932.0
BP 44	- Overige belastingen
P 11	939.0
P 11	940.0
BP 45	- Bedrijfsvoering gemeente
P 11	930.0
BP 47	- Resultaat
P 11	990.0
BP 48	- Mutaties reserves
P 11	980.1
P 11	980.2
P 11	980.3
P 11	980.4
nieuw	981.0

Vaststellingsbesluit

De raad van de gemeente Son en Breugel;
gezien het voorstel van burgemeester en wethouders;
gelet op de algemene beschouwingen;
gelet op de wettelijke bepalingen;
overwegende

B E S L U I T :

Vast te stellen de programmabegroting 2015 (inclusief de 1^e wijziging).

Aldus besloten in zijn openbare raadsvergadering van 6 november 2014.

DE RAAD VOORNOEMD,

De griffier,

mr. F. den Hengst

De voorzitter,

drs. J.F.M. Gaillard